

...onldr: Vullett...
...ung Eabler
...5 livres

6159(2)
A/2

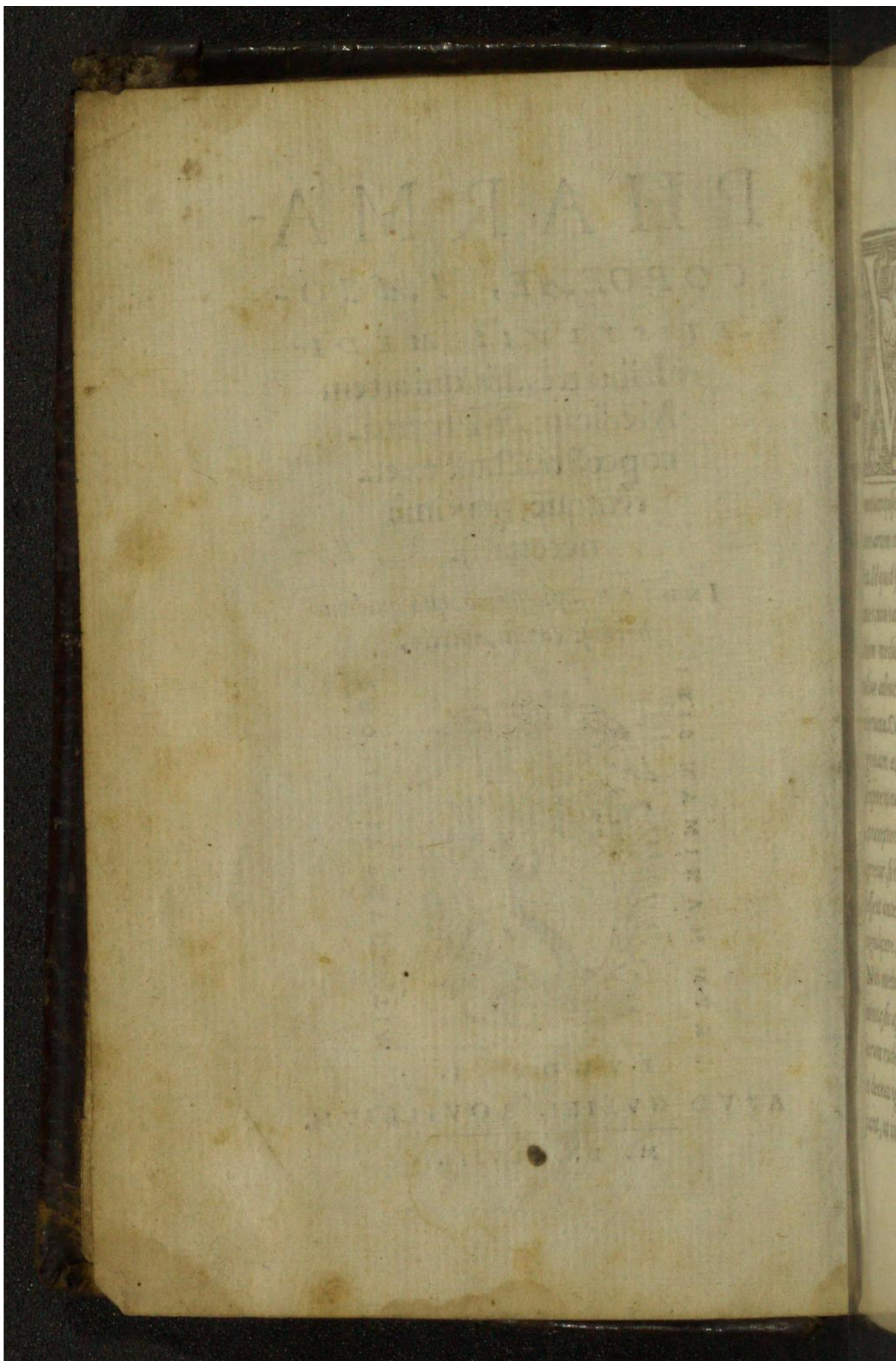
L XXXIII

PHARMACOPOEAE, IACOBI SYLVII MEDICI Libri tres, his, qui artem Medicam, & Pharmacopœā tractant exercéntque, maximè necessarij.

INDICE copiosissimo, quo quidem hucusq; caruit, adiecto.

LVGDVNI,
APVD GVLIEI. ROVILLIVM.
M. D. [illegible]LVIII.

AD LECTOREM.

T RECTE *est ueterum sermone celebrata sententia. Quam quisque nouit artem, hanc exerceat unã atque excolat, & totus in ea uersetur, sic rectè nũc pronuntiari posse mihi persuadeo, quã quisque exercere artem constituit, hanc accuratè prius pernoscat. Id quod si hodie diligentius obseruarent homines, non tam multi repentè fierent medici, nullādum medicinæ parte illis probè peruestigata; nullius adhuc morbi curatione apud præceptores obseruata. Cum tamen esset è re ipsorum: sed magis etiam ægrorum, si nullum omnino affectum susciperent curandum, quem non antè obseruassent à præceptoribus curatum. Quam rectè cũ ægris ageretur, si hac ætate qui medicinam factitant, si essent ante sub præceptoribus instituti affectus cognoscere, illis occurrere, futura prænuntiare. Non mediusfidius per hominum mortes, experimenta sic agerent imperiti adhuc, & rerũ omniũ suarum rudes medici: tam quæstus auidi, ut quid eos deceat ignorent, quid famam perstringat nesciant, ut interim animæ detrimentum taceam.*

Vbi enim medicas neſcio quas præceptiunculas memoria didicerint, ac medicamentorum certas quaſdam ſcripturas, ſe medicos profitentur. Illis eſt ſatis ſcire antidotũ, catholicum uerbi gratia, humorum omnium redundantiam uacuare, cum ignorent, quibus, & quanta ſingulorum menſura conſtet, quæ ſingulorũ ſit facultas, quæ horũ cum illis ſic miſtorũ: eadémque in cæteris medicamentis cõpoſitis utuntur, ignorãtiæ impoſtura. Quid per deum immortalẽ hoc hominis portẽto, ſe medicum mẽtiente, eſt reipublicæ peſtilentius? quod nota cenſoria dignũ magis eſt facinus? Cur leges ceſſatis in hos carnifices, ut meriti ſunt, animaduertere? An nondum extant quæ hanc capitalem inſcitiam puniant, & nouo uindictæ exẽplo coërceant? aut ſi hæc peccãdi licentia impunè permittitur, cur non modo ex typographorũ prælis, ſed omni omnium hominũ ordine in medicinam non conuolatur? Sed Deus optime maximè nobis largire meliora, & indoctis his carnificibus ignorantiæ ſuæ conſciẽtiam oppone, ut facinorũ tam indignorum pœnitẽtia confuſi, in ordinẽ ſuum redigãtur. Iam ab hac arena exploſis circulatoribus iſtis, rem medicã ſincerè tractaturo nõ ſoli pharmacopœo neceſſariã eſſe hanc medicinæ partem quæ ſimplicia deligit, ad compoſitionẽ præparat, & denique fœliciter cõmiſcet, docere aggredior.

ſi

si enim pharmacopœi fides tibi suspecta est, uelisque ob id ipsi simplicia deligẽti, præparãti, miscenti, adesse, quid ex hoc studio emolumẽti consequere, nisi hæc tu ut ille pernoscas? imò quam tibi infamiæ notam imprudẽs inuris, dum ignarus horum simplicium medicamentorũ, tanquam asinus quidã ad omnia eius rogata auribus motis uelut annuis. Quid quod tibi sæpe etiã uolens pharmacopœus illudit, & mea sentẽtia iustißimè, dum coryli nucamẽtum pro pipere longo ostentat, dum centaurij magni radicem pro rha pontico, dum acorum palustrem nostrũ pro Indico & uerò porrigit, sed uitia hæc tolerabilia sunt. Pro Helleboro autẽ nigro, Arabum napellum, aconiti genus quibusdã, hodie propè ab omnibus pharmacopœis substitui quis ferat? an non communis est utrique medicorũ & aromaticorũ ordini ignorantia & culpa? Venia dignior est impostura, cum aristolochiam clematitim nobis frequẽtem pro duabus alijs rarioribus supponunt: indignior cùm scãmonium crudũ pro cocto miscent, aut largius quàm scriptura medicamẽti postulet, medicamẽtis immiscent, aut etiã cùm alicuius ex tithymalis lac miscent pro scammonio. Quæ errata cæteráque omnia in medicamẽtorum mistione cõmitti solita si uellem persequi, longior Iliade nostra procederet oratio. At ut donemus medico ad cõponen-

dum nihil opus esse diligenti ista in simplicibus medicamentis deligendis, parandis, & miscendis exercitatione, iam pharmacopœo commissa: ad pernoscendum autem compositi uires, omnia hæc illi ad unguem sunt pernoscēda: si enim unius simplicis improbitas totam sæpè cōpositionē uitiat, ut abundè in methodo medicamenta cōponendi docuimus, an parui esse tibi debet singulorū simplicium delectus, si item præparationis ratio simplicium uires auget, minuit, abolet, nouas acquirit, ut libro secundo explicauimus: quā tu horum ignarus facultatem toti medicamēto tribues? Si denique mistionis modus ex eadem materia unguentum, ceratum, emplastrum efficiat an tibi est negligendus? Crede mihi absurdißimus est, ac sæpè ridiculus, qui medicinam facit, harū rerum ignarus, non dico quoties medici imperiti enumerata simpliciū turba subscribāt, fiat emplastrū, uel aliud, cum tamen ad hanc medicamenti formam scripta illa simplicia nunquā ueniant. Quæ res medicum pharmacopœo ignorātiæ suspectum meritò reddit. Præterea multos me uidisse tam barum rerū imperitos, ut cum in officinas diuertißent pharmacopœorū, non modo simplicia usu ipsis quotidiano celebrata non agnouiße, sed neque composita medicamēta illis propè continenter in ore & calamo uersata nouiße mollia ne

esse

essent, an solida, an non, id est ignorantia rerum maximè necessariarum crassissima? Quam ne exuant plærique à medici dignitate alienum putant in medicamentarias officinas diuertere, ibi aliquãdiu sedere, quæ cõponuntur obseruare, quæ consuetudo, ut in Gallia Narbonẽsi est antiquissima, utinam hîc saltem nunc inciperet ac procederet, spectarent medici quàm fœdè frequẽter labuntur ob compositorum iniquitatẽ, & fortasse sua dignitate, si sciẽtia id minimè possent sua, indoctos, aut improbos pharmacopæos à pa sua cõpositione deterrerent. Hæc prolixius à me scripta quàm rei natura postulet, fortasse ineptus aliquis calumniabitur: cùm tamen res ipsa longissimam efflagitet orationem, quæ profligata multorum ignorantia, omnes medici nomine dignandos in id studium impellere posset, ne posthac esset accusationi locus. Faxit Deus, ut quisque quam exercet artem pernoscat, & medicus nihil eorum ignoret, quæ ad morbos citò & tutò curandos utilia, uel necessaria esse consueuerunt. Porrò medicũ omnia hæc intelligere oportet, nõ ut in opus pharmacopæorum euadat (nisi si quando horum desyderio cogatur aliquid huius artis moliri) sed ut componenti pharmacopæo possit non modò adesse, sed etiam præesse, nec huius disciplinæ ignarus quotidie describat simplicia

quæ in emplastrum cogi iubeat, cùm ex his quiduis potius quàm emplastrum perfici queat, quomodo cum amphora cœpit formari, currente rota cur urceus exit?

Viue, uale lector, si quid scis rectius istis,
Candidus imperti: si non, his utere gratus.

DE PHARMACOPOEI officio.

QVANQVAM plurima cum medico habet cõmunia pharmacopœus, prudentiam natura insitam, medicamẽtorum absolutam cognitionem, diligentiam in his omnibus quæ suarum sunt partium maximam, probitatem: tamen non pauca ipsi propemodum propria uidentur, quæ tamen aliquando & medicorum fuerũt cum ipsi medicamenta parabant, id quod Galenum fecisse paßim scripta ipsius loquuntur. Eius generis sunt medicamentorum delectus, ratione & experientia summa quæsitus: deinde seruandi hæc modus, & tempus quo uigent, aut iam uiribus effœta sunt ac exanimata. Item qua ratione unumquodque sit utendum, siue illud ipsum per se, siue cum aliijs coquendo & terendo, uel alia ratione præparando. Sit præterea doctus grammaticam, ut compositiones ueterum, & scripturas

medicorum quotidianas intelligat, in quibus si quid interdum hi scripserint largius aut parcius, aut ingratius quàm ægro huic competere conie-ctet pharmacopœus, medicum amicè admoneat. Volumus præterea pharmacopœum artẽ omnẽ medicamenta deligendi, præparandi, & componendi callere, cultu mediocri contentum, hilarem, facetum, diligentem in rem ægrorum: non auarum, non libidinosum, non ebriosum, non contentiosum. Quæ iterum illi cum medico sunt cõmunia, ut Hippocrates docuit libro de medici officio. Quibus animi & corporis, & fortunæ dotibus si præditus erit pharmacopœus, nihil inconsulto medico perito, cuiquam propinabit, præsertim magnarum uirium, sed neque quantũuis paruarum, cum horum uires nesciat: & plærunque auxilia, hæc quamuis, ut uidetur, imbecilla, tamen quantitate, qualitate, tempore insalubria, magnorum sæpè morborum sunt occasio, & legitimam curandi rationem peruertunt, dum sub his curatum corpus remedia iam maiora, sed idonea non feret. Nihil etiam uel amore, uel odio, uel metu, uel pretio, uel ignorantia peccabit: neque uenena abortum facientia, exoleta, adulterina, aut supposititia unquam exhibebit: sed medicum doctum consulet quodnam simplex, aut compositum illius pœnuria uolet substitui. Non

augebit medicamenti alicuius ualentis quantitatem, ut uacuatione hinc largiore sequuta dicatur medicamēta habere præstantiora. Quam uellem huius ætatis pharmacopœos ad hanc se uelut canonem conformare, & medicos ad suum: Non esset cur hodie tam neglecta iaceret medicina, etiam multorum probris lacerata. Deum optimum maximum supplex oro, & obtestor, ut aliquando id studium in mentes medicorum & pharmacopœorū immittat, ut esse quisque quàm uideri aut dici malit optimus, uel medicus, uel pharmacopœus. Quod si diuinam illam gratiam neglexerint, faxit Deus, ut regia censura in eos aliquando animaduertatur, qui artem prius exercent quàm pernouerint, hominum corpori tam salubrem, cùm rectè obitur: tam insalubrē & perniciosam, cùm inscienter tractatur.

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM DELECTV RITE FACIENDO, LIBER PRIMVS.

VOS tres libros his mensibus proximis sum pollicitus ad modũ rectè medicamenta componendi pertinentes, præstare aggredior. Primum scilicet, de accurato medicamentorum simplicium delectu: Alterum de legitima ipsorum præparatione: Postremum, de modo miscendi medicamẽta componi idonea. Quod verò ad primum laborem mihi propositum attinet, quanquam rectè à Mesuæ tradita est methodus medicamenta purgãtia deligẽdi, & quam facilè ad alia quoque medicamẽta deligenda transferre posit lector non indoctus: tamẽ paucis visum mihi est eã methodũ illustrare, & planiorem reddere locis aliquot communibus, à Mesue post Dioscoridẽ, & Galenum obseruatis, nostro autem cõmentario

lat

hi sunt 3 libri, quos Libro [illegible] anno 1557, Cui Titulum Methodi Medicamenta Componendi dederat, promisit in fine præfationis vel Cap. Illius 1°.

latius effusis: quanquam & à me non pauca in hanc rem sunt dicta initio methodi medicamenta componendi: sed tamen quæ nũc trademus, neque bis dicta, neque ociosa facilè intelliges, si ea legeris attentius. Delectus itaque medicamentorum simplicium, vt aliarum rerum plurimarum præcipuæ sumitur ab ipsorũ substantia, quantitate, qualitate, actione, situ, & tempore. Quædam enim ipsorum præstantiora sunt, si crassæ sint substantiæ: alia, tenuis: nõnulla, densæ: alia, raræ. Sunt quæ magis leuitas commendet, quædam grauitas. Nec desunt quæ friabilia magis probamus, alia fractu & pulueratu contumacia. Adhæc glutinosa quædam, alia fluxilia. Aspera item nonnulla præponimus, alia læuia. Postremò hæc mollia aliis præstãtiora, illa verò dura iudicamus. Hæc enim propria qualitatum tactilium nomina substantiæ per se incomprehensibili & indicibili tribuuntur, quòd eius crassamentum & ex elementis mistionẽ primæ sequuntur, & omnium post sapores (qui etiam ad has referri possunt, cum gustatus quoq; Aristoteli & Galeno quidã tactus sit) maximè demonstrant. Ad eandẽ plenius declarandam nõ leuiter conferunt sinceritas, impuritas: hepatis, ferri, aliarumq; rerum nobis notarum, in substantia similitudo. Præterea substantiæ

triplicis in vnoquoque, si obseruari queat, copia, penuria, mediocritas.

Quid autem hæc nomina qualitatum tactricum medico significent, licet abundè sit explicatum libro secundo nostræ methodi medicamenta componendi, hoc loco tamẽ paucis perstingere non fuerit alienum.

Crassum seu παχυμερὶς, quod ægrè in tenues partes comminui potest. *Lib.10. simp.ca.3.*

Tenue seu λεπτομερὶς, quod facilè in partes tenues comminui potest, quod in siccis significat in puluerem tenuissimũ: in liquidis verò, quod prõptè latius se spargit, & corpus quáquauersum citò imbuit, ipsumq; velut vanescit, vt aqua vitæ, oleum terebintinæ, & oleum ipsum aquæ colatum.

Densum proprie quod poros, id est meatus, paruos per se totum habet.

Rarum propriè quod poros per se totum habet magnos. *Lib.2. sanit. tuendę.*

Densum per metaphoram & abusiuè est coactum in se, vt aqua, terra. Rarũ verò est laxũ, vt ignis, aër, quanquam hæc elementa sint vnita, & ex similaribus natura, partibus constent, nec vllos tales poros habeant.

Graue quod mole exigua, pondus magnum exhibet nobis, vel stateris, qualia sunt aquea, terrea præsertim densa.

Leue quod mole etiam magna pondus

exiguum prȩſtat nobis, vel ſtateris: vt igneũ & aëreum corpus, præſertim rarum. Aqua autẽ quæ cito caleſit aut refrigeratur, Hippocrati leuiſsima dicitur: non tantum propriè vt difiniuimus, ſed etiam per abuſum, quod hippochondriis non ſit grauis, nec in his diu immoretur ob eſſentiæ tenuitatem: quæ facit vt cito alteretur, promptè in corpus diſtribuatur.

Lib.11. Meth.

Γλισχρὸν, id eſt, lentũ & glutinoſum in ſolidis corporibus quod fractu eſt contumax, humore partes terreas glutinante multò, & tẽtioni cedẽte, vt in ſparto, ſalice, coriis, tendonibus, ligamẽtis, quȩ tuſa lateſcũt magis.

Lib.7. Meth. in melle.

Friabile quod promptè friatur, & in puluerem abit, etiam digitorum compreſſu, vt amylum, ceruſſa, caphura.

Lentum autem in humidis eſt quicquid ægrè diſſolubile adhæret, ſeu quod dũ trahitur, aut digito vel alio tollitur, continuitatẽ longiſsimè ſeruat: non interciſum, nec abruptum, vt oleum, mel, adipes, pituita.

Lib.11. Meth.

ῥυπτικὸν, id eſt, detergẽs, quod tantũ abeſt vt adhæreat, vt etiam quæ adhærent detergeat. Alibi autem in Methodo, ipſi glutinoſo in humidis opponit Galenus fluxile & liquidum. Aſperum non ſolum tactu inæquale, ſed etiã guſtatu partes inæqualiter ſiccans, cõtrahens, humore terreo integens:

quale acerbum, austerũ, lene, lubricum, & æquale, in humidis verò quod linguæ, faucium, asperæ arteriæ, dẽtiũ inæqualitatem corrigit, vel replendo, vel modice tergẽdo, & laxando: quale dulce & vnctuosum.

Molle quod cedit nostræ carni, Durũ cui cedit nostra caro. De vtroque plura libr. 2. sanit. tuendæ, & lib. 5. simp. cap. 4.

Ad crassum reducitur terreũ, lapidosum, arenosum, astringens, opacum, crudum.

Ad tenue, aëreum, igneum, coctum, vstũ, amarum, acre, perlucidum.

Ad densum, solidum, coactum, compactum, vnitum.

Ad rarum, laxum, fungosum, solutum.

Ad graue, plenum, distentũ: & si vis densum, succulentum, bene habitum, probè nutritum.

Ad leue, inane, foraminulentum, fungosum, rugosum: & si vis rarum, exuccum, emaciatum, marcidum.

Ad glutinosum, pingue, gummosum, resinosum, mucosum, tenax, sibi fluendo continuum.

Ad fluxile, liquidum, pinguis expers.

Ad læue seu lene & politũ, vel foris tantum enode, spinis carens, depile, vel etiam intus, æquale, sibi vbique simile, homœomeres, ac similare.

Ad

Ad aſperum foris,ſpinis armatum, & his lōgis,breuibus,rectis, hamatis:hirſutū, lanu ginoſum, muſcosū, capillatū. Vel etiā intus inæquale ſibi, partibus quibuſdā diſsimile, anomœomœres ac diſsimilare,grumoſum.

Ad molle,tenerum,carnoſum, ſuccoſum, fungoſum,muccoſum,pingue,lētum,& viti lium coriiq́ue modo flexile,humidum.

Ad durum,firmum,oſſeum,lapidoſum,lí gnoſum,exuccum,ſolidum,aridum,friabile, rigidum, inflexile, fractu contumax, vegetum,adamantinum,refertur.

Secundo loco cum quantitas ſit duplex multitudo & magnitudo, ab vtraque notæ etiam ſumuntur : quibus intenti, hoc eligimus,illud reiicimus. Numerus enim ſingularis,dualis,multiplex,vel aliter pluralis, radices,ſtipites,ramos,folia,flores,fructus,ſemina,cortices,& reliquas plantarum partes, atque adeò plantas totas,vel optatiores red dit, vel contemptiores ac minus ſalubres, quod in colocynthide planta & fructu, & aliis quibuſdam rectè Meſues commemora uit,& in multorum aliorū delectu clarè apparet,tum ex noſtris ſimplicibus,tum ex hoc lib.1. Pharmacopœiæ.

Magnitudo autem latius patet, non modò quia magis ad deligendum pertinet, ſed quia eius nomine interdum ſola longitudo

ven

venit:vt Aph.vlt.lib.2.Poteſt etiam latitudo ſola intelligi,vel etiam ſola profunditas: nonnunquam longitudo ſimul & latitudo, vel longitudo & profunditas, vel latitudo & profunditas,vel tria ſimul:quo ſignificatu ferè accipimus. Huc pertinet,quod in horũ ſingulis cõtrarietas eſt,ratioq; maioris & minoris in infinitũ extẽditur,& lõgũ,breue, latum,anguſtum,profundum,elatum, ſymmetrio ſui generis collatum,aliud magis & minus alio dicitur, idque paulò vel multò magis vel minus. Et inter hæc contraria, præter dicta, eſt mediocritas quædam indiuiſibilis, alia maioris & minoris ratione diuidua.

Ad huius loci communis vaſtitatem pertinent nomina mẽſurarum nobis notarum, digiti,& eius parui,maximi,medii, pollicis, palmi,dodrantis,pedis,cubiti,& aliorũ plurimorum. Hinc dicimus deligendum hoc illud vel fugiendum,quod magnum eſt,enorme,procerum,vaſtum,corpulentũ, bene habitum,exiguũ,gracile,ſtrigoſum,rugoſum. marcidum , (nam hæc etiam quantitatem conſignificant (& item quod eſt præditum magnitudine digiti,pollicis humani,manus, palmi,dodrantis, pedis, ſemipedis, dimidii cubiti,cubiti vnius, duorũ, trium, quatuor, quinque,ſeu digitali, pollicari, dodrantali,

pedali,ſemipedali,bipedali,tripedali,cubitali,bicubitali,tricubitali. In quo ſermonis genere magnitudo lõgitudinẽ potius declarat,quanquã craſsitiẽ & profunditatẽ ſignificare poſsit:quarũ alterutra dum nobis apertius ſignificanda eſt,exprimitur, vt humani digiti, parui, indicis, pollicis, cubiti, baculi, vnius,duorum,&c.vel digitali,pollicari,cubitali,&c.craſsitie vel lõgitudine. Id quod in profunditate ſimiliter facimus frequenter,vtranque dimenſionem craſsitiei nomine comprehendimus,dicentes,hoc tunc eſſe vſui, quando eſt craſsitie digiti, pollicis, cubiti,baculi. Eſt quando altitudo quoque exprimitur, vt pro tenſorum vtrinque hominis brachiorum altitudine eſt Solanum manicon Dioſ. & phœnix herba ſedigitalis ſeu ſenum digitorum.

Eodẽ modo in contrariis,paruitate,breuitate,anguſtia & gracilitate,maioris & minoris ratio exercenda eſt.

Ex loco enim fertili plantæ & animalia, auctiora & pulchriora euadunt : eadem ob id vel deligenda vel interdum fugienda. Scillam nanque enormem(qualis terra feraci prouenit) Galenus damnat : improbat & ſtrigoſam flacidamq́ue:bene habitam verò, & magnitudine mediocrem commendat.

Qui autem locus communis in qualitate

eſt,

eſt,notarum ad deligēda medicamēta neceſ ſariū eſt fœcūdiſsimus. Hinc probamus aut improbamus medicamentū hoc,illud: calidum,frigidū:humidū,ſiccū: principio, medio,fine:ordinis primi,ſecūdi,tertii, quarti. Ad hæc,hac vel illa præditum facultate,ſecunda,tertia, & ſapore, odore, colore, has qualitates primas conſequentibus.

Sapore quidem vel nullo apparente, ſeu aqueo & fatuo,vel guſtum aſtringente, ſeu acerbo auſteróve vel acido, vel dulci, vel vnctuoſo, vel nitroſo ſeu ſalſo, vel amaro, vel acri (ad quē feruidus linguam erodens, cauſticus,id eſt,vrens reducitur:vt ad dulcē melleus,ſuauis, iucūdus) vel ex horum quibuſdam miſto vt vinoſo, medicato, vel rei alicuius notæ vnicū ſaporem, & ob id inſignem,ſed fere inexplicabilē nactæ, vt ſapore aloës,piperis:hoc illud eſt præſtātius, vel deterius. Sed dum ſapore medicamenta exploras, præſertim acria, aromatica, amara, ſalſa,ne guſta eodem tēpore multa, vt non tibi imponat guſtatoria qualitas linguæ ab his tradita:quam tamē aqua pura gargarizata,aut papyrus manſa delere putatur.

Odore verò,iucundo,ſuaui,bono,ingrato,fœdo, tetro, acerbo, auſtero, acido (tot enim ſunt differētiæ odorū,quot ſaporum, ſed nominibus non deſignatæ) odore item *Gal.lib.de nat.homi.*

croci,bituminis, cucumeris, vel alterius co gniti,& odore eximio prædìti,ſed indicibi li,& qui in vllam prædictarũ differentiarũ rectè conferri poſsit. Sic odore vinoſo, aro matico,medicato, illud hoc commendante, iucũdo. Hoc illud eſſe debet, nõ debet hoc grauiter odoratu,halitu,terram,hircum, pi cem,reſinam pineam,bitumen,olente,viro ſo, aſpero, eſt melius vel peius.

Colore denique nullo inſigni, vel albo pallido,rufo,flauo,rubro, viridi, liuido, ni gro,vel horũ medio,)vnde hoc illud ὑπο-λευκὸν,ὑπώχρον, ὑπόπιῤῥον, ὑπόξανθον & ſi milia Græcis dicuntur,vt latinis ſubalbum, ſuppallidum,ſubrufum,ſubflauum vel albi cans,palleſcẽs,rubeſcẽs,flaueſcens, vel in al bum,pallidum,rufum,flauum,inclinans (vel ex horũ quibuſdã miſto, vnde χρυσώχρον, ὠχρόπιῤῥον,ὠχρόξαθον,πιῤῥόξανθον & ſimi lia Græcis ſæpè dicuntur:nobis ex albo pal lidum,ex pallido rufum, vel in pallido fla uum, ex rufo pallidum, vel pallidum in ru fum,inclinans,vel cum rubore albeſcens,ci nereus,ad ceruleum vergens,& ſimilia. Sed id illuſtrius apparet in ſemotis coloribus quàm natura propinquis,hunc verò naturæ in coloribus propinquitatẽ ordo nobis Ga lenum lib.1.criſ.ſequutis ſeruatus oſtendit. Albo enim pallidus vt ſitu hic eſt proxim⁹, ſic

Colorum differẽtiæ & in his or do gal. lib. 1. Criſeon.

ſic natura & aliis ſimiliter.

Ad album verò reducitur color lacteus, niueus, fulgore & nitore alabaſtri.

Ad pallidum, cinereus, plumbeus, buxeus.

Ad rufum, melinus. i. mali cydonii, fuluus, rutilus, igneus.

Ad flauum, aureus, luteus, croceus, diluti, aquæ croci color.

Ad rubrum, roſeus, ſanguineus, puniceus, purpureus, vermiculus.

Ad viridem, herbaceus.

Ad liuidum cæruleus, glaucus, cæſius nõnullis dictus, ferrugineus, & interdum cinereus, plumbeus, buxeus, hæc enim ambigunt vt in ſuis in artem medicam Galeni commẽtariis apertè demõſtrat Martin⁹ Akakia medicus longè doctiſsimus.

Ad nigrum tenebroſus, opacus, terreus, bituminoſus, fuliginoſus.

A figura quoq; nõ leuis eſt ad medicamẽti delectũ cõiectura, quòd hęc ſint vtẽda vel vitãda, quæ figura ſunt elegãti, ſpecioſa, circinata ſeu rotunda & circulari, trigonia ſeu triquetra & triangula, quadrata, quadrangula, multangula, mucronata ſeu acuta, obtuſa, recta, obliqua, tranſuerſa, ſolida, fiſtuloſa, ſpõgioſa, multifida. Alia item figura, forma, ſpecie, aſpectu, effigie, imagine, modo, ritu, oculi, oculi bubuli, capitis taurini, cornu

caprini, caudæ ſcorpionis, pulicis, ricini animalis, vitulinæ naris, citrorum polypi piſcis, teſticulorum canis, vel alterius, capillorum, linguæ, linguæ bubulæ, auriũ muris, delphini, pennarum auis, geniculata raro, crebro fructicoſa, iuncea, tuberoſa, bulboſa, fibroſa, cæpacæa, pomi, pyri, cotonei, glandis, oliuæ.

Horum autem vel omnium vel plurimorum exempla poſteà leges frequentiſsima in particularium delectu, & in notis à ſimilitudine ſumendis.

Probantur præterea aut reprobantur nũc ſimilia, nunc diſsimilia, vel inter ſe, & in aliqua plantarum ſpecie, vt abſinthium ponticum ſit ſimile ſantonico: abrotonum mas, diſsimile fœminæ.

Vt in aliquo genere ſuperiore propinquo ſumitur ſimilitudo aut diſsimilitudo qualitatum quarũdam prædictarum, atque adeò ſubſtantiæ & quantitatis, & actionis, vt in herbarum genere, abſinthium ſeraphium eſt deligendum ſimile abrotano, ſapore amaro, & foliorum habitu: vel in toto plantarum genere, vt chamædrys, camepitys herbę ſunt ſimiles quercui, pinui arboribus. Vel in genere diuerſo, vt aloë optima ſit ſimilis hepati: aſcyri folium cribri modo foraminulentum, ambitu ſerratum vrticæ foliũ, illud

in

in arcum flectitur, vel anchoræ modo eſt, vel creſcentis lunæ ritu incuruum: venenoſum, gibboſum, dorſo, elato: galeri, petaſi, pileoli, lanceæ, lanceæ cuſpidis, cultelli, ſecuris, acetabuli, vaſculi, calathi, diſci, clypeoli, fuſi, pali, clauæ, piſtilli, iunci, feſtucarum, fœni, vitiliũ modo formatũ, inflexile, virgatum, velut lineis interſectũ alarũ cauis binis, pluribus, virgis arboreſcentibus ſpecie capituli rotundi, verticillorum, pedũ lecti, ſtellarum, tomentoſa lanoſaque pube obducitur dictamnum, bullæ in dipſaco ſpinoſæ, flos comicis perſonis hiantibus ſimilis, radice hoc eſſe debet crebro geniculata vel geniculis duobus tribus crebris diſſecta, turbarum modo in ſe inuicem infartis radicibus, ſtipitibus cõdylorum modo tuberculis quibuſdam excreſcentibus.

Horum nihil negligendũ eſt ei, qui probè volet medicamenta ſimplicia deligere, quibus ſingulis aliqua ex dictis inſunt accõmodatiſsima ad ipſa cognoſcenda & deligenda non mediocriter pertinentia, quod exẽplis, quam verbis pluribus probare maius erit operæprecium.

Quartò plantarum & aliorum ſimplicium medicamentorum delectus ſumendus eſt à ſitu & loco, non modo generali & regione, vt caſtoriũ ſit ponticum, cuminum,

Aethiopicum,glycyrrhiza cretica, ſed etiã à particulari,in ſingulis regionibus,loco nẽpe calido,frigido,humido,ſicco, horum medio. Plantæ enim calidæ in locis calidis valentiores euadunt:præhumidæ locis ſiccioribus caſtigantur. Quæ ratio in animalibus quoque recipienda eſt. Sub loco autem & cælum, & flatus ventorum comprehendas oportet. Ob id ad locum calidum reducimus apricum, æſtiuum, inter tropicos aut proximè ipſos,inſolatum, qui in meridiem ſit apertus auſtro perfletur, montes habeat ſeptentrionibus obiectos, vt Galenus docet in receſſu Tabiarum.

Ad frigidum vmbroſus, nemoroſus: arboribus,ſepibus,& aliis ſtirpibus confertus, quercetis,frutetis,dumetis defenſus,muſcoſus,ſaxoſus,montoſus,opacus:parietibus,arboribus vel aliis:& item polo alterutri proximus,in parte Alpium aut Pyrenei Septentrionem ſpectante ſitus, niuoſus, glacialis, aquis niuoſis & glacialibus riguus, borea & aquilonibus perflatus, ſoli aduerſus obiectu montium.

Ad humidũ,quod in aquis viuit aut verſatur,& ipſis dulcibus,ſalſis, fluentibus, torrentibus, pigris,rapidis, ſtagnantibus, paludoſis,paludibus æſtate ſiccatis, lacubus, radicans,ſine radice innatans,aut prope aquas

eaſ

easdem & scatebras,fontes,canales, fluuiorum ostia,alueos in conualle aquosa, loco viliginoso,pratis,puteorũ parietibus & muris aliis humentibus,saxis rosidis,stillicidiis, fossis vrbium. Hinc fluuiales,maritimæ, pratenses,aquaticæ plantæ aliis sui generis alio loco educatis præstantiores sunt, vel deteriores pro varia ipsarum natura,& expetita nobis earundem facultate.

Ad siccum,editus, montosus, tumulosus, cliuosus, saxosus, petrosus, scrupulosus,tophaceus,pumicosus, salebrosus,sabulosus,arenosus,argillaceus,præruptus, scopulosus, promõtoriis altus,asper,tenuis sterilis,perflatilis,in semitis,viis,itineribus,in aggeribus viarum & murorum , in ruderibus, & ruinis,aut circa ruinarum rudera, domus in parietibus,muris,murorum crenis & minis, in tectis recentibus, vetustis. Quanquã horum quædam aliquando humectata esse possunt,vt petræ littorales,testæ piscium, quibus muscus marinus innascitur.

Ad medium horum seu temperatum reducitur locus regionũ temperatarum, vernus,& magna ex parte cãpestris, planus,pinguis,fœcundus, cultus: aruum,in segetibus, tritico,hordeo,leguminibus,vinetis,hortis.

Ad locum item & situm connexio reducitur & vicinia. Plãtæ enim maleficæ & ipsa

rum fructus sunt innocentiores, si multæ simul ex eodem loco venenosam, sed sibi familiarem substantiam trahant, & multi fructus malefici ex vna planta: ob id thymelæam, colocynthidem, scillã in loco aliquo solam rectè damnat Mesues, præfert quæ multas congeneres simul nutritas habet, & colocynthidis fructum si vnicus erit aut paucus improbat, numerosum præfert. Rationabile enim est, vt plantas benignas si pauce sint, vberiorem succum benignum trahere, & ob id salubriores esse: sic maleficas venenosam loci malitiã exhaurire, & in se transferre: quem & largiorem & vehementiorem paucæ, quàm multæ in se trahant necesse est. Sublimis quoque situs, infernus, dexter sinister, antiquus, posticus quidam est, sic misy, chalcitis, sory, situ diuersa, metallicam substantiam indicant & facultatem diuersam & tartarum in summo vase vinario melius, quam in lateribus, & cadmia botryitis melior aliis, & pompholix, spodio præstantior: sic densi fructus quia conferti & compressi malè nutriuntur, malè coquũtur, malè difflantur: contrarii, contrà: laxi enim & rari partus plantarum, & animalium, vberius alimentum trahunt, ob id meliores sunt, si nobis salubre est id alimentum: peiores si insalubre, vt in colocynthide Mesues

probè docuit. Et plantarum partes humi repentes rectis aliis meliores, vel contra:& in orbem circunacta radix, vel altera alteri insidens, vel sibi inuicem implexæ radices, & partes mutuo contactu inhærentes, dissitæ, superficiariæ, profundæ. Cum verò temperamentum medicamenti, vt aliorum, sic causa facultatis, & facultas actionis, & actio operis ipsius, vt docet Gale. lib. de faculta. natura. & lib. de vsu partium, quæ ex naturali cuiusque potentia, deligendi ratio sumi potest, ea nobis ab actione tanquam sensu notiore sumitur. Ab actione igitur facultates, primas, secundas, tertias, quartas consequente, delectus medicamentorum sumitur: estq; hæc nota maximarum virium. Quoniam tamen de omni genere harum facultatum nobis abundè est dictum initio lib. 2. nostræ methodi medicaméta componendi, necesse non putaui huc ascribere. Harum autem differentiarum & notarum, vel plurimarum, vel omnium, vel saltem quarundam, in singulis simplicibus medicamentis exempla plurima tibi Dioscorides suppeditabit, non pauca Galenus, & qui post eum de materia medica scripserunt.

Adde quòd vt tota substantia nobis alimentum est familiare, sic plantis suum, quò fit vt non omnis ferat omnia tellus, non sol

ſolum quia calidior, frigidior humidior, ſiccior, aut per coniugationem, quam ipſius plantæ vel animalis naturæ conueniat: ſed quia in ea alimentum plantæ & animali cognatum deſideratur.

Nec tantum hæc in plantis totis, ſed ipſarum partibus ſingulis ſunt exploranda, (vt idem de animalibus, & ipſorum partibus, & terreis corporibus tibi perſuadeas) quales ſunt radices, trunci, caules, culmi, feſtucæ, rami, virgæ, ſurculi, germina, ſermenta, viticulæ, adnata, capreoli, ſpinæ, cirri, pediculi, folia, flores, fructus, ſemina, ſiliquæ, vaſcula, capitula, calices, vmbellæ, corymbi, comæ, ſpicæ, pappi, ligna, cortices, ſucci, liquores, lachrymæ gũmoſæ, & reſinoſe, & ſi quæ ſunt eiuſmodi.

Quintò & vltimò tempus in deligendo medicamento multiplex obſeruandum eſt, ætas ſcilicet, pars anni qua collecta ſunt & repoſita, aëris conſtitutio ſerena, pluuia, ventoſa: his viuentibus aut repoſitis: pars diei varia: duratio & ſeruatio lõga breuis. Quæ alia tempus indicent diximus lib. 2. noſtræ methodi.

Virtus enim alia, vt & temperatura, eſt neophytis & teneris: alia adultis & ſeneſcentibus, vis item alia euphorbio recens collecto, atque alia veterato. Plantæ item calidæ,

dæ,ſiccæ,ſi aër ſit calidus,ſuccus, ſunt meliores. Ob id plantas Italicas aromaticas Creticis non cedere dicit Galenus, ſi aëre non fuerint pluuio educatæ. In ſingulis tamen partes deligendæ ſunt,omnium preſtantiſsimæ & maximè medicamentoſæ, ſi his viribus egetur. Eſt enim quando ignobilioribus & imbecillioribus eſt opus, ob affectus ægri, aëris naturam. Præſtantiſsimæ verò, tum ex prædictis conditionibus, tum ex his quæ in ſingulis particulatim dicendæ ſunt coniectantur, ratione eadem quæ in plantis dicta eſt,in animalibus quoque & corporibus terreis ſeruata. De tẽpore verò collectiõis Dioſcoridis verba hęc ſunt:Imprimis curandum eſt, vt quæ in vſum reponenda ſunt medicamenta,ſuis temporibus ſingula demetantur. Ex hoc enim fit,vt quædam viribus magis valeant,alia ſint inefficacia. Primum itaque cælo ſereno plantæ legantur. Magni enim refert inter colligẽdum,ſi, vel ſqualores & ſiccitates,vel imbres infeſtent, quemadmodũ ſi loca quibus hæc prodeunt ſint montana,excelſa,perflata,frigida,ſicca. In his enim locis vires habent longè valentiores:contrà verò quæ in campeſtribus,riguis,opacis,cæteriſque locis à vento ſilentibus, plærunquæ degenerant,& minus valent viribus,præſertim ſi nõ ſuo tempore le

ga

gantur, vel vitiata, & præ imbecillitate lan guentia, ignorandum nanque non eſt, multa pro ſoli & cæli natura ac tẽperie, citius aut tardius adoleſcere: nõnulla vi propria, etiã hieme frondere & florere. Sciendum præterea eſt, quædam in herbaceis medicamentis, vt veratrum vtrunque, multis edurare annis: alia poſt trimatum inutilia. Quæ verò herbæ ſunt fruticoſæ vt ſtœcas, trixago, polium, abrotanum, ſeriphium, abſinthium, hyſſopum, & alia id genus, dum ſemine prægnantia ſunt, demetenda. Flores verò antequam ſponte ſua decidant. Fructus autem dum maturi ſunt, vt ſemina dum ſiccari cœperunt, priuſquam defluant, herbarum & foliorum ſuccos elicies, cum primum cauliculi germinant. Lac & lachrymæ excipiuntur caule inciſo per ſummum adoleſcentiæ vigorem. Radices & liquamenta corticeſque ad recondendum eximantur, cum primum herbæ ſuis foliis exuuntur. Si puræ ſunt & nitidæ, ſiccentur & reponantur loco non vliginoſo: quæ autem terreno aut luto ſunt ſordidæ, aqua prius abluantur. Flores, & omnia iucundum odorem reddentia, arculis tiliaceis ædium parte ſicciſsima reponantur. Eſt quando chartarum inuolucris & folliculis ſuis ſemina vtilius & innocentius ſeruantur. Liquidis medicamentis denſior

ſior materia, argentea, vitrea, cornea conuenit: fictilis etiam modo rara non ſit: & lignea, præſertim è buxo: ænea verò vaſa ocularijs medicamentis, & liquidis, & his omnibus quæ aceto, pice liquida, aut cedria cõponuntur. Adipem autem & medullas ſtanneis vaſis, ſeu plumbo albo recondi conuenit. Hæc Dioſc.

Finẽ labori propoſitio imponemus, vbi locũ Meſuæ, quo quædam medicamẽta purgantia cælo & ſolo ſimili meliora euadere ſcribit, ſed ſine exẽplis explicauerimus: ſumpta ab animalibus analogia. Nã vt animaliũ naturæ, hoc eſt tẽperaturæ, & ætates, & morbi calidiores ad hiemem, regionem frigidã, victus rationem refrigerantẽ, tanquam contrario exceſſu frigido, illorum caliditatem, immodicam corrigentia præſidia bene ſe habent, ad æſtatẽ verò, regionem calidam, victum calefacientem, ceu intemperaturam augentes cauſas, malè: & contrà naturæ, ætates, morbi frigidiores, ad æſtatem calidam, regionem, victum calefaciẽtem, benè ſe habent, quod ab his contrarijs illorum attemperato receſſus corrigatur, malè verò ad hiemem, regionem frigidam, victum refrigerantem, tanquam affectus illos propter ſimilitudinem aucturas cauſas, & ſimili ratione humidiora hæc ad cauſas ſiccantes & ſic-

ciora ad humectantes melius habent: sic planè in plantis apparet, quibus vt animalibus insitum est alimento familiari nutriri, quibusque vt animalibus consueta victus ratio naturam seruat, si est victus illarum naturæ similis, aut nouam facit, si dissimilis. Ob id plantæ intemperatiores, id est, calidiores, frigidiores, humidiores, ficciores, solo & cælo & alimento ipsis contrario emendantur, & ad temperaturam mediam, quoad fieri potest, inclinant: nisi quas multum calidas, frigidas, humidas, siccas expetimus, tales enim solum & cælum & alimentum simile conseruant: mirum ni etiam intendant. Quæ verò animalium temperatura est omnium extremorum media, iniuriisque omnibus omniũ maximè resistit, illa similibus temperatis seruatur, quod Galenus dilucidè lib. prioribus sanitatis tuendæ demonstrauit. Sic plantæ temperatæ cælo & solo temperato conseruatæ, meliores euadunt, nisi ad effecta alia, has calidiores, frigidiores, humidiores, ficciores requiris. Tunc enim solo & cælo dissimili, & à sua natura temperata diuerso, hoc est, calidiore, si calidiores vis: frigidiore, si frigidiores: humidiore, si humidiores: ficciore, si ficciores expetis, emendantur: & calidæ siccæ calido sicco solo & cælo. Ob id Creticas plãtas plurimas ad thiriacam, & ali

alia medicamenta, & Italicas si solum & cælum sicca fuerint, præponit Galenus: tamen in his est quodam prodire tenus, sed non datur vltra. Nam eædẽ ex India aut Aethiopia fuerint deteriores, licet illi tractus plantas quasdã habeãt eximias, vt Aethiopia cuminum, Trogloditæ myrrham, India nardum & malabathrum, & alia plurima, quæ inde largo prouentu Lusitani nauigationibus ad nos cõuehunt. Quæ igitur ad methodum simplicia deligẽdi pertinent: vbi ex locis prius dictis memoria tenebis, eandem in particularibus ipsis exercere oportet, ordine illo, quem in simplicibus seruauimus. De radicũ itaque delectu primùm dicamus, in quibus vt aliis plantarum partibus, proptereà quòd nostrates communem quandam deligendi rationem sustinent, de his etiam cõmuniter scribemus: de exoticis verò singulatim, tũ quòd hæ sunt cariores, & ob id ab exteris adulterari solitæ: tum quòd hæ, quia infrequentes magis, etiam exercitatos fallunt.

Radices autẽ omnes incipiente foliorum defluuio legẽdas, & cęlo sereno, cẽsuit Dioscorides, cui in quibusdã Galenus & Auicenna & Mesues cõsentiunt, in aliis diuersa sentiũt, vt post leges. Sunt cõtra quibus placet magis, radices esse legẽdas priusquã in cau- *Tempus colligendi.*

lem,folia,florem,fructum,semen, vis plãtæ propè tota erũpat. Defluentibus autẽ foliis, eas esse fœtis animalibus similes,hoc est, veluti semianimes ac multũ imbecillas,nisi si quæ tantũ habebãt viriũ,vt etiam earum satis retineãt arefacto caule,vt scilla, quão valida animalia etiã fœta adhuc robusta permanẽt:nisi dicas etiã in illis quæ viua & veteri radice repullulãt,saliuã vitalẽ plãtæ velut sanguinẽ per caulẽ priusquã arescat in radices,licet nõ totũ,refluere,vt in arboribus fit,alio quouis tempore colligi possunt,quæ hominum cultu & satione crebra in omnẽ anni partem vegetæ incidunt, quales ferè sunt hortenses,alimentosæ, vt apii vulgaris,buglossi vtriusque,betæ,lactucæ, intibi, oxalidis,rhaphani,napi,pastinacæ,sisari,caeri,panacis,cæpe,porri, allii:& præter has eruraticæ,dauci,gingidii,caucalidis,ari,dracũculi, cyclamini. periclymeni, cotyledonis: nam hæ quinque,vt bulbosæ quædam,aliæ etiam æstate siccatis foliis, plenæ sunt, & frequenter autumno regerminant, alimenti pinguis & crassi copia.

Quæ verò solius naturæ sponte crescũt, aut semel à nobis tempestiue seruntur, aut plantãtur,ferè sunt optimæ, solo aut vere, aut (vt dixi) autumno, paucissimæ æstate,aut hieme. Quin & hæ quas multis anni parti-

bus communes diximus, ſunt præſtantiores cum tempeſtiue ſatæ adoleuerunt,& vigẽt: aliis verò temporibus ignauiores, quando vt quadam & holitoris opera & irrigatione coguntur adoleſcere, ſub cælo ſibi parum propitio : quale æſtiuum eſt, ac autumnale, & hiemale. Sic vere ipſo, quando primùm germinare incipiunt, nobis leguntur in annum, enula, althæa, iris, acorus, ſymphytum, ruſcus, aſparagus, petroſelinum, apium, fœniculum, bryonia, cyperus, rubia, ſaxifraga, valeriana, eryngium, tormentilla, pæonia vtraque, polypodium, gramen, lilium : niſi recentibus aliquãdo ſit opus, ſed quę omnino erunt imbecilliores, quam ſi quo tempore recentes colligi debent, in vſum veniſſent. Omnes tamen integræ ſunt, ſi fieri poteſt, vellendæ & vnaquæque in ſolo & cælo ſuæ naturæ familiari, quod experientia confirmat. Nam tunc bene habitæ ſunt, nec enormes ob alimenti copiam : nec ſtrigoſæ, & marcidę & tenues, & rugoſæ ob eiuſdem inopiam. Mox aqua lauandæ ſunt, & radiculæ purgandæ, multæ etiam elignandæ : quædam verò craſſæ & magnæ etiam in taleolas ſecandæ, poſthæc ſiccandæ in ſole, vẽto, interdum igni, vt in ſiccatione lib. 2. dicemus, niſi recentes ſint vtendæ. Igni autem præcipue ſiccantur, quando cælum eſt

nubilum, aut hiems, aut quando mox ſicca-tis opus eſt. Adde, quòd in his & aliis plantarum partibus non ſolum tempus colligendi legitimum eſt obſeruandum, quale multis radicibus eſt plenilunium natura humidiſsimum, ſed etiam repoſitio commoda & duratio. Non enim ſunt reponendę niſi exquiſitè ſiccatæ, ne putreſcant: nec loco humido, puluerulento, non perflato, reponendæ.

Radices ſupra tres annos non ſeruantur Auicennæ. Quæ enim craſſæ & denſæ ſubſtantiæ ſunt tandiu ſeruari poſſunt, vt radix bryoniæ, rha pontici, peucedani, mei, ariſtolochiæ. Quæ verò tenui & rara cõſtant ſubſtantia, vt aſari, apii, petroſelini, ſaxifragiæ, dictamni, tormentillæ quotannis ſunt mutandæ. Radices autem legendas cum folia cadunt, etiam cenſet Auic. canone. 2. & Platearius in Ariſtolochia. Quædam tamen aliis temporibus ſaladino leguntur, vt veris fine, aut æſtatis initio, acorus, gẽtiana: aut menſe auguſto quãdo etiam ſpina alba, vulgo bedegar, ruſcus, bryonia, cyperus, iris, enula cãpana, dictãnus vulgaris, pæonia, glycyrrhiza, vt ſeptembri peucedanum. Octobri cyclaminus, recẽs & ſiccus efficax. Decembri eryngium iiſdem leguntur. Efficaces autem illæ quoque ſeruantur annum vnum, pæonia vtraque, peucedanum.

Duo

Duos, meum, iris, cyperus, maior & minor dictamnus.

Tres, acorus, chelidonium, enula, saxifragia, valeriana, pyrethrum.

Decem, costus, œnanthe, rha ponticum.

Daucus autem asarum & aliæ radices multę recentes sunt meliores: recondita auté prope omnia, quia sunt essentię tenuis, parũ diu seruantur efficacia, præsertim puluerata.

Asari radix ampla, spissa, odore tenui, sapore acri, & parum astringente.

Eryngii radix eligéda ampla, alba, tenera, quæ condiatur. *Mesues in simpl.*

Radix satyrii plena & recens, non flaccida & emortua ad diasatyrion. *Idem initio Anti.*

EXOTICAE verò radices sic deligãtur. *Ibidem.*

Acori radix similis ireos radici .i. complicata in obliquum, geniculis intercepta, candida gustu acri, & modice amaro, odore iucundo, calida, sicca ordine tertio, densa plena carie non exesa, qualis à Colchide & Galatia affertur: quæ à quibusdam galanga maior vocatur, quod sit vtraque crebro geniculata, & odore aromatico: sed hæc iridis magnitudine, illa cyperi. *Dios.*

Vulgaris acorus huic diuersissimus tota sua natura, nõ vsurpãdus, nisi medicus ad refrigerandum & siccandum imperauerit. Quòd si qua huius generis in locis sicciori-

bus educata & calidioribus naturam acori prædictam aliquid induerit, vtraque acorus esto, ille indicus, hic nostras imbecillior.

Dios. Gal. *Mesues.* Agaricus fœmininus rectis intus venarum discursibus constãs, sapore initio dulci, mox amaro, tandem etiam subacri & subastringente, leuior, rarior, mollior, albior, breuior, friabilior, splẽdidior quam mas, in fracturis suis, filosus neruorum modo. i. grauis, densus, durus, niger, lignosus, longus, interdum rotundus, sed vbique cõpactior & obscurior, superficie nõ densa, sed rara, tota fœmininus præterea, sed de vero & radice semiuliginosa & semiputri gignitur in Agaria Sarmatiæ regione, & inde appellatur: hodie ex alpibus metitur.

Hæc autẽ ἐπιφανεία, id est, superficies seu facies summa seu cum Mesue pars superior quanuis tota vndique superficies intelligi posit, tamen quæ pro situ in arbore varior est, agarici pars superior, vti à Mesue rectissimè dicitur, ea potior videtur, quia magis aërea, & ob id leuior rarior, &c. cum aëreũ ob insitam leuitatem sursum feratur, vt in eodem terrenum & aqueum deorsum: siue autẽ ea pars superior sola, siue etiã tota eius superficies optima est non est nobis purgantibus agaricum excidenda & abiciẽda quorundam more. Nec ita superficiem ad viuũ

int

intellige, vt sola velut cuticula sit vtilis, sed illæ partes quæ subsunt quo ipsi optimæ sunt propiores, eo meliores.

Aristolochiæ clematitis longa radix nobis est perfrequens, longa, rara, rotundæ verò in agro Nemausensi plurima, etiã hic crebrescit, Effodienda est messibus, & desquamato terreno seruãda. Legendã vtranq; plenilunio, vt alias propè omnes quidã contendunt: sic enim pleniores cum sint, siccando minus flaccescũt, alio tempore lectis magna sui parte siccando vaporantibus, & marcescentibus. Eligenda vtraque bene habita, & si est sicca, minus alte rugis striata, carne multa, firma, odore & sapore vegeto, sed suo, non puluerulenta dum frangitur, nec situ obruta, nec carie aut terredinibus exesa. Quæ bonitatis note reliquis propè plantarum partibus sunt communes. Pontica autẽ & Cretica est præstantior. Behen accipiantur Armenia, calida, humida, odora, rubra potius quàm alba: quæ verò hodie in Italia & prouincia inodoræ reperiuntur radices, & pro behen supponuntur, vel aliæ sunt ab Armeniis, vel saltem his minus efficaces. Harum loco placerent magis radices eryngii, Behen rubrum folio lapathi rotũdi prope Burdegalam locis aquosis plurimum, ac inde in alias Galliæ partes transportatur;

Serapio. *Manardus.*

album in Prouincia crebrius.

Dios. Gal. Bryoniæ radix foris cineritia, intus albicans, ampla, consummata, colligatur veris initio.

Calamus aromaticus, calidus siccus, ordine secundo, partium nonnihil tenuium, fuluus, intus albicans, odore fragrantissimo, dense geniculatus arundinis modo, cætera mollis tactu, lentus in frangendo, cõfractus autem in assulas dissilit, non totum raphani modo rumpitur, fistula intus plena araneorum, casiæ gustu, leuiter astringens, & cum quadam, sed minima acrimonia amarus, in mandendo glutinosus, ex India defertur, terredinibus facilè tentatur. Qui verò in officinis est, nõ calamus, sed radix est, neque ea calami, sed plantæ alterius: neque ex India videtur afferri, quia vili venditur, & sæpè recẽs multum cernitur. Ob id inter radices eum recensui, iustius inter ligna locandum: si verus habeatur, triennio seruatur.

Hor. Manardi.

Dios. Gal. Centaurii magni radix, acris, astringens, subdulcis, subamara, rubescens, crassa, grauis, solida, tripedalis (si integra est) succo prægnans dum recens est ex solo pingui & aprico Licyę Peloponesi, & aliarum multarum regionum, annos decem seruatur. Radix autem centaurii parui, medicamentis est inefficax.

Ibidem.

Coſtus ſubamarus, modicè aſtringit, acer adeò & calidus vt vlceret, candidus, leuis, eximia odoris gratia recens, abunde plenus, denſus, ſiccus, à terredinibus non exeſus, Arabicus. Poſt hunc indicus, tertius in bonitate Syriacus, grauis, colore buxeus, odore feriens. hodie Lugduni frequens eſt Arabicus, non tamen quem Arabici ſcriptores dulcem & amarum ſoli inuexerunt. Coſti nigri mentio fit Dioſ. in rhapontico.

Dracũculi radix legenda vere, aut æſtatis initio, ampla, cõpleta, ex loco libero, hęc etiã noſtras eſt, rarò externa huc cõuehitur. *Meſues*

Dictãni radix Dioſcoridi calefacit, aliis folia magis celebrãtur calida, odorata, rotũda, parua, denſa, lanugine vtrinque intecta. Cretica metitur æſtate & autũno. Quæ verò radix dictãni ab officinis ſupponitur alba, tenuis, elignata, propè inodora, minimũ amara, nullo exiguó ve caloris ſenſu, pſeudodictamni fuerit potius, aut herbæ neſcio cuius, qua abiecta, potius pulegio vtẽdũ eſt.

Doronicum, radix parua, foris ſubflaua, intus alba, dulcis, calamo aromatico ſimilis colore & figura. *Serapio*

Helleborus albus radicib⁹ nititur multis, tenuibus, ab oblongo & exiguo capite exeuntibus, cæparum modò fibratis, optimæ ſunt cãdidæ, friabiles, carnoſæ, mediocriter *Dioſ.*

extentæ, nec iunci modo mucronatæ, nec in frangendo puluerem emittētes: suntq́; medulla tenui, gustu feruēte, nec tamē id vehemēter, nec saliuā subinde ciens. Quæ enim confertim eam cōtrahunt, strangulant. Laudantur ex montibus & asperis, Cyrenaicæ, Galaticę verò & Cappadocicę & Italæ sunt periculosiores. Omnis albus est periculosus Mesuæ, non item Græcis autoribus. Eidem minus acer & mordax, nec statim initio albus quam niger, sed amarior est ac diutius seruari potest quam niger, cætera nigro similis.

Mesues. Cortex radicū fibrosarū, asari colore, fractu facilis, medius crassi tenuis, antiqui recētis, grauis & leuis, aut potius leuior quā grauior, legitur vere & estatæ Mes.

Diosco. Helleborus niger radicibus coheret nigris tenuibus à capitulo cæpe simili, cōfibratis, vt albus, quarum est vsus. Optimæ sunt corpulētæ, plenæ, in quibus sit tenuis medulla, acres gustu, & feruentes, in collibus asperis, & sitiētibus locis, vt Anticyra, Helycone, Parnaso, Aetolia. Addit Mesues fragiles, leues, asperitatisq́; expertes, leuiores quàm grauiores, tenuium & crassarum, recentiū & vetularum medias. Salubrior est albo, colligitur vere & æstate.

Mesues. Esule minoris radicis cortex eligendus

ten

tenuis leuis, fractu facilis, rubescens cassie fi-
stulę modo post sex acolletur menses, ex lo
co libero collecta initio veris. In fine veris
autem, lac eius colligendum est.

Galanga est radix subrubra, vel rufa, ge-
niculata, intorta, grauis, sapore acerrimo, lin
guam admodũ vellicãte, calida sicca gra-
du tertio, odore & figura quadã cyperi. Vn
de quibusdã cyperus Babylonicus dicitur, in
dicta priscis, alba, odoris, & saporis gratia
carens, puluerabilis multum abiicienda.

Gentiana notis tantum cõmunibus niti- *Actua-*
tur, ex Iura monte in Gallias totas distri- *rius.*
buitur, colore foris buxeo, intus crocante, *Serapio.*
amarissima (ob id aloē Gallica dicitur) du-
ra, parũ rugosa, frãgi cõtumax, in hortos Pa
risienses translata, minus efficax adolescit.

Glycyrrhiza quãuis in Galliis passim lu- *Dios.*
xuriet, laudatur tamẽ Galeno magis Creti-
ca, aut saltẽ Hispanica, vel ex locis aliis mi-
nus humidis: colore est foris buxeo, ligno-
lento & fractu cõtumaci, intus multũ cro-
ceo, sitimq; mansa extinguẽte, sapore sub-
acerbo, dulci, quibusdã melior est nigricãs
& lenta, quàm buxea & fragilis. Improba-
tur intus alba vel nigra, exucca, vetus, fragi-
lis rhaphani modo, & inter frãgẽdũ puluerẽ
edens: quæ nota in omni partæ plantæ, si
præter naturam adest vetustatem prodit.

Herm

Hermodactylus Mesuæ probatur radice rotunda, ampla, foris & intus multum alba, mediocriter dura, ex loco edito lecta, calida & ſicca initio gradus ſecundi: laxa verò, rara, leuis, eſt imbecilla: rubra & nigra, mala. Quæ in officinis eſt, affirmatur mihi ab his qui legerunt frequenter in Gallia Narbonenſi & Prouincia, eſſe folio nigro, porraceo, flore per autumnum croci ſine croco tamen, foris nigra radice: quæ res declarat eſſe colchicum, innoxium tamen aut ſaltem innocentius experimur: forte quia ſiccatum eſt, niſi recens nobis vſurpatur.

Iris illiryca veteribus propè ſola laudatur, parua, denſa, frangi contumax, ſubruffa, intus albior, amara, ſternutamenta dum tunditur ciens, odorata. Florentina tamen ſola nobis hodie inculcatur, cum Gallica alba purgata laudetur Galeno lib. 8. c. ph. part. Ex locis apricis & ſiccioribus Illiridis lecta ad me miſſa Venetiis à Marti. Grego. medi. præſtantiſsimo in horti mei partem editam, & ſoli meridiano apertã trãſlata, iam pulchrè repullulat. Meſuæ verò laudatur radix ampla, dura, denſa, velut in nodos breues collecta, ex albo rubeſcẽs, odore violæ nigræ aromatico ſapore, acri & mordaci, flore purpureo potius quàm albo, veris initio collecta.

Nardi ſpica cùm radice dodrantali, digiti parui craſsitudine, aſtringẽte, ſubacri & leuiter amara, odorata, calida primò exceſſu, ſicca ſecundò. Mihi Lugduno delata eſt à Ioanne Horneo Pariſiis. Pharmacopœo lõgè peritiſsimo, & fidiſsimo, latinè doctiſsimo, Græcè & Hebraicè mediocriter inſtituto, cum coſto acoro, & aliis non paucis.

Pyrethrũ radice eſt longa, pollicari craſſitudine, guſtu feruidiſsimo & igneo, à quo nomẽ habet, quæ manſa pituitã largã elicit. *Dioſ.*

Polypodium radice dulci, auſtera, digiti parui magnitudine, multũ ſiccante, ſed ſine morſu, probatur ſubdulce, ſubauſterum, guſtatu ad poſtremum ſubamaro, & nonnihil aromatico, ſolidum, cirris ſeu nodis plenũ, ex rubro nigreſcens, colore intus herbaceo piſtacii modo, recens, quercum & arborum aliarum glandiferarũ truncis innatum : aliis murale & ſaxoſum magis probatur, niſi loca ſint vliginoſa & vmbroſa. *Dioſ.* *Gal.* *Meſues.*

Rha ponticũ radix nigra, coſto nigro foris, cẽtaureo magno intus ſimilis, ſed minor, ruffior, fungoſa & laxa, aliquãtũ leuis, ſine odore, quæ manſa colorẽ reddit pallidũ, ad crocũ inclinãtem, terredinibus non exeſa. Dioſc. In quo præter hæc legit Serapio, aſtringẽs, ſi pluſculũ mãdatur, ſubacris, &c. *Dioſ.*

Rha indicum & proximum ipſi rha bar- *Raued.*

sceni Mesue dicitur Gal. anti.lib.1. barũ, laudatur ſubnigrũ in rubrũ inclinans, graue pro raritate ſua: confractũ, ex rufo & glauco alternat, & croci modò tingit, recẽs, nõ adulteratũ, aſtringẽs amarũ cholagagũ calidũ ſiccum ordine ſecũdo, ſeruatur annis tribus, quatuor, in pſyllio milio vel oblitũ cera ſola, vel ea cum terrebinthina.

Scilla ſit bonæ magnitudinis (nõ tamen admodũ magna & enormis) benè habita & nutrita, alba, recẽs ex terra ſumpta, cũ folia eius & caulis exacte aruerint, ſeu quãdo triticũ metũt, quia tũc potiſsimũ viget. Huic pancratiũ ſimile guſtu & viribus, ſed imbecillius. Meſuæ præfertur, quæ ſapore eſt dulci, acri, amaro, ſquammis delibrata, ſplendens ex loco libero propè alias educata. *Gal. lib. 8 ſimpl.*

Turbith Arabibus laudatur, cortex albus, gũmoſus lactis craſsitie, vacuus, arũdinaceus, fractu facilis, recens, foris autẽ cineritius & planus, ex locis ſiccioribus. *Meſues.*

Zingiberis radix ſit cãdida, odorata, piperis ſapore & viribus, niſi quòd tardius calefacit: ſed diutius, vti longum piper. Dãnatur teredinibus exeſum, pulueruleutum, tectorio quouis circũlitum ad pondus & magis ad exeſionem tegendam. Terram meritam & columbinum, quod vocãt, malè zingiberis loco ſupponũt, quoties puluere eius eſt opus: licet pondere, colore, & reliqua

nat

natura radices sint diuersæ.

Zedoaria radix aristolochiæ rotundæ æmula, sapore, & colore zingiberis, calida sicca gradu secundo, eadem Serapioni dicitur zurumbeth: sed zurumbet sine, h, radix est diuersa.

HERBARVM DELECTVS.

HERBAE propè omnes sunt nostrates, quamquam harum quædã ex aliis regionibus sunt meliores, vt absinthiũ ponticum, chamædrys, chamepitys, scordium, Cretica chamædrys, cãpæstris potius quàm suburbana, calaminthe mõtana melior quã domestica: tamen si nostrum hoc solum & cælum habeant persimile externo, vires quoque non ita dissimiles sortiantur, qua ratione plantas Italas Creticis non multũ cedere scribit Gal. si pluuium non fuerit cælum, & herbæ acres digerentésque, quæ humores prauos afflictis partibus infixos vehementer digererent, ex siccis & maritimis locis eligantur, in empla. διαβοτάνων initio libro. 6. compos. pharma. secund. genera.

Porrò ex herbis plurime foliũ virides in vsum recipiuntur, dum hæ vel harũ succi in syrupos coquuntur, & in apozemata, clysteres, fotus, cataplasmata, & alia id genus, in quos vsus postremos quouis tempore leguntur: in syrupos autem, vel formam

aliam toto anno ſeruandã ſunt legẽdę,quã-
do ſunt efficaciſsimæ,cum ſcilicet floret,aut
etiã ſemine iam plenæ ſunt vt fumaria, cala
minthe,& aliæ ex ſequẽtibus,in ſyrupos,vel
alia cõpoſita diu ſeruanda recipi ſolitæ. Nã
fumariam florentem veris initio, ſemine au
tem plenam veris fine legit Meſues.

Quòd ſi herbæ nec caulem, nec florem,
nec ſemen edunt,vt adiantum omne,aſple-
nium,legẽdæ in foliorũ vigore:quãdo ſcili
cet maxima & virentiſsima ſunt,quædã ve-
rò dum florent,aut ſemẽteſcunt,quia ligno-
ſæ ſunt,& exuccæ:ante id tẽpus in vſum tra
huntur,vt beta,braſsica,cichorium chõdri-
la,eupathoriũ,lappatha, plãtagines, verba-
ſcum,verbenaca. In quo viriũ vigore etiam
ſunt colligẽdæ quæ ſiccãtur, & in vſus me-
dicorũ varios anno etiam toto ſeruãtur, vt
abſinthium omne,adiantbum omne nobis
(quibus enim abũdat virens, & vigẽs vſur-
patur)anethi coma,betonica,carduus bene-
dictus,cichoriũ,cẽtaurium paruũ, calamin-
the,mentha,chamædris, camæpitys, eupato
rium,eufragia,fumaria,hyſſopi coma, mar-
rubium,maiorana,origanũ,poliũ,pulegiũ,
ruta,roſmaris,ſaluia(licet hæ duæ etiã ſine
floribus ſint efficaces) ſcordium, ſplenium,
thymum,thymbra, verbaſcum : aut ſaltem
cum vigent folia magnitudine, odore,colo
rè,

Aneti & hyſſopi coma floru-lenta eſt.

rè, præſertim quæ cacumini ſunt propriora. Abſinthium autẽ vere legit Meſues, ad ſuccum & aquam inde ſtillandam, flores eiuſdẽ æſtatis initio, hic autẽ æſtatis fine, vel etiã autũno. Eupatorium quoque legitur, & ex eo ſuccus exprimitur in fine veris Meſuæ. Siccãtur autẽ in vmbra magis, niſi quæ ſunt caule craſsiore, aut folio humidiore, & ob id apto putreſcere. Vbi probæ ſunt ſiccatæ, reponuntur, vt radices, ſed minus diu ſeruari poſſunt, ob id quotannis mutandæ.

Adiantum omne eligit Meſues bene habitum, virentibus foliis: quod autem gracile eſt immodice, & folio flaueſcente examinatum eſt.

FLORVM DELECTVS.

FLORES vt plantarum partes reliquæ legantur cùm maximè vigent, cęlo ſereno: non autem vt Bulcaſis & indocti alii ſcribunt hoc vel illo mẽſe: nam quibuſdam regionibus & cæli cõſtitutionibus celerius aut tardius plantarum partes perficiũtur, vt capparis in gemma, roſa expandi cœpta legatur, reliqui ferè aperti: ſed haud ita pridem, & ex quibus vis nondum exhalauit, nec folia tenuentur, & ſint decidua. Siccantur ſole vel aëre calido, magis, minus, pro varia ipſorum natura. Quidam ſiccandos volunt, donec ex ponderibus decem vnicũ ſuperſit,

minus autem ex montanis floribus quam ex campeſtribus minuitur. Reponũtur vt alia, quotannis mutantur quamuis ſphœnãthum etiam decennium ſeruari poſsit: chamæmelum item diu vegetum eſt, ob fortem partium ſuarum miſtionem. Quam virium cõſtantiam etiam tum validus odor demonſtrat. Flores abſinthii, chamedryos, chamæpityos, hyſſopi, anethi, eufragiæ, fumariæ, maioranæ, origani, roriſmarini, ſaluiæ, thymi, verbaſci in herbis ipſis commemorati ſunt, reliqui nunc dicentur.

Balauſtium flos ſilueſtris punicæ, cytino flore ſatiuæ punicæ eſt aſtringentior, præſertim quod ex acerbis punicis eſt. Vterque hic flos punicæ, eſt ab arbore auellẽdus quo loco tunc granatum nullum gignetur. Nam qui cecidit, ſæpè id illi ob alimẽti inopiam, augeſcente & protrudente fructu contigit, aut ob vermiculum, aut aliam cauſam: ob id infirmior eſt, qualis agnoſcitur facilè: quia vna parte nigricat, foliorúmque capillamentorum ipſis non hæret, vt in eo quem auulſeris, qui prætereà in vmbilico ipſo, vt foris rubet. Hiſpana, roſæ modo lata, & breuia præſtantiora ſunt Narbonenſibus longis anguſtis.

Caryophyllum laudatur, frãgi cõtumax, odoratũ, ex plano tumidulum, recens, quod

vng

vnguibus compreſſum humorem quendam remittit, acre, & aromaticum, calidũ ſiccum gradu ſecundo, aut etiam tertio. Annos quinque ſeruari poteſt, loco tẽperato: nam in humidiore putreſcit, ſicciore areſcit, & rugoſius euadit ac imbecillius, vt quod in eo eſt enormius, quod barbari antophillum vocant, interpretãturq; antefolium natum, vt vox ſit illis compoſita ex latina præpoſitione, & Græco φύλλον folium.

Crocus Dioſcoridi optimus ad medicamenta, Corycius, recens, oblongus, integer plenus, non fragilis, flauiſsimus, & qui cum humore tritus, ſuo colore manus ſaturet, nec ſitũ nec cariem redolens, ſubacer. Galeno autem Corycius, à Coryco antro in quo naſcitur, licet aliis ſit procerior, non tamen aliis robore odoris aut diuturnitate eſt præſtantior. Eligẽdus verò eſt non procerior, ſed odoratiſsimus & flauiſsimus, & lõgo tẽpore in vigore ſuo perſiſtens. Præſtantiſsimum igitur aliquem crocum apto quodam ædium loco repoſitũ obſerua ſæpè, vt pernoſcas. Nam id colorem odoremq; priſtinum diu ſeruabit: adulterati verò odor & color citò vaneſcit. Hæc Galenus. *Lib. I. antid.*

Centaurii parui flores ex pallido flauos initio æſtatis legit Meſues. Noſtrates autem ſunt purpuraſcentes.

Epithymum Arabum seu thymi cassutha amplexicaulis,cum ramulis thymi lecta minus citò marcesſit, & à thymo esse non herbis aliis congeneribus cernitur. Sic flores cæteros & fructus cum ramis legendos Galenus docuit. Ex thymo autem montano est præstantius,quàm ex hortensi Cretense rufum præfertur à Mesue.

Epithymũ Græcorũ quid reuera sit,nõdũ planè cõpertũ habemus,nisi sit flos satureię, Picardæ vulgò dictæ,perpetuò virentis.

Hyssopus colligenda Mesuæ quãdo incipit florere.

Nymphææ flos tam albus ex stagnis,quã luteus ex fluuiis, vere legitur, cùm apertus est:siccatúrque luteus ob paruitatem, integer,albus,conspurcatis aliquot externis foliis purgatus, & cauliculo capillamentisque crocatis. Luteus verò ferè hic in aquam etiã cum albo distillatur,raró siccatus seruatur. Narbonenses alba sola vtuntur.

Rosæ sunt præstantiſsimæ quæ longè omnium suauiſsimæ sunt, & aliis rubicundiores,quales ex montanis, non autem conuallibus legũtur. siccãdæ loco sublimi meridiano,quo solis radii penetrent, rosas tamen non tangant. Nam albæ,incarnatæ moscatæ,quãuis recentes odoratiſsimæ sint,tamen siccatæ sunt inodoræ: rubræ cõtrà recent

centes parum odoris reddunt, ſiccatæ iucun diſsimum & diuturniſsimum iaculãtur. Ex agro montoſo petroſo Pruini vrbis, vnius diei itinere à Pariſiis diſsitæ in vniuerſam propè Galliam omnium præſtãtiſsimæ conuehuntur, in territorio tamen Pariſino non inſuaues præſertim vico cui fons Naiadum nomen etiam vulgò eſt, larga manu luxuriant ſabuloſis vinetis, quæ Vrbi toti ſatis eſſet poſsint, vt Peſtanas & alias priſcis celebratas roſas non deſideremus. Rubras admodum foliis paucis & planis præditas præfert Meſues. Roſæ tardius collectæ parum diu ſeruantur, & citò nigreſcunt, tempeſtiue lectæ biennio ſeruantur: cum igitur mediocriter ſunt apertæ, mox integræ inſolentur, ſæpè mouendæ, deinde folia auulſa vaſæ terreo claudantur, ne odor aut color pereat. Si quo die ſunt lectæ ſol non luceat, raræ diſponantur, ne ſe corrumpant denſatæ. Similiter alii flores ſiccentur.

Schœnanthũ ſeu ſchœnu anthos ex Arabia rariſsimè huc ad nos transfertur, ſed eius iunci tãtùm calami, ſi deferãtur flores, ſolo odoratus vigore deligãtur. Nã odoris illius gratia citò vaneſcit. Gal. lib. 1. antidotorũ.

Stœchas etiã exotica eſt, ex Creta enim habitior & melius nutrita, ob id melior. Petitur, multa tamẽ nobis domeſtica ex inſu- *Gal. lib. 1 Antid.*

lis:ſtœcadibus Maſsiliȩ aſsidentibus,quibus & nomen ipſa eſt ſortita. Prouenit etiam multa in Arabia,vnde Arabica cognominatur, & à Meſue præfertur, flore præſertim, pòſt foliis:ſit amara,modicè aſtringens:ſpîca ex purpureo cærulea,odorata.

Stœchas verò citria ſeu flaua Dioſcoridis heliochryſum,& Galeni amaranthus coma floris aurea,denſa in Gallia Narbonēſi & Aquitania,agro Burdegalenſi plurima & prȩſtantiſsima gignitur,odore abrotani maris,& etiam ſapore,ſed minus amaro.

Meſues. Viola nigra vulgo martia & quadrageſimalis,à Meſue laudatur quæ prima floruit, neq; vim ſuā calore ſolis reſolutam perdidit,nec pluuia obtudit vel diluit & diſsipauit. Quæ iam diu aperta eſt,aut pluuiam ſenſit,aut in ſilueſtribus naſcitur,odoris gratia caret,ac viribus.

Flores vix annum ſeruari poſſunt efficaces,præter chamæmelum, ſtœchadem, crocum,& alios paucos,qui annis poſt duobus aut tribus,coloris & odoris gratiā retinent.

DE SEMINIBVS.

SEMEN à fructu quantum differat,abunde in noſtræ methodi lib. I. docuimus. Semina verò deligantur matura omnia,bene habita,plena,& corpulēta,& quæ naturæ ſuæ vires proprias habeāt efficaciſsimas, &

odo

odorẽ,saporẽ,colorẽ,sui generis perfectissimũ,si odoris,saporis est particeps. Multa enim sunt inodora & insipida,nõ modo seminũ,sed aliarũ quoq; partiũ genera: Sint præterea,si fieri potest,delata ex regionibus,in quibus celebratissima crescũt maiorũ nostrorũ testimonio. Sintque recentia, aut his proxima. Quæ enim diutussime fuerunt reposita semina,& alia,vires habent imbecilliores. Vbi autẽ puluis ab ipsis diuidẽdo excidit,terminũ excesserũt lib.1.alimẽtorũ.

Amomum candidum vel fuluum, simplici tamen colore nõ vario,laxius,in vua parua seminis tamen plena,diffusum,nõ astrictius cohęrẽs,sit pręterea odoratũ,nares vulnerãs, acre, mordax recens, non cariosum. Amomũ Scythicũ laudatur lib.8.com.phi.

Ami Illyricum vel Aegyptium.

Anisum Creticum.

Cuminũ Aethiopicũ,deinde Aegyptiũ.

Ligusticum ex Ligusticis alpibus vnde illi nomen.

Seseli Massiliense,alterum Aetiopicum, tertiũ Creticum Dioscoridi laudatur.

Sinapi Alexandrinum.

Thlaspi Cappadocicum vel Creticũ,sed maius & minus rotundum est præstantius Galeno. Vtrunq; nobis est,à Bursa pastoris herba frigida astringente,diuersum.

Dios. Cardamomum eligi debet frangẽti contumax, occlusum, plenum, fartumq́ue, gustu acre amarumq́ue, odore caput tentans, excalfaciens: quod tale non est, exoletum iudicatur. Hæc Diosc. Nigrum passim cognominatur Galeno, Nasturcio minus calidũ, sed suauis & fragrantius eidem dicitur. An verò semen quod hodie noster Ioannes Horneus Lugduno aduexit, minus & planius grano paradisi, colore & sapore propè eodem, in siliqua breui triquetraque largissimum, sit verum cardamomum, affirmare non ausim ob historiæ ipsius obscuram breuitatem: tamen tum ipsum, tum granum paradisi, & quod cardamomum minus vocant proferunt officinæ, semina sunt non indigna recipi in antidota, ob virium in ipsis aromaticarum excellentiam.

Cnici semen sit amplum, plenum, medulla pingui, album, angulosum, læue Mes.

Psyllium elegit Mesues absolutum, amplum, tam graue vt aqua mergatur.

FRVCTVVM DELECTVS.

EX FRVCTIBVS quanquam non pauci nostrates in medicamenta recipiuntur: quia tamen externi quidam præstantiores habentur, ipsorum quoque bonitatis notas paucis attingere fuerit operæpretium.

Amygdalæ tã dulces quam amaræ, probantur flauiſsimæ,plenæ,integræ,non confractæ,nec eroſæ,tamen leues,duræ & ſiccæ quantum illis datum eſt,ob id fragiles,intus albiſsimæ. Ex his dulces, ſapore delicatæ, propè indicibili in caſtaneã toſtam & panis puriſsimi bene cocti qualitatem inclinãtes: odore,ante eſum nullo,aut perquã exiguo, inter edendum autem iucundo.

Improbantur albeſcentes, nigreſcentes, rugoſæ,molles,tortiles,fractu contumaces, & quæ fractæ à candore illo ad pallorem receſſerunt,aut nigrorem, oleoſæ natura aut vetuſtate,odore rãcido,ſapore ingrato aut oleagino : quem omnibus vetuſtas affert. Ex quibus tritis etiam ſi plus olei exprimatur, tamen olei amygdalini probatiſsimi dotes non aſſequitur,quod ex prioribus extrahatur,excorticatis cultello potius, quam aqua calida,vt in oleis dicemus.

Anacardus, ſeu cum Paulò & Actuario anacardion,ſit plenior & habilior,fuſcus,reſina in cortice multa,acri, nigra,nucleo intus albo:quo in melle cocto fit mel anacardinũ.Hoc etiam tuſo poteſt oleũ exprimi, ſed longè diuerſum ab eo quod coctis in aqua corticibus ſupernatat,& conchis colligitur ad confectionem anacardinam.

Myrobalani citrinæ ſint,flauæ, multũ in

Mesues. viride inclinantes, densæ, graues, in fracturis gommosæ, amplæ, cortice crasso, denso, os paruum complectente.

Ibidem. Cępulę amplę sint, & quo maiores eo meliores, subnigræ, in rubrũ inclinãtes, graues, ob id in aquã prõptę mergi, cortice crasso.

Ibidem. Indæ, sint nigræ, magnę, graues, substãtia dẽsa, sine ossibus. A quibus cõditiõibus quã to longius abscedunt, tanto sunt deteriores.

Ibidem. Emblicæ, magnæ, graues, carne multa, densa, ossibus exiguis, rara verò carne quæ sunt, spiritu & vigore carent.

Ibidem. Bellericæ, magnæ, graues, carne multa & densa.

Notæ igitur in his cõmunes aliorũ fructuũ & pręcipuæ sunt, vt sint bene habitæ, & corpulẽtę, carne multa & firma ac dẽsa, & ob id osse exiguo, qb⁹ os datũ est. Nã Indę sunt exosses. Quæ verò notæ aliæ à calore ducũtur, & ossis figura, minoris sũt momẽti.

Balanus myrepsica sit ampla, vetus cortice læui, tenui, pleno, medulla læui, pingui. Parua verò ex albo nigricans, vetus, plena medulla alba, læui, pingui, est innocentior.

Conii seu strobyli vulgo pineoli, pleni, recentes, albi, sicci, quatenus illis datum est. Vitentur flaui aut etiam pallidi, oleosi, rancidi. Id quod his citò, vt ferè sexto mẽse accidit, nisi prius saccharo intecti hoc vitium

eff

effugiant: præſertim ſi prius ex furfure fri-
gantur, & ſic probè ſiccentur: deinde cribro
purgentur, quod remedium eſt, aliis quoq;
ſeminibus condiendis, ne aut citra condituram, aut etiam condita ranceſcant.

Cupreſsi pillulæ, vulgo nuces, ſint perfectæ recentes, ob id molles, ſeminis plenæ, etiam in ipſis hiatibus.

Cydonia ſeu cotonia ſint bene habita, flaueſcentia, odorata, matura cum minus aſtringendum & refrigerãdum eſt: cũ verò magis, ante maturitatem colligantur.

Eadem ratio eſt ſtruthiorũ, quæ nos cydonia fœminina vocamus, aliis maiora, minus acerba, carnoſiora.

Citrium & aranciũ malũ, & quẽ vulgus limonẽ vocat, ſint magnitudine quodq; in ſuo genere medriocri, odore valido & iucundo, cuiq; ſuo cortice tenui, raro: colore in limone pallido, in citro flauo, in arantio rubeſcente: quamuis & arãtia virida etiam per maturitatem inueniantur: carne intus multa, firma, & ſucco odorato, acido, interdum dulci, eſt quando ex vtriſque miſto.

Colocyntidis medulla cortice ablato ſit pilæ mediocris in ſpeciem conglomerata, *Gal.*
vehementer amara, matura, ampla, rara, ob id leuis: & quãto leuior, tanto melior: alba admodum lenis, eadem fœmina, autumno

le

legenda cum flauefcit abeunte iam virore.

Mefues. Cucumeris agreftis fructus prefertur abfolutus & maturus, & virore depofito flauus, amarus. Ex quo fuccus albus, fubpinguis, Elaterium dictum, quomodo fine valenti compresfione extrahatur, docet Diof.

Diof.

Carpobalfamum fit flauum, plenũ, grande, graue, mordax guftu, & feruens in ore, modice opobalfamum redolens.

Mefues.

Cafsia fiftula, feu nigra, feu cathartica, id eft, purgatrix, eligatur foris & intus nigra, ampla, collucens, grauis, plenior, & quæ con cuffa claufis intus granis non ftrepat: pulpa intus pingui, fplendente, fucculenta, non fitulenta, nec putri: fapore prunorum delicato: calida humida primo gradu. Vtendi tantum tempore extrahẽda: nam extra cannas, vt femen, fanguis, lac, extra propria conceptacula, prompte corrumpitur, & in vafis fer uata peior euadit.

Act.

Cubebæ fint corpulentæ, plenæ, graues, acres, minus tamen quàm piper, fubamaræ, admodum aromaticæ, fubdulces, annis decem feruantur.

Coccum gnidium ex thimelæa eligendum, cui folia magna tenuia fint, quæ in locis liberis crefcit propè alias multas thymelæas, foliorum vfum celebrat Mefues non granorum.

Da

Dactyli nobis, vt Græcis vulgaribus hodie dicuntur, fructus palmæ, à digiti figura. Probantur magni, flaui, parum rugosi, molles, pleni tamen, & carne intus multa, subdura, ad nucleum candicante, ad corticem rubescente, non pertusi, non vermiculosi, & qui concussu nihil aut minimum sonent, sapore vinoso. Deteriores sunt graciles, flaccidi, duri, quia excarnes, excusso pediculo pertusi: iidem ferè vermiculis scatentes.

Ficus passæ seu caricæ habentur præstantissimæ, quæ in calatho spartaceo digitis, aut pugnis vtrinque pressæ, sic illis mollitie sua cedũt, vt mutuos partium dictarum motus sibi propè obcurrẽtes sentias, odore sunt iucundo, non calorem putredinosum, aut vermiculosum referente.

Hæ verò si particulatim explorentur, pediculo sunt breuissimo, colore in candidum vergente, molles, tractanti facilè cedentes, cute tenui, molli, succo intus & semine flauo, & plane melleo sapore, odore ante esum & inter edendum iucundo, graues, paruæ Si Massiliotides (quæ etiam saporis gratia cæteras longè antecellũt, siue albicãtes tantum sint, siue intus & foris albe, sed flauo semine) maximæ: si externæ sint, quales Hispania mittit musto mersas, vt dulciores sint, post ne cohæreant farina aspersas.

Vit

Vitiosæ sunt duræ, tum in massa, tum per se singulæ, vermiculosæ, graueolentes, foris nigræ, intus rubentes, vel alio præter naturam colore præditæ, cortice crasso, duro, sicco, intus alieno colore, odore, sapore. Quædam tamen sunt nigræ Prouincialibus & Narbonensibus dictæ, foliis nigrantes, intus ruberrimæ, omnium delicatissimæ dum recentes sunt: nam siccatæ liquescunt, aliæ eiisdem cineritiæ, aquosiores quàm vt siccari possint: hominibus ingratæ, auibus expetitæ.

Galla omphacitis, id est immatura, laudatur parua, seu magnitudine mediocri, nodosa, grauis, solida, nõ perforata: minus vtilis magna, rotundissima, polita, leuis, laxa, perforata, flaua, aut saltem rufa. Gallia Narbonẽsis & Lugdunensis præfert rosmarinas vulgo dictas, omniũ minimas, graues solidas, asperas, pretiosissimas.

Iniubæ zizipha vel zinzipha Græcis dictæ laudantur recentes, amplæ, oblongæ, passæ, tamen tensæ, carne intus multa, succulenta, laxa, dulci, vinosa: plenæ, graues: sapore dulci & delicato: nucleo paruo, foris rufo ac verius rubentes, intus pallidæ aut albescentes. (Nam foris albæ nobis nondum visæ) osse prunorum rotundiore, paruo intus nucleo, dulci. Improbantur vetustate nigri-

cantes, leues, ſiccæ, puluerulentæ, friabiles, excarnes.

Myxæ, myxa, & myxaria, vulgo ſebeſten, à mucoſo lentore, quo abundant dictæ prædictis affines, ſed dimidio minores, acuminatæ, parum rugoſæ, graues, nigræ, carne multa ex rubro nigricante, firmiore, glutinoſa, dulci & ſubacida, oſſe prunorum Damaſcenorum inæquali, nucleo intus exiguo dulci.

Malum punicum cortice ſeu corio integro, rufo, duro, & denſo, graue, maturum, granis intus rubris vel roſeis, ſucco prægnantibus vinoſo pleniſsimum.

Myrti baccæ recentes, plenæ, ſucculente, odorate, grandes & bene nutritæ.

Nuces auellanę præferuntur ligno ſolido non pertuſo, rubente, rotundo: corpulente, graues nucleo intus ſi concutientur ſonante: ſi fracta nuce guſtetur, gratiſsimo, & ſapore caſtaneam referente: foris flauo, intus albicante, pleno duro.

In Gallia Narbonē ſi quatuor locis incise muria dies aliquot ut itē poſt omphacio ſeruantur.

His proxime ſunt, france vulgo dicte, hoc eſt legitime, oblonge, ligno ſimili, cute intus nucleum veſtiente rubentiſsima, carne dura & firma rubente. Infime ſunt ſylueſtres, ligno & nucleo candicante. Improbantur, leues, perforate, quia vermiculoſe, vetuſtate oleagine, rugoſo nucleo

&

& exucco.

Nux moſchata ſit grauis,oleoſa,odorata.

Nux indica aquam intus dulcem habet,ſi recens eſt. Quæ quidem vtenda,nõ cortex,

Oliuæ halmades, ſeu colymbades, quæ in ſua muria conditæ innatant, præſtantiores ſunt,magnæ,ouales figura,pallidæ aut rufæ,plenæ,ſolidæ,carne multa,denſa, ſubamara & ſubdulci:oſſe intus paruo longo, nucleum delicatiſsimum complexo. Quæ verò enormes aduehuntur, acuminatæ,carne multo largiore,ſapore ſunt minus delicato,vt armeniaca. Inſita non inſitis corpulentiora multò ſunt, ſed ſaporis iucunditate multò inferiora.

Gal. Opiantes & rha,& ribes vua legenda matura,plenior,acinis paucis bene nutritis potius quàm denſis,& paruis & ſtrigoſis.

Piper longum ſit, corpulentum,integrũ, recens,linguam tarde,ſed diu commordés. improbatur perforatum,vel adulteratum.

Meſues. Piper album ex hoc productũ acrius longo,& nigro maximum, pleniſsimum, graue non rugoſum.

Piper nigrum,alio maius,cortice tenuiore,& minus rugoſo,graue admodum.

Piſtacia ſint recentia,nucleo intus herbaceo,ſapore iucundo.

Thamar indi præferuntur ſubnigri, ſeu

fu

fusci, lucidi, molles, recẽtes, pingues ceu villis quibusdam, & radiculis intertexti, dulcacidi, seu ex dulcibus acidi, & vinoso sapore. Improbantur sicci, carne prunorum adulterati: in quibus nigredo est obscura, & prunorum odor & sapor.

Pruna passa, vel acida sunt, vel dulcia, vtraque sint ampla & plana: carne intus multa, succulenta, firma: osse exiguo, foris vel melle aërio incrustata, vel nigra, sed citra ablutionem: non rancida, nec situlenta, nec puluerúlenta.

Damascena & armenia magis ad aluum subducendã, & dulcia alia humidaq; sunt eligenda Mesuæ quàm acida, vel horũ media.

Senna folliculo (cuius præcipuus est vsus) sit subnigro, in viride inclinante, modice amaro & astringente, à natura completo, recenti, semine intus amplo compressoque. *Mesues.* Deterior est subalbus, nondum iustæ magnitudinis, aut maturitatis. Folia secundũ tenent locum si viridia sint, & plena, non subalba, aut tenuia: surculi inutiles purgationi, ob id abiiciẽdi. Mirum est hodie tam oblitos sui & Mesuæ pharmacopolas, vt folia pluris & faciant & vendant quàm folliculos. Nostras verò hortensis senna inefficatior est orientali, vt vocant, tamen non inutilis vsu quotidiano exploratur.

Vuæ passæ, pingues, carnosæ, cortice tenui sunt præstantiores libro. 2. alimentorum nobis sunt Damascenæ. Corinthię vulgares.

Damascene sunt deligendæ amplæ, fuluæ, transparentes, carnosæ, seminibus paucis, paruis, sapore vinoso.

Corinthiæ omnium minimæ sine seminibus, colore purpurascente, sapore delicatissimo, rare, & prætiosissimæ.

Vulgares huc afferūtur, vel ex Prouincia capsulis abietinis, vel ex Hispania calathis spartaceis. Prouinciales omnium post dicta duo genera Damascenas intelligo & Corinthias præstantissimæ, præsertim quæ prunellatæ vulgo indigenis vocantur, opinor quod acino sint pruni æmulo, hoc est nigro, sed quem ros cæruleus intexit. Non incelebres fuluæ, Picardatæ iisdem dictæ, Damascenis toto habitu proximæ, nisi minores essent, & carne parciore, minusque solida. Ambæ in palmite siccantur intorto pediculo, hæ si pinguescant immodicè & ob id digitis hæreant, farina aspersa vitium indigenæ tegunt. Qui dolus est frequentissimus in Hispanis omnium ignobilissimis. Quas enim habet Hispania optimas sibi seruat: viles in alias septentrionis regiones transmittit.

DELECTVS LIGNORVM. Dioſ.

AGALLOCHVM lignũ, ſit maculatũ, odoratum, guſtu aſtringens, & ſubamarum, cute verius quàm cortice aliquantum verſicolore, halitum manſu commendans, ſuffimentis expetitum thuris vice, eiuſque modo in igne liqueſcens, ſed tardius, & aquæ iniectum mox ſubſideat, & bullulas edat. Xylaloë dicitur Aetio & Actuario, ideſt lignum aloës arboris, non herbæ, cuius tamen ſiccum nigredine & amaritudine pauca, & ſucco intus gummoſo nonnihil repræſentat: vnde opinor illi nomen hoc acceſsit. Crudum vbique Meſues requirit, quod enim à quibuſdã eſt expediendi odoris gratia, vim amiſit. Quod verò Dioſ. oſtendunt officinæ, verius eſt aſpalathum: quod ſi optimum ſit, graue & detracto cortice rubens aut purpuraſcens, denſum, odoratum, guſtatu amarum: alterum deterius candidum, lignoſum, inodorũ, Sunt tamen qui eius loco oliuæ arboris matricem ſubſtituant.

Lignum Gaiaci, ſiue ebeni ſpecies eſt, vt mihi videtur, quia ebenum toto habitu & viribus à Galeno ſcriptis refert, ſiue aliud lignum ſit, eligatur colore fuſcum & flauum, cortice ipſi ligno firmiter hærente, denſum, graue, bene habitum ex

arbore ætatis mediæ, si potest recentissimum (quo enim recentius, eo est succulentius & vegetius) aut alioqui gummosum, ac in eo nõ excorticato rami mediocres præferũtur, si verò vetustus est trũcus, (modo nõ sit putris aut cariosus, vel aliter vitiatus, vt sæpe videmus) quia ob crassitiem & duritiẽ dissolutioni sui magis resistit, pinguior manet quàm rami, cortex verò siccatior. Contrà verò recentis cortex internus pinguior, & succulentus magis, quia alimenti plantæ vehiculum ferè fuit. Eligatur item sapore dulci, amaro, acri ex insula meridiana sancti Ioannis, temperata, irrigua, resinosius: ex insula autem sancti Dominici in zona torrida aridius.

Paulus sanctus quibusdam videtur ramus gaiaci, cui lignosarum fibrarum implexu vario, matrice nigra hodie in ebeni locum substitui solita, viribus denique proximus est, sed valentior si recens est: imbecillior verò & ob tenuitatem citius exicatus, si vetus, vt in aliarum plantarum ramis, & præcipuè surculis. Aliis diuersus videtur quòd albescat magis suo cortice, & aliis quibusdam de causis. Iudicium his permitto, qui arbores ipsas cædunt, viribus certè ambo sunt proxima.

Santalum citrinum, optimum, & maximè

mè aromaticum, ſed inuentu rarum etiam Plateario.

Album peſsimum, rubrum medium bonitate eſt: frigida omnia gradu tertio, ſicca ſecundo. Quæ tamen ſunt in officinis acri ſapore linguam mordent, præſertim citrinum, ob id non vtenda.

Xylobalſamum probatur recens, ſarmento tenui, fuluum, odoratum, opobalſamum non nihil ſpirans. *Dioſ.*

Calamus aromaticus, quẽ officinæ oſtendunt, radix videtur & rei alterius quàm calami, tamen viribus proximis pollere odor & ſapor indicant, ſubalbus, odore & ſapore aromatico, non puluerulentus inter frangendum, triennio ſeruatur.

CORTICVM DELECTVS.

CINAMOMVM deligatur tenuium partium, odoratiſsimũ, ſeu indicibili quadã ſuauiſsimi odoris gratia ſuper alia omnia præditum, guſtatu acre, & valde mordax, admodumq; calidum non tamen adeò vt moleſtè rodat, manſum verò rutam olere videtur, color illi eſt lacteus, cum giluo & cyaneo mixtus, ſeu cineritius, virgultis gracilibus, nodis frequentibus, læue, confrigifacile. Leptocinamomum.i. tenue cinamomum pro optimo vocatur Actuario. Quod verò cannellam vocamus, vel caſia *Galenus locis uarijs.*

est, vel pseudocinamomum, quanquam prin cipum cinamomorum sex ipsi sint differentiæ generales, annos triginta seruatum fit imbecillius, nec putes diutius seruari posse integris viribus toto habitu corticisque tenuitate.

Casia quo cinamomo est similior, ac odore & gustu proprior, eò est præstantior. Est autem rufa, rosam, expirans, & vinũ olens, gustum dulcem præferens, & aromatũ modo vehementer odora, vnde casia syrinx, id est fistulosa & casia syrinx fistula sæpè apud Galenum dicitur, à purgatrice & Aegyptia res diuersa, vt prius in fructibus admonui, illa corticem exteriorem, quem & fistulam dicunt, odoratu & gustatu valentem habet: quod autem intus est maximè imbecillum, ob id inutile.

Macis sit rufum aut flauũ, aromaticum, odore suaui, sapore subacri, & minimũ amaro: quoq; recentius & succulentius, eò melius, ne putes cum quibusdam annos decem efficax seruari. Succus ex hoc expressus gũmi hæderæ figura, quam ipsum macis est valentius. Macer hodie desideratur.

Tamaricis cortex sit verus ex Gallia Narbonensi potius quàm ex fonte bellæ aquæ paradiso regia propè Melodunũ. Hic cũ sit nostras & pasim luxuriet, vel lippis & tõso-

ribus notus eſt, vt cortex radicis capparis.

Thuris cortex ſit craſſus, pinguis, odoratus, recens, læuis, non ſcaber, ſine membranis, adulteratur miſto cortice pini aut nucis pineæ, ſed hi ſine odore fumant non incenduntur, ſed thuris cortex ardet, & cum odoris fragrantia vaporem iaculatur, ferè in glebis thuris miſtus inuenitur. *Dioſ.*

SVCCORVM DELECTVS.

OLEVM ex oliuis maturis expreſſum colore rufo, purum, perlucidũ, tenue, odore exiguo ſed grato, ſapore dulci, ſubacri, & indicibili, recẽs, aut non ita vetuſtũ, niſi vetuſto egeatur. In quo trigenarium trimo, & quadragenarium quadrimo eſt plurimo valentius, vbique craſsius, graueolentius, calidius, acrius.

Oleum virgo quod vocatur, eſt præſtantiſsimum: paucum fit, ob id pretioſum. *Dioſ.*

Oleum omphacinum ex immaturis vuis expreſſum ad viride inclinat, recẽs ſit, odoratum, morſus expers, ſapore acerbum. Huius penuria ablutum capiendum eſt.

Vinum deligitur varium pro ſcopis medicorum variis. Colore autem, odore, ſapore, conſiſtentia ferè probatur.

Acetum album tenuius ob id valentius nigro & medio, præſertim ſi æquè ſit acre & vetuſtum.

Mel sit uernũ aut æstiuũ nõ hibernum Auic.

Mel optimũ sit purũ adeò, vt totũ perluceat, odorũ, flauũ, accerrimũ, dulcissimũq; gustanti & iucundissimum: consistentia nec crassa nec liquida, sed tam sibi cohærens, vt continuitatem suam quasi linea longissima non intercisum seruet, si digito attollitur. Idem coquendo paucam spumam emittit, nec thymum immodice olet.

Album etiam colore si fuerit, modo nota rũ bonitatis aliarũ nulla desit, nihilo deterius fuerit. Quin Hispani & Narbonenses mittunt albissimũ, & longè præstãtissimũ, idémque prædurum, quale etiã flauum hic præferunt liquido: quippe quod humore aliquo est vitiatum.

Mesues.

Aeromeli autem.i.mel aërium seu mãna Arabibus dicta, siue liquida sit, siue granulosa, eligatur alba, recens, dulcis, pura, & excrementorum, quo ad licet expers ex plãtis odoratis & huiusmodi salubribus collecta, qualis laricea hodie probatur, anno seruatur. Sola prope granulosa in vsu est, liquida, inuentu rara, quæ in lapides incidit deterior, & hac peior cineritia: pessima fusca cœnosa, antiqua, saccharo & folliculis senne adulterata: sed hæc tempore mollescit, & liquescit, dolúmque prodit.

Cera sit flauissima, odorata, pinguis, coacta, leuis, pura, & aliena omni materia caren

rens. Maurica tingendis flauo colore aliis quanquam nigricat:expetitur alba,vel natura,vel ablutione : fit viridis mista ærugine: rubea immissa anchusæ radice,cinnabrio tamen sæpe tingitur.

Saccarum est præstantissimum, quod durum,solidum,& mutuo metarum allisu sonorum est,ligni sicci & solidi modo,tamen ob siccitatem & imperceptam raritatē leue, dulcissimū,candidissimum, & niuis in morem scintillans,cohærens, quale Valētinum in metas pyramidum æmulas (panes vocāt) coactum,paruas,ponderis libræ vnius & dimidiæ,vel circiter,charissimum,& cōfecturis siccis aptissimum, penidiis ob siccitatem nimis friabilem,ineptum.

Illi dotibus istis & pretio est proximum quod Madere appellāt,sed in metas ponderis librarū.6.7.8.9.decem formatur, confecturis expetitum,quia minus pretiosum,non multò tamen imperfectius.

Tertium statuitur lentile,album quidem sed pinguius,ob id vilius neque confecturis siccis aptum,sed penidiis idoneum.

Quartum ex Canariis nunc dictis insulis, olim Fortunatis, aduehitur, etiam intus albicans,bonitate inferius prædictis,præstātius sequenti, metis constat maximis ,pondere lib.10.12.

Quintum ignobilissimum sancti Audomari dictum, foris albidum, intus subrubrũ, tanquam alio fartum, & foris dolo tectum, metis ęqualibus, omnium glutinosissimum, conditaris siccis ineptissimum, liquidis seruit & syrupis, opiatis, conseruis, & similibus, quia vilissimum, & vilitatem tegit aliorum mistura. Id si mare sentit (nam eo naues ob grauitatem saburrant) rubrum vulgo dictum fit, quanquam sunt qui rubrum spumam & spurcitiam omnis saccari se coquendo purgantis existimant. Ex micis horum collisu elisis etiam metas hic quidam cogunt, quæ simplicium naturam sequũtur. Ex his quod generosissimum minimam coctionem sustinet ne puluerescat, ignobilissimum contra: cætera pro accessu, aut recessu variant.

Acacia nostras modo non putruerit, aut situlenta euascerit, bona adhuc fuerit vetusta, nisi recẽtem medicus exigat ob scopum aliquem.

Dios. Mesues Aloë optima sit pinguis, glutinosa, friabilis digitis, facilè liquescẽs, ex rubro russa, hepatis modo, coacta & intus foueata, proinde minus grauis, bono odore, myrrham æmulante, licet planta tota odore sit tetro eximiæ amaritudinis, sincera, nitida, transparens, arenularum & calculorum expers, qualis

his est indicat. Adulteratur Mesue & aliis, & notas istas non habet.

Elaterium, & Glaucium & Lycium si habebuntur notas ex Dioscoride require.

Glycyrrizæ succus ex Creta optimus, hoc est, dulcissimus, mollis, recens, purus, tenax, & qui confractus splendescat, nigerrimus, & qui linguæ subditus tandem totus eliquescat.

Hypocisthis licet quædam flaua, alia virens, alia candida Dioscoridi dicatur, ante præparationem intelligitur. In offas enim conformata est nigra, lenta, sapore astringente, odore non ingrato.

Ladanum probatur odoratum, subuiride, facile mollescens, pingue, resinosum, quod arenas non collegit, nec squalore obsitum est, quale Cyprium, sed Arabicum & Libycum est vilius. *Dios.*

LIQVORVM DELECTVS.

OPOS est liquor ex plãta vulnerata, terebrata, scarificata, castrata, sponte defluens, sed suaui gustu.

Opus Cyreniacus sit acer, mordax, modice rufus, non porraceus colore, translucẽs, myrrhæ æmulus, odoratus, & qui dilutus cito albescat. Ex Taprobana insula in mari Indico maxima hodie à Lusitanis conuehitur, belzoe indigenis dictus, & nobis

ind

inde belzoin. (Nam indicus etiam Mesuæ laudatur) corruptius bencoin. Assa aromatica & odorata, quibus corruptæ etiam dicitur, nomine à lasere herba detorto, à qua planta hic liquor defluit, vt etiam assa fœtida à lasere Parthico & Persico, & cum Mesue à Medico & Syriaco, cuius liquor virus & putrilaginem olet Dioscoridi.

Dios. Opium dictum, quod nigri μήκωνος .i. papaueris, fit opos .i. liquor, vt meconiũ eiusdem succus, laudabatur olim Thebaicum & Hispanum, nunc Apulum in vsu esse frequẽtiore audio. Opium habetur optimum, graue, densum, gustu amarum, odoratu, soporiferum, quod facilè aqua diluitur, læue, candidum, neque asperum, neque grumosum, quodq́; inter colandũ non vt cætera coëat, & in sole diffundatur, deinde admotum lucernis non atra luceat flamma, extinctum denique odoris vim seruat.

Dios. Mesues. Opobalsamum probatur recens, validi odoris, sincerũ, non ad acorẽ vergens, dilui facile, læue, astringens, mordens gustu modice, in laneam vestem effusum, nec maculã facit, nec si eluatur notam relinquit, lac coagulat, in aqua, aut lacte celerrime liquatur, & colore lactescit. Idem senescẽs crassescit, deteriusque habetur Diosc.

Opopanax .i. panacis heraclii radicis in-

cis

cisæ, vel caulis liquor, candidus, dum recens est, dum aruit, colore foris croceo, aut subflauo, intus candido, odore graui, seu cum Mesue odore bono, sed succo amarissimus, læuis, pinguis, friabilis, tener, facile in aqua liquescens:

Damnatur niger admodum, & mollis.

Euphorbium sit lacteum, causticum, & vrens, tenuium partium vel orobi magnitudine, sarcocollæ modo emicans, vel in ouillis aut hedinis ventriculis exceptum & cōcretum, vitreum, translucens, acre, recens, albissimum, vbi calore multo & igneo egetur: vbi modico, luteum & vetus. Recens enim albius est, & calidius, & leui gustatu os accensum diutius sic tenet, vt cætera gustata euphorbium resipiunt. Color autem hic caducus est, & citò euanidus, fitq; vetustate cineritium, pallidius, aut flauius, & modice calidum. Bimum aut trimum adhuc mediocre viribus est, & interdum quadrimum: quinto autē aut sexto anno exoluitur, procedenteq; tempore totum elanguescit, ne putes cum vulgò annis decem posse integrum seruari, etiā cum milio, lentibus, fabis. Recens verò quia viribus est violentis, nō vtendum, nisi medici optimi consilio, præsertim sumendo remedio. Mesue verò optimū est leue, fragile, pallidum clarum acerrimum,

Dios.
Gal.

odor

odore mordax, annotinum, nam recentius igneum eſt & venenoſum.

Galbanum laudatur ligno purũ, aliquid tamen ſeminis miſtum habens, odore graui, ſapore abominabili, pingue, in Ammoniaci aut thuris ſimilitudinẽ chartilaginoſum, humidi & aridi medium.

Ammoniacum probatur purũ, ligno, arenis, terra, ſordibus, bene coloratum, odore caſtorii, ſapore amaro, prædenſum, & in thuris maſculi ſimilitudinem minutis glebis chartilaginoſum.

Galb.1. Antid. Sagapenũ laudatur perlucidum, foris ruſum, intus candidum, acre, odore porri, ſeu medio inter laſeris liquorem & galbanum, quibus adulteratur, galbano albiori eſt ſimile. Nam ſpumoſa, cohærens, albior, leuiſque pars galbani in ſagapenum degenerat. *Ibidem.* Altera dẽſior, & multo quàm aliud galbanum conſtrictior, fit galbanum optimũ, ſagapenum reſipiens, eáque tanquam præſtantiſsima vtendum, ſi verum eſt, vino aut aqua ſtatim ſoluitur, adulteratũ non liqueſcit. Meſuæ verò optimum ſagapenum cenſetur ex albido rubeſcens, odore porri, non omnino laſeris, nec galbani, quibus adulteratur, ſpiſſum, ſed tamen leue, facile in aqua reſolubile.

Scammonia vel ſcammonium ex Myſia

Asiatica defertur laudatissimum, hoc est, nitidum, rarum, fistulis tenuibus, fungosum, leue, taurino glutini, vel gummi colore simillimum, & clarum linguam parum vehemẽter vrẽs, linguę saliuosæ tactu vel humoris alicuius albescens in fragmẽtis, & lactescens, tenerum fractu ac pulueratu facillimum, odore bono sed suo, non autem fœdo. Syriacum & Iudaicum graue & densum improbantur: tamen Antiochenum Mesues commendat: si verò linguam vehementer exurat, thitymali succo vitiatum iudicatur.

RESINARVM DELECTVS.

MASTICHE laudatissima fulgore quodam ignis splendida, candore ceræ Tyrrhenicæ, ampla, retorrida, friabilis, stridens friando, odorata, minimum acris, Chia, id est ex Chio insula, calida sicca ordine secundo, parum astringens. *Dios. Gal.*

Deterior est viridis & nigra, Aegyptia dicta aut pontica, bitumini nigredine similis. Est autem lentisci arboris resina.

Terebinthina resina ex terebintho arbore defluens, optima est alba, vel cęrulea, vel colore vitri, perlucida, odorata, terebinthũ olens, subamara, chia, asperæ arteriæ & ori mordax, liquida. Huic primatum inter resinas dat Dios. secũdas tribuit mastichę, cõ-

tra Galenus, ob id eam ſtatuimus primam.

Hodie ex Cypro inſula & liquida, & per ſiccationem coactior aduehitur non cõtemnenda. Huic proxima eſt larix dicta ſeu laricea ex larice arbore, in qua mannam ferè colligunt: larici bonitate & tota natura eſt affinis abietina, quæ hodie prope ſola pro terebinthina, ab omnibus officinis ſupponitur magno errore, cum ſit multò inferior terebinthina. Quod ſi Galenus nõ modo terebinthinam exigebat, ſed Chiam tanquam omnium præſtantiſsimam requirebat, qua nõ dico ignominia ſed pœna mulctãdi ſunt rhopopolæ, qui ſciẽtes abietinã pro terebinthina vendunt, vſurpantque non ſine medicorum id permittentium infamia & culpa.

Præter has picea, pinea, ſtrobilina, cypariſsina, Dioſcoridi & Galeno memorantur, & liquida è pinu & picea, quæ quod olim à Colophone vrbe Aſiæ minoris petebatur, colophonia vocabatur: nunc neſcio, qua ratione fecem terebinthinæ diſtillatæ ſolam vocent Colophoniam.

GVMMIVM DELECTVS.

GVMMI ex acacia Aegypti ſpina, Arabicum, vulgo dictum, & gummi abſolute, laudatur vermiculorum in ſpeciem cõtractum, vitri modo perlucidum, purum, refrigerat, denſat.

Canc

Cancamum Arabicæ arboris lachrima vulgo gummi lacha, præstãtius est ex Dios. legendum.

Caphura Indicæ arboris ferulaceæ lachrima, solis arabibus & græcis recẽtioribus cognita, eligatur quæ igni vel sole ex rubro albescit, perlucet, friabilis est. Ea enim est melior & tenuior & durantior, eadem pani calido imposita madescit si sincera est: arescit verò, si spuria.

Deterior est crassa, fusca, nigra, assulis ligni sui implicata, vase eburneo cum semine psylii aut lini, annos quadraginta seruari posse quidam affirmant.

Gummi oleæ Aethyopicæ corruptè elemmi dictum, melius est scammonio simile, fuluum, stillis exilibus constans, mordax.

Dãnatur Ammoniaco vel gummi Arabico simile colore, nigricans, morsus expers. Quod proferunt officinæ est resinæ piceæ aut pinus, quam Burgundicã vocamus, colore & consistẽtia & odore primo, deinde tamen valentissimo & multis graui.

Gummi iuniperi vulgo Vernix, quia verno tempore exudat & legitur, bonum est recens, perlucidum, pallidum dum veterauit, flauescit, & fit friabile mastiches modo: quam toto habitu multum mentitur: In vsu frequentiori tamen est scriptoribus *Dios.*

& pictoribus quam medicis, præterquam in ſuffitibus, qua auté ratione non video, cum ipſum vt & thus caput grauet, & vapore craſſo & calido repleat.

Myrrha arboris Arabicæ lachrima eligéda, recés, ſquallore & ſitu obducta, leuis, tota concolor, & quæ confractas vnguium modo & læues venas oſtendat, glebis minutis, amara, acris, odorata. Omnibus antefertur Troglodytica ex Aphrica, viridis, perlucida, mordax, odoris gratiſsimi, nullo vitiata liquore. Poſt hanc ſecunda eſt tenuis, bdellii modo facilè ſub digito molleſcens, odore grauiuſcula, apricis naſcens. Mala, nigra, aut colore picis, grauis, retorrida, maturitate maximè exoleta.

Omnium peſsima, pingui carens, cano ſitu obducta, acris, ad gummis imaginé vergens, & viribus eius proxima. Ob id adulteratur gummi macerato aqua, in qua myrrha maduit. Vera enim eſt rara inuentu, præcipuè ſincera. Nã in optima myrrha opocalpaſon inuenitur ab optima myrrha diuerſum, vt in noſtris ſimplicibus abunde docuimus: propter quod & alia, myrrhæ in ſuméndis parum tutus eſt vſus.

Myrrha ſtacte, id eſt, ex myrrha recente, pingui, & ſolo lætiore nata exudans & ſtillans, cum ex aqua pauca tuſa, deinde ma-
chin

china exprimitur, colore pallido, amaritudine præcipua, odoratiſsima, pretioſiſsima, minima portione efficaciſsima, multò rarior ipſa myrrha. Nam quæ ſtyrax liquida vulgò dicitur, ſi verax eſſet, myrrha fuerit ſtacte: ſed cum odore ſit teterrimo, à myrrha alieniſsima res eſt.

Quod ſtillis illis expreſsis manna myrrhæ ſupereſt, vulgò quoque ſtyrax rubra dicitur.

Bdellium lachrima arboris Sarracinicæ vel Sembrachenicæ cum Hermolao, optimum eſt carens cortice, ligno, ſordibus, vt taurinum gluten, tranſlucens & clarum, odore vnguis marini incenſum, guſtu, amaro, intus pingue, & ſi tactu ſubigitur molleſcit.

Scythicum eſt atrius, reſinoſius, molliẽs magis. Arabicum reſinoſum, liueſcens, lucidum, magis ſiccans, niſi recens ſit & humidũ, & tundendo facilè molleſcens. Indicum, ſordidum, nigrum, grandioribus glebis in offas conuolutum.

Adulteratur gũmi, ſed id minus eſt amarum, & minus ſuffitu odoratum.

Styrax lachrima arboris Syriacæ probatur flauus, pinguis, reſinoſus, ſordeſcens, albicantibus grumis, acer admodum, & amarus, quamplurimum in ſua odoris fra-

grantia permanẽs, & qui ſubactus melleum reddat liquorem. Deterior, niger, furfuroſus, friabilis, cano ſitu obductus. Adulteratur multis modis Dioſcoridi, ſed dolus his notis deprehenditur. Pretioſiſsimus erat & pauciſsimus Galeni ætate, qui ex Pamphilia in calamis & in arũdinibus afferebatur. Vnde opinor quiuis alius calamites hodie quoque dicitur. Accipe autem quod calidiſſimum, & odore & guſtu valentiſsimũ eſt.

De ſtyracis duobus aliis generibus ſuppoſititiis in myrrha diximus.

Sarcocolla arboris Perſicæ lachrima, pollini thuris ſimilis, rufa, emplaſtica, ſubamara ſine morſu ſiccans Meſuæ. Item valentior eſt flaua quàm alba, & quò amarior, eò melior.

Dioſ. Adulteratur gummi miſto, puluerata etiam ſuſpecta eſt adulterii. Vera enim rara eſt inuentu.

Succinum vel Electrum eſt lachrima ex pinei generis arboribus exudans autumno, ex Germania ſeptentrionali & inſulis maris Germanici, larga mitti ſolita, incenſa pineã aperte olet, charabe vulgò & embra dicitur: medicis in vſu raro.

Ambar verò ſeu ambrũ ſeu ambra Arabibus & Gręcis recẽtioribus eſt odoramẽti genus cineritio colore. Arabica, ſubalba. Indi-

ca,

ca,rufa,pinguis, odorata, ſuccinũ orientale dicta Hermolao. Nigra omnium peſsima.

Thus lachrima arboris Arabicæ,pinguis, albius,emplaſticũ,flauius,eſt ſiccius,& antiquatũ magis. Quod fœmininũ vocãt reſinoſum magis eſt ac molle,citò ardẽs: quod maſculũ, primũ albicat, tandẽ etiã rufeſcit & flaueſcit. Perlucidũ eſt, ſi præſertim guttarum formã retinet. Adulteratur reſina piceæ & gummi, ſed thus ardet, gummi non inflammatur,reſina in fumum abit.

Mannam ſeu maluam thuris Græci propriè vocant micas thuris,ex magnis faſciculis concuſſu eliſas cum fragmentis quibuſdam exiguis corticis thuris arboris.

Tragacantha laudatur alba,perlucẽs, gracilis,læuis,ſincera , ſubdulcis. Saliua, in ore diu lẽteſcit. Quæ verò eſt antiquata, magis pálleſcit primum,deinde rufeſcit,tãdem etiã flaueſcit : quod lachrimis prope omnibus commune eſt:fitq; tragacãtha hæc annis amara, ob idque calidior, dulciũ cæterorũ more. Ob id etiam vulgus tragacantha flauam antidoto aureæ Alexandri, antidoto Hadriani & diacucurmę maiori & aliis quibuſdam cõpoſitis miſcent , quæ calida ſunt præſertim vbi cocta ſunt, & vt dicũt fermẽtata,poſt annum ſcilicet dimidiũ:aliis verò frigidis aut tẽperatis albam aut pallidam.

METALLICORVM ET TERreorum delectus.

AVRVM & argētũ indice lapide explorãtur & probantur, colore ſcilicet flauo in lapide relicto. Igni quoq; & aliis explorantur fabris aurariis.

Lithargyros auri omnium optima, præcipuè foliata, aureo colore. Liquatur vt cera ſed non mox, vt lib. ſequente in liquatione audies, materiæ ſolius in emplaſtris rationẽ obtinet, ſeruatur vaſe vitreo, plumbeo, ſtanneo, argenteo, ſiquidem aliam omnem materiam excedit, & defluere facit Dioſc.

Lithargyros argẽti & plũbi deterior. Eſt autem horum metallorũ ſe igni purgantiũ vitium, ſeu ferueſcentium ſpuma.

Arſenicum, id eſt auri pigmentum optimum eſt, aureo colore, nulli materiæ permiſtum, cruſtoſum, & in ſquãmas tanquam bracteolas fiſsile, Alterum globoſum, glandis effigie, pallidum, & colore ſandarachan imitans, vtrunque cauſticum eſt. In eiſdem metallicis fodinis quibus ſandaracha gignitur, in Ponto & Cappadocia.

Sandaracha arſenico affinis natalibus & natura, quin & in eam arſenicum vſtione degenerat: ob id auri pigmentum & arſenicum rubrum quibuſdam dicitur, probatur colore rufo, ſaturatior ceu cinnabaris rubro,

bro, sulfuris virus redolens, friabilis, aliena materia carens, causticũ est. Ne ergo posthac sandarachæ nomine gummi iuniperi accipias in compositionibus Græcorum.

Aes vstum probatur rubrum, & quod tritum colore cinnabarim imitatur, nigrũ verò plusquam decet exustum est. *Dios.*

Squamma æris laudatur crassa, rufa præsertim si aceti respersu æruginem cõtrahat. *Ibidem.*

Flos æris ære fuso & aqua effusa exilit subito, milii effigie & numero, optimus est breuis, grauis, splendens, cum teritur rufus, friabilis, adulteratur æris squamma aut limatura, sed hæc dentibus dilatatur.

Diphryges quasi bis coctum, est perfecti æris velut fex subsidens & cohærens imæ fornacum parti, ablato ære visitur, acre est vt æs vstum, præfertur quod saporem æris & æruginis habet, astringens & vehementer siccans linguam, quod exusta ochra sibi non vendicat, quæ tamen diphrygis vice venditur, adulteratur enim ochra vsta.

Scoria est metallorum omniũ velut stercus, scoria plumbi optima est, densa fractu contumax, cerussam plane repræsentans, nihil plumbosum habens, ad luteum colorem accedens, vitri splendorem imitatnr.

Aerugo est æris velut rubigo, acris est &

mordax & cauſtica.

Flos æris Guidoni & ſæpè idiotis aliis male dicitur.

Aerugo ſincera cōpreſſu digitorū diffunditur, dentium quoq; appreſſu cedit, læuis eſt ac æqualis & ſine aſperitate poſt foſsilē præfertur raſilis nobis hodie ſola in vſu.

Sori, chalcitis, miſy, & ex tranſmiſſa per hæc aqua & ſiccatha, chalcāthum acria ſunt, & vrendo eſcharas inducunt.

Sori in fodina infimum, craſsiſsimum, lapidoſius, vehementius compactum, in humore nō liqueſcit, friando nigrius ceu melanteria apparet ac ſcintillat vt miſy, in multa foramina dehiſcit, olfactu & guſtatu virus olet, ſubpingue aſtringens eſt.

Miſy ſummum grumoſum & fruſtuloſum magis eſt durum, auro ſimile, & friando auri colorem repræſentans, & ſtellæ modo ſplendens, ægre liqueſcit. Cypriū ad ocularia medicamenta optimum, ad cætera remedia Aegyptium efficacius. Dioſc.

Chalcitis ſitu & natura horum media, æri ſimilis, friabilis, non lapidoſa, nec inueterata intercuſantibus oblongis venis ſplendētibusque promptiſsimè liqueſcit.

Chalcanthū optimum eſt molle, concretum, graue, cæruleum, tranſlucens, quale eſt ſtillatitiū cōcretitio & coctili præſtantius.

Mel

Melãteria præstat sulfuris colore, læuis, pura, æquabilis, aquæ contactu confestim nigrescens, misyos modo caustica. Diosc.

Cadmia fornacaria melior est botrytis, id est, racemosa, in summo fornacis ærariæ affixa, densa, modicè grauis, in læuitatẽ magis inclinans, colore spodii, & quæ fracta cinerulenta & æruginosa est.

Cadmia, lapis calaminaris vulgo dicitur, cuius puluere æs rubrum pallore tingunt & augent etiã hodie fabri ærarii. Is alieno sapore madẽti est, & in farinã tritus, aceto subactus, in sole siccatus coit in lapidẽ, in igne manet & fuliginem edit luteam vel æream, quæ lapidi cuidam in lapidum fodinis inuento à nonnullis male pro cadmia supposito non conueniunt. Diosc. Id quod dum fit, pompholyx ceu fuligo quędam alba, tenuis summæ fornacis cameræ adhærens parietibusque ac tectis & spodos illi persimilis, sed grauior, in pauimentum recidit. Vtriusq; magnam nobis copiam suppeditant fornaces ærariæ Parisiis, in via diui Martini, propè Budæi, piè vita functi, ædes.

Cerussa olim Rhodiaca Corinthia, & quæ Puteolis in Italia fiebat, cæteris albior, leuior, tenuiorum partiũ, ad emplastra alba maximè commendabatur.

Sulfur viuum est optimum præsertim si-

nitedulæ seu fulguris modo splendeat & perluceat, nec sit lapidosum, vstum verò est melius virens ac præpingue.

Sulfur enim ignem expertum, quo virentius, oleosius, pinguius, eo melius.

Alumen scissile non in fila tantum, sed digitis friabile, vulgo plumæ, omnium substantia est tenuissimum & pretiosissimum, aquæ innatat linguæ, & cuti integræ mordacissimum, igni liquatur vt alia alumina: quibus notis tribus ab amantho lapide pro ipso supponi solito facilè secernitur. Liquidum maximè crassarum est partium & vilissimi pretii, quia in omnibus regionibus inuentu est facile, crustè & lateris figura: quia facilè opinor, liquatur, liquidum dicitur.

Rotundum & astragali figura in medio est amborum.

Gypsum vtendo seu vt vocant coquẽdo, vt petra in calcem vrendo coquitur, fit emplasticum: vstum verò præthereà vt cùm in fornace & camino lapides iungit, aut calcinatum vt vocant, minus est emplasticum.

Spuma nitri, aphrolitrum, nitrum videri desierat, nec probo salem petræ ipsorum loco medicamentis misceri: mallem nitrum candidum, quod mihi ex agro Nauarræ datum est, minimum, salsum.

Nitrum præstãtius est album rubro per-

mistum, lucidum in fracturis laminosum, fragile, læue, spongiosum, salsum, mordax, naturale.

Sal fossitius, vulgo sal gēma, quibusdam videtur, sed Mesuæ sal naphthicus, omnium valentissimus, secundo loco sal gemma, tertio mineralis, infirmissimus est marinus.

Sal armeniacus, Ammoniacus quoque Dioscoridi & Galeno dici videtur, subacer est ac leuissimus.

Stimmi vel stibium vulgo antimonium, optimum, splendidissimum, & modo nitedularum emicans, confractu crustosum, terræ & sordium expers, friabilè. *Dios.*

Chrysocolla laudatissima est armeniaca, colorem porri quàm simillimum redens, pura, terræ & calculorum expers. *Dios.*

Cyanus, in cuius fracturis velut stellę quędam aureæ scintillant, vnde lapis stellatus Mesuæ dicitur, & vstione fit ceruleus magis: probatur maximè saturatus colore nominis sui Diosc. Mesuæ verò est colore viridior & cæruleus maculis aureis interceptus, grauis, metallorum expers.

Armenius lapis præfertur læuis, perquam ęquabilis, calculi expers, colore cæruleo friabilis Dios. colore ex viridi obscurus, terreus, & indus, maculis viridibus & nigris distinctus, attactu læuis, & asperitatis expers

no

nondum exacte lapis, sed friabilis & pulueratu facilis Mes.

Ochra eligenda leuissima, & omnino lutea, friabilis, non lapidosa, vritur & lauatur vt cadmia. Diosc.

Lapidum in medicamentis Græcorum rarissimus est vsus.

Iaspidem viridem Gal. omnem iaspidem medicamentosum tradit Diosc.

Arabes quoq; compositis quibusdam cardiacis saphyros, hyacinthos, granatos, sardines, margaritas commendat. De his Albertus magnus, Serapio & alii plærique multa prodiderunt, quàm vere æstimato.

Dios. Hæmatites probatur friabilis, saturato colore, niger, durus, & suapte natura æqualis, nulla sorde admista, nulloque zonarum discursu.

Dios. Magnes ferrum prompte trahat, sit colore ad ceruleum vergente, densus, nec admodum grauis.

Lapis iudaicus metæ striatæ forma, tener & friabilis.

Corallus lapis Actuario dicitur, aliis arbor lapidosa, ruber & niger est Diosc. Nobis etiam albus & aliter coloratus. Visus mihi foris albus, intus ruber.

Sigillum Lemnium, in placentulas quasdam exiguas formatum characteribus turci

cis

cis ſignatum, colore nunc pallido, nũc rufo, ſapore parum aſtringente.

Bolus armenia colore ochra ideſt pallida vel lutea prõptiſsime in ſummũ læuorẽ calcis modo ſoluitur piſtillo, aut quouis liquore, arenoſa ſubſtãtia caret. Tã callide hęc vt ſigillũ Lẽniũ & alia pleraq; adulterãtur hodie vt pro veris recipiẽda nõ ſint, niſi ab eo qui collegerit, fides ſinceritatis fiat.

PARTIVM AB ANIMALIBVS *ſumptarum delectus.*

SANGVIS hirci quadrimi, bene habiti, aliquandiu nutriti vino albo & herbis, calculum frangentibus, vt fœniculo, ſeſeli, lauro, auguſto mẽſe iugulati, medius efflués eligatur: nã primus tenuior, poſtremus craſſior putatur. Vaſe vitreo receptus, linteo raro tectus, ſole ſiccetur.

Sanguis draconis veterum, hodie ignoratur. Qui verò oſtenditur, factitius eſt ex hirci ſanguine, bolo armenia, & ſucco ſorborum vel aliis.

Lac vaccæ, capræ, aſinæ iuuenis, aliquandiu poſt partum exercitæ, & bene paſtæ præſertim idoneis ſibi paſcuis, vernum largius ſed humidius, aut autumnale partius ſiccius, & butyro diu ſeruando aptius, ſit autẽ quatenus lacti datum eſt, dulciſsimum, albiſsimũ,

mum, cõſiſtentia mediocri, ſi vaccinum eſt: tenuiori, ſi aſininum vel caprinum.

Serũ lactis capræ iuuenis nigræ, ſalubribus alimentis nutritæ, paulò antè fœtæ præfertur Meſuæ, ſecondas tenet ſerum lactis ouini.

Adeps ex animali florente autumno lectus, reponitur vel incuratus, lotus, ſiccatus in vmbra, vel exemptis pelliculis fuſus ſole vel igni, in vaſe duplici.
Alii toſto in veru animali cadẽtẽ excipiũt.

Medulla vt adeps ſumatur à fine æſtatis, ad hiemis initium, ex florenti animali: & reponatur loco ſicco & edito, & ſeptentrionẽ ſpectante: reponatur cum foliis lauri ſiccis, ne putreſcat, aut ſitum ducat. Recens etiam tenerorum animalium vſurpatur.

Cerebella paſſerum vere & autumno captorum reponuntur, cum vitello oui & melle, vel ſole aut cinere ſiccata legitimum.

Cornu Rhinocerotis eligatur.

Mumia Serapionis, cum ſit Dioſcoridis piſſaſphaltum, id eſt pix & bitumen, ex horum notis noſcitur. Quod verò nobis hodie eſt mumia, liquamen eſt hominũ aloẽ, myrrha, & ſi datur balſamo in ſepulchro cõditorum. Carnes enim cum humanis oſsibus retorridæ ad nos afferuntur.

Cunicam interiorem ventriculi gallinarum

rum quia inutilem confirmat Galenus, de illa ne labora. Dios.

Iecur lupi si potes florentis, & bene habiti, aut etiam teneri potius, & recens quam siccatum est præstantius. Potest tamē siccatum in multos dies seruari, vt pulmo vulpis.

Renes scincorum, qui crocodili sunt terrestres, siccati seruentur, corpulenti & non strigosi.

Castorium elige, id est castoris testes, qui ex vno principio committuntur, & quibus est intus liquor cerosus, friabilis, odore graui, & virus olente, gustu acri & mordaci, recens tamen melius veteri quibusdā est. Nigrum autē fœtidū, rancidū, die vno necare sumptum affirmat Auicenna de venenis. Dios.

Oesypus, id est succidarum lanarum pinguitudo seruetur purus, ex ouibus integris non scabiosis. Hyssopus humida ineptè vulgo dicitur.

Ambra quam habeat originem ignoratur adhuc: præstantissima tamen fuerit rara, leuis, habitu rha Barbari, sed fusca magis interdū & cineritia & alba, odoris gratia multū commēdabilis, nigra autem reiicienda, & quam vulpes deuorarint & vomuerint.

Moschus melior est subflauus quā nigricans, & qui pelui humectatę immissus leuior euadat, quam qui grauior. Ex Catay tamē

nig

niger præſtantiſsimus hodie affertur. Ferrugineus fere eſt noſter, non quem Auicenna probat citrinus, Alexandrinum vocans, eſt odore in opum Cyrenaicum inclinate ſed valentiore, præter ſummam aliam in eo fragrantiam glebulis exiguis conſtat, ſeruatur melius pyxide plumbea cera obturata per ſe, ſi autem odoris gratiam perdidit, repone vaſe vitreo aperto, & ſuſpende in cloaca, ſic enim recuperabit, ſi Plateario credimus.

Dioſ. Cantharides probantur in frumento inuẽtæ, verſicolores, & quæ luteas in alis trãſ uerſas habẽt lineas corpore lõgo, craſſo, præ pingues. Sed inertes ac imbecillæ quæ vnius ſunt coloris. Capiãtur vere, & phiala ſeruentur: necentur autem vt iubet Dioſc.

Meſues. Gallus ad ius purgatorium eligatur, rufus, plurimum annoſus, ſed tamen adhuc ad motum, pugnam, coitum, alacer: & in dimicando validus; macri & pinguis medius hoc eſt bene carnoſus præparatio autem eius ex Meſue repetenda.

Vnguis odoratus, Blatus Bizantis Actuario, blatta bizantia vulgo, conchylii tegumentum eſt odore caſtorium referente, ad ſuffitus idoneum, ipſa enim teſta mox liquatur igni bituminis modo, quod etiam improbe ipſa olet, quidam albicantem odora-

tam

tam magis commendant.

Vniones seu margaritæ ex quodam con charum genere auulsi, sint corpulenti, integri, non perforati. Sunt qui à natura perforatos præferant, quod per foramen excrementis sint purgatæ.

De viperarum delectu lib. 4. nostræ methodi in theriaces compositione, quantum satis est diximus.

Ladanum sit nigrum, molle, glutinosum, graue, odoratum, friabile autem vetustate elanguit.

Ex prædictis aromata sunt, amomum, cinamomum, casia, calamus odoratus, nardus Gallica & Indica, partes, balsami, crocus, folium, folium malobathri, ladanũ, aspalathũ, xylaloë, macer & recentioribus Ambra, moschus, vnguis odoratus, caphura, cubebæ, doronicum, galanga, caryophylum, macis, nux moschata, santalum triplex, cornu monocerotis, cedoaria. In his quæ odorata magis sunt, in suo genere sunt præstantiora. Sapore autem si explorabis, permulta continenter ne gusta, sed vel os intereà ablue, vel papyrum mande, vel tempus interpone, donec prioris aromatis sapor exoleuerit, vt non prioris reliquiæ iudicium tibi falsum afferant posterioris aromatis. Hæc cũ sint essentiæ tenuioris, celerius examinãtur, præfer-

tim aëre calido, parum fideliter operculata & inuolūta, aut etiam iam comminuta. Ob id vtenda cum vigentiſsima ſunt, nondum verò carioſa, foraminulenta, exoleta, exanimata, emortua.

Ex his item purgantia ſunt agaricum, colocynthis, cucumer agreſtis, helleborus vterq;, tithymali, daphnoides, opopanax polypodium, ſagapenum, ſarcocolla, dracunculus, ſcammonium, euphorbiū, caſsia fiſtula, myrobalanus quintuplex. Hermodactylus, lapis cyanus & armenus, manna, rha barbarum Thamar indi, turbith, ſenna, & alia quædā Meſuæ & aliis tardita.

Quæ maiore cura & ſtudio ſunt deligenda, reponenda & ſeruanda: & quæ vi malefica ſunt prædita, caſtiganda, vt libro ſequēti dicemus.

Adulteria, quòd in primis ad delectum conferant, ob id in hunc librum reieci, eaq́; ſimplicibus ipſis dolo mētitis aſcripſi, ne longius lectori diſquirenda eſſent: fuſius tamen hæc ipſa perſequi non placuit ob dictas à nobis cauſas libro. 3. methodi medicamenta componendi, vnde in hunc librum ſi qua de adulteratorum notis deſiderabis, transferre potes.

Super eſt in hoc etiam primo deſcribere analoga quæ vocant, & antiballomena, quò

quòd hæc ambo non parum ad medicamentorum delectum commodare existimem, vt libro sequenti agamus tantum de multiplici pæparatione medicamẽtorũ simpliciũ ad compositionem vtili, vel etiã necessaria.

Cum nomẽ alicuius simplicis medicamẽti commune multis scribitur sine additione, quòd ex illis intelligẽdũ sit, quia insignius vel rei propositæ aptius, vt ammi, anisum, anethum, apium, cnicus, cuminũ, gith, lybisticum, nasturtiũ, psylliũ, seseli, staphis agria, semine sunt efficaciora. Ergo apiũ, ammi, anisum, anethum, id est semen. Adhæc, anisum Creticum, ammi Illyricum, melius.

Aloë optima qualis Gal. Indica, Mesue succotrina.

Acetum ex vino: Nam ex hydromelitæ, ceruisia, & aliis fit, sed inefficacius.

Agaricum, album & fœmininũ, & qui notas omnes optimi agarici à nobis prius scriptas habeat, & in cæteris similiter.

Agnus, flos aut etiam semen.

Alumen scissile, quia præstantissimum.

Aristolochia rotũda. In vnguentis verò clematitis.

Amomum scythicum, & cum notis scriptis.

Balsamum, opobalsamum.

Bryonia alba, potior quam nigra.

Buglosum vtrunque, id est, folia & flores.

Caſia vel caſsia in libris Græcorum,noſtrũ vulgare cinnamomum,quæ in libris Arabum caſsia lignea dicitur.
Caſsia verò fiſtula ponitur quando medicamentum Arabum eſt purgatorium.
Cardamomum,minus.
Capparis,cortex radicis.
Coriãdrum,Cuminum Aethyopicũ,ſemẽ.
Centaurium,in purgantibus,minus : in aliis maius.
Calaminthe montana : quia efficacior domeſtica.
Coſtus cum reuera vnius ſit generis ambiguitatem nõ habet:Radix autem eligatur:Nam dulcis coſtus arabũ ignoratur.
Cypreſſus,pilulæ eius ſeu nuces recentes.
Cinnamomum,optimum & cum notis ante ſcriptis.
Daucus,agreſtis. Nam ſatius eſt paſtinaca, alimentum potius quàm medicamẽtum.
Helleborus albus Galeno,Niger Meſuæ.
Eruca,ſilueſtris quia efficacior.
Epithymum Atticum Græcis. Arabicũ Arabicis compoſitionibus vſurpandum.
Fœniculus,ſemen:ſed in colyriis,ſuccus foliorum aut radicum.
Galla,ſolida:quia efficacior,quã perforata.
Granatum,acidum.
Gummi, Arabicum.Id enim omnium perfec

fectiſsimum.
Gluten, ichthyocolla his, aliis taurocolla, aliis maſtiche intelligitur.
Hyſſopus, montana hortenſi melior. Ciliciam Dioſ. creticam alii laudant.
Hyoſcyamus, albus ſeu album eius ſemen.
Iris, radix ireos Illiricæ. Græcis, neotericis, florentinæ.
Lupinus, amarus, Nam dulcis eſculentus eſt.
Laurus, folia.
Liguſticum, ſemen.
Lactuca, ſemen: ſed in victus ratione, folia.
Lapathum, oxylapathũ efficatius rotundo.
Lithargyrus, auri, quod aliquando tamen exprimitur.
Maſtiche, Chia: aliis etiam Aegyptia.
Marrubium, album præſtantius nigro.
Mel apum, Alterum aëromeli, ſeu manna.
Margaritæ, ſolidæ meliores pertuſis, niſi etiam ſint flauæ, obſcuræ: quia tunc ſolidis ſunt pares.
Medulla ceruina in valenti medicamento: in mitiori, vitulina.
Nuclei pini: aliis oliuæ, dactyli Auicenne.
Nux iuglans, vſualis vulgo & communis.
Naſturtium, ſemen.
Oleum, oliuum, ex oliuis expreſſum.
Ozimum, in arabibus Caryophyllatum.
Opum, Thebaicum, Tamen Apulum etiam

hodie celebrari audio.
Petroselinũ, Macedonicũ:& in hoc astreoticum, à loco in Macedonia vbi crescit optimum in præruptis:& huius maxime semen.
Pruna, si aluus deiicienda est, dulcia: si astringenda, acerba vel austera.
Papauer album, semen.
Piper album, quia acrius.
Pix liquida in suppurantibus & tergentibus medicamentis, sicca: in siccantibus epuloticis, glutinantibus.
Pæonia mas, seu ipsius radix, vel semen.
Polypodium quernum, murale alii.
Polium, in antidotis, minus seu montanum quia acrius, amarius, ob id efficacius.
Quatuor emollientia, malua, althæa, viola nigra, acanthus.
Quatuor semina frigida maiora, melonum, cucumeris, cucurbitæ, citruli.
Quatuor semina frigida minora, lactucæ, portulacæ, intybi, cichorii.
Quatuor semina calida maiora, cumini, cari, anisi, fœniculi.
Quatuor semina calida minora, apii, dauci, ameos, amomi.
Quinque radices vreticæ, id est vrinam mouentes, apii, petroselini, asparagi, graminis, rusci seu apii, veri & eleoselini.

Refina, Galeno mactiche: Dioſcoridi terebinthina.
Ruta, folia rutæ agreſtis, ſed fere à Grecis exprimitur, aut alio nomine vocatur ſcilicet molybeſaſa hermolao.
Raphanus, ſilueſtris radix.
Roſmarinus, flos aut folia.
Rhus cortex fructus, ſumach dicti.
Stœchas, ſtœchados Arabicæ flos.
Styrax calamites, ſi habere poſsit, aut ſaltẽ calidiſsimus & vegetiſsimus.
Santalum, flauum, quia odoratius.
Spica nardi Indicæ.
Sulfur viuum, & igni non exuſtum.
Tragacantha alba, in frigidis compoſitionibus: rufa in calidis miſcetur.
Tres flores cordiales, violarum, bugloſsi vtriuſque.
Thymũ Atticũ, aut ex locis editis & ſiccis.
Viola nigra, ſeu purpurea: vulgo martia & quadrageſimalis: recens ſi haberi poteſt, folia: ſi emolliendum eſt, flos: ſi corroborandum, ſemen: ſi purgandum.
Viſcum quernum, ipſius baccæ recentis, aut recentis ſumma germina cum foliis & cortice.
Zizipha ſeu iuiubæ, recentia & bene matura, aut ſaltem integra, non putria aut vetuſtate exucca.

In ſumma, intelligantur omnia ſuis notis prius dictis omnibus abſoluta inter quas etiam ratio regionis vbi medicamentum educatum eſt habebatur, Ob id,

Alumen, Mileſium	Aniſum	Creticũ.
Agaricus, Ponticus	Thymum	
Caſtorium, Pōticum	Daucus	
Miſy, Cyprinum	Amaracus	
Nitrum, Berenicium	Glycyrriza	
Sinnon, Syriacus	Origanum	
Cuminũ, Hiſpanũ & Aethiopicum	Dictamnus	

Meum, Hiſpanum & Macedonicum
Ariſtolochia, Pontica vel potius Cretica
Phu, Ponticum
Erugo, ceruſſa, æs, æris ſquamma, ex Puteolis vrbe Italiæ.
Lithargyros, optima Romana & Sicula.
Antiballomena ſeu medicamenta in locum alterius deſiderati ſuppoſititia, magis cõſentanea rationi ſunt loco
Aquæ pluuiæ, aqua fontana pura,
Acaciæ, ſuccus & caro prunellorũ agreſtiũ.
Aſari, acorus vel carpeſium.
Abſinthii, Abrotanum.
Acãthæ Arabicæ ſeu Aegyptiæ herbæ (quæ ſucaha dicitur Serapioni) acantha leuco noſtras, eidem dicta bedegar.
Alicacabi, ſemen ſolani.

Aſp

Asphalthi, pix liquida Brutia.
Aethyopicæ oleæ lachrimę.i.gummi elemnii, gummi acacię seu gummi Arabicum.
Anchusæ, hyacinthus.
Amyti, sicca farina.
Arsenici sandaracha.
Amygdali amari, absinthium.
Aristolochiæ cuiusuis, vna ex tribus.
Adipis vulpini, vrsinus.
Adipis ceruini, anserinus.
Aluminis, sal fossitius.
Balaustii vice, malicorium.
Buccinorum, ostreorum testa vsta.
Balsami liquoris, myrrha stacte vel caphurelæon.
Cinamomi loco, casiæ optimæ, vel carpesii, vel amomi, vel seminis cardamomi, sabinæ duplum.
Casiæ, seu casiæ corticis, cinamomũ etiam ignobile, nisi optima casia requiratur quæ cinamomo est proxima, vel nardus indica, vel malobathri folium.
Chamæmeli florum, duplum foliorum & radicum,
Costi, pyrethri dimidium, vel baccæ cedri, vel radix helenii vel ireos.
Cimoliæ terræ, retrimẽtum ferri & molæ.
Cerusæ, spodium, pompholix.
Caphuræ rei incognitæ & sapore ingratæ,

santala alba & rubra.
Cardamomi maioris, minus : Calaminthe omnis, mẽtastrũ, pulegiũ similia sunt facultatibus: ob id inuicem sunt antiballomena.
Croci, crocomagma.
Cyperi, iuniperus maior.
Cumini semen, rutæ vel agni.
Colocynthidis, semen ricini.
Capparis radicis corticis, cortex radicis Tamaricis vel ericæ.
Dictamni loco, saluia, vel nepitha, vel pulegium.
Doronici, caryophylli dimidiũ.
Dauci, pastinaca.
Elaterii vice, succus foliorũ cucumeris agrestis.
Ebeni, lignum gaiaci.
Eupatorii Mesuæ, asari & absinthii ana dimidium.
Folii loco, folium caryophylli, vel nardus indica, vel casia, vel macis.
Ferruginis, squamma ferri.
Fimi palumbis, fimus columbæ.
Fellis suilli, fel perdicis, vel piscium.
Gentianæ loco, asari & radicis capparis ana dimidium.
Glycyrrhizæ succi, puluis radicis.
Gnidii cocci, semen lathyridis.
Galbani, sagapenum.
Ammoniaci loco, propolis.

Her

Hermodactyli, folium anchusæ, & dimidium bdellii foris admouetur dolentibus iuncturis.
Hederæ, gummi persici.
Iridis Illyricæ loco, helenium odoratum.
Lapidis Asii, gagates.
Lapidis phrygii, magnes, pyrites.
Libystici seminis, semen dauci.
Lanariæ radicis, radix Veratri nigri.
Lycii, succus radicis centaurii magni.
Mellis loco, saccarum.
Malobathri, casia, nardus Indica.
Myrrhæ, smyrnium.
Myrrhæ Troglodyticæ, calamus odoratus.
Marrubii, melissophyllum.
Mespili tricocciæ, id est, azaroli, mespilum nostras quinque ossibus præditum.
Nasturtii seminis loco, folia eius sicca.
Nucis moschatæ, spica nardi.
Nardi syriacæ, iuncus odoratus seu schœnanthum.
Opopanacis loco, ammoniacum, galbanũ, sagapenum, bdellium.
Opii, meconium.
Ozimi caryophyllati, melissa in affectibus cordis.
Olei laurini, oleum cedrinum, vel cicinum.
Olei omphacini, ablutum oleum dulce.
Olei rosati, violatum, amygdalinum.

Ole

Olei cicini seu ricinini, rhaphaninum.
Opobalsami, apocalpason, vel myrrha sta-
ctæ.
Orizæ, farina hordei.
Oesypi, medulla cerui.
Omphacii, succus rhois, id est sumach, vel vi-
num austerum.
Piperis longi loco, album.
Piperis albi nigrum optimum, id est grauis-
simum.
Petroselini Macedonici in Theriaca, alte-
rius regionis petroselinum.
Pompholygis, spodium & antispodium.
Rubiginis loco, scoria ferri.
Rhaphani seminis, succus.
Rosarum, flos ipsarum.
Rhois coriarii, rhus obsoniorum.
Staphydis agriæ loco, pyrethrum.
Struthii in sternutamẽtis helleborus albus.
Spodii antispodium aliquod, pompholix.
Styracis, castorium, nisi odor quæritur.
Salis indi, saccharum candefactum.
Sagapeni, ammoniacum.
Spumæ nitri, nitrum, aphrolitrum, modo
non sit in corpus recipiendum.
Sulphuris viui, coctum & vstum.
Satyrii, semen erucæ, scincus.
Sinapis, cardamomum, vel cardamum.
Scammonii, ricinus.

Stib

Stibii contusi, squamma æris, stannum vstum.

Sepiæ ossis, pumex.

Scillæ, pancratium.

Terebinthinæ loco, *larix seu laricea resina.*

Thapsiæ succi, cardami vel erucæ semen foris, adhibetur.

Veratri albi loco, nigrum.

Vini salerni, quoduis fuluum, tenue, perlucens, odorum vehementer.

Zingiberis loco, pyrethrum foris adhibetur.

Quia autē ratione pro desideratis istis, alia hic ascripta supponi possunt: ita & contrà si quod horum supposititiorũ desideretur & aliorũ est potestas, in horũ vicem ponētur, potest quiuis alia multò plura pro variis locis & effectibus & hominũ proprietate facere antiballomena, sed nolim pharmacopœo licere vel clementissimum mutare sine docti medici consilio, ne audaculus fiat etiā in aliis. Quomodo enim pluris est rex ipse quam prorex: sic maiorũ est virium & cōpositioni propositæ aptius simplex quod à maioribus est ascriptũ, quàm quod illius pœnuria supponitur. Sit itaque religiosus & formidolosus in his permutationibus tam medicus quàm pharmacopœus.

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM PRAEPARATIONE, LIBER SECVNDVS.

AE C pharmacopœæ pars vilis & hominis eruditi ingenio indigna nemini debet videri, cũ medicamẽtorũ cõpositorũ facultates propemodũ totæ ab hac proficiſcãtur. Quæ enim vis, qs vſus ſimpliciũ medicamẽtorũ citra triturã, coctionẽ, infuſionẽ, & alia plæraq; poſt dicẽda eſſe poſsit? Quæ miſtio ad cõpoſitionẽ omnino neceſſaria ſine his præparationũ modis fiat? Quã autẽ facultates nõ ſimpliciũ modò, ſed etiã cõpoſitorũ, variẽt, vel ſola præparãdi ratione tã apertè poſteà cõdiſces, vt neq; teſtibus, neq; demõſtratiõe lõga opus ſit. Quoq; difficiliusfuit, rẽ à nemine hactenus notatã ceu nouã excitare, & in hominũ manus & animos ponere: eò mea ſentẽtia erit & præclarius. Quãquã enim Hippocrates, Galenus, aliiq; celebres medici, vt interim empiricos taceã, leuiter,

ſimpliciũ medicamẽtorũ quorũdam præpa rationem attigerũt,& nonnullos ſe priores medicos de præparãdi ratione quædam ſcri pſiſſe teſtetur Galenus:tamen nullus hodie extat quẽ ſciam,qui hac de re aliquid memo ria dignũ abſoluerit:præterquã quod pauca quædam,ſed tamẽ legi dignisſima, de qua- tuor præparãdi generibus,tritura,coctione, vſtione, infuſione, Meſues in ſua methodo deligendi medicamẽta purgatoria & caſti- gãdi perſtrinxit. Nam quæ ſeruitor neſcio quis partim ex dioſcoride deprauauit, par- tim ex indoctis collegit quis ferat?

His nos rationibus cõmoti ex Hippocra te, Dioſcoride, Galeno, aliisque permultis quorũdam ſimpliciũ præparationes paſsim diſperſas,in ordinẽ congeſsimus,multas ipſi & inuenimus,& experti ſumus,& à doctiſsi- mis hac ætate pharmacopœis didicimus. Quę dũ à nobis ſtilo mediocri ſcripta legis, cãdide lector,tecũ reputa nos rudibus intro- ducendis hæc ſcribere,quorũ captui ſeruire, maluires nudas docẽdo,quàm ſingulorũ ra tionẽ prolixius afferre : quãuis & id ad rem propoſitã felicius abſoluendã,plurimũ per- tinere videatur. Porrò præparationẽ exequi ſtatui medicamẽtorum ſimplicium tantum, non aliarum etiam rerum per quas omnes, præparationis ratio & virtus ſpargitur : vt

nihil à natura gignatur, augeatur, aut alio quouis modo moueatur citra præparationẽ: nihil artes tã mechanicæ, quàm aliæ omnes tentant non adhibita prius præparatione aliqua, per quam ars sæpè naturam vincere videtur.

Medicamenta præparare est, ipsa per artem vsui vel cõpositioni cõmodiora reddere, hoc est vel mitiora, vel valentiora, vel gratiora, vel salubriora, vel magis miscibilia, &, vt paucis dicam, meliora vel ad vtendum vel ad componendum. Quędam enim vbi à nobis sunt præparata, etiam citra compositionem mox vsurpamus. Plurima autẽ præparata ante vsum ad compositionem veniunt. Ad præparationis quoq; vim (de qua paulò post dicam fusius) reducendum putamus cum vnam medicamẽti facultatem nobis in præsens noxiam tollimus, vel optatã detegimus, vel nouam acquirimus.

At verò medicamẽta omnis generis metallica inquã plantas, animantia, vel ex iisdẽ sæpè alimẽta, paramus interdum adhuc viuẽtia frequẽtius emortua. Terrã enim lemniã (quæ dum adhuc in colle est ex quo effoditur, velut in matre viuere videtur) sacerdos Dianæ dum sumit sparso tritico & hordeo piamẽta ritu patrio faciens præparare videtur, vt hinc magnam virium suarum parte, nisi

Lib. 9. simpl.

nisi etiam vires suas omnes consequi putetur. Nonne arsenicum in sandarachā & sori in chalcitin, chalcitis in misy promptius in vena ipsa transibit si specum ipsum soli meridiano aperueris? Ratione eadē vomica hydrargyri si in solem erumpat tenuior euaserit, & sulfur in vesuuio vel alio mōte vstum minus quidem oleosum sed tenuius euadit. An non longa & asperrima hieme, qua ventres ac viscera terræ plus calidi habēt, metalla omnia largius gigni & plenius augeri recipimus? Nam & mihi aureæ quædam velut arbores in durissimis quibusdam lapidibus visæ sunt, & velut quædam arbores ex auro & argento rudimenta, vt non ambigā quod docte Augerellus in chrysopœia scripsit, metalla in momenta gigni, nutriri, augeri, perfici, etiam si puteus Hannibalis, & metalla Iluæ Tyrrheni maris insulæ inexhausta, & alia plæraque huius rei testimonia dare, fidémque facere poterant.

In fossam super collem in Cypro pluuia recepta per venam misyos, chalciteos, soreos transfusa in specum subditum, quædam est chalcanthi præparatio aut verius generatio. *Lib.9. simpl.*

Viuentem raphanum insertis in eius radicem fibris aliquot hellebori nigri, purgatricem facimus, & fructus arborum purga-

torios scarificato ipsarum cortice quo tempore saliua conscendit & immisso in plagas scammonio ceraque super vulnus data & deligata.

Mesues in canonibus uniuersalibus.

Tempus præterea expectamus idoneum donec matura sint vel vigētia, vel sicca quæ lecturi sumus, & cælum plantæ propitium, sæpè etiam lunæ quadraturas spectamus, vt efficacior sit planta tunc collecta. Dum arbores ablaqueamus, dū vites putamus, propagamus, sarrimus, decacuminamus, festucamus: harum plantarū fructus non modo vberiores, sed etiam meliores reddimus.

Idonea victus ratione nutricis lac præparamus, vbi nutritius affectu aliquo laborat, quomodo & asininum Galenus libro. 7. Meth. & vaccinum recessu Tabiarum libro. Meth. quinto. Porcos, capros, arietes, tauros iuuenes castramus, vt eorum carō sit suauior, plenioris alimenti, coctu facilior.

Lib. 3. a- li.

Glandulæ mammarum præsertim vaccinarum & suillarum dum lacte suo tument, meliores quam exuccæ: vnde & sumē porcæ recens fœtæ à ganeonibus laudatum legimus.

Ibidem.

Coagulum in primo ventriculo animalium lacte nutritorum ex lactis corruptione genitum venatu animalis efficacius euadit,

dit, vt animalium prope omnium, non ſolum ferorum caro.

Gallum veterem venatu quoque exercemus, & meliorem ad purgandum clementer ſuo ſucco nitroſo reddimus. Vulpes ætate florentes venatu multò fatigatas ſi bene habitas, ſi oleo incoquimus, multo digerentius oleum efficimus. Si verò eas vuis impinguatas poſt vindemias capimus, eſu ſunt iucundiores.

Porci ſegetibus nutriti firma fiunt carne, glandibus verò præſertim faginis, laxa & fluxili & prompte liquabili.

Hircum quadrimum dum menſibus aliquot antequam iugulemus, herbis nutrimus calculum frangentibus, & vino albo generoſo potamus, hoc modo ſanguinem eius ad calculos in renibus præſertim comminuendos efficaciſsimum paramus.

Cancros dum Aeſchrion capiebat & vrebat poſt canis ortum, ſole leonem ingreſſo, die verò lunæ eius decimo octauo, contra rabiem hac ratione efficaciores ſperabat, hocque modo præparabat.

Viperas nõ mox vbi latebris erepſerãt, ſed iam exercitas, iam conſueto ante hiemẽ alimento recreatas, iam ſuo exuuio inter lapidũ coagmẽta depoſito, velut rediuiuas Galenus vult capi, ſicque præparare incipit.

Pullas & capos iure & carne viperarum cum pane ſubactis nutriuit Matthæus Gradi. ad vſque deplumationem curaturus horum eſu elephanticos.

Lib.3.ali. Gallinacius pane in lac acidum & ſeroſum merſo ſi ante nutrimus quã iugulemus, vt teſtes habeant gratiſsimos & præſtantiſsimos, & ſi ante coitum ne virus ex ſemine oleant. Sic enim boni ſunt ſucci, valide nutriunt, facilè coquentur ibidem.

Hepar συκωτὸν, id eſt ficatum præſertim ſuum ficis ſiccis multis nutritorum eſt præſtantiſsimum, ſic paſtum iecur anſeris albi, ſeu iecur anſeris nutriti alimentis lacte imbutis ſuauius, coctu facilius, melioris ſucci.

Ibidem. Capra aut aliud animal ſcammoniũ aut tithymalos depaſtum, lac reddit phlegmagogum, & quod aluo pituitam deducat.

Stercus pueri ad anginam idoneis alimẽtis, & ſtercus canis ad alia eſu oſsium in viuis ipſis animalibus præparamus, & alia in his generibus plurima. Sed ad hãc rem hæc ſufficiant ad probandum quædam nos cum natura viuis adhuc medicamentis præparare. Cùm verò hæc præparandi ratio, licet ſit efficacior, tamen haud ita crebro in vſum venit, vt fortaſſe quis etiam præparationis nomine non eſſe accipiendam contendere poſsit: ob id de altera eius ſpecie agamus,

Ibidem. Lib.3. alium. Lib.2. ſimpl.

mus, quæ omnino latiſsimè patet in ſingulis medicamẽtorum ſimplicium generibus. Fit autem hæc generatim quidem additione & ablatione, nunc ſubſtantiæ nunc facultatis, nunc vtriuſque, particulatim verò tritura, coctione, aſſatione, vſtione & cæteris poſt ſcribendis.

Ad ablationem verò reduci volo ſeparationem partium nunc ſimul manentium, vt in tritura, nunc à ſe inuicem abeuntium vt in deſpumatione, deſtillatione, ſuccorum & liquorum extractione.

In ſingulis autem differẽtiis quæ additio aut ablatio, aut additio & ablatio, vel ſubſtantiæ vel qualitatis, & eius vel vnius vel multiplicis fiat, abunde poſtea docebimus.

Nunc hæc omnes præparandi differentię quam facultatem habeant, & quibus modis perficiantur, ſingulatim dicamus, primumq; de tritura omnibus prope communi non ſimplicibus ſolis, ſed etiam aliis præparationibus, poſtea de his quæ calore perficiuntur, deinde frigore, poſt hæc ſiccatiõe, Hinc humectatione & cæteris poſt elencho comprehenſis.

DE MEDICAMENTORVM *ſimplicium tritura.*

MEDICAMENTA teruntur, hoc eſt comminuuntur, percuſſu vel friatu *Meſues in canonibus*

idoneo, vt ſimul miſceri exactius poſsint; vel vt facultas ipſis noua conquiratur, vel vt malefica tollatur. Quos tres terēdi ſcopos in methodo medicamenta componendi fuſius explicauimus. Terendi autem modus plurimum eſt varius. Primùm quod plurima piſtillo ferreo, æreo, plumbeo, vitreo, ligneo vel alia conſtante materia in mortario fere ſimili materia conflato teruntur: ſed piſtillus ferreus & æreus mortario ferreo & æreo magis ſeruiunt: iiſdem & lapideo & vitreo mortario etiam ligneus, ſed plumbeus plūbeo, vitreus vitreo eſt aptior.

Secundo loco multa teruntur diu ducta ſuper lapidem durum, & marmoreum, porphyrium vulgò dictum: marinum, quem maris ſquammam vocant. Ducuntur autem ſimili lapide ſed paruo & manu concepto, quem molulam vulgò vocamus, quòd molæ paruæ is effigiem habeat, vt lapis ſuppoſitus, magnæ.

Tertio teruntur medicamenta quædam molis, truſatilibus vel verſatilibus, vt quædam etiam mole trinarum molis, qui modus Lugduni eſt frequens in terendis aromatibus, quibus conſtant puluis minutarum ſpecierum, & puluis ſelectus, quem finem vocant, & alii permulti ſuo cuique more commiſti. De hoc non ſum dictu-

rus,ſed de primo præſertim, & pauca de ſe-
cundo.

Nec omittendum mortarii operculum ſaltem ſimplex aut etiam duplex, quale veteribus in vſu fuiſſe in noſtra componendi medicamenta methodo commemorauimus,præſertim puluerantibus. Nam humida hoc non indigere videntur. Ad trituram quæ præparandi ſpecies reducende ſint, ceu ipſi affines, poſterius audies: vt quod quædam rapaci ſerra comminuuntur,alia minutim conciduntur, vt promptius teri poſſint,vel humori cui incoquuntur vires ſuas tradere.

Non modo autem inſtrumentis variat terendi modus,ſed etiam ipſius percuſsionis vigore & tempore, & rerum terendarum ſitu,& connexione, & futura conſiſtentia. Quædam enim per ſe omnino ſunt terenda,alia cum aliis quibuſdam, ipſorum trituram ſæpe etiam facultatem iuuantibus: alia tum per ſe,tum cum quibuſuis teri poſſunt, & hac omnia tenuiſsime vel craſsius. Item quædam diu terenda ſunt,alia trituram breuem vti & decoctionem ſuſtinent. Item alia valenter tundenda, alia tantum clementer frianda, ducto per mortarium molliter & nunc celeriter nunc ſegniter piſtillo, interdum & valenter.

Prętereà attritu cuiq; moderato nō autē vehementiore aut immodico sunt verberanda. Violento enim ictu & nimis diuturno examinātur, viribusq; dissolutis lāguēt, magis tamē tenuia, rara, facultatem imbecillē aut superficiariā sortita, minus contraria.

De his autem omnibus agam singulatim, vbi docuero quibus horum modis, & quot singula medicamentorum simplicium genera terantur initio à radicibus sumpto.

Communis tritura radicis.

Radicis si crassæ sint nec adeò siccæ in particulas sectæ, & aliis siccioribus particulatim adiectæ, multis scilicet paucæ, puluerantur cum ipsis: si autem sicciores sunt, aut per se aut simul puluerari possunt sed ante vel cultello concisæ, aut forficibus aut manibus fractæ, nisi siquas ante ad siccandi necessitatem consyderamus in taleolas.

Diutius autem terendæ sunt quæ crassæ, duræ, solidæ, densæ, neruosæ, membranosæ, & fractu contumaces, si in puluerem mollissimum comminui consilium est. Interdum enim minus teri volumus, præsertim dum ad coctionem tantum eas apparamus. Tales fere sunt radix acori vtriusq;, omnis aristolochiæ, althææ, bryoniæ, costi, helenii, gentianæ, polypodii.

Parum diu verò terantur cōtrariæ, etiam si leuissimum puluerem requiris: quales sunt

radix calami odorati officinarũ, hellebori vtriusque, hermodactylorum, pyretri, & mediocriter quæ in harum sunt medio radices, vt apii, asparagi turbith, behẽ vtriusq;, dictamni vulgaris, doronici, fœniculi, galangæ, glycyrrhizę, graminis, ireos, petroselini, pœoniæ vtriusque, Rha barbari.

Herbæ item teruntur, nunc virides nunc siccæ, & ambæ vel crudæ vel coctæ, vel crudæ semel, iterum post coctionem, idque in vsus varios. Nam virides ferè teruntur in succum vel cataplasma crudum, coctæ verò teruntur, vt vel in apozema exprimantur, vel in cataplasma cernantur, præsertim siquid durum aut lignosum sint sortitæ. At siccæ teruntur nunc in coctionem sed negligentius: nunc in puluerem, diutius quidem crassæ, duræ, densæ, lignosæ, lentæ minus contrariæ. Quæ dum ad consistentiam qua cerni posint cribro hoc, illo pro scopis medicorum variis, peruenerint, teri desinunt. *Herbarũ.*

Herbæ tamen propemodum omnes ante vel secãtur, vel manibus frangũtur quàm terantur: teruntur que ferè mediocriter, & cum foliis interdum, etiam cum floribus. Sed tunc paulò minus diu terendæ, vti & adiãtha omnia, calaminthe, maiorana. origanum, rosmarinus, thymum, pręsertim cum

hæc postrema sunt florulenta.

Florum. Flores prope omnes siccati, parum diu terendi, quia cito puluerantur, & facilè pulueranddo exanimantur ac exhalant.

Vt crocus	Nymphææ vtriusq;
Epithymum Græcorum & Arabum	Periclymeni
	Rosarum omnium
Genistæ flos,	Schœnuanthos
Leucoiorum omniũ,	si ipsum haberi
Meliloti,	posit.
Rorismarini,	

Si verò cum herbis ipsis expetantur, flores paulò diutius propter herbas & harum surculos, quibus hærent adhuc, terẽdi sunt, quam si ab his essent secreti, vt absinthii coma, anethi coma, abrotani coma, chamædrys, chamæpitis, eufragia, melilotus.

Adde quòd floris nomine hoc loco venit non modo quod in medio est, magna ex parte croci capillamẽtis simile, sed etiam folia id ipsum ambientia, nunc alba, vt in chamæmelo, nymphæa alba, rosa alba & moschata: nũc lutea, vt in nymphæa lutea, chrysanthemo: nunc rubra, vt in rosa rubra, in balaustio: nisi quòd croci nomine tantum capillamenta (quod ea in vsu sint sola) intelliguntur: vti & Galenus sæpe in comp. ph. p. florem rosarum appellat, non folia illa ampla, sed in medio capillamenta.

Multum autem terenda ſunt chamæmelum, quanquam id eſſentiæ tenuis ſit, quia tamen denſum eſt, & odore vegeto ac diuturno: ac etiam ſtœchas Arabica vulgo dicta, vt etiam cum primis, vt Turbith, cœpta teri, ad poſtremũ adhuc ſemitrita appareat, & item heliochryſos, ſtœchas citri vulgo appellata, & ſpica nardi, in quãcunque plantarum partem reponatur, etiam ſi prius minutiſsimè incidatur.

Balauſtium quoque, diu teri debet ob lignoſa ſua folia, quod autem intus eſt fibroſum ſi per ſe terendum ſit, promptius multò diſſoluitur.

Capparis flos, ſiue adhuc gemma ſit, ſiue iam apertus, ſiue iam in fructum ſeminis plenum excreuit, ferè muria conditus in vſum venit, & eius locò flos geniſtæ aceto & ſale conditus.

Si tamen ſiccatur, mediocriter diu teretur, & flos lupi ſalictarii folioſus, qualis etiã vlmo eſt.

Caryophylla craſſæ ſubſtantiæ ægre teruntur, ſiue flores ſint, ſiue aliud.

Roſæ igni vel ſole inter papyros ſiccatæ, forpicibus minutim conciſæ, per ſe aut cum aliis teruntur: cum aliis autem etiam citra ſiccationem illam, atq; adeò recentes ſolum ſectæ, quomodo & quoſdam incidere

non terere tamen, vt saccharum rosatum fiat, scribit Mesues. Cum verò specimen edis, ne sicca: sed cum aliis tere, vt vites calumniam.

Fructuum & semin. Semina prope vniuersa medio inter radices & herbas modo puluerari desiderãt. Ob id cum omnia hæc simul terenda veniunt radicibus iam cœptis comminui, semina inii ciantur, quibus etiam abunde iam comminutis, herbæ minutim concisæ adiiciuntur, & omnia simul conteruntur.

Talia sunt	Eruum
Agnus, Apium	Erysimum
Amomum	Fœnum Græcum
Anisum	Linum
Anethum	Lithospermum
Ammi	Lupinus
Basilicum	Lens
Carum	Melanthium
Cardamomum	Psyllium
Coriandrum	Papauer
Cuminum quando autẽ vreticũ volumus multum territur	Seseli
	Staphys agria
	Sinapi
Coccus baphica	Thlaspi
Eruca	Vrtica

Et ex fructibus pilulæ cupresi, colocynthidis medulla siccata & minutim secta, Carpobalsamũ, cubebæ, galla, nux moschata,

ta,piper,& præter hos dactyli,iuniperi baccæ.ficus,zizipha,mixa,pruna passa,vuæ passæ:quanquam fructus hi molles sint,purgati tamen nucleo & incisi cum aliis quo dixi ordine teruntur, si in compositionem veniant:& in puluerem abeunt,si pauci siccioribus multis miscentur, aut triti cernuntur per cribrum magnum,aut cochleari ad mollem medicamenti formam,vt dactyli in diaphœnico.

Myrobalanos verò omnes multum tenuiter conteri iubet Mesues, quando earum substantiam in corpus rapi volumus,& viscera ipsa astringere, & contrahendo velut obstruere consilium est. Eadem ratione rhabarbarum.

Siccata diu in sole semina cucumeris,cucurbitæ,melonum & similia,quæ postea cultello concidi docebimus, per se in farinam pulverantur.

Ex seminibus autem coriandrũ, cardamomum iam maius,id est,granum paradisi, quam minus, lithospermum,& cuminum,vt sit vreticũ,& ex fructibus myrobalani Arabum omnes vt nuper dixi,ac folliculi sennæ tam diu quàm radices ipsæ teri postulãt:ob id cùm ipsis iniicienda.

Quæ verò seminum vel fructuũ medullæ sunt oleosæ,vel cultello super papyrum

ide

identidem mutandam incidantur, vel cum saccharo purissimo & siccissimo pauco seorsum terantur. Tales sunt medulla seminis cucumeris, cucurbitæ, citreoli, melonis, bombacis, cnici, staphydos agriæ, & fructuũ medullæ, amygdalarum, anacardorum, balani myrepsicæ, pineorum nucleorum, pistatiorum, castaneæ, auellanæ.

Nux autem moschata ferè postrema iniicitur, vt in puluerẽ minutarum specierum. Nam si prima iniiciatur, reliqua puluerari prohibet, suo lentore oleagino.

Semina prædicta incidi solita, si humidis miscenda sunt, per se teri possunt, si siccis, cum horum multa copia semina hæc pauca teri possunt, vt succus glycyrrizæ, bdellium, succi, liquores prius particulatim concisi, possunt etiam (vt dixi) diu insolati per se puluerari.

In diapruno quoque semina frigida maiora & similia si addantur, cum saccharo multo hæc pauca teri possunt: sic in diaphœnice amygdalæ possunt incidi, vel cum saccharo teri. Sic papaueris semen quidam per se parum prius in mortario quassant, vt verberatum excipiat cultelli. Deinde cultello, vt prædicta incidunt.

Hæ verò medullæ si cõpositis cardiacis sint miscẽdæ, vtendi tempore incidantur &
mi

miſceantur potius quàm cum aliis terantur. Nam vix bene menſem vnum ſeruantur integræ, ſed rančeſcunt, & compoſitum vitiant, niſi parcum ſit compoſitum, & mox abſumendum.

Succi ſiccati, liquores, gummi, reſinæ ſi recentes ſunt, ob id humidi & moles, electa riis mollibus, catapotiis, vnguentis, ceratis, emplaſtris per ſe miſceri poſſunt, vel cum aliis mollita & ſubacta, vel aliquo hîs remediis idoneo humore ſoluta. *Succorum & aliarũ plãtæ partium tritura.*

Vbi verò iam paulò mediocribus ſiccio res euaſerunt, vt iam comminui poſsint, in mortario, interdum quidam horum friantur magis attritu blando piſtilli, præſertim calfacti clementerque ducti per fundúm & latera mortarii, quàm verberando tundantur. Nam ſub violento ictu lateſcunt, mortarioq́; contumaciter hærent lentore omnibus communi, his tamen maiore quàm illis, ac exhalant, exanimanturq́;. Quod ſi immodicè ſiccata ſint, quanquã tunc facilius puluerantur, tamen velut exanimata, & viribus priuata reiiciuntur.

De moderate ſiccis igitur aut paulò ſiccioribus nobis ſermo eſt futurus.

Scammoniũ igitur (eſt enim id aliquando ſuccus, vti etiam Meſues docuit, ſed multo inferius ſcãmonio liquore) & ſiqui ſimiles

les ſucci ad conſiſtentiam tam corpulentam ſiccando ducuntur, per ſe friando in mortaria teri poſſunt: ſed ferè longius requirunt tempus, & ſi parua ſit copia, bonam ſui partem mortario affixam relinquũt: quod damnum in magna mole negligimus, tamen multò ſatius eſt in eo mortario prius amygdalas triuiſſe, præſertim vetuſtate oleaginas, quæ ſuo lentore liquido ſuccos adhærere prohibeant. Id quod piſtillus oleo intinctus, vel oleum paucum mortario infuſum & aliquandiu piſtillo ductum per mortarii fundum, & latera præſtabit diutius & felicius. Sit autem oleum vel dulce, vel amygdalarum dulciũ, niſi ſuccus aſtringens omphacinum magis poſtularit. Id verò oleum ſuccos adhærere non modo prohibet, ſed virtutem ipſorum exhalare, & pollinem tenuiſsimũ euolare nõ permittit. Adde quod trituram & breuiorem & commodiorem & faciliorem reddit: Qualem vim Galenus opobalſamo tribuit in terenda Theriace. Acacia tamen noſtras etiam ſiccior frangi contumax eſt, vt minutim ſit potius concidenda, & particulatim miſcenda pulue-randis aliis.

Aloë verò cum friãdo teratur, percutiendo autem hæreat mortario, verum eſt Meſuæ de ipſa dictum quod friabilis ſit ſimul

&

& tenax ac glutinosa, quod etiã digitis explorabis. His enim friabilis est, ac his hæret ante & post friationem.

Succus glycyrrhyzæ, & hypocistis, & lyciũ nostras pistillo calfacto siccatur & friatur, nisi admodum sint recentia & præhumida, vel minutim secta: tunc additur, cũ aliis puluerisatur, cum ea sunt iã cerni apta, alioqui semitrita in composito apparent.

Ex liquoribus quoque qui sunt ficciores ac minus glutinosi, per se friari possunt, vt opus Cyrenaicus, euphorbiũ, thapsia, & (vt dixi) scammonium cum oleo amygdalarũ dulcium friatur, non teritur.

Opium verò cum aliis ficcioribus particulatim iniectum comminuitur, vt cum humidioribus dissoluitur, quomodo opopanax, galbanum, hammoniacum, sagapenum, si pauca quantitate multis aliis ficcioribus particulatim coniiciantur, cum his puluerantur, vt in hiera diacolocyntidos sicca, alioqui humore aliquo idoneo, vt aceto, vino dissoluenda, & calfacta colantur, post percoquuntur ad competentem rei propositæ consistentiam.

Purgata eadem à lignis & cæteris excrementis pistillo calido quibusdam molliuntur ad fingenda cata potia, & emplastra: sed hoc modo ferè impuram reddunt compo-

sitionem. Vel dissoluuntur humore idoneo, & colantur per stamen. Sed tunc quantum excrementi colando sit abiiciendum coniecta, & ob id largiora quàm scriptura postulabit dissolue.

Lachrimæ denique tam resinosæ, vt mastiche, terebinthina, pinea, laricea, abietina, strobilina, colophonia: quàm gummosæ, vt gummi Arabicum, tragacantha, cancamum, myrrha, bdellium, styrax, sarcocolla, thus, succinum, gummi, amygdalorũ amborum, cerasi, pruni, hederæ, iuniperi, multum siccatæ, friãdo per se, aut cum aliis excepta mastiche & pinea, puluerantur: vt caphura quoque, siue ea sit gũmi, siue succus, siue factitium aliquid: Eædem verò lachrimæ recentes aliis liquidioribus, excepta mastiche, mistæ dissoluuntur, vel medicamenta alia paulò ficciora dissoluunt.

Quod si lachrimarum aliquæ suo lentore mortario hæreãt, oleo pauco ipsum prius illinendum est, vt si myrrham veram necve tustate ita exuccam teris: nobis enim consuetior myrrha, maximè est per se puluerabilis Adde quod masticha ficciori ne exhalet aut euolet, aquæ rosaceæ paululum affundi potest, & aliis horum ob siccitatem maximè friabilibus. In emplastra tamen satius est mastichen & myrrham pul-

nerare.

Ad hæc gummi Arabicum & tragacantha, si prius pistillum & mortarium calefeceris, multò promptius friando puluerantur. Citius adhuc si paucum aquæ vitæ immitas.

Thus teritur solum non resoluitur quibusdam, sed aqua & aceto resolui in emplastri cõsistentiam & oleo, sed tunc coalescere grumis non potuit.

Mastiche teritur cum pauco oleo in catapotiis Hermetis ex trocischis colocynthidis.

Myrrha vera primo die crassius teritur, postridie tenuissime pulueratur: sic bdellium, thus, vtrunque siccius, sarcocolla, styrax, euphorbium, ladanum tempore aut pistillo & mortario calido siccatum pulueratur, recens verò soluitur oleo calente, vel alio liquore idoneo.

TRITVRA LIGNORVM & Corticum.

LIGNA vt agallochũ, aspalathũ, gaiacũ, santala, xylobalsamũ, & lignorũ cortices, vt cinamomũ, casia, cortex radicis oxyacanthæ, tamaricis, capparis, quãtũ radices teri postulant: stipitum eadem ratio est & malicorii, quod est mali granati cor-

tex lignoſus, ſed macis: moſchatæ nucis cortex mediocriter diu terendum eſt.

Corticis autem radicum apii, petroſelini, fœniculi, raphani, ſimiliũ herbarum tritura in herbis ipſis eſt declarata. Turbith mediocriter terendum Meſuæ eſt.

Ne mireris autem cinamomum omniũ æque calidorum tenuiſsima ſubſtantia prçditum, diu terendum. Id enim fit, quia interno cortice multũ fibroſo & neruoſo eſt fractu contumaci.

METALLICORVM ET TERreorum *Tritura.*

Lib.3.c. ph.g. METALLICA omnia quia terreſtris ſunt ſubſtantiæ ob id craſſarum partium, in profundum, vt ad punctum neruum penetrare non poſſunt.

Quapropter illis tenuitatem comparamus, ſubigentes diu in ſole æſtiuo cum aceto vetuſtiſsimo, acerimo, tenuiſsimo (quod fit ex vino non auſtero) vini qualitatem, nihil vel minimum guſtu referente: quæ quãto pluribus diebus teruntur, tanto ſunt tenuiora, ob id melius purgãt, tenuant, ſiccãt.

Ex vino autem ſimiliter trita, dein ſiccata ſole, vel ſi aliud eſt tempus, igni, ſunt meliora ducendis cicatricibus.

Lithargyros friatur, nõ tunditur, ne plũbum eius ſi chryſitis eſt parcius, ſi argyritis

largius latescat, quod cernendo per pannum rarissimum remanet: scoria autem eius lotione separatur, & sic emplastra fiunt alba.

Lapis armenus si inuenitur, ad lotionem teratur in mortario lapideo, idque diu satis: sed lapis cyanus seu stellatus longiorem sustinet trituram Mesuæ. Teruntur in mortario marmoreo albo prius per se vniones, corallia, ne odorem, colorem, saporem, alienum trahant. Lapidum preciosorum sapphyri, hyacinthi, granati, smaragdi fragmenta postea super lapidem porphyrium affusa pauca aqua rosarum, vel borraginis vel buglossi tenuissime friantur. Sic enim fit vt promptè distribui possint, nec obstruãt, adhæc nullam mortarii partem terendo deradunt, quæ puluerem augeat. Qua de causa etiam Galenus simplicia ad theriacam in pila Aegyptia durissima conteri iubet. Per se etiam teretur vnguis odoratus.

Partes animalium, aut animalia tota si assatione, vel vstione, vel aliter multum siccatæ sint, puluerantur aliorum modo: si humidæ & molles sunt, paucæ cum multis siccioribus teri possunt, aut sine his teruntur, & per cribrum cochleari cernuntur. Quædam etiam liquari possunt, vt adipes, me- *Tritura partium animalis.*

dullæ cesypus, deinde colari.

Stercus canum, luporum, infantum sicca-tum etiam pulverabile est, & cantharides repositæ & castorium siccius, sed inefficacius, & cancri fluuiatiles vsti, hirundines vstæ, lepus vstus, renes scincorũ sicci, iecur lupi siccatum, pulmo vulpis siccatus.

Fel autem ferè aliis siccioribus dissoluendis miscetur, raro siccatur.

De vnionibus qui sunt velut concharum quarũdam partes dictum prius est, & de vngue odorato. Sanguis hirci siccatus facilè pulueratur.

Dentes apri, lucii, elephantis limandi aut radendi, post terendi potius quàm vrendi, si vires eorũ integriores postulas: sic ossa alia & cornua, vngulæ. Tamen hæc vrenda interdum, vt in vstione audies.

Ambra interdum minutim concisa iniici tur in humorem calidum, vt in eo liquetur, vt in Anti. diacoccu baphices interdum teritur, deinde dissoluitur affusa aqua rosarum, vt in Anti. alepto moschata, & in aliis multis, interdum prius in mortario teruntur duæ tres amygdalæ, sic moschus caphura.

Os à corde cerui, ebur, pudendum cerui, tauri, cornu cerui, rhinocerotis, & similia prius rasa, post concisa minutim cum aliis

teruntur, quædam etiam vſta promptè puluerantur.

NVNC AD ID QVOD INITIO *propoſuimus reuertamur.*

PER ſe terenda ſunt primum metallica omnia & terrea, vt lithargyros, arſenicon, ſandaracha, æs vſtum, ſquamma æris, ſcoria æris, ærugo, chalcitis, ſori, miſy, melanteria, chalcanthum, cadmia, pompholix, ſpodium, ſi hæc duo non ſunt ſatis læuia, plũbum vſtum, ceruſſa, ſulſur, alumen, nitrum, ſal quiuis, ſtimmi, chryſocolla, gypſum, pumex, cyanus lapis, armenus ladis, calx, lapis ſpongiæ, iudaicus, ſmyris, aetites, magnes, hæmatites, ametiſtus, amianthus, gagates, iaſpis, ſapphyrus, hyacinthus, pyropus, eranus, ſigillum lemnium, terra Cimolia, Cretica, Armenia, corallium quoduis. Poteſt tamen ſimul metallica multa aut terrea terere, non autem cum partibus plantarum, aut animalium. Hæc autem ferè teruntur ſuper marmoreum lapidem, aut porphyrium, aut marinum, aut alium ſimiliter durum. *Terenda per ſe.*

Poſſunt tamen & in mortario teri partes plantarũ ſimiliter duræ, anacardi in confectione anacardina Meſuæ.

Aloë, ſcammonium, ſaccharum & ſaccharata, penidia: nam alia reddit glutinoſa

ſaccharum,& ea teri prohibet maſtiche.
Rha barbarum.
Spodium Arabum. Caphura.
Gummi Arabicum & ſarcocolla.
Tragacantha, thus magis, ſed tragacantha inciſa etiam cum aliis teritur ne euolet.
Ambra,moſchus,Schœnuanthos & feſtucago,crocus.
Semina puſilla,vt papaueris.

Hyoſcyami,maioranæ,portulacæ,amomi vulgaris. Hæc enim ſi cum aliis terentur, piſtillum eludũt,præſertim quæ cum paruitate ſunt læuia,& propè integra manent. Illorum autem pars bona,ſi cum aliis durioribus & teri contumacibus terantur, euolant & exhalãt,priuſquam ſint propè cõminuta.

Animalium partes duræ vſtæ, vel raſæ vel limatæ, oſſa, dentes, cornua, vngulæ ebur,ſpodium vulgi vel eſt ebur,vel os elephãtis,vel alterius grandis animalis vſtum, ventriculus interior gallinarum, res Galeno damnata,cerebella paſſerum ſiccata, iecur lupi ſiccatum,pulmo vulpis ſiccatus, ſtercus canum, & luporum & infantis, mumia, piſſaſphalthum Dioſcoridis putata,ſanguis hirci ſiccatus, ſanguis draconis dictus, cantharides, ſericum vſtum, vel inciſum, moſchus,margaritæ,teſtæ ouorum, oſtreorum vſtæ,vel limitæ per ſe teruntur.

Cum aliis quibusdam, sæpe ipsorum trituram, sæpe etiam facultatem, colorẽ, odorem iuuantibus teruntur simplicia plurima, & composita quædam, vt moschus, ambar, mastiche siccior, & alia eiusdem generis ob siccitatem friabilia, teruntur aqua rosacea pauca affusa ne portio tenuior euolet. Sunt qui & mastichæ oleum nucum affundunt, vt in catapotiis Hermetis apud Mesuen.

Cummi Arabicum & tragacantha citius teruntur aqua dulci, rosata, vini, seu vitæ pauca affusa si affectus non repugnet: aut pistillo & mortario calefactis ad promptiorem siccationem, hincque albiora euadunt.

Tragacantha etiam, vt os à corde cerui, rasura eboris, cornu cerui & similia minutim concisa, etiam cum aliis siccioribus teri potest.

Tragacantha verò & penidia si mortario & pistillo bene siccis cum aliis terentur, minus eornm perit & exilit.

Myrobalani siccæ quales ad nos ferè aduehuntur, affuso pauco oleo meliores redduntur, non exhalant, promptius teruntur: vuæ item passæ & mel cum ipsis tritum nè ventri hereant & ipsum corrugent, impediunt.

Scammonium cum oleo amygdalarum dulcium friatur.

Colocynthidis medulla prius modice pistillo fracta, vel potius minutim forpicibus incisa teritur affuso paulatim oleo pauco dulci, vel amygdalarum dulcium, vel rosato. Sunt qui ipsum pistillo vel mortario allinunt, alii amygdalas aliquot prius in mortario terunt, alii papyro inuolutam sole ardenti vel igni è longinquo parum diu siccant, vt crocum, rosas. Posteà etiam per se facilius puluerant, vel cum aliis siccis siccatam forpicibusque sectam terunt. Aliis in trociscos prius fingunt, quales allandal Arabes vocant, priusquam puluerent.

Quæ necessitas agarico adest, prius enim serra quadam rapaci negligenter separatur, post cum vino albo pauco quo zingiber purgatum sit maceratum in trociscos formatur, siccatur in vmbra, pyxide vitrea reponitur, & cum opus est friando læuissimè pulueratur.

Caphura teritur in mortario, cui duæ aut tres amygdalæ prius fuerint astrictæ, aut in eo tritu, aut ipsarum oleum pistillo & mortario paucum sit illitũ ne terendo euolet ac exhalet.

Turbith quia per se tritum latescit (est enim gummosum si legitimum est) vbi est

mod

modice confractum, alia ei ſicciora ſunt mi
ſcenda cum quibus teratur, vt piper, zingi-
ber, & cætera in diaphœnico & electario
Indo vtroq;. Per ſe autẽ cum amygdalis, vel
oleo amygdalino pauco teritur ne exhalet.

Sericum crudũ, inciſum facilè teritur mi-
ſtis tribus aut quatuor amygdalis, ipſum ne
ſubterfugiat lentore ſuo cõtinentibus, & pi
ſtillo ſiſtẽtibus. Sunt qui papyro inuolatum
ſole vel igni parũ ſiccant, poſt minutim cõ-
cidunt, & cum aliis leuiſsime terunt.

Cinnamomum cum paucis amygdalis te
runt quidem in hippocraticum quod vocãt
vinum, ne odoris gratia expiret.

Rha barbarum cum amygdalis facilius *Florum.*
quidẽ teritur, nec euolat nec exhalat, ſed mi
nus fit purgatoriũ: vt crocus iura minus tin-
git ſi ex oleo teratur, id quod quibuſdã pro
ſecreto eſt. Crocũ enim ad iuriũ, carnium &
aliorũ ciborum cõdimentum, vel etiam ad
frontes librorũ tingẽdas nouo quodam mo
do terunt. Papyro enim interpoſitum, vel
ſine hac ſartagini impoſitum igniq́ue admo
tum longule, ſed parum diu, vel ſoli diutius
ſiccãt, vt villoſa eius natura prõptius terẽdo
rumpatur. Ne verò exhalet, ac vt promptius
teratur, & coloratior euadat, olei dulcis pau
xillum vt guttas. 4. 5. in vncias ſingulas af-
fundunt, vel piſtillo illinunt interdũ tã lar-

git

giter vt improbè rubeat, ob idque ab archipharmacis damnatur. Sed vt sit coloratior, minus tamen tingere putatur quàm qui sine oleo tritus sit.

Opulentis, verò cum sacch aro pauco potius teritur, si verò humorem alium olei loco acceperit, etiam coloratior euadit, sed humore in vaporem soluto flauitiem natiuam repetit, & minus vulgo probatur. Verumtamen croco nostrati hoc mangonio ad coloris gratiam opus est, ceu parum cocto ob soli & cæli naturam frigidiorem. Qui verò crocus à Galeno laudatus est colore flauissimo, odore vegetissimo, etiam diu postquam seruari cœpit, acquisititio hoc colore non indiget. Crocus verò vt spica, macis, colocynthis, sericum, rosa, & alia plurima ante trituram inciditur.

Euphorbium dum teritur per se puluisculo acerrimo in nares euolante & oculos, has partes valenter mordet, sternutamentoq; implacato hominem torquet, ob id ea molestia nouitios fatigat, vt sæpe illis nares sanguine fluant, plurimis caput vehementer doleat. Has autẽ ab euphorbio noxas prohibebis, si oleum paucum aut amygdalas miscueris, quæ lentore suo etiam puluisculum illigent ac retineant.

Sun

Sunt qui myrrham, bdellium, cancamum, gummi hederæ etiam ex oleo terant, ne tenuior portio euolet ac virtus exhalet, néue mortario hæreant.

Opopanax, galbanum, ammoniacum, ſagapenum, bdellium, ladanum, acacia vulgaris, opium, hypocyſtis, aſphaltum, ſiccior terebinthina, qualis frequens Venetias conuehitur, & alia non pauca ſuccorum liquorum & lachrimarum genera, vel minus ſiccata, quam vt per ſe puluerari queant, vel neruoſa & velut membranoſa & coreacea, & fractu contumacia cum aliis ſiccioribus teruntur, ſed prius inciſa, vel aliter in portiones paruas redacta, quantitate tamen parua multitudini aliorum ſicciorum immiſta paulatim cum illis pulluerantur, vt in hiera diacolocyntidos, & aliis compoſitionibus multis, ſic Crocus, flores etiam recentes bugloſsi, vtriuſque, roſarum & cæterorum. Sic Trociſchi Galliæ moſchatæ & alii, ſic Dactyli intus & foris purgati, ficus, vuæ paſſæ, myxa, zizypha paſſa, baccæ lauri, myrti, iuniperi, oxyacanthæ, viſci quercini, anacardi amygdalæ, auellanæ, ſtrobili, piſtacia, nucum reliqua genera & glandinum, ſemen cucurbitæ, cucumeris, melonum, citreoli, citri, cydoniorum, Sinapis, Cannabis, Cnici, xyli, ceraſi, pſillii,

Lin

Lini,& ſimilia. Sic ſericum, Lana, Pili minutim conciſa cum aliis ſiccioribus teruntur potius quàm vſta eadem per ſe: Nam vrendo vires amittunt priores & nouas ab igne, & iis quibuſcum vruntur acquirunt, ob id non vrenda, niſi medicus doctus iuſſerit, vti nec ebur, cornu Cerui, capræ, rhinocerotis, pudendum Tauri, Cerui, ſiccatum.

Hæc enim vel in longũ raſa & inciſa, vel etiam limata, vulgari lima, aut rapaci ſerra cum aliis ſiccioribus pulucrantur.

Adde quòd quædam aut per ſe, aut cum humore aliquo teruntur, & cum eodem bibuntur vel aliter vſurpantur, vt vinca, coma amaranthi, cum vino, ſeſeli, ſatyrion, pœonia gnaphalium ex vino auſtero teruntur & bibuntur.

Ariſtolochia rotunda ex aqua lupini cum poſca bibuntur, aut cum melle linguntur, & alia permulta eius generis exempla apud Dioſcoridem & Galenum in medicamentis ſimplicibus & compoſitis inuenies.

Sic bdellium ſaliua matutina & hominis ieiuni ſubactum digitis in emplaſtri conſiſtentiã vſurpatur,& alia alio modo in vſum veniũt cum humore aliquo trita, vt in compoſitis latius leges.

Lib.3.c. ph.p. Ad aurium vlcera vino, vel dulci, vel

auſt

austero, vel veteri, vel medio ætate, vel aceto, & eo acido, vinoso, acri, pro scopis variis ipsorum, remedia non simplicia solum, sed & composita teruntur, sic ad oculorum affectus collyria sicca ex humore idoneo teruntur, & applicantur & in aliarum partium affectibus similiter.

Clementer frianda in mortario quorum virtus attritu violento promptè exhalat, aut substãtia sub ictu valido latescit & mortario hæret, aut quæ multum sunt friabilia vt caphura, ambra, moschus, mastiche, myrrha, bdellium, thus, gummi iuniperi (vernicem vocant) cancamum, sarcocolla, opus cyrenaicus, euphorbium, aloë, scammonium, styrax calamintes, bolus Armenia, terra lẽnia, & terrea propè reliqua, & metallica, amylum, cerussa, quin hæc duo sæpe tãtum cribro affricamus, saccharum, sanguis draconis, castorium, radix ari, dracontii hermodactylorum Hellebori vtriusque, turbith, rhabarbarum, spodium, Arabum, trocischi agarici, dum scilicet quæ aliquãdo humida fuerunt, iam siccata sunt.

Quorum siqua adhuc sint paulò humidiora, pistillo & mortario calefactis mox siccantur, & simul puluerantur, friando continenter. Quod auxilium succis liquoribus gummis, resinis etiã mediocriter fluidis

confert:ſed eò frequentius & diutius calefacienda & terenda quo illa fuerint humidiora, vt ſpes ſit etiam oleum ipſum & terebinthinam venetam hoc ingenio pulueratum iri, atque adeò argentum viuum cum ſaluiæ ſucco.

Sed lapides prætioſi & metallica fœlicius puluerantur ſuper lapidem marmoreum porphyrium, aut marinum per molulam ductâ, liquore idoneo pauco, ne puluiſculum euolet, idētidem affuſo qui poſteà euaporet.

Argentum viuum ſublimatum & præcipitatum, cinnabrium vulgare, alumen ſciſſile, quia cæteris tenuius ſic puluerantur, vel etiam in mortario metallicorum aliorum modo.

Valenter tundenda reliqua vt quæ ob duritiam, craſsitiem, lentorem, denſitatē ægrè ſeparantur vt radicum, corticum, lignorum, herbarum, ſeminum plurima.

Qualia ſunt radices althææ, apii, aſparagi, ariſtolochiæ, aſari, aſphodeli bryoniæ, behen, centaurii magni, cyperi, cyclamini, coſti, calami aromatici, cucumeris agreſtis, dauci, doronici, dictamni vulgaris, hælenii, eryngii, fœniculi, filicis, galange, gentianæ, glycyrrhyzæ, graminis, iridis, mandragoræ, nardi, petroſellini, pyrethri pæoniæ

vtri

vtriusque, polypodii, zingiberis, cortex radicis capparis & tamaricis, & alii, & ligna omnia, herbæ item omnes præsertim siccæ, flores chamæmeli, schœnuanthos, & eius festucago nobis consueta pro flore; spica nardi, balaustium, caryophyllum, & flores reliqui tam recentes quàm sicci, semina anisi anethi, cari, cumini, coriandri, fœniculi, fœnigræci, lini, lupini, & reliqua, foliculi senne & fructus reliqui, succi, liquores, gummi, resinæ in particulas sectæ, & aliis inter terendum particulatim adiecti.

Limaturæ & rasuræ, & rapturæ ossium, cornuum, pudendorum.

Quædam parum diu sunt terenda quia rara, tenuia, friabilia, virtutẽ superficiariam aut imbecillam sortita; quæ paucam sustinere trituram vulgus ait, viribus scilicet integris, de quorum quibusdam sic Galenus scribit lib. 4. c. ph. g.

Quæ ex succis & liquoribus, & lachrimis resiccatis proueniunt: vt myrrha, aloë, acacia, scilicet vera, & quæ his sunt finitima, ἐυλείαγα sunt, & facilè læuia fiunt, ac promptè in puluerem mollissimum abeunt, ob id non diu terenda, ne ipsorum & virtus exhalet, & substantia tenuior euolet, vt caphura, ambra moschus, & alia propè vniuersa, quæ clementer terenda scripsimus.

Quin & euphorbium parum diu terendum Mesuæ est, & spodium Arabum ex cannarum vstis radicibus: nam ex ebore vsto spodium, quod vocant, mediocriter terendum. Quod autem Græcis est spodium, id est cinerula, & huic affinis sed præstantior pompholyx non teritur, tantum linteo cernitur per lotionem, aut etiam sine lotione.

Adhæc quæ acria & facilè inflammabilia sunt, vt resinæ, liquores, gummi, quædam parum diu terenda.

Nam tenuem horum substantiam calor motu accensus dissipat, & reliquum inflammat.

Sunt prætereà quædam tam friabilia, vt etiam digitis attrita læuigentur: vt agaricus bonus, ari, & dracunculi radix siccata, asphodeli radix vsta, quanquam illas multam coctionem sustinere dicat Mesues. Nam recentes intelligit non siccas. Sic amylum, cerussa, calx, ex teneriori lapide. Nam ex duriori vix hora post vna, etiam affusa aqua solui incipit, ea quæ ad lithocollam multò præstantior iudicatur, quãquam minus multò alba est.

Quædam multum diúque terenda sunt, vt compositioni sunt apta, & quæ crassa densa, dura, lenta, virtutem profundam aut

val

validam, & ægre ſolubilem ſortita, quæ multam ſuſtinere trituram dicimus, viri bus ſeruatis, vt metallica, lapidoſa, lignoſa, neruoſa, membranoſa: quæ tamen ob ſcopos medici varios nunc craſsius, nunc in pollinem molliſsimum terenda ſunt, vt cum oculis applicanda, vel vreticis miſcenda. Sic enim aſarum, cuminum, & alia permulta leuiſsimè terenda ſunt, cum per hæc obſtructa expedire, diſtributionem alimenti in corpus iuuare, vrinas mouere conſilium eſt.

Myrobalanos quoque omnes quando per earum ſubſtantiam viſcera contrahi & roborari volumus, molliſsimè teri iubet Meſues. Eadem ratione rha barbarum, quanquam tunc etiam magis vreticum eſt, vt purgatorium magis, ſi craſsius teratur. Quod autem purum eſt ac probatiſsimum intellige: nam rarius & laxius à vehementi & diuturna contritione reſolutum exanimatur, virtutémque perdit Meſuæ. Sic radices aliæ etiam aromaticæ vt exacte pulueren tur, diu terendæ ſunt, acorus, ariſtolochia, bryonia, centaurium maius, cyclaminus, cucumis agreſtis, Meſuæ, coſtus, cyperus, enula, galanga, iris, pæonia, pyrethrum, polypodium, zingiber. Pauca autē tritura fiunt læuia, agaricus trociſchatus,

& radices aliæ clementer friandæ.

Metallica quoque (inquit Galenus libro quarto.c.ph.g.) galla, cytinus, malicorium, Aegyptiæ ſpinæ fructus & id genus omnia ſunt δυσλείωτα, id eſt ægre læuia & tenuia puluerando euadunt. Metallica autem illa intelliguntur, lithargyros, arſenicum, ſandaracha, æs vſtum, ærugo, chalcitis, chalcanthum, cadmia, tam fornacaria quàm lapidoſa, plumbum vſtum, molybdena, ſulfur, alumen, ſtymmi, chryſocolla natiua (fictitia enim facilius pulueratur) gypſum, cyanus lapis, & armenius: ſed ille magis, & lapides reliqui, & bona pars aliorum quæ per ſe terenda diximus.

Colocynthis accuratiſsimè debet teri ob cauſam à Meſue dictam, in ſimplicium purgatoriorum facultatibus, etiam ſi ea ob valentem vim purgatricem prius vacuari, quàm amaritudo eius agat & tergeat, dicatur Gale.

Scammonium quoque exactè terendum, niſi cum in catapotia venit. Tūc enim craſſius tritum diutius in ventriculo manet, potentiusque agit.

Sic oſſa, cornua, etiam vſta, pili, lana, ſericum.

Plenam quoque trituram ſuſtinet centaurium paruum, etiã cum floribus, Meſuæ,

 her

herbæ etiam aliæ quæ ſiccæ ſeruantur.

Mediocriter puluerando terenda ſunt propè cætera, vt radices apii, aſparagi, aſari, niſi mouendum ſit lotium, cichorium, calamus aromaticus officinarum non teredinoſus, doronicum, dictamnus vulgaris, fœniculum, glycyrrhyza, gentiana, gramen, hermodactylus, iris, Illyrica & Florentina, meum, radix mandragoræ, nardi, œnanthes, petroſelini, plantaginis, phu, rubiæ, ruſci, raphani, rhapontici, zingiber, zurumbet, ſic herbæ acres & aromaticæ, vt hyſſopus, thymus, niſi mouere menſes, aut vrinas volumus, & ob id diutius terimus.

In ſumma, quæ diu coqui poſſunt, debent etiam & teri: quæ parum diu coquenda, parum diu terenda: quæ mediocriter illud, hoc mediocriter ferunt, ob id trituram nonnihil clariorem tibi reddet coctionis cognitio.

Nec te moueat quòd quædam audis parum & mediocriter, vel multum & mediocriter terenda. Nam cum huius medii magna ſit latitudo, in ea quædam ſunt extremis tam propinqua, vt vix ſecerni queāt. Sic agaricum mediocrem ſuſtinere trituram Meſues ſcribit, aliis placet paucam, non tamen paucißimam. Qua ratione etiam de primarum qualitatum ordinibus

disſidia ſcriptorum illuſtrium concilianda ſcripſimus in methodo medicamenta componendi.

Quædam tenuiſsime ſunt terenda, vt promptius id actu fiant quod eſſe poteſtate dicuntur, vt quæ celerius in partes omnes afficiendi corporis permeent ſiue fermentationem (vt dicunt) quærimus, ſiue firmationem & robur, ſiue materiarum inciſionem, tenuationem, terſionem, vacuationem per vrinas, menſes, ſudores, inſenſilem tranſpirationem. Sic cordi, hepati, & partibus cæteris internis, præſertim longè ab ore diſsitis roborandis idonea, ab his vacuatura, obſtructiones liberatura, vrinas aut menſes motura tenuiſsimè pulueramus, vt eſſentiæ quadam tenuitate inde acquiſita, & corporis ſui mole exigua promptius per oſcula vaſorum anguſta, & per corporis habitus poros ſenſum latentes permeent, agantque citius quod agere nata ſunt: Ob id ſpecies omnes in hiera Galen. picra molliſsimè terentur, & cribro ſerico cernantur, vt aloës & aliorum vis in anguſtos ventriculi & partium vicinarum meatus penetret. Sic in theriaca Mithridatio, aurea Alexandri antidoto, & ſimilibus polychreſtis compoſitionibus leuiſsimè terenda, vt promptius in ſe agendo & patiendo, velut fermententur

cit

ctius,& ſint vſui. Dum enim recentia ſunt hæc opiata medicamenta, ſtupefaciẽdi vim præpollentem retinent. Nõ tamen omnino tenuiſsimè ſunt pulueranda: Nam ſic eorum vis aromatica exhalaret.

Omnia ſtupefacientia dictis Antidotis, vel aliis miſcenda, aut etiam per ſe vtenda, ſunt tenuiſsime pulueranda, vt in paruos meatus & longe poſitas, profundaſque partes ſtupefaciendas penetrare aut pertrahi poſsint.

Affectibus hepatis pulucrata tenuiter debentur, tenuius lienis, tenuiſsime renum & veſicæ affectibus, vt per ora vaſorum anguſta ſubeant. Sic thymus, aſarum, cuminum, & ſimilia tenuiſsimè terũtur in aurea, in hæmagogo, in diacurcuma maiore, in dia lacha maiore, & aliis ſimilibus: in aluum verò ſubducentibus dioſpolitico, cõfectione Hamech, electario. Indo maiore craſſius eadem ſunt terenda. Omnino etiam tenuiſsimè puluerentur debita affectibus oculorum, ne ſi craſsiuſculus ſit puluis, aſpera inæqualitate, & attactu oculi tunicas eximie ſentientes dolore afficiat: præſertim ſi metallica ſunt, aut lapides, aut ſimiliter dura & ſicca corpora. Saccharum enim candum, bolus Armenia, etiam ſi minus exacte trita oculo imponuntur, humore ex ipſo

de lachrymante mox ſoluuntur.

Terenda quoque in puluerem mollisſimum, quibus craſsius tritis vis noxia & malefica ineſt, vt ea terendo vaneſcat, vt in colocynthide. Craſsius enim trita cum ſit, ſpõgioſa, humore ſuperfluo imbuta tumeſcit, negotiumque tunc magnum faceſcit pondere, mole, morſu partibus quibus incubuit. Quæ incommoda puluiſculis eius accidere nequeunt, quia humoris non ſunt capacia. Craſsius tamen terenda cum in trociſchos alandal eſt formanda, ſed ter quaterq; puluerandi trociſchi & reformandi, vt ea tenuiſsime tandem pulueretur. Eadem ratio eſt de agarico, ſubſtãtia illi ſimili. Sed cum ſit non paulò clementior, trituram minus accuratam poſtulat.

Rha barbarum quoque curiosè terendum, quando viſcera aſtringendo roborare, aut etiam vrinas mouere oportet, vti & myrobalani.

Quædam craſsius terenda, quæ in ventre diutius morari volumus, nec prõptè vaſorum ora ſubire: ſic purgantia medicamenta craſsius teruntur, vt in ventrem partẽ minus principem, & vacuationi expoſitiſsimã ex corpore reliquo trahant. Non autem ad partes principes tota ferantur, eaſque offendant cum ad has facultate aut ſaltem vapo-

re

referri, vel quod plurimũ ſit, portione pauciſsima ſufficiat.

Craſsius etiam teruntur, quorum virtutem multa tritura diſsipari metuimus: ſic ſcammonium vim purgatricem multa tritura perdit.

Eadem ratione ſtomachica craſsius terẽda, vt mora in ventriculo longa coctionem fœlicius iuuẽt, neque cibo facilè vis eorum obtundatur. Quæ præterea ſunt aromata virtutem colato datura, & odoris ac saporis gratiam nõ auctura ſubſtantiam: ſic cinnamomum negligentius terimus, quo quæ colantur aromatizamus: & cardamomum: zingiber, caryophyllũ, macis, lignum aloës, ſpicam, crocum negligentius teris, per hæc & pannum rarum colaturus œnomeli.

Quæ item flatus diſsipatura ſunt, eadem ratione craſsius pulueranda ſunt, vt in diospolitico ſeu diacymino ſimplicia vt purgent, & diutius inflatus agãt, licet tardius & imbecillius quàm ſi tenuata magis eſſent. Id quod ſi fieret, parum diu flatus diſsiparẽt, tum quod vires citius eis frangerentur, tum quod per vrinas mox ſecederent easq́; mouerent, cum calida ſint & tenuia.

Quædam præterea tantum craſsius ſunt frangenda ad vſtionem futuram, vt lithargyros vrendus frangitur in partes magnitu- *Dioſc.* *Gal. li.4. c.ph.g.*

dinis iuglandis, lapis phrygius vrendus in partes nuci auellanæ æquales.

Quædam etiam teruntur vt purius lauentur, de quibus in lotionibus abunde.

Ex his patet eadem medicamenta, nunc tenuius, nunc crassius terenda pro variis medicorum scopis, vt rha barbarum, asarum, nitrum, thymum, calaminthen, irin, hyssopum, pulegium, origanum, cuminum, curiosissimè teri volumus cum Galeno & Mesuæ, quando his vrinas mouere nobis studiū est: negligenter verò, cum aluum mouere constituimus.

Sic scammonium, colocynthis, & alia valenter purgantia, nunc crassius cum illud in pilullas, hæc in trociscos transit: nunc tenuius ob dictas prius rationes. Rha barbarum tamen ferè tenuius teritur, vt colocynthis tenuissimè, cum mox & citra aliam per trociscos trituram sumenda. Scammonium quoque crassius teritur, si coquendum est cum aliis, aut diu ante vsum seruari debet medicamentum. Idque nevis eius coctione per ignem aut longam fermentationem exhalet.

Et quæ partes remotissimas petere volumus, leuissimè: si eadem ventriculo, intestinis, & primis venis, hærere diutius, crassiusculè terenda sint.

Ex

Ex his omnibus simplicium simul teren dorum ordo quidam instituitur, vt prima iniiciantur mortario & terantur crassa, dura, lenta, vt radices, baccæ quædam. Semina prope omnia, vt quæ etiam glutinosa medulla constant. Paulò posterius aromatica etiam æque teri contumacia, vt iuncus odoratus, calamus odoratus, zedoaria, zingiber, galanga, iris illyrica & Florentina, seu nostras alba, costus, & cardamomum, carpobalsamum, cubebe, piper, nux moscata. Post hæc autem simul cum his xyloaloë, xylobalsamum, casia, cinnamomum, caryophylla.

Deinde succi, liquores, lachrymæ puluerabiles cum aliis de quibus ante, & quæ cum quibus aut per se terenda sint, diximus.

Semina verò oleosa, vt cucumeris, cucurbitæ melonis, citrioli, cnici, cydonii, pistacia, strobili, amygdalę, & similia sunt excorticanda, deinde incidenda scalpro, vt mox audies, ne puluerem reliquum glutinent, & per cribrum transmitti prohibeant.

Mineralia etiam ferè per se & seorsum teruntur, affusa interdum ob eorum siccitatem aqua pauca, ne substantia eorum tenuior euolet, aut vis exhalet, vt ante docuimus. Chalcitis autem, chalcanthum, ærugo, sulfur, sandaracha, & alia quędã adhuc non-

nihil humida, humectari nolunt.

De succis, liquoribus, lachrimis, & anima liu in partibus abundè prius est dictum.

Mortarium papyro vel corio etiam interdum duplici est tegendum (vt in Theriaces compositione diximus) interdum ne puluis tenuior, præsertim præciosus foras euolet ac pereat: interdum ne is qualitate malefica præditus nares batuentis mordendo male habeat, vt in Euphorbio & Turbith, & aliis non paucis euenit.

Ad trituram præparant, vel trituræ loco sunt attritio in cote medica, mansio, sectio, fractio, rasio, limatio, raptura.

Atterũtur in cote medica (qualis est tonsoria) cum albuminis oui liquido, vel lacte, vel succo rosarum, vel seminis fœnigræci, aut cydoniorũ, aut maluæ, aut althææ, ipsa collyria sicca, siue iam in pastillos formata, siue adhuc integra: sed tamen atteri apta, vt materia hæc tenuior & mollior cõtactu suo dolentem oculum non exasperet.

Ad attritionem confricatior amyli, aut cerusæ ad cribrum facta vt puluerentur, est referenda.

Manduntur ad oris partium, faucium, asperæ arteriæ, pulmonis, œsophagi, ventriculi affectus, vt ad dentium dolorem vinca, ligustri folia & germina, radix chelidonii,

nii, plantaginis, anemomes, Galeno manduntur in ſimplicibus.

Secantur radices craſsiores, longiores herbæ, virentes ambæ aut ſiccæ, & flores magni, vt nympheæ, roſarum, croci, & medulla colocynthidis, & acacia noſtras, & troci. Galliæ: & capillatia, vt ſericum, pili, lana: & ligna, vt gaiacũ, ſantala, berſilium: & ramẽta & velut bracteolæ ferramento abraſæ, cornuum, vngularum, oſsium, eboris, pudendorum, coriorum, ichthycollæ, taurocollæ, & ſimilium.

Secantur autem quouis ferramento incidẽte & forficibus: ligna autem etiam ligneo piſtillo acies ferreas acutas habente. Horum verò quædam poſt ſectionem in decocta & infecturas veniunt, vt gaiacum, berſilium, & quæ ex aliis voles. Alia, vt fœlicius & citius puluerẽtur, ante radũtur, poſt secãtur. Sic de fractione, raſiõe, roſione, raptione, limatione cenſendũ eſt. Ea ſcilicet nunc ad trituram interuenire, nunc ad coctionem tantum, vel vſum alium.

Scalpro autem ſutorio huc illuc inclinato identidem ac recliuato, vel cultelli verberatu crebro, vel duobus tribúſue cultellis inter digitos manus, vel alterius tantum, vel vtriuſque præhenſis inciduntur minutiſſimè ſemina, oleoſa & maiuſcula quia ſub

ictu

ictu piſtilli lateſcunt & pingueſcunt. Inciduntur autem aut per ſe prius tamen depellata, aut cum pauco ſaccharo, ne etiam ſic immodice pingueſcant & oleoſa fiant, ſupponitur autem iis folium papyri purum, ſæpe mutandum quando ſcilicet iam diſciſſum eſt, & huic folio lignum læue & politum.

Sunt verò ſecanda hoc modo ſemina cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, bombacis, ceraſi, pruni, amygdalarum, piſtacior. ſtrobunilorum, anacardorum, balani myrepſicæ, caſtaneæ, auellanæ, iuglandis, tribuli aquatici, cnici, ſtaphydis agriæ, quæ aliter quoque teri poſſe prius docuimus in ſeminum tritura vniuerſali.

Dactylos quoque intus & foris curiosè purgatos ſimiliter incidimus, ſi condita cardiaca ingrediuntur.

Eſt tamen quando eos negligenter incisos cum aliis ſiccioribus terendos iniicimus, præſertim ſi pauci ſunt & multum ſicci, aliquando tantũ aceto horas aliquot vt 12. maceramus, terimus, per cribrum cochleari, vel manu impellẽte cernimus, vt in diaphœnico, in quo etiam amygdalas cultello depellatas cum dactylis aceto maceratis quidam terunt & cernunt.

Frangimus manibus tenera & minuta, vt herbarum pugillos intorquendo digitis

tis abrumpimus,& radices pusillas & fragiles,cortices parum frangi cõtumaces. Aegre enim fragilia ferramentis secamus, aut pistillis tundimus.

Raduntur vt ante dixi ebur, cornua, & vngulę,pudẽda siccata,coria siccata,ichthyocolla,taurocolla siccior,lignum gaiaci,bersilium, & quædam alia vt facilius vel coquendo vim suam hnmori cui incoquuntur, impartiantur,vel terantur. Raditur & cortex turbith exterior,donec album appareat, Mesuæ. Sic radix glycyrrhizæ, ante trituram raditur,& aliæ radices,& ipsarũ vt aliorum cortices, sed id ad purgationem magis pertinet,de qua posteà dicemus.

Raduntur quoque rapaci serra, lotus, lignum gaiaci, buxum, suber, ebur, & dura alia quæ etiam dum sera vulgari secantur, scobem reddunt non dissimilem illi quam rapaces serræ ac veluti rudes & crassæ limæ elidunt.

Ferri prætereà albi lamina tenui curuata,foraminibus multis exasperata cõminuimus affricando agaricum, nucem moschatã zingiber. Mala itẽ cydonia, vt succi hoc plus reddant,quàm si in mortario terantur.

Limatur prætereà aurum, argentum, æs, ferrum, chalybs, plumbum: quædam vt vrantur posteà terantur: alia vt etiam citra

vſtionem in vſum veniant,vt aurum,argentum,ſed horum duorum limaturæ loco ſatius eſt auri & argenti foliis vti. Limantur quoque ligna prædura,gaiacum,ſantala,berſilium,oſſa cranii humani,dentes & maxillæ lucii,dentes apri exerti, & caſtoris, cornua cerui,capri,rhinocerotis,& vngulę quorundam ex his,ac ebur.Pudendum quoque tauri, cerui, ichthyocolla, taurocolla, quæ etiam radi & ſecari docuimus.

Raſio autem limationi finitima eſt,ſed ramenta ſunt maiora limaturis, quia horũ inſtrumenta ſunt inſignius,ſed rarius dentata quàm limæ. Radendi quoque modus eſt alius in lignis edolandis,qui ad triturã quoque,& coctiones vſui eſſe poſsit.

DE CRIBRATIONE.

His terendi differentiis ordine optimo ſuccedit cribratio,qua purum & minutius ſecernimus, quomodo piſtores ſimilaginem,& farinæ florem puriorem ac tenuiorem à furfurea & craſsiore ſeparãt. Cribrationis ratio eadem eſt quæ trituræ, ob idque quæ tenuiter puluerãda,tenuiore cribro ſunt cernenda: quæ tenuiſsimè,tenuiſsimo, vt pulueres dicti cordiales cribro ſericeo,taffetum vocat vulgus, inter manus agitando cribrantur metallica ad oculos tenuiſsimè terenda,& cribro tenuiſsimo cernenda: ſic

vri

vrinas mouentia, obstructiones liberantia. Contra verò quæ aluum mouere & purgare volumus, crassius terenda, & cribro crassiore ac rariore cribranda sunt. Et quæ per se teruntur si cribrãda sint, per se cribrãtur, vt metallica quæ aliis mista citius, & ante iustam pulueratiorem descendunt.

Cribramus autem interdum ad trituram meliorem, frequentius ad misturam aptiorem rerum iam mole minimarũ. Quę enim cribrum, non permeauerunt, trituræ reddun tur: quæ crassius terenda sunt rariore, vt dixi, cribro cernenda: quæ tenuius, densiore, vnde varia cribrorum multitudo fuit necessaria. Quædam enim cortice tiliaceo, angusto, sed æquali, cancellatim connexo constant cribrãdo scobe gaiaci, vel agarico infectorum, & similiter crassiuscule tritis idonea. Vidi & ex asiculo terebella passim pertuso cribrum argillæ colandæ idoneum, alia his minus lata habent foramina, neque vt hæc quadrata sed rotunda, vel oblonga in pergamena circulo ligneo subsuta, quibus triticum, hordeum & alia cerealia, sæpe etiam legumina seminibus alienis, sed minutioribus purgamus. Hæc enim per lata foramina ob paruitatem facilè descendũt semina bona foraminibus maiora retinentur.

Alia seta equina in telæ modum cancel-

latim contexta conſtant, circulis duobus li-
gneis vtrinque tenſa, quorum inferiore hæc
præhenduntur, atteruntur, & impinguntur:
ſuperiore verò materiæ cribrādæ continen
tur, horum verò cribrorū copia & differen-
tia magna eſt, & vſus plurimus. Quædam
enim ſolum in medio ligneorum circulorū
habent velut telam illam equinā, & his ma
nu tantum molliter ſuccuſsis puluis in ſubie
ctum catinum ligneum, vel papyrum deſcē
dit, ſuperna eius parte interim papyro tecta
ne puluis euolet. Eoque vtimur in pulueri-
bus parum prætioſis.

Alia præterea fundum & operculum ha-
bent exemptile, ſed vtrunque corio veruec
no clauſum, illò puluis per cribrum trāſmiſ-
ſus excipitur, & probè ne exhalet aut euolet
cohibetur, hoc ne portio cernenda exhalet,
aut euolet prohibet. In his verò multæ ſunt
in raritate & dēſitate differētiæ, quarū ſin-
gularū ſuus eſt vſus, non modo ad medica-
mentorum terendorum genera, ſed etiam
ad componendorum ſpeciem variam conſti
tuendam.

In his item quædam telæ equinæ loco ſe
ricum habent (tafetum vulgus vocat) & id
vel album pulueribus electariorum albo-
rum, vt diatragacanthi diairis deſtinatum:
vel rubrum debitum, pulueribus electario-
ru

rum rubrorum, vt diairhodi, dia triũ santa lorum, diacube, diamargariton.

Vsurpatur itaq; id cribrorum genus aliis pretiosius, ad pulueres etiam preciosos, & vt vocant cordiales, neque vt præcedentia setacea ligneæ mensæ, aut alteri solido corpori violentius impinguntur succusando, sed manibus tantum mollissimè versantur, vt sine violentia puluis tãtum tenuissimus descendat.

Est etiam linteum magis minus, rarum, densum, cribri loco in metallicis præsertim, & terreis corporibus: Latius autem, id est, remque cernendam comprehendit, ac inter pyxidis alicuius lignæ vel alterius, sed grandiusculæ operculum & corpus concluditur & constringitur, deinde vna manu ferè violentius succutitur super abacum pharmacarium, vncia vel simili pondere, sed plumbeo in linteum etiam prius immisso, vt id suo motu & pondere res has cerni difficiles, acceleret, quem cernendi modum cicotrinizare vulgus vocat, voce ex κοσκινίζειν, id est, cribrare corrupta, & in id contorta.

Vt autem radices, herbæ, semina, fructus & alia plæraque cruda & cocta teruntur, etiã cribrãtur: sed ferè vi manus aut cochlearis quomodo casiam & thamar indos sine

tritura cernimus:ſic radices eryngii,ſatyrio rum,raphani,dracontii coctæ,tritæ, cribrantur in diaſatyrio.

Sed hæc cribratio immoto fit cribro, quæ verò puluerum eſt cribratio, ferè fit cribris abaco incuſsis valenter, ſed numeroſe,vt taratantara audire videaris.Alia cribro manu ſuſpenſa agitato, alia vt cardiaca cribro inter manus verſato, non in abacum incuſſo, ne etiam horum partes craſſiuſculæ vi impactæ per cribrum permeent. Alia pyxide duro corpori manu vna valenter alliſa.

Ceruſa & amylum,& ceruſa ſerpentaria cribro affricantur manibus:ſic quæ citra trituram cernuntur.

Quæ autem cribrum non ſuperauerunt ob craſsitiem, terūtur donec ob tenuitatem tota cernantur:niſi quod dum paucisſimum ſuperat,idque tenuiſsimo proximum,cæteris iam cretis commiſceri ſolet aut ſeruari, vt aliis eiuſdem generis, vt poſteà terendis & cernendis iterum miſceatur.

Colatio cribrationi licet genere & natura ſit affinis, quia tamen non eſt ſiccorum, ſed magis liquidorum ob id in alium locū referenda fuit tanquam diſſolutioni,coctio infuſioni,clarificationi,& aliis plærifq; præparationum differentiis neceſſaria.

De

DE DISSOLVTIONE.

DISSOLVTIO autem ſeu dilutio tritura quædam eſſe videtur, quod per hanc medicamenta tam ſimplicia quàm cõpoſita læuia fiant, ſed adiecto humore aliquo, non etiã ſicca permaneãt ſi prius erant, vt ſe ad trituram habeat hæc, quomodo colatio ad cribrationem.

Solutio igitur ſeu diſſolutio, ſeu dilutio eſt medicamẽti vel ſimplicis, vel compoſiti conſiſtentia craſsioris in humore quopiam idoneo facta reſolutio in cõſiſtentiam, vel mediocrem, vel paulò hac craſsiorem aut liquidiorem, pro medicamẽti ſoluendi, & humoris ſoluturi quantitate & conſiſtentia, & aliis medici ſcopis.

Quod enim minus erat craſſum & humore perliquido, eodemque largo eſt ſolutũ, erit liquidius, contrarium craſsius.

Huius autem diſſolutionis multæ ſunt cauſæ, nunc enim diſſoluimus vt medicamẽtum facilius & iucũdius deuoretur, & citius diſtribuatur & ſubducatur, cum facilius ſit & iucundius ſumere liquida quàm craſſa: vt facilius & gratius eſt impleri potu quàm cibo. Sic opiatas caſsiam & alia plurima quotidie diſſoluimus.

Nunc vt aliis ad compoſitionem promptius miſceantur, & vnà cum his aut etiã per

ſe coqui poſsint, quod ſicciora ipſa promptè vrerentur, ſic ſuccos, liquores, lachrimas frequenter diſſoluimus, vt euphorbium recens oleo diſſoluitur, Vetus autem fortaſſe non diſſoluitur Meſ.

Nunc vt in partem affectam poſsit medicamentum penetrare, aut illi aplicari & adhærere. Sic in aurem iniicienda, in inteſtina, in vterum, in veſicam in ſinum aliquem liquidiora reddimus.

Sic ladanū oleo largiore ſoluimus in capillato aut etiā modice tonſo quàm in raſo.

Nunc vt colari & colādo purgari ab excrementis poſsit, vt liquores aceto vel alio humore idoneo ſoluti colantur, & purgantur, Ammoniacum, opopanax, galbanum, ſagapenum: Sic ſucci ſiccati, gummi, reſinæ recentes aliquando & veteratæ ad electariorum mollium, catapotiorum, linimētorum, vnguētorum, ceratorum, emplaſtrorum miſtionē, ſed lachrimæ reſinoſæ, oleoſis: gummoſæ, aquoſis humoribus melius ſoluuntur: vel ipſe recentes alia ſicciora diſſoluūt, ſed vt dixi ſimilia magis, idque dum molle medicamētum eſt futurum, in quem vſum multa quoque huius generis coquuntur. Eadem portione parua cum multis ſiccioribus teruntur, vt in puluere hieræ diacolocynthidos.

Lyc

Lycium aqua diluitur Galeno ad hæmorrhagiam. *Lib.8. c.ph.p.*

Pix liquida cum melle lingitur. *Lib.4. c.ph.p.*

Tragacantha in oui alumine ſoluitur in arteriacam.

Fel ſcari piſcis cum myrrha ſtacte miſcetur, ſtomaticha medicamenta diſſoluuntur aqua vel mulſa ad gargarizandum, diſſoluuntur humore quouis & ſine calore, promptius cum calore.

Bolus Armenia vera, terra lemnia vera, calx, ſal, ſaccharum, ſaccharata omnia, manna, ceruſſa poſt longam velut bullationem, chalcitis, chalcanthum, ærugo, rubigo: ſed hæc oleo citius molleſcit.

Diſſoluuntur aceto forti, præſertim diſtillato vel ſucco limonum vniones ſeu margaritæ. Teſtæ ouorum, lapides renum, veſicæ, coralium vtrunque, eaque pòſt ſiccata promptè friantur. Præcipitatum & ſublimatum & cinabrium, & in argentum viuum redeunt.

Etiam aurum & argentũ & metalla alia ſuis valentibus aquis diſſoluunt chymiſtæ.

Soluuntur ergo ſimplicia quidem ammoniacum, ſagapenum, galbanũ, opopanax, thus maſculum, opium, ſcammonium, aloë, hypociſthis, ſuccus glycyrrhyze, piſſaſphaltum, mumiam intelligo.

Hæc in ſuc coporri ſoluuntur in pilulis fœtidis, in ſucco braſſicæ in pilulis ex opopanace.

Aqua ſimplici, aqua vini, vino, aceto ſimilibus & his frigidis, ſed lõgiore tẽpore quàm calidis. Feruẽtibus enim his humoribus prędicta citò ſoluuntur: priora quinque in lacteum quẽdam ſuccum, poſteriora totidem in nigrum.

Opium ſoluit ſaxa Galeno in trociſchis dia opiu.

In oleo frigido prædicta etiam horis. 6. non molleſcunt quidem, in calente opium, ſcammonium, aloë, hypociſthis, ſuccus glycyrrhyzæ, etiam ſoluuntur, cætera molleſcunt tantum, poſteà durantur præſertim Ammoniacum. In eodem oleo & prædictis humoribus etiam calentibus ladanum maſtiche. Myrrha bdellium, ſarcocolla, ſtyrax, gummi arabicum. Sarcocolla in aqua roſarum diſſoluitur in pilulis ſarcocollæ.

Caſtorium, mumia, molleſcunt ſtatim: tragacantha tardius, ſed in oleo hæc mollita non multò poſt dureſcunt præter maſtichen, quę ſoluitur in oleum nec ad naturam reddit niſi igne valentiore coquatur, vt decet oleum maſtichinum.

Acacia noſtras, ſulfur, gagates in his omnibus humoribus etiam feruentibus, nihil mutantur, ſed acacia paulatim piſtillo ex humore aliquo friata ſoluitur, vt ſucci alii

&

& liquores,ſulfur & gagates igni liquantur, vt liquores omnes,opium,ladanum,chalcitis,chacanthum,alumen omne,xylaloë vera,vnguis odoratus.

Soluuntur humore quouis calido chalcãthum,chalcitis,& hæc etiam aceto frigido.

Erugo,ſori,nitrum, alumen, in aceto frigido non liqueſcunt, vt nec creta: ſed hæc multum diuque feruet, fitque multò fragilior,vt & prædicta.

Saccharum,manna,quouis humore ſoluuntur. Sacchar ũ autẽ ad ſyrupos, iulepos, apozemata, electaria ſolida, penidia, trociſchos,& alia opera plurima variè ſoluitur vt in antidotis Meſuæ leges. Sacchar ũ aqua & melle ſoluitur Meſuæ in diazingibere. Manna verò fere ſoluitur iuſculo calente. & colatur,ad foliorum laricis in qua frequẽtior colligitur, & aliorum excrementorum ſeparationem.

Manna,caſsia,thamar indi in ſuccis purgatis diſſoluuntur & colantur in diamãna, & in aliis,melius ſic miſcentur quam coctione. Manna diſſoluitur in ſucco roſarum rubrarum in altero mannæ. Moſchus, ambra, caphura,ferè humore aliquo ſoluta aliis miſcentur.

Tartarum vſtum,in oleum vi frigidi ſoluitur,alio ſolutionis modo.

Sed videne dum acetum vel humorem alium quo ammoniacum vel alium liquorem solvisti, coquendo consumis, fallaris. Nam sæpè humorem alium ex se remittunt: quem si consumere pergis, ipsorum liquorum humidum consumis: fiuntque hi siccissimi, & exucci, & emplastro ob id inepti.

Quæ verò composita quibus humoribus soluantur, non est operis præsentis docere, sed ad modum componendi singula medicamenta pertinet.

Composita tamē plurima, vt electuaria, purgatoria cum aut ingrata sint aut ægrè deuorantur, aut citius descendere volumus, neque nausea metuitur, ptissanæ aqua, hydromelite, vino, vel alio humore idoneo dissoluimus. Trociscos in cote medica ex humore idoneo etiam in collyria humida sæpè dissoluimus, eclegmata in ore saliua soluuntur.

Ex his constat solutionis nomen hic minus latè patere quam cap. 6. lib. 4. metheororum, vbi ad mollitionem & liquationem quoque extenditur.

DE MOLLITIONE.

MOLLITIONE solutioni & liquationi proxima, fit cum medicamenta tam simplicia quam composita reddun-

tur molliora, idq́ue vel affuſo humore aliquo ſed pauco, vel ſolo calore noſtro ſolis, ignis id vulgus malaxare vocat, verbo detorto ex futuro μαλάξειν, verbi μαλάττω, id eſt mollio & ſubigo: quæ duo per malaxare etiam intelligunt, nec eò libenter vtuntur alibi quam tum in catapotiis cum ſucco aut ſyrupo aut humore alio remolliendis & ſubigendis, tum in emplaſtris oleo, adipe, vel ſimile emolliendis.

Calore molleſcunt cornua, vngulæ, pili, ſucci, liquores, lachrimæ vt etiam digitis calentibus tantum tractatæ, ceræ modo ductiles fiant tanquam à frigido concretæ non ſolum ſicco duratæ. Calore modico molleſcit ferrum, & alia metalla immodico liquantur.

Zitho (qui potus erat Alexãdrinorum, noſtræ ceruiſiæ ſimilis) ebur molleſcit.

Vniones, corallia aceto diſtillato molleſcunt, &, vt dixi, ſoluuntur.

DE DVRATIONE.

DVRATIO mollitioni contraria nobis interdum eſt in vſu in conditis electariis, ceratis, emplaſtris, gelatinis vt vocamus. Ea autem fit nunc miſtis ſiccioribus, nunc multa coctione, nunc frigore coagulante. De ſiccatione autem poſteà fuſius agemus adhibenda medicamentis plu-

rim

rimis non vt durescant, sed vt seruari possint,& ob causas alias in ibi dicendas. De calfactione quoque & refrigeratione paulò post dicemus, quarum tractatio duratione abundè illustrabit.

DE LIQVATIONE.

LIQVATIO seu fusio est eorum quæ à frigido concreuerunt in liquidiorem & fluxilem consistentiam à calore facta resolutio: ita, vt quæ à frigore imbecillo aut non diuturno sunt concreta, vt mel, cera, oleum hibernum, butyrum, adipes, medullæ: resinæ à calore moderato glaciei niuis & grandinis modo liquentur. Quæ verò à vehementi & diuturno frigore concreta obriguerunt ægrè multo calore funduntur, vt aurum, ferrum ægerrime, argentum, æs facilius, stannum his facilius, facillimè plumbum, stimmy, arsenicum, sandaracha, sulfur, alumen omne (quamuis scissile tantum mollescere videatur non etiam liquari & fluere) calcitis, chalcanthum, misy & ærugo tardius, tardissimè sori (quia terreum & saxeum) vt lythargyros. Is tamen cum ærugine vel oxelæo duplo citius liquescit quàm cum hydrelæo duplo.

His promptius, liquantur gagates, succinum, vnguis odoratus, id est blatta bizantia,

tia,aſphatum,piſſaſphatum (mumiam intel ligo)xylaloë.

His promptius, ladanum, Oeſypus, caſtorium, ſanguis hirci, gummi arabicum, tragacantha, cancamum, caphura, myrrha, bdellium,ſtyrax,maſtiche,ſarcocolla, gummi hedere, iuniperi, ceraſi, pruni, amygdalarum.

Reſinæ his facilius. Aeque autem facilè liquores opium euphorbiũ, ammoniacum, ſagapenum,galbanum,opopanax, ſcammoniũ & ſuccus glycyrrhyze,hipociſthis, aloë, elaterium,lycium noſtras.

Cera omnium facillimè. Mel, aeromeli ſeu manna,ſaccharum, humore etiam frigido vt ſal ſoluuntur.

Acacia noſtras & ſæpe non liquantur, humore aliquo cum piſtillo, aut cochleari aut manu paulatim ſoluuntur.

Prædicta quoque omnia ſuccos, liquores,gummia,reſinas intelligo,calenti humore,vt dixi molleſcunt:quædam etiã ſoluuntur:nonnulla item liquantur.

Ambra minutim cõciſa liqueſcit Meſuæ in E.diaccocubaphices.

Porrò liquationis neceſsitas magna eſt ad miſtionem electariorum,catapotiorum, vnguentorum,ceratorum,emplaſtrorum,& reliquorum propè compoſitorum.

Quon

Quoniam in ſuperioribus præparandi differentiis virium caloris, frigoris, humectationes, & ſiccationes meminimus, & in ſequentibus eorundem mentio frequens nobis eſt futura, prius de his eſt nobis agendum, quam ad infuſionem, coctionem, aſſationem, vſtionem & alia multa, caloris & aliarum primarum qualitatum opera, tranſeamus.

DE CALFACTIONE.

De calfactione autem agemus nõ quatenus ſoluit, mollit, liquat, coquit, aſſat, vrit, vel aliud inſigne opus præſtat, ſed quatenus calorem rebus præbet moderatum, miſtioni neceſſarium, vel etiam alicui præparationem differentiæ, vel ipſi denique medicamentorum ſimplicium, vel compoſitorum vſui dextero.

Calefit in ſole meridiano acopum, Galeni populeum lib. 4. ſanit. tuendæ, vt fermententur & probius miſceãtur eorum vires.

In ſole teri vult Galenus metallica, vel lauanda, vel in aliud vtenda.

Colanda calfactione tenuantur, vt promptius permeent: frigida enim velut concreta non percolantur, niſi erant multũ aquoſa & liquida, vt oxymeli Galeni, calidiora autem cum ſordibus tota colum penetrant, niſi ſint glutinoſa. Talia enim multum ca-

lida colanda. Tepidam damus aquam, vt sit vomitoria.

Calidas modicè damus potiones medicas, non solùm purgatorias, sed etiam corpus firmaturas, vreticas, menses aut sudores moturas, obstructionem viscerum aperturas, præsertim cęlo frigido & ventriculo frigidiore natura, aut ex morbo.

Calefacimus aquam & alia omnia quæ aqua fluẽte, aut niue circumposita volumus frigidiora reddere, quòd in humorem calore rarefactum frigus se altius insinuat vt ferrum cãdens aqua frigida & astringente temperatur, vt sit durius.

Calfacimus modice infundenda, vt vires suas promptius in humorem, cui infunduntur, transmittant. Calfactus enim humor tenuatur & infusa res rarefit, quibus fit, vt eorum vis calore promptius trahatur, Alia propè innumerabilia calfactione egent, sed admonendi gratia magis quàm docendi calfactionis, refrigerationis & humectationis meminimus: siccationis autem maior est necessitas.

Refrigeramus aqua fluente, aut niue, aut glacie etiam prius calefacta, quæ febrium vehementiæ, aut aëris intemperiei callidæ opponimus pocula medicamentosa. Et quæ à frigido cogi volumus, vt ius carnium glu-

tinosarum in gelatinam vulgò dictam.

Refrigeramus omnia calore præparata priusquam reponamus.

Refrigeramus quæ calore soluta frigore volumus concrescere, & durescere, vt electaria sicca, cerata, emplastra.

Quæ calfaciunt, & refrigerant etiam per accidens siccant, ob id ordine bono iam desiccantibus agamus.

DE SICCATIONE.

SICCATIO est consumptio humiditatis, aut noxiæ, aut excrementosæ, ob id nauseabundæ, vel promptè putrentis, vel puluerari prohibētis, vel caliditatem quæsitam obruētis. Absumitur interdum, & naturæ humiditatis aliquid, plurimum autem in assatione & vstione.

Scillæ partes maximè mediæ direptis viuo tenus tunicis, frustatim confectæ coquuntur, mutata sæpè aqua, donec ipsa nec amaritudinem, nec acrimoniam habeat, traiectáque lino frustra illa sic, vt se non contingāt siccantur in vmbra dies. 40. His segmentis ad oleum, vinum, acetum, scillinum, vtimur. Hæc Diosc. vbi neque cultri ex ligno pini vel cupressi scillam diuisuri meminit, neque acus ligneæ, cum Mesuæ in aceto scillite, nec medium eius abiiciendum iubet,

bet,(quod hodie solenni quodam more fieri ab omnibus video) sed tantũ tunicas externas ad vsque viuas & integras.

Triticum electum negligenter tritum aqua per noctem maceratum, postridie manibus expressum reddit cremorem: qui dum recederit, inclinato vase quod supernatat sensim effundendum, reliquum bombace vel sole æstiuo mox siccandum, ne acescat: repositum operculetur metu vermium: hoc amylum, hieme igni siccetur. Sic ex oriza & hordeo,& aliis fieri potest.

Rosæ mediocriter apertæ sereno cælo mane lectæ eodem die vt sunt siccentur sole, si potes, sæpè vertendo. Nam vix vmbra siccauerit, quanquam id esset optatius, siccatas auelle,& recunde vase vitreo operculato, vt odor & color perseuerent. Meliores montanæ campestribus & minus minuũtur siccando, cum ex harum libris decem siccatis libr. vnica supersit quibusdam, idem de violis. Scilla siccantur in eclegmate Mesuæ ad asthma, ad saccharum rosarum & violatũ, rosas & violas modice siccat Mesues, hyssopus in eclegmate sano, mẽta in eclegmatè aromatum, ruta in altero diacymino Mesuæ, vt in Galeni diospolitico, sed modice. Nam suprà modum siccata, acrior, amarior, calidior euadit, non siccata flatus *Lib. 4. sani.*

minus discutit, quia humorem quēdā excrementosum nondum percoctum retinet.

Herbæ item reliquæ vmbra siccātur, nisi vtendi necessitas cogat te quasdam igni vel sole siccare. Nā in manipulis ligatæ, in granario pensæ siccantur, vbi siccatæ sunt, sacculis cannabinis ibidem reponuntur.

Radices herbarum lotæ, à lignosa matrice secreti, mox insolentur, nocte in aëre sicco perflatili seruentur, iterum soli reddantur donec erunt probè siccatæ. Quod si cælum est nubilum, sicca furno aut potius propè ignem, in calatho stramentitio vel saligno: aut si vtendi celeritas vrget sartagini calfactæ, & ab igni remotæ ipsas toties impone identidem vertendo, & sartaginem recalfaciendo exemptis tunc radicibus, donec abundè erunt siccatæ, sic radix enulæ, valerianæ, acori nostratis siccatur. Idem in radicibus quorundam fruticum, vt capp. tamaricis: & arborum, vt fraxini, mori: faciendum est.

Radices iam siccatæ si ægrè puluerantur, papyro insertæ igni siccantur, vel calidæ sartagini imponuntur, & igni exponuntur: igni autem vel in sartagine vel papyro, vel furno vel suprà, aut intra furnum, à quo panis extractus est. Radices eædem, & aliæ magnæ recentes, lotæ, radiculis purgatæ, ac

per

per tessellas incisæ, filóque transfixæ paruis interuallis, ne se tangant, in aëre ventoso & perflatili siccantur, vt radices ireos, aristolochiæ rotundæ & longæ, bryoniæ, & similium: quæ tamen etiam citra diuisionem probè siccantur, vt radix ari, dracunculi, cyclamini, asphodeli, vti elignatæ, prius istæ mandragoræ, eryngii, apii: petroselini, fœniculi, rusci, turbith, hellebori vtriusque, dictamni, vulgaris thapsiæ. Paruæ radices aliæ citrà elignationem in vmbra quoque siccantur, vt asari, asparagi, graminis.

Colocynthis septembri legitur dum flauescit, maxima, & cum aliis multis producta, insolatur diu, quia ægrè siccatur, & nocte in aëre perflatili reponitur, aut si cælum est nubilum filo transfixa fumo siccatur, post excorticatur, vt teratur, itē quarta parte hore inuoluta papyro insolatur, vel igni, aut fumo admouetur. *Mesues.*

Aloë decocto aromatum imbuta siccatur, primo in vmbra, deinde in sole sic myrobalani tritæ oleo amygdalarum dulciũ, æstate triduo confricatæ, & quoties opus erat irrigate siccãtur primum in vmbra, deinde in sole. Trocischi tamen ex his facti in vmbra tantum siccantur. *Ibidem.*

Pulmo vulpis sanæ, venatu captæ, iuue-

nis, aqua abluatur, incidatur ſecundum arteriam venoſam, & magis multò ſecundum venam arterioſam, ſanguine purgetur, vino albo, odoro, modice calido lauetur, ollæ impoſitus clibano parum calido ſiccetur, refrigeratus & foliis abſinthii inuolutus reponatur. Plura de his leges in fine, in his quæ pluribus modis præparantur.

Amygdalæ & nuclei pinei cortice tenui ablato in pelui ſuper prunas ignitas per ſe vel poſitius cum furfure ducantur, & ſuccutiantur donec humiditas rancida, aut excrementoſa conſumatur, alioqui pectori nocent, & tuſsim excitant qualitate rancida. Pruna, ficus, vuæ, zinzipha, myxa, pyra & alii fructus multi ſole feruidiſsimo, aut eius penuria igne ſiccantur: ſed vua oxyacanthe vmbra ſiccatur.

Fructus quoque rubi immaturi clibano ſiccantur ad maiorem aſtrictionem, & mora viridia aut ſubrubentia. Fella in folliculo parũ cocta ex aqua calente in vmbra ſiccantur. Coagula animantium parum ſalita inſolatu ſiccata ſeruanrur.

DE HVMECTATIONE.

HVMECTANTVR nunc aqua, nunc lacte, nunc aceto, nunc oleo, vel alio humore medicamẽta non modo ſimplicia, vt fœlicius & innocẽtius in compoſitionem

vel

vel vſum veniant, ſed ſæpè etiam compoſita, vt cum craſſa, humore diluimus, quò facilius & iucundius deuorentur.

Caryophyllum, zingiber, myrobalanos, cepulas, & emblicas ad conditurani qua induſtria humectes docet Meſues initio libr. ſui de antidotis & in ſimplicibus.

Maſtiche, moſchos, ambra, terendo humectantur aqua roſata.

Gummi Arabicum, tragacantha, aqua etiam vini myrobalani, ſcammonium, colocynthis, caphura, turbith, ſericũ, crocus, euphorbium, & alia plæraque, terendo humectantur oleo amygdalarum dulcium.

Amygdalæ, ſtrobili, piſtacia, paruni humectantur aqua dulci aut roſata ad meliorem trituram & ſaporem delicatum, ſi emulſionem, amygdalarum, marci panes, facturus es, alioqui pingueſcunt, & palatò ingratæ fiunt & ventriculo, vt etiam nauſeabunde fiant.

DE INFVSIONE.

HVMECTATIONI proxima èſt infuſio in hac enim medicamenta parum trita aut conciſa, niſi minuta ſint, macerantur & temperantur humore aliquo ſcopis noſtris apto, eò magis minus calido à ſole vel igni potius quam frigido. Tempus au-

tem quo id fit varium eſt. Nam nunc infunduntur ſemihoram, nunc horam nunc horas plures, dies, menſes pro varia medicamenti natura & aliis medicorum ſcopis. Vt enim quædam parum diu terenda & coquenda, ſic infundenda, quod virtutem habent vel imbecillam vel ſuperficiariam, & rara ſint admodum. Contraria diutius infundenda. Varii præthereà ſcopi medicorum faciunt, vt nunc minus diu, nunc diutius quædam ſint infundenda, & quædam (vt nuper diſtinxi) minimo aut mediocri, aut valido calore in id fouenda. Medicamenta infundimus, vt facultatem eorum maleficam quidem auferamus vel caſtigemus: bona verò augeamus, vel in humorē ipſum vtendam transferamus, quos tres infuſionis ſcopos præcipuos abundè Meſues docuit libro.1. & nos lib. 3. de ratione componendi medicamenta.

Infunduntur autem hodie potiſsimū purgantia medicamenta, ſed etiam alia in apozemata, ſyrupos, olea, & alias cōpoſitorum medicamentorum differentias.

Humor verò cui infunduntur maximè varius eſt, pro ſcopis variis, purgantia tamen frequenter ſero lactis infunduntur, quia purgatorium, & ori iucundum, alia humoribus aliis, vt poſt audies.

Thym

Thymelææ fructum aut folia & tithy- *Mesues.*
malorum & similiter lactariarum aceto infundimus.

Turbith lacti recens mulso infusum & siccatum ventrem turbare desinit.

Aloë decocto aromatum vel specierum hieræ, & aliorum quorundam calidorum macerata, citius etiam in ventriculi tunicas altè recepta vacuat, illi autem decocto si colocynthis aut turbith addatur, etiam à longinquo trahet, aloë facultate acquisititia non insita.

Myrobalani obstruere desinunt si infun- *Ibidem.*
dantur in serum lactis vel succum fumariæ, addito præsertim absinthio, vel agarico, vel rha barbaro.

Senna contrita horis.24.in succis maceratur, semel aut bis feruefit, colatur, exprimitur in syru. Saporis.

Manna maceratur succo intybi feruefit, manibus fricatur, colatur in syrup.acido ex manna.

Rha barbarum infunditur aquæ cichorii *Ibidem.*
vel intybi vel apii vel plantaginis, adiecto interdum vino albo pauco, & cum Mesuæ spica, pro variis medici scopis. Id autẽ ante infusionem scapro aut cultello in tenuia velut folia incidatur, potius quàm vulgi more teratur, ne vis eius exhalet.

Ibidem. Thamar Indi infunduntur sero caprino, aut succo fumarie, vel lupuli, modos eorũ in fundẽdo varios lege in simplicibus Mesuæ.

Rosæ & violæ infundũtur aquæ aliquo-

Ibidem. ties, vt syrupus inde purgatorius coquatur, infunduntur & aceto; quod ab his rosatum & violatum appellatur.

Alia propè omnia simplicia purgantia va riè infundi docet Mesues in simplicibus.

Cyminum in dispolitico seu diacymino

lib.4. sani maceratur. 24. horis aceto, deinde vase

tatis tuẽ. terreo bene cocto frigitur, & siccatur, id autem fit vt citra calorem altius penetret ac incidat.

Radices vrticæ calentes eadem ratio- ne aceto. 24. horis ante vsum macerantur: si autem posteà sint coquendæ ex aqua, satis est prius horas. 6. aceto macerasse. Eadem ra tione semen anisi, anethi, apii, ameos, amo- mi, cari, fœniculi.

In oxymelite melanogogo simplicia ma cerat Mesues horis. 24. aceto albo, aqua, suc co, buglossi.

Coriandrum aceto cui incoctus sit sam- psuchus maceratum rectè corrigitur.

Gal. li. 6. simpli. Dactyli aceto macerantur triduo in dia phœnico Mesuæ.

Semen erysimi aqua macerandum est, ad obtundẽdam igneã eius caliditatem, prius-

qu

quam eclegmatis miſceatur.

Nuclei pinei virides aqua macerandi, vt acrimoniam in ea exuant. In E.hamech ſimplicia infunduntur ſero lactis quinque dies Meſuæ. Lupini aqua fluuialis diebus.6.7.8. macerati miteſcunt & dulceſcunt, vti aqua priore abiecta cocti.

Cicera, triticum, hordeum lacte aliquoties infunduntur Meſuæ, & ſiccantur in puluere impinguente. Cicera aquæ incoquuntur in diaſatyrio ſecundo, vtrunque fit vt pars eius nitroſa, & tergens, in lac & aquam transferatur, reliqua eius ſubſtãtia ſeruetur.

Semen abietis & flores populi macerat dies.40.oleo Galenus, ſæpe tres.4.& plures menſes, poſteà exprimit oleum digerẽs & acopum. *li. 4. ſani.*

Sericum crudum cocco baphica tinctum maceratur ſucco pomorum, ſucco granatorum, decocto corticum citri & aliis ſyr. ex ſuccis ſimplicibus & compoſitis donec ii ſucci rubeant, & ſerini ſimul & cocci facultatem acceperint.

Infuſio hæc dum facultatem medicamenti vel maleficam emendauit, vel bonam auxit: aut in humorem tranſtulit, finem ſuum aſſequuta eſt: ſæpe tamen fit, vt præparatio quædam ſit coctionis, ſic ante coctionem ſimplicia aliquandiu macerata paſ

ſim reperies, imò & poſt coctionem, ante ipſam colationem præſertim, dum vis quæſita ægræ in humorem trahi poteſt ex materia dura, craſſa, denſa. Sic lignum, gaiaci, ebeni, buxi, fraxini, geniſtæ, iuniperi etiam tritum aut limatum diu etiam, ad triduum ante coctionem humore aliquo idoneo maceramus, vt vires eius incidentes, tenuantes, tergentes tandem in decoctum trahantur.

Quin & medicamenta nodulo ligata, iuſculo vel alteri leuiter incoquimus infuſionis loco: & quæ infudimus ſępe ſemel aut bis feruefacimus ante expreſsionem aut colationem.

Infunduntur præterea quædam tantum, vt tenereſcant, idque ad condituram vel coctionem celeriorem.

Meſues in ſimpli. & conditis li. 7. c. ph. p. & Meſues in antidotis.

Sic Meſues myrobalanos ad condituram aqua & hydromelite humectat, & dies octo ſero caprino macerat, poſt ſemel feruefacit.

Capita papaueris forpicibus minutim cõciſa macerãtur cum ſemine aqua pluuia vel fontana die vno: vel ſi iam ſicciora ſunt, etiam biduo & triduo, vt tenereſcant ad diacodii compoſitionem.

Myrobalani oleo amygdalarum dulciũ, vel violato, vel roſato, vel ſeſamino imbuuntur & irrigantur, poſteà ſiccantur: id

qu

quod ipsis infusio seu affusio seu perfusio quædã est. Dum item hæc tritæ oleo amygdalarum dulcium triduo per æstatem confricantur affuso oleo quoties opus est, deinde siccantur. Altero autem triduo similiter in sole confricantur ex aqua saccharata, vel sero saccharato, & posteà formentur in trochischos Mesuæ. Nisi nutritionem esse mauis de qua mox dicemus, vti & dum species hieræ hermetis tritas inuoluit bis succo cucumeris agrestis, & sicca, vt eius succi vires puluis in se trahat.

Alia infunduntur vt dissolui possint: sic Ammoniacum, opopanax, galbanum, sagapenum, & liquores alii aceto vel humore alio super cineres calidos ferè infunduntur vt soluantur. Fractos eosdem hydromelite infundit in hiera archigenis ex Paulo, vino autem infunduntur in hiera hermetis, in hiera autẽ diacolocynthidos rufi, myrrham solam vino infundit: sagapenum & opopanacem cũ aliis terit, vt nos hodie in hiera diacolocynthidis paccii facimus: in qua tamen scribonius opopanacem & sagapenũ in mortario terit adiecto melle tenui, id est quàm liquidissimo, infunduntur eadem ratione gummi & ichthyocolla, vt dissolui possint, vel vt in muccaginem abeant, quo fine etiã semina & radices lentore aliquo præditæ,
hum

humore calfacto macerantur. Sed de his in succorum extractione mox audies.

Ad infusionem reducitur infectio seu tinctura, vt sericum succo cocci baphicæ tinctum ad compositionem cardiacam celebrem diacoccu baphices:& in syrup.de pomis, & de granatis, & de corticibus citri. Quanquam idem sericum sic tinctum præterea succis illis infundatur, donec succi rubeant,& serici atque cocci vires in se traxerint.

Filum purpura marina tinctum, si posteà viperam strangularit,ad paristhmia est efficacissimum Gal.

DE NVTRITIONE.

NVTRITIO quoque quam vocant, fuerit infusionis species,sic autem est appellata hæc præparationis differentia loquentibus abusiue, quòd quemadmodum per veram nutritionem fit vacuati repletio, & etiam incrementum, quandiu scilicet id fieri ex partium sequaci mollitie potest: sic medicamenta quæ humore aliquo imbuta, macerata, tribulata, confricata, præsertim calfacto velut augentur.

Sarcocolla alba, magis glebis constans, lacte muliebri nutritur,sed pauco. Nã multo lacte operta liquescit,& lac ipsum prius quam sarcocolla siccetur, acessit: paucum

igitur ex mammis ipsis irrigandum confe-stim sole siccetur, iterum & tertio, quarto, quinto, similiter irroretur & siccetur, & tandem reponatur. Aspergi etiam asinæ, capræ, equæ, lactæ, vel alio potest. Semen cari calfactum lacte caprino horas duas quidem nutriunt in vase mundo, exemptum siccatumq; reponunt ad fluorem alui.

Myrobalani oleis, sero saccharato, butyro vaccino, succo cydoniorum, vel alio humore dum irrigat, macerat, fricat, frigit Mesues clementer, & his humoribus imbuit vel ad conditurам, vel ad noxas earum castigandas, siue solæ vtendæ, siue incomposita veniant, vt trypheram sarracenicam & persiccam, trypheram Galeni, elec. stomachicum Mesuæ, & elec. alhari & sequens quodammodo nutrit. Sic & species omnes elec. Indi maioris, dum oleo amygdalino confricat idem.

Colocynthis quoq; seminibus solis extractis, si impletur aqua cum pauca spica & mastiche, & coquitur in cinere calido ad partis tertiæ consumptionem: hocque decocto paulatim affuso sagapenum irrigetur, donec pinguescat, nutriri dicitur sagapenum, eodem modo & opopanax. Decocto myrobalanorum, vel succo enulæ campanæ, aut rutæ, aut fœniculi cum felle pauco auium ra-

pa

pacium,& ſpica & maſtiche ad dimidium co ﬅo & colato idem fieri poteſt.

Folia etiam thymelææ aceto nutriuntur in elec. diaphyſſalidon. Eadem in aceto infundit & ſiccat in pilulis thymelææ, vt eadem ſint vel ſaltem omnino proxima infuſio & nutritio. Ambæ enim humore fiunt & calore blando, qualis ad nutritionem verã eſt aptiſsimus, cum immoderatior vrat, imbecillior ſit inefficax.

Metallica ferè in aëre calido non tamen ſuper ignem nutriuntur.

Metallica etiam ſæpe nutriuntur humore aliquo, vt diſſoluantur promptius, vel etiam liquentur, vel pingueſcant, & velut auﬅa tumeſcant.

Scoria ferri in aceto dies quinque in tryphera minore, Meſuæ, & tryphera moſchata, & tryphera Galeni.

Lithargyros nutritur oxelæo ſic, vt vnciæ eius triti quatuor tandem olei libram vnam, aceti quartaria quinque ac eò plus ebibant, idque omnino ſine igne, multum diuq; piſtillum per mortarium ducendo. Nam lithargyro etiam vncia vna corpus dat plurimum, vt etiam ſine cæra emplaſtrum perficiat, ſed initio diu tere primum cum pauco oleo, poſteà affuſo viciſsim pauco aceto. Nam multò ſic mergitur, vt corpus nõ aſſe-

qu

quatur. Vbi autem initio paulatim nutrita eſt, & conſiſtentiam craſsiorem friando aſſequuta, tum largiorem vtriuſque copiam ebibit. Continenter autē friatur ad horas duas, tres, niſi quod per initia potes aliquātiſper ceſſare, vt interim velut in otio largius combibat. Sic & chalcitis, & ſcoria ferri, & ærugo, & metallica cætera ex oxelæo in vnguēti formam diu friando duxi, ſed bibaciſsima eſt lithargyros: opinor, quia ſicciſsima & rara modicè.

DE EXPRESSIONE.

EXPRESSIO eſt humidæ, & tenuis ſubſtantię ſeparatio, à ſicca & craſſa duro aliquo & valido compreſſu facta, fit autem ſæpe torculari & eo multiplici, quale vinum ex vinaceis exprimunt, & quale pinxit Meſues in oleo amygdalarum dulcium, quale item vſurpamus in exprimendis oleis, & ſuccis aliis, & decoctis, & carnibus, & ſimilibus: ſiue id torcular eſt, ſiue prælum librarium, vt in oleo amygdal. dulcium. Meſuæ diximus. Ferè autem exprimenda, ne diffluant aut diſsiliant inuoluimus panno forti, vt cannabino, caprino, ſetaceo. Eſt quando tantum caprino aut lineo inuoluimus, & manibus ac digitis prælorum loco vtimur, vt dum medicamenta purgantia *infuſa* exprimimus. Adde quod nunc

den

denſo,nunc raro panno exprimimus, interdum clementer,interdum valẽter pro ſcopis medicorum variis:quædam item frigida exprimimus,alia etiam calida : quædam ſolum calida exprimi poſſunt, vt oleũ amygdalarum dulcium,& ſimilia in Meſuæ.Sic portulacæ,cotyledonis,ſemperuiui,buglosſi ſuccum exprimimus calentem,aliàs humore aliquo liquidiore affuſo , vt dicemus in ſuccorum extractione.

Expreſsione vſus igitur latiſsimè patet in infuſis apozematibus,& coctiõibus propè omnibus,in ſyrupis,in oleis, & id genus aliis: quo autem inſtrumento & quatenus calidum,aut frigidum vnumquodque eſt exprimẽdum,in ſingulis compoſitorum remediorum differentiis melius condiſces.

Neque ſolum collationi ſuccedit expreſsio,imò eam ſæpe præcedit,& quando eam ſequitur blanda admodum eſt facienda:ne quod craſſum & terreum colo adhæret,id totum vi in ſubiectum humorem colatum elidamus.

DE CONFRICATIONE.

CONFRICATIO rerum infuſarum, aut etiam coctarum manibus facta colationem & expreſsionem adiuuat , ob id ante has ſæpe obitu interdum expreſsionis

vi

vice est: sic crocus panno lineo ligatus inter coquendum, infricatur in syr. Saporis, de pomis & quibusdam aliis compositis.

Manna succo intybi macerata fricatur manibus antè colationem in syrupo acido ex manna.

Rha barbarum panno lineo ligatū fricatur, & exprimitur in syr. cichorii cōposito.

Scammonium panno tenui ligatum sæpè confricatur in syrupo acetato cholagogo.

Helleborus niger nodulo lineo ligatus in oxymelite melanogogo sæpe confricatur.

Medulla cnici, turbith, zingiberis, panno lineo ligata confricātur sæpe in oxymelite phlegmagogo.

Helleborum nigrum, agaricum, salē Indum fricat Mesues in apozemate epithymi: cassiam verò manibus fricat ante colaturam in apozemate adianti: colocynthis forpicibus incisa in oleo rosato fricatur ad componendos ex ipsa trociscos Mes. in trocisch. & simpl.

Si manibus fricantur, & post dolantur simplicia in electario Hamech. Simplicia in succis macerata fricantur & colantur simplicia in elec. diaphyssalidon. Simplicia in pilularum aromaticarum post coctionem fricantur, & colantur.

Ferè autem hic nodulus in medicamento humido manet. Sic ſcammonium panno lineo raro ligatum ſuſpenditur in ſyrupo fumariæ, & noduli aromata continentes, & compoſitum condientes in ipſo ſuſpenſi manent, vt poſt leges, titulo de aromatizatione. Quam conſuetudinem hodie plæriſque ſeruari video in ſyrupis purgantibus, præſertim contra morbum longum, aut in hominis delicati gratiam compoſitis.

Gal. lib. 7 c. ph. p. Aliquando tamen vbi uis eius noduli tota in compoſitum confricando eſt expreſſa, abiicitur. Sic Soranus cum melle & capitibus papaueris myrrham, crocum, hypociſthidem, acaciã nodulo ligata incoquebat, poſt vbi vires ſuas diacodio impreſſerant, tollebat. Quod exemplum eò aſcripſit, ne id nouum putes, & Arabibus acceptum referas.

In ſimp. Meſues. Alia tamen eſt confricatio, quæ ad infundendum, imbuendum, molliendũ, & humectandum magis pertinet, vt cum myrobalani omnes butyro vaccino fricantur, cæteræ ſpecies oleo amygdalarum dulcium inuoluũtur in tryphera ſarracenica, & phœnonis, eaſdem ne partes nutritorias valẽti aſtrictione ſua exaſperent, oleo amygdalarum dulcium vel roſato, vel violato, vel ſeſamino, vel alis leniẽtibus tritas mergit, con-

fric

fricat,& lubricas facit. Poſsis tamen non mo dò manibus fricare,ſed etiã in ſole aut igni clementiore frigere cum alioqui nec ipſe ra re fient,nec butyrum aut oleum quoduis li quabitur,vt ipſas promptè totas permeet, ac imbuat,ob id in tryphera minore phænonis myrobalani aſſentur in butyro vacino,legi mus & nos in tryphera ſequente:hæ butyro vaccino inuolutæ frigantur vertimus, vbi legebatur fricentur,& alibi aliquoties. Vbi (vt dixi) etiam fricentur legere poſsis, cum vtrunque patiantur, hoc eſt manu fricentur, & ſartagine, aut vaſe alio blandè frigantur.

Et in Elec. à nobis inuento, frige bis vertimus pro frica, tamen potes ſi libet lectionem priorem retinere: vel iſtam, preſertim cum in ſimili Elec. alcãzi, myrobalanos, & ſimplicia alia bis feruefaciat.

Friguntur tamen vere quædam, vt cumi num aceto maceratum frigitur Gale. lib. 4. ſanit. tuendæ, in vaſe terreo bene cocto. Plura huius exempla leges in aſſatione.

DE SVCCORVM EXTRA-
ctione.

QVANQVAM loco hoc coctionem infuſioni (vt ante memini) viribus & præparationis modo proximam, docere exigit ordo rei: quia tamen rerum ante

tractatarum consequutione quadam in expressione transiuimus, succorum autem extractio tritura constat & expresione, iure optimo succos exprimendi modum hic interserimus: χυλὸς autem (vt in simplicibus ex Galeno abundè docuimus) nunc is est humor, qui virentibus herbis, aut fructibus humidis, aut seminibus oleaginis tritis exprimitur, & viscago ceu muccago quædam ex glutinosis seminibus, radicibus, gũmis, partium neruosarum ramentis, humore aliquo calfacto maceratis extracta. De his omnibus hoc loco agam.

Succus ex omnibus foliis virentibus per se tritis exprimi potest, præterquam quòd quædam ob siccitatem vix succum aliquem reddunt si per se teratur, vt folia lauri, saluiæ, thymi, rorismarini, sabinæ, & quæ plantarum sunt syluestrium, & ex locis editioribus ac siccioribus, & æstate calida sicca, atque adeò post meridiem succum parciorem reddunt: aliæ ob lentorem, vt buglossum vtrunque, cotyledon, & aliæ quædam post dicendæ: sed vtrunque genus misto eget humore liquido, ad succi expressionem.

Ad varios verò aurium & partium aliarũ affectus adhibet Gal. in simplicibus, & li. c. ph. p. succos recentes hippuris, cucurbitæ, canab

nabis viridis, hederę, polygoni maris, prasii, stœbes, absinthii, fœniculi, dracontii, lactucæ agrestis, fumariæ, centaurii parui, chelidonii, libanotidum, anagallidum, anemonarum, peucedani, betę, brassicæ, calamithes, foliorum ficus, cynoglossi. Floribus populi albæ, floribus spondylii, floribus rosarum, violarum: radicibus cæpæ, allii, porri, cyclamini, scillæ.

Ex fructibus etiã vt pomis cydoniis, granatis, vuis, & aliis permultis: de quibus abundè nobis dictum ex Galeno in Mesuæ est, sectione prima & secunda.

Quo autem modo aloë, scammonium, glaucium, hypocisthis, acacia & externi alii plantarum succi extrahantur, cum plantas ipsas non habeamus, didicisse parui est momenti, cum præsertim ex Dioscoride repetere possis: quanquam aloë nobis iam frequens satis est, sed pensilis ferè ad pompam, altilis nulla, propterea non quæuis aloë succum laudabilem reddit, vt Dioscorides & Gale. edocuerunt. *perroquet nobis dicitur a psittaci uiridis similitudine.*

Acacia verò nostras fit ex prunis agrestibus aqua maceratis, igni lento coctis ad dissolutionem: colatum ex his siccatur igni vel sole, complanatur: in tessellas secatur, rubentes & astringentes magis, si immatura erant: nigras & dulces magis, si ma-

tura.

Lycium nostras sic fit in libello, cui titulus est de dynamibus, id est facultatibus, & Galeno tribuitur. Periclymeni (quod caprifolium vocant) baccas mense septembri tere, torquendo exprime, insolatu sicca repone, Alterũ autem verũ hodie desyderatur.

Radices glycyrrhizæ recentes præhumidæ Iulio mense tritæ ex aqua coctæ, ad crassitiem colantur & exprimuntur expressum igni vel sole siccatur.

Oleum omphacinum ex oliuis immaturis: dulce, ex maturis exprimere in Gallia Narbonensi vulgare est.

Sic omphacium, ex vuis immaturis & natura acerbis: vinum, ex maturis & dulcioribus exprimere cuiuis notum est. Pomorum agrestium tritorum succo expresso parum salso vtuntur septentrionales omphacii vice.

Ex sicciorib⁹ verò foliis seu natura seu cæli & soli ratione, vt succum aliquem extrahas, vinum aqua vel humor alius proposito, idoneus (vt dixi) miscetur inter tundendum: qui propè totus cum succi portione aliqua exprimendo reddetur.

Eodem modo ex portulaca, cotyledone, semper viuo, buglosso vtroque, & similiter glutinosum succum sortitis, Galenus

doc

docet ſuccum illum affuſo humore idoneo extrahendum. Ex his tamen ſine externo humore ſuccum extrahis, ſi parum caleſcunt, ipſæ, mortarium, piſtillus, ſaccus, prælum, vel ſi tuſæ citra calorem calatho ſaligno impoſitæ, loco frigido, vt in cella vinaria repoſitæ ſint. Nam in catinum ſubiectum humor ſatis multus paulatim defluet. Portulaca tamen erratica & quæ vitibus eſt familiaris quam hortenſis, & bugloſſum tenerum quam vetuſtate iam pinguius, & folia borraginis quam caulis ſuccum facilius remittunt.

Cucurbitam maza pinſita inuolutam clibano coquit Meſues, deinde ſuccum exprimit in ſyrupum cucurbitæ. *Gal. li. pro puero epileptico ī ſi.*

Ex ſcilla ſuccus extrahitur optimè diebus canicularibus. 40. quibus ea particulatim digitis diſcerpta vaſi mellario imponitur, operculato, & pelle circundato, deinde loco meridiem ſpectante contra boream lecto inſolatur ſæpe vertendo, vt vndique ſolem ſentiat: poſt hos ſcillæ elixæ ſimilis ſuccum infundo imponit melle condiendum. Alii ſcilã inter multas collectam cultello ligneo corticibus externis purgatã, maza inuolutã, clibano mediocriter calido coctã, exéptã, vt calet tuſam in mortario lapideo calido, piſtillo ferreo calido, pãno ligneo *hic ſuccus diachyllo magno miſcetur.*

tenui calido inuolutã, valenter exprimunt. Sic autem assã Dioscorides vsque crusti fru mentacei vel lutei coctionem, tamen succi eius non meminit. Alii sine assatione foris & intus purgatam multum calido ligneo aut lapideo mortario & pistillo tusam mox calido linteo, torculari calido exprimunt, & succum multum facilè reddit, & purum atque clarum. Quod si frigida scilla frigido mortario & pistillo trita sit, in sartagine terrea parum frigatur, ilicóque exprimatur inter asseres calidos vel torculari calido ac aëre calido. Quæ omnia Galenus innuit, cum succum hunc diebus canicularibus nempe omnium calidissimis, si suam seruant naturam, optimè extrahit.

Quędam minutim concisam exprimunt. quod tusa pinguescat, succúmque ægre remittat, nisi vt dixi, calefiat: alii tusum calatho sparteo imponunt aut saligno, in celláque vinaria aut similiter frigido loco collocant, distillatque in vas subditum. Liquores, & gummi, & resinæ: castrata, terebrata, secta, scarificata, plantæ radice, trunco, ramis, calice destillantes, raro à nobis colliguntur, sed ferè ab externis mittuntur, à quibus qua ratione eliciantur, docet in horum singulis Dioscorides, succũ tamen ex incisa salice dum floret, distillãtem

colligere possumns ad vsus à Galeno scriptos, & opium ex capitibus papaueris nigri mense Iunio aut Iulio & ex aliis nostratibus plantis. Elaterium autem ex fructu cucumeris agrestis quomodo extrahēdum, lege Dioscor. & in his vide ne succum pro liquore supponas, cum sit multò ignauius scammonium succus, quam liquor, & in aliis ad portionem, vt Dioscor. & Gale. abundè docent. Sic ex mandragore radice incisa, forata, cauata liquor emanat valentior succo, & iisdem radicibus tritis expresso, & ex ficu, lathyride, chelydonio, foliis aut surculis auulsis, lac emanat, ex illis & tithymalis album, ex hoc luteum.

De secundo succi genere qui ex oleagenis seminibus tritis exprimitur, vt amygdalis ambabus, auellanis, iuglandibns, pistaciis, strobilis, balano myrepsica, nuce myristica, semine cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, cannabis, napi, sinapi, ricini, cocci gnidii, lini papaueris, hyoscyami, pomorum, pyrorum & id genus aliis abundè cum Mesuæ diximus sectione nona de oleis, quod hunc succum etiam Dioscorides & Galenus oleum sæpe vocant, potestq́ue hic ex omnibus seminibus medullatis extrahi, vt etiam ex vuarum seminibus tritis exprimitur igni in lucernis du-

xantissimum.

Mel quoque ab anacardis extrahes, si eos ablato pediculo coquas ex aqua, tunc enim quod supernatabit melleum cocleari colligendum est, & aliter.

SVCCI genus tertium ex glutinosis seminibus & radicibus & aliis in humorẽ calfactum aliquandiu infusis extrahitur. Semina ferè sunt cydoniorum, marrubii, vrticæ, lini, fœnigræci, psyllii, maluæ, althææ, citri.

RADICES sunt maluæ, althæ, symphyti, periclymeni, scillæ, gummi arabicum, tragacantha minutim incisum, sic ichthyocolla, taurocolla, ficus, vuæ, horum vncias tres aquæ calidę libra vna macerabis nocte vna, postridiè recalfactum sacculo aut mãtili ex tela noua forti impone, intorquendo exprime, virga lignea aut ferrea gracili percute: succum eadem derade, id fac donec succus effluere desinat, & semẽ exuccum & siccum euaserit, vel radix.

Alii aquæ libras tres, vni seminum aut radicum libræ imponunt, alii libram vnam aquæ communis vel humoris alterius si requiratur, dant, vnciis quatuor seminum vel aliorum. Si autem succum vis liquidiorem, aquam auge, vel semẽ minue: si crassiorem, contra.

Interdum etiam triduo macerantur, vt in dia

diachylo communi quod à χυλὸς hoc est succus seu muccago, est appellatum: vt in sectione. 12. Mesuæ diximus, & lib. 3. meth. medicamenta componendi.

Quoniam verò Arabibus psyllii interior medulla calet, cortex friget, vbi refrigerãdi consilium est, per succum psyllii, neque diu, nec multo calore macerant, neque valenter exprimunt: ne substãtiam calidam foras extrahant, quam nonnulli in vlcere, admoto psylii succo, cum aqua dulci extracto manifestè affirmant se deprehendisse, & morsum in vlcere caloremque excitatum, quem succo alio ex psyllio clementissimè expresso, posteà compescuerunt, sed sola refrigeratrix facultas toti semini à Græcis tribuitur. Sic semen psyllii cum aqua fontis frigida tribulat Mesues, & eductũ succum dat potui ad aluum soluendam. Decocto semẽ psyllii macerat horis viginti quatuor in singulas rudicula agitando, deinde totum succum exprimit in oleo de psyllio, vbi non videtur timere venenosam virtutem occultã in parte seminis eius interna & calida quarto ordine: fortè ob id quod ipso decocto obtunditur & emendatur.

Ex taurocolla, & ichthyocolla, & coriorum ramentis, & partibus omnibus nervosis particulatim sectis muccago quoque

ext

extrahitur, ſed in vſu medicis frequentiore eſt, quæ ex ichthyocolla, id eſt piſcium, præſertim quos moruas vocamus, fit. Satius autem eſt hæc raſa aut limata ex aqua lento igni coquere, donec tabeſcant. Qui autem valido igni primò coquere aggrediuntur, vrunt, & incoctilem reddunt.

Soluitur quoq; ichthyocolla hæc lotio, aqua ſalſa, aqua extinctionis calcis, aceto.

In emplaſtro diachylo magno, ichthyocolla aqua communi igni lento, aut ſuper cineres calidos diu macerata & paulatim cocta, tota abit in cremorem.

Pellis arietina ad diſſolutionem dum coquitur in emplaſtrum, cõtra rupturam, muccago quoque ex ea extrahitur.

Ex gummis quoque muccago frequenter extrahitur potiſsimum arabico & tragacantha, vt horum drachmis duabus in aquæ roſatæ vnciis. 5. 6. 7. ſolutis, vt in eclegmate ſano, vt ſit albius & leniens magis. Muccagine ex gummi tragacanthi drachmis duabus aquæ roſarum vnciis. 7. vel. 8. ſolutis liquãtur ſacchari libræ quatuor ad hypoglottidum (quas pilulas albas ſub lingua vocãt) compoſitionem.

Ex drachma autem vna tragacanthi potes vncias tres quatuor plures muccaginis extrahere: ſi multũ & diu baculo aut cochleari

ri percutias.

Ad muccaginem hanc reducenda eſt con gelatio lentorum iuſculorũ à frigore facta.

Pedes enim vitulorum, colla veruecum, capi, perdices, & carnes aliæ præſertim neruoſam multam ſubſtantiam ſortitæ coquũtur ex aqua igni primùm lento, deinde mediocri vſque ad carnium diſſolutionem, ſeu donec iuſculi portio exigua cochleari exẽpta & refrigerata inter manus confricata, ipſa ſuo lentore velut ferreminet. Tunc omnia in mantile mundum, mediocriter rarum coniiciuntur, catino lato ſuppoſito, in quam humor defluat, oſſa cochleari vnco, furcella eximuntur, reliquum mantili mediocriter intorto exprimitur. Nam valens expreſsio turbidam faceret gelatinam, vt pedes veruecini nigram niſi exactiſsimè lauentur & purgentur. Mox adeps flatu deturbatur, & cochleari deraditur, iniectis poſteà albuminibus clarificatur. Additur ſacchari libra vna, cinamomi boni craſsius triti vncia vna, in cremoris libras quinque aut ſex, & crocus ſi flauum vis aut linteolum ſucco florum cichorii aut alio quouis imbutum, vnde opinor id linteolum torneſol vocant, vti & florem cichorii ſolſequium, & gyra ſolis & ſponſa ſolis vulgò dicitur, quia cum ſole vt alii flores multi cir-

circumagitur. Mox calidum adhuc per manicam vt vocant, Hippocratis colant prope ignem, ne ante tempus, frigore cõcrescat: neque per colum transfluat. Vbi sponte sua fluxit, quantum erat fluxile ac liquidum, in patinas distribuitur: loco frigido, vt concrescat, reponitur.

Sunt qui ichthyocollæ portionem cum predictis incoquunt, vt citius lentescat, & magis glutinosus cremor euadat.

DE DESTILLATIONE.

DESTILLATIO humoris è succo tenuiori extractio vt caloris, ad hũc locum omnino pertinet. Quæ verò ad eius rationem, vires instrumenta, ignem pertinent, fusissime libro. 3. methodi componendorum medicamentorum docuimus. Hoc autem loco lectorem tantum exercere statui in quibusdam destillatis paulò difficilioribus.

Eodem loco & sectione nona Mesuæ, de oleorum genere quarto egimus, etiam de destillatione per ascẽsum, sic dicta, quod vapores sursum elati, ibi concreti, in aquam distillant: cuius nunc vsus est longè frequentissimus. Segmentis pini latifoliæ vas impletum, aqua rosarum affusa, si vase duplici destillas, succus emanans oleosus est odoratissimus, qui caphuræ aqua vulgo dicitur.

Si

Si rosæ quas incarnatas vocamus siccatæ, vapore aquæ calentis humectatæ destillantur, aquam rosarum bonam reddent.

Destillata vapore aquæ calentis vires & qualitates plantarum integrius retinent, sed quia excrementosa sunt parum diu seruari possunt. Diutius quæ cinerum aut arenæ aut scoriæ pulueratæ calore destillantur in vasis lapideis, aut vitreis, quantumlibet multis super longam aut rotundam fornacem tegulis intectam, quæ substineant arenas altas plumbo alto circundatas: sed vase hæc paulatim calfacienda & refrigeranda sunt, priusquam aëri frigido aperiantur: alioqui mox rumpuntur, quæ autem plumbo destillantur, omnino improbanda censeo, propter cerusam & qualitates alias plumbi maleficas, cum & aquam per tubos plumbeos ductam damnarit Galenus, quod dysenteriam excitat.

Destillatio per descensum nobis dicta in tertio genere oleorum Mesuæ, & quæ per hanc destillantur. Scillæ etiã recẽtes incisæ vasi inferne foraminulento sursúmque luto impositæ, si flamma circundatur, aqua in ollam aliã subiectam, simul cũ huius fundo lutatam defluet, quæ cum farina vel pane mista, gustata mures citò necare quibusdã creditur, citius si lithargyri paucum misceris.

Ros

Rosæ recentes linteolo super peluim tenso impositæ, si vas carbonibus ignitis plenum acceperint: destillant aqua multa & odora in eam peluim. Eodem modo flores reliqui. Quæ etiam per descessum est destillatio.

Si duæ matulæ sibi applicentur, & superior rosis impleatur, & insoletur, distillat aqua odoratissima in subiectam.

DE COCTIONE.

CVM in omni destillatione coctio quædam fiat, per quam etiam aqua distillata succo est tenuior, & in omni coctione fieri destillatio possit, vt ollæ operculum aqua excoquendorum vapore plenum indicat. Cùm præterea ambo calore fiant ordine optimo, nunc dicendum nobis de coctione est, cuius partem maximam lib. 3. de ratione componendi medicamenta scripsimus, ac identidem tibi repetẽdum est, ne bis de re eadem frustra sit agendum.

Coctio medicamentorum ferè fit elixando in humore calido, rarius assando in calore sicco. Coquuntur autem simul, aut per se simplicia frequentissimè, interdum & composita quædam.

Humor cui incoquuntur magna ex parte aqua est, ac ea vel simplex, vel medicamẽtoso. Simplex item vel pluuia vel fontana,

vel

vel diſtillata: medicamentoſa verò eſt ſalſa, marina, aluminoſa, ſulfuroſa, bituminoſa, chalcantodes, carbonoſa.

Ad aquam compoſitam reducuntur, lixiuium, lotium, vinum, acetum, omphacium, ceruiſia, hydromeli, œnomeli, odomeli, oxomeli, oxycraton, lac, ſerum, ſucci plantarum liquidi, oleum, reſinæ recentes, adipes, butyrum, mel, ſaccharum humore pauco ſolutum, & variæ in vnoquoque horum generum ſpecies, pro variis medicorum ſcopis, vt etiam interdum humores duos plures miſcere ſit opus. Secundum cicerum decoctũ, lac vaccinum vel ouinũ ad coquendas radices eryngi ſatiui, raphani, dracontii, in Meſuæ. Quantitas verò huius humoris varia eſt, pro ſcopis variis, vt in diaſatyrio lac vaccinum vel ouinum ſit quantum duobus digitis ſupernatet, quod ſi coquendis radicibus id non ſufficit, nouum affundendum ſed calidum, vt in bis coquendis omnibus ſæpè admonet Galenus, in alimentis, quod & coqui obſeruant. In ſyrupis, & aliis coctionem requirentibus. Quantus humor requiratur, lib. tertio audies.

Calor autem coctionis autor eſſe poteſt quiuis rebus coquendis moderatus (nam à ſolo calore mediocri fit coctio) non ignis ſolius, ſed ſolis, animalis: calcis verò & fumi &

putredinis fimi, aut corticum calor admo-
lib.4.sim. uendis vsui esse potest, vt psorico Galeni: sumendis verò noxius fuerit, vt ex carbonibus non ignitis nec semiustis, ex lignis putribus. Calor enim huiusmodi vti & fumosus qualitatem alienam cum empyreumate rebus coctis imprimit.

Electarium rosatũ flamma lenta coquit Mesues, & syr. omnes igni lento.

Sint igitur ignis alimenta sicca & odora, vt sarmentum vitis, quo theriacem coquit Galenus: vel carbones semiusti, & qui tetram qualitatem iam exhalauerunt, sit autem primum blandus & paulatim si res postulat, intendatur, coctioni enim vehemens & repentinus nocet, quòd vrat, facultatem dissipet, empyreuma multum in re vsta non cocta relinquat.

Nec solum ignis calore, vt dixi, fit coctio medicamentorum, sed solis, vt scillæ, & ex ea acetum scillites dies. 40. Mesuæ insolantur, sæpe mouendo & hydromeli, & syrupus, alter calaminthes totidem dies, vel etiã duos, tres, plures menses flores populi &
lib.4.sim. abiectis semen oleo macerat Galenus, coquit, quodammodo multò magis si soli exponantur: quanquam quouis anni tempore fiat, vt psoricum ex chalciti dupla & lithargyro olla noua inclusum fimo, æstate

med

media diebus canicularibus quadraginta ſepelit, ſic dum theriaca & ſimiles antidoti opiatæ menſes, vel etiam annos aliquot ſeruantur ad ſui coctionem, quam fermentationem vocant.

Coquimus medicamenta, vel vt eorum vires imbecillas augeamus, incoctis ſimul his, quæ ſunt valentiora, vel validiores minuamus, vel alienas in totum abigamus, vel vt ex omnibus facultate diuerſis & ſæpe cõtrariis ſimul coquendis facultas vna concreſcat & coaleſcat. Adhæc ob deſtinatam medicamenti formam, aut ſumentis palatum, ob ſimplicium naturam, ob cuſtodiæ diuturnitatem etiam quædã coctione longa ſiccamus: vti ob aëris humidioris conditionem. *Gal. in theriaca & antidotes.*

Præterea vt purgẽtur, multa coquimus. Ignis enim vt calida cætera homogenea cogit, & heterogenea ſeparat, vt ſimplicium vires in humorem cui incoquuntur tranſeant, quo fine fiunt ſyrupi, apozemata, oleorum quartum genus.

Horum exempla aliquot fuerint hæc.

Braſsicam, lentem, oſtrea bis coquimus aqua ſcilicet priore abiecta, & noua calente affuſa cũ aluum per hæc ſiſtere volumus, ſemel verò cum mouere. Sic allium, cepa, porrũ, ampelopraſum, & quicquid à veteri natura ad contrariã traducitur, bis coquen-

dum: ſic tamen, vt nec aërem, nec aquam frigidã attingat. Nam planè tabeſcere & percoqui amplius non poterit etiam ſi diutiſsimè coxeris. Quod præceptum etiam medicamẽtis commune eſt, quibus liquor nouus conſumpto priore eſt affundendus. Althæa adipibus incocta ſubigitur ad abſceſſus, coctu difficiles, aqua mulſa viribus varia Gal. & Me. pro coctionis quantitate.

lib. 2. al.
lib. 6. ſim.

Oxymeli quoque valde coctum flatus diſsipat.

Ex Gal. ſimp. lib. 6. ph. p.

Ramenta loti arboris in aqua aut vino coquuntur ad capillorum defluuium, Gale. in ſimplicibus.

Melli alumen idem incoquit, radicem tithymali, vel phlomi, vino vel aceto ad dentium dolorem.

Omphacium, ſuccum mororum, vel batinorum, vel granatorum, vel rhu, vel cydoniorum, vel pyrorum agreſtium, nucum viridium, cũ melle coquit in ſtomaticha remedia, radicem & ſemen arctii ex vino.

Dracontii radicem bis, ter ex aqua coquit, vt acrimoniam deponat, & ſit apta eclegmatibus.

Aſphodeli radicem, vt amaritudinẽ perdat, quam ſcilla difficillimè amittit.

Bulbi radix cruda, vel ſemel elixa bona eclegmatibus, bis elixa amaritudinẽ totam

dep

deponit, & fit eclegmati inepti, cępa, allium, porrum, ampeloprasum, cocta bis aut ter acrimoniam deponunt, adhuc tamen thoracica sunt.

Ari radix in aqua aut sub cineribus cocta mitescit, lib. 2. alimentorum.

Buglossum in melicrato coctum arteriacum est.

Brassicæ succus cum melle coctus eclegma est.

Dactyli etiam in mulso aut passo cocti.

Serosa & eadē acris substantia lactis coctione, vel immissis lapidibus aut circulis ferreis ignitis consumitur ad dysenteriam.

Hippuris ad eandem coquitur in aqua, si febris adest: in vino austero, si abest.

Faba oxycrato incoquitur.

Instrumenta coctionis sint vasa omnis generis, aurea, argentea, ærea, stannea, stannata, ferrea, terrea: sed hæc bene cocta ne qualitatem malam medicamento largiantur: & ea vel silicea, vt vocamus, seu cum Mesuæ lapidea, vel plumbata, præstantissima sunt vitrea.

Sunt ea autem vel simplicia vel composita & duplicia (balneum mariæ vulgò dicta) qualia ad oleam etiā calida & alia permulta Galenus commendat. Quæ tamen hodie ob auaritiam, negligentiam, malignitatem

non vsurpãtur. Fiant igitur vasa sibi incumbentia, sed interuallo vbique digiti vnius dissita, quod aquam contineat sæpe sufficiendam, nisi mauis vas minus quod medicamentum coquendum continet, in maius aqua feruenti plenum, & igni contiguũ immittere, Galeni more. In vase lapideo, id est siliceo, vt vocamus, coquitur miua simplex, & citra condita Mesuæ. Eidem vase duplici coquũtur oleum rosatum, violatum, nymphæatum, melinum papaueris, myrteum, ex pomis mandragoræ, & anetinum, chamęmelinum, sicyonium, irinum, rutaceum, nardinum, masticḣinum. Sicque reliqua coquenda putem, quod oleum simplici vase coctũ assequitur odorem tetrum & ingratum, vt interim vires frigidas frangi, calidas intendi taceam, diacodiũ in duplici vase coquit Heras ignisumi experti.

Crustum ex maza vel luto circundatum scillæ vel scammonio & aliis eius generis vasis locum obtinet, vti crustum idẽ & malum acerbum aliquod vel cydonium ipsi scammonio est tanquam vas duplex.

Finis coctionis est cum scopũ nobis propositum attigimus, vel simplicem, vel etiã multiplicem, vt si medicamentum coquimus ad vires eius augendas, vel minuendas, vel ambigendas, dum quantum satis est auxim

ximus, minuimus, abegimus, satis coximus eodē modo in scopis aliis. Sic quædā coquemus ad dimidias, tertias, quartas, librarum duarum, trium consumptionem, dum omnia sunt probè vnita ad iustam crassitudinem, aut mellis sordium, cerati liquidi, emplastri consistentiam. Sapas coquendo siccamus, donec crassam assecutæ cōsistentiam, vt seruari possint: sic & syrupos, eclegmata, electaria, vnguenta, cerata, emplastra. De quibus singulis accuratius in modo singula hæc genera componendi libro tertio dicetur.

Diamorum cum melle coquimus donec gratum erit, & absumpta humiditate excrementosa feruoris & putredinis effectrice seruari annum vnum possit: id quod mel citrà idoneam coctionem succo mororū præstare non potest; licet fructus integros cum pediculo certis interuallis ne se tangant, in se mersos loco frigido integros in annum seruet.

Testiculi ad Elec. diasatyrion. *Gal.*

Capita papaueris ad diacodium, capita ranarum ad oleum ranarum, vulpes ad vulpinum, viperæ ad pastillos theriacos, & oleum viperinum coquuntur, donec ipsa coquēdo in aqua intabuerint: stomatica & stomachica coques ad mellis, aut sordium crass- *Mesues.*

ſitudinem.

Lib.6.ſanit.tuẽde. Electaria mollia ad ſimilem conſiſtentiam, ſolida verò coctum magis ſaccharum requirunt.

Syrupos cũ ſaccharo aut melle, aut vtroque coquimus, donec lentore tenaci & craſſo inter extremos digitos explorato humorem excrementoſum propè conſumptum coniectabis.

Nicolaus. in ſyr. roſato. Cocti ſint ſyrupi quando incipiunt filum facere, ſiue cochleari, effundentur paulatim, ſiue inter digitos eius portio tractetur. Vel quãdo marmori, aut vngui impoſita eorum gutta non diffunditur, nec aquæ modo diffluit: ſed concreta manet.

Quæ plena ſunt meliora, coctione deteriora euadunt: vt caſsia nigra, thamar Indi, thamar mannam, thamar Indos, medullam caſsiæ in ſuccis quibuſdam depuratis, diſſolutam coquit cum aliis ſemicoctis ad mellis ſpiſsitudinem in diamannæ, & in tryphera Perſica, & in cõpoſitione alkekengi. In confectione hamec eadem tria in infuſione colata diſſoluit, fricat manibus, colat, cum ſaccharo coquit ad mellis ſpiſsitudinem. In confectione mannæ Galeno tributa, mannam ſucco roſarum ſufficienti coquit igni blando ad ſufficientem coctionem, teromatim in aqua roſarum, & compoſitione ſe-

que

quenti,coquit eādem cum ſaccharo ad mel lis conſiſtentiam.

Emplaſtra coquimus dum manus attactu non inquinant adhæſu tenaci.

Coctum mel cum aqua,vino,aliis,in antidotos & alia compoſita, tunc eſt quando marmori propemodum nihil adhæret.

Coctionis & trituræ ratio propè eſt eadem in medicamentis, vt ſcilicet quantam hæc trituram viribus integris fuerunt, tantum quoque & coctionem. Quæ enim magna, craſſa, lenta, ſicca, dura, denſa, neruoſa, membranoſa, virtutem firmam, & valenter ac penitus miſtam ſortita longiorem ſuſtinent coctionem, ob id prima vaſi coquenda immittuntur: qualia ſunt metallica, terrea, ſtyptica, quatenus ſtyptica ſunt) roſæ enim, abſinthium, rha barbarum, aloë, myrobalani, agaricus, amaram quoq; qualitatem in ſuperficie habent, & eam purgatoriam, ac facilè reſolubilem, ob id minus coquenda quàm ſtyptica ſubſtantia poſtulat(radices ob id propè omnes, quia terreæ magis, inciſæ, aut confractę, vt ariſtolochia, cucumer agreſtis, hermodactylus, polypodium, & cetera, etiam poſt coctionem terendæ, vt promptius cribrentur in diaſatyrio, Meſ.

Sic rha barbarū quando aſtringere con-

ſilium eſt, ac myrobalanos omnes diu coqui oportet: ſi verò purgare, tergere, aperire, parum coquenda, aut potius inſundenda.

Meſues. Glycyrrhiza tamen parum diu coquenda, opinior ne cum admodum ſit dulcis, coctione longa dulcium cæterorum modo, amara euadat: præſertim cum iam vetuſtate amaricat, cum verò recens eſt humiditatem excrementoſam nacta, cum aliis radicibus initio coquitur, vt in ſyr. Hyſſopi, zizi phorum glycyrrhizæ, & thoracicis aliis.

Acria quoque diu coqui poſſunt ſi eorum acrimoniam obtundi volumus, niſi virtutem imbecillem, & facilè reſolubilẽ ſint ſortita.

Meſues. Colocynthis, centaurium paruum cũ floribus & ſemine, plenam coctionem tolerãt.

Quæ contra ſunt minuta, tenuia, fluxilia & friabilia, humida, mollia, rara, virtutẽ imbecillam, ſuperficiariam, malè permiſtã ſortita parum diu coquenda ſunt, ob id poſtrema ſunt percoctis propè aliis iniiciẽda, qualia ſunt roſæ & violæ recentes. Siccæ enim & harum ſuccus magis coqui poſſunt. Gingidium elixationẽ diuturnam non ſuſtinet Gal. libro. 2. alimentorum.

Bulbi exigua admodum elixatione ſunt contenti: Daucus autem ad eſum diutius elixandus quàm paſtinaca.

Nul

Nullus florum coctionem recipit, ob id *Paulus li.* olea cum floribus facienda insolantur. Si au *7.c.20.* tem flores valida sint odoris gratia, vt rosa, chamæmelum, quæ pluribus diebus constet, insolatu tenuius, & vtilius oleũ euadit. Qui verò flores sunt inualidiores, & facilius difflantur, minus diu insolantur, quia eorũ virtus promptè vanescit, vt lilium, violæ.

Parum diu integris viribus coqui possunt epithymum, flores stœchados arabicæ, *Mesues.* diutius folia.

Quæ verò has qualitates adhuc insignio res habent, coctionem nullam sustinent: sed sublatis ab igne aliis miscentur, vel adhuc calentibus quando firmiora sunt: vel iam refrigeratis plurimùm quando ne vis eius tenuis & lubrica calore solata in aërem exhalet metuitur.

Quæ purgant lubricando coctione non admodum iuuentur, Mesuæ: tamen cassia, manna, thamar Indi interdum ab eo coquũtur, sed parum, nec adeò, vt vis eorum lubrica perdatur.

Quæ in horum sunt medio coctionem *Mesues.* tolerant mediocrem, vt absynthium, asarum, agaricũ, coccum gnidium, fumaria, senna, scilla, iris, hyssopus, thymus, turbith, semina omnia præterquam cucumeris, cucurbitę, melonis, citreoli.

Rha

Rha barbarum exquiſitum multam ſatis coctionem & trituram ſuſtinet, raro autem & laxo etiam mediocris coctio eſt vehemens, & eius virtutem reſoluit. *Meſues.*

Thamar Indi coctionem ferunt mediocrem, multa enim vires eis omnes adimit. *Ibidem.* Ob id ipſi & caſsia liquore idoneo ſoluta, colata melli aut ſaccharo ad humoris conſumptionem cocto adduntur, & ad iuſtam conſiſtentiam percoquũtur, igni ablatis & parum refrigeratis pulueres miſcentur.

Coquendæ igitur in plantis radices primæ, vt dixi, conciſæ vel confractæ, quibus coqui cœptis ſemina ſunt iniicienda, exceptis ſeminibus cucumeris, cucurbitæ, melonum, citreoli, ſubſtantiam tenuiorem vreticam ſortitis. Tunc etiam cortices & ligna modice confracta. Poſt hæc herbæ ſiccæ parum conciſæ, aut ſi craſsiores ſunt, confractæ, deinde virentes, inciſæ minutim, aut manibus torquendo confractæ, excepto omni adianto, & lactuca agreſti, quam endiuiam vocant.

Deinde fructus exoſſati, & ſemine purgati, excorticati & (ſi magni ſint) inciſi, vt pruna, ficus, myza, zizypha, vuæ paſſæ.

Poſtremi flores, epithymũ, ſtœchas: ſed chamæmelum licet tenuis ſit eſſentiæ, quia tamen fortiter miſtam habet facultatem,

lo

longule coqui poteſt, vt ſchœnuanthos ſi haberi poteſt heliochryſum, ſtœchas citrea vulgo dictum.

Succi quoq; ſiccati, liquores, gummi, reſinæ, manna, caſsia, liquore aliquo ſoluta, ſub finem iniiciuntur. Liquores enim vino vel aceto ſoluti, colati, cocti, ad humores additi conſumptionem aliis extra ignem miſcentur tudicula ſemper moti.

Moſchus, ambra, caphura, lapides pręcioſi, pulueres aromatici, & cordiales ab igne depoſitis, aliis etiam tepentibus iniiciuntur.

Roſæ autem, rha barbarum, aloë, agaricus, myrobalani, ſi purgatorium vis medicamentum parum diu, vt dixi coquenda. Nam vim eorum purgatricem ſuperficiariam, parum firmiter miſtam ab his corporibus raris coctio multa facilè diſsipat. Si verò aſtrictorium vis medicamentum, diu coquenda, vt diſsipata vi purgatrice, terrea & aſtringens tandem foras eliciatnr.

Violæ etiam parum coquendæ, quando purgare lubricando conſilium eſt: ſi atrahendo multum, vt facultas ea in ipſarum ceu centro poſita foras trahatur, coctionis vehementia. *Meſues.*

Scammonium ſi in pomo eſt pręcoctum, abſoluta coctione iniicitur: ſi crudum eſt, craſsius tritum miſcetur in media coctione:

non autem tenuius, ne etiam vis eius purgatrix exhalet, id quod & accidit coctiōe vel vnica, ſed longa, vel duplici, vel ſi medicamentum diu ante vſum ſeruandum eſt, vel ſi accuratius ante coctionem teratur.

Scammonium autem ſi calorem ſentit in grumos coagulatur: quare fit vt interdū, in vna doſi alicuius medicamenti, plurimum ſit ſcammonium, in alia minimum: ſicque inæquale eſt medicamentum, ob id ad finem iniicitur.

Quod autem trituræ ſimilem eſſe viribus coctionem dixi, rectè accipiendum.

Calor enim ab igne vehementior, & tenuior, quàm ex attritu piſtilli, mortarii, durorū terendorū: ob id etiā medicamentorū vires citius diſsipat coctio, quàm tritura.

Quapropter aromata teruntur quidem, quanquam minus quàm alia: ſed tamen quātum teri eſt neceſſe, non coquuntur autem, ſed reliquis iam percoctis, & ab igne depoſitis, vt dixi, miſcentur antidotis, vel mollibus, quales veteribus in vſu fuerunt, vel ſiccis & ſolidis nobis vſu frequētiſsimis, vt cinnamomum, agallochum. Sic aurum & argentum bonum & foliatum, quanquam diu coqui ſuſtinet, vires tamen nullas coctum tradit maiores quàm crudum, ſic margaritæ, cyanus præparatus, ambra, moſchus non

co

coquenda.

Coctio facta ad dimidias, tertias, quartas, vel aliam consumptionem, postea resi-dendo, & albuminibus sæpe purgatur & colatur, deinde percoquitur, quod in syrupis frequenter obseruabis. Multis etiam coctio duplex debetur, vt vtriq; antidoto, alcanzi, catholico, diasatyrio vtrique.

Ad coctionem multis sæpe aliis medicamenta paramus. Quædam ante intus & foris purgamus, terimus, lauamus, assamus, vrimus, infundimus.

Quædam aliis iũcta illorum coctionem accelerant, sic vrticæ, radices carnibus incoctæ eas coqui celerius iuuant: vt cõtra nympheę radix incocta pisis, ea ad vnum olla velut eiaculatur.

Ichtyocolla cum calce viua cito cocta mox dissoluitur, sed vide an affectus calcis viuæ vires requirat.

DE DESPVMATIONE.

DESPVMATIO est spumæ detractio; cuius materia hoc loco est non solum succus quidam lentus includens flatum, vt Galeno in Aphorismis docetur, sed sordes omnis leuior à calore ignis expurgata, vel etiam grauior albuminibus coacta & colligata. Despumamus autem nunc simplicia, vt succos, saccharum, mel:

nunc composita, vt apozemata, syrupos.

Mel cum aqua, aut vino, aut aceto, aut humore alio pro variis medici scopis despumatur. Nam per se coctũ mox immodicè efferuescit, & de repentè exũdat, & flammis conceptis incendii periculum affert. Adhæc cum sit dulcissimum, euaderet amarum, si per se coqueretur donec despumatum esset.

Mel aqua dupla despumatur si alius humor nõ exprimitur.

Mel humore æquali hodie quibusdam despumatur, aliis duplo. Spuma autẽ intereà dum igni lento coquitur, cochleari pertuso deraditur. Adhæc cum ad dimidias est coctum, & multum feruet, adduntur albumina singulis libris singula. Deinde calidum colatur, post percoquitur per se, aut cum condiendis & incoquendis medicamentis, spuma quoq; tunc sicca emicat curiosè detracta, si per se seruandum est. Vel in rem præsentem paratur ad pulueres compræhendendos, qualia sunt antidota omnia melle excepta opiata & sine opio. Si purius est mel, sufficit aqua æqualis, nec tantum albuminis requiritur: quod si purissimum est, nec despumandum, nec clarificandum.

Sed huius regionis mel cum sit crudum & impurum, multam reddit spumam, ita vt despumando & colando ad dimidias minuatur. Quapropter pondus duplum ei quod composito exigit initio tibi immittẽdum,

si

ſi cum aliis deſpumandum incoquis: ſin minus deſpumato vtendum. Finis deſpumationis quibuſdam eſt tempus horarum circiter duarum cum igni lẽto. Aliis rectius cum ſpumare deſinit, aliis donec aqua erit conſumpta (quæ res bullis cognoſcitur) & mel idoneum lentorem acquiſiuerit.

Non autem probo cum ſeruitore mellis libram vnam coqui in aquæ libris decem, cõtinenter deſpumãdo, & aqua hac propè conſumpta libras alias quinque addi, & his propè conſumptis alias quinque. Hoc enim modo mel aut vri, aut totum vaneſcere eſt neceſſe etiam ſi aqua adſit largior.

Sæpe autem mel per ſe deſpumatur & purgatur, cum tam longam non ſuſtinet coctionem aliorum natura, cum quibus mel coquẽdo deſpumaretur. Interdum cum his deſpumatur cum ſcilicet multam coctionem viribus integris ſuſtinere poſſunt, vt in diacydonio mel coquitur cum ſucco cydoniorum, & coquendo frequẽter deſpumatur, & aliis paſsim. Frequentius tamen per ſe (vt dixi) deſpumatum miſcetur conditis, ſyrupis, antidotis: rarius crudum, præſertim noſtras. Quod autem album Gallia Narbonenſis thymo paſsim luxurians mittit, eſt præſtantiſsimum: nec Attico aut Hyblæo inferius, cum regionis temperatura & thymi larga

luxuries vtrobique consentiant.

De saccharo idem quod de melle dicendum, cum sit ipsum mellis species etiã Dioscoridi & Galeno.

Impurum enim & nigrũ, aut nigricans in triplo humore despumatur, cũ ad dimidias est coctum & valde feruet, adduntur albumina singulis libris singula, colatur calidũ, post percoquitur studiosè: interim etiã despumando, si spuma aliqua appareat.

Si aũt purius est satis est dupla aut æqualis (vt ferè fit) aqua, & pauciora albumina si purissimũ, nec despumãdũ, nec clarificandum.

Succi fluxiles recipiendi in syrupos, apozemata, electaria, quædam igni despumantur, residendo clarescũt, & in colo laneo terreũ excremẽtum relinquũt, interim verò etiam additis albuminibus, & melle aut saccharo purgantur, quoties in syrupos, vel apozemata coquuntur, vt in syr. bizantino, & aliis, & in elec psyllii. Qui verò succi in emplastra recipiuntur, vel sole, vel igni post mistionẽ siccantur, non despumantur.

Liquores verò solum colũ purgãtur post dissolutionem, nõ etiam despumantur, tantum abest, vt clarificentur. Idem de metallicis & animalium partibus constituet.

Quod si simplicia omnia sunt pura aut purgata, satis est horum decocta per colum la-

nem

neum aut tela laneũ:ſed modicè denſum ſe mel aut bis tranſmittere ſine vlla expreſsio ne,colo,ſi opus eſt,mutato,deinde ipſum im mitte in ſaccharum,ſi impurũ erat clarificatum. Si autem purum eſt, clarificatione non egetur,& percoque donec humoris:ſeu decoctũ eſt,ſeu ſuccus,ſeu aliud, vnciæ tãtũ circiter duæ : aut ſi ſucci ſunt glutinoſi, etiam tres & quatuor in ſacchari libra ſuperſint. Si ſucci acidi percocto iã ſaccharo propè toti inuoluuntur, vt dicemus initio ſyruporum.

DE CLARIFICATIONE.

CLARIFICATIONIS obiter in deſpumatione memini. De ipſa autẽ nunc pauca mihi ſunt dicẽda quod hæc rerũ liquidarũ decoctis debeatur expurgandis, vti & deſpumatio& colatio, vt ſorde craſsiori purgata, ſint gratiora palato, & in corpus facilius diſtribuãtur& ſalubri⁹. Clarificãtur aũt quædam per ſe, dũ quod fœculẽtũ eſt ſubſidet: vt ſuccus roſarum, limonum, cydoniorum, citrorum, ribes, oxyacanthæ, granatorum, ſiue mox reponantur loco frigido, ſiue in officina aliquandiu ſeruantur. Quædam interueniente coctione à ſole, vel igni, vt ſuccus pomorum dulcium & acidorum ad dimidias coctus dies duos quieſcere permittitur, donec clareſcat : vt ſyrupus de pomis Meſuæ fiat, ſic ſuccus acidius citri ad

partis tertiæ consumptionem coctus & cola tus quiescere permittitur, donec clarescat, & succus granatorū ad partis tertię cōsumptionem coctus, biduū quiescere sinitur, vsq; dū clarescat in syrupo ex succis fructuum acidorum. Tamē acidi succi hodie in syrupos aliter, vt dixi, & in syrupis dicturus sum, recipiūtur. In his aūt coctio ratione optima adhibetur, vt calor homogenea in vnū cogat, & separet heterogenea: qūo vrinæ in nobis cœptæ coqui turbidæ si reddātur, posteà tenuantur, & clarescunt, subsidente crasso.

Cum verò calor ignis sordes in succis exquisitè separare non posit, vt noster calor natiuus aliena coctione perfecta segregat, cúmque metuimus ne coctione tam longa succorum facultates corrumpātur. Satius putauerunt medici cœptam ab igni sordium secretionem arte alia iuuare, & ea multiplici, nunc quiete succi post coctionem, vt nuper dixi, nunc aceto simul incocto: nunc agitatis diu albuminibus, vt interim despumationem omittam & colationem à nobis adhiberi solitas ad perfectionem succorū, vel decoctorum purgationem.

De ea autem clarificatione, quæ fit per se & post coctionem residente, satis est dictū, de ea quæ fit per acetū & albumina iam nobis dicendum est.

Dec

Decocta & ſyrupi ſi acetum recipiant per ſe, vi aceti nonnihil purgantur : melius autem ſi etiam albumina accidãt, etiam ſi poſt colaturam acetum recipiant, quando nihilo minus continenter eſt deſpumandum, quòd acetum etiam ex purgato iam decocto ſpumas & ſpurcitiam quandam iaculetur.

Nicolaus in ſyr. roſato.

Oui albumẽ ex aqua frigida ſcopulis agita, donec in ſpumam abeat, quam particulatim ſyrupo, vel alteri decocto feruenti inſpergas: & vbi nigruerit, cochleari foraminulento deradas, nouam inſpergas: id fac donec erit ſyrupus clarior. Alii vbi ex bullis clarius decoctum vi ignis factum animaduertunt in id tepidum (nam calidius albumen coqueret in frigidiore minus promptè & parcior ſpuma elicitur) albumina ſingulis libris ſingula, ſed etiã pluribus pauciora iniiciunt, ſcopulis agitãt, vt ſpumeſcat, ſaccharũ in particulas confractũ coniiciũt, recoquũt: vbi ſpuma ſubſedit, igni aufertur, calidũ, ſi craſſum eſt & vix colabile, colatur, ſi facilè colatur, ſed turbidum, tepidum vel frigidũ colatur, per manicã Hippocratis, melius autem per pãnum clauis quatuor, angulis quatuor firmatum. Colatur autem ter, quater, ſi non ſatis claruerit: ſi ne ſic quidem albumen ſeparatim in aqua agitatum, ſcopulis inſpergitur decocto igni reddito, ſpuma illa

vſta,alia iniicitur, idque toties donec bullæ clarum ſatis produnt. Tunc colatur quoties eſt neceſſe.

Cribrationi colatio, vt ante dixi, eſt per ſimilis:ſed illa ferè ſiccorum eſt, hæc humidorum. Illa corpora grãdiora foraminibus cribrorum non tranſmittit, hæc ſordem humore craſsiorem tranſitu prohibet.

Eius differentiæ ex eo ſumuntur, quòd quædam calidiſsima colantur, quædam frigida, quædam tepida. Item quòd quædam vno, alia duobus, alia tribus colis egent. Itẽ quædam colis lineis, alia cannabinis, alia tela laneis, alia ſetaceis & ſtamineis, vt vocãt, alia nouis, alia detritis, alia raris, alia denſis, alia bis, ter colanda donec nobis propoſitam perſpicuitatem ſint aſſequuta, vt in ſyrupis, ex ſuccis fructuum & herbarum, & ex decoctis leges.

Quę craſſa ſunt aut lẽta calidiſsima ſunt colanda, & humore ampliore vel tum diluenda ſunt, vel initio coquenda, vt facilius trãſmeent. Colo eadẽ raro & detrito promptius colantur, non tamẽ purius, ſed frequẽs colatio coli denſitatem ſupplex, ac raritatis incommodum redimit.

Oenomeli colatur panno raro.

Tenuia vt ſuccus limonum, citri, ſemifrigida, colo denſo, & nouo colari poſſunt, aut

ſi

si tribus colis ea vis purgare, summũ sit staminеum, medium panneum: sed vetus infimum panneũ & nouum, vel aliter densum.

Sacchari libra si aquæ tantum vnciis octo sit soluta, cocta, clarificata, panno rariore colanda est.

Colis tribus vsi sunt maiores nostri, summo, minimo, & rarissimo, infimo, maximo & densissimo, tertio horum medio magnitudine, raritate, situ, vt tamen ab vtroque digitorum .4. interuallo distaret.

Magnitudinis autem & texturæ horum ratio erat, vt primum sordes tantum crassas transitu prohiberet, secũdum etiam mediocres, tertium etiam tenuissimas, vt scilicet quod ad hoc transmittebatur esset illime, & sordis omnis expers. Si verò solo raro vsi fuissent, colata fuissent impura et non colatis similia, vt si per linteũ colas aliquod decoctum, si solo déso id à crassis sordibus statim obstructum aliis viam negasset ob id vel mutandum, vel sæpe abluendum fuisset. Quod si vnico voluissent vti medio, rationabilius & facilius vsi fuissent. Minimum verò primùm, quia in eo humor incipit latius spargi versus panni ambitũ, vt vides non in laneis tantum, sed etiã lineis. Gutta enim medio infusa se in vicina spargit.

Ex omnibus autẽ partibus quas imbuit,

defluit,ita vt in secundũ influat latius,quàm in primò humor contentus cernitur. Secundum item latius imbuitur quàm quibus partibus humorem à primò incipit, & pluribus partibus stillat in infimum quàm sit contactum à defluente ex primò humore.

Male igitur primum statuas maximum, quanquam ex hoc nullum sequetur incommodum aliud,quàm quod otiosa est hæc capacitas : Satis enim est si capiendo humori sit satis:quantum intelligi volo dum minimum requiro.Non enim minimum absolutè volo,sed aliis duabus angustius : si verò infimum sit minimũ, multus humor ab hoc non colatus propè ipsius oras in vas subiectum defluet.

Nunc vnico vtimur colo magnitudine & textura mediocri,sed eius actionem ante iuuamus clarificatione per albumina omnẽ spurcitiem cogente, adiuuante id frigido. Quæ enim clariora volumus ,frigida colamus:aut si talia non permeant,tepida,quæ si semel colata non sunt pura satis,iterum & tertio colamus, & rectius colum aut lauamus aut mutamus. Id quod etiam facimus dum tardius humor permeat : si autem tardius transfluat ob decocti crassitiem aut lentorem,vel calidius colamus, vel per colum rarius,vel si compositi natura patitur liqui-
di

dius aliquid & tenuius miſcemus, vt dum cremori hordei colando, aut piſorum, aut fabarum, aut ſimilium decoctum ipſum affundimus. In tarda autē hac colatura, caue, tudicula vel digitis fundum coli ſcalpas, vt colationem celeres. Sic enim turbidum erit colatum: ſed vt dixi muta colum aut laua, aut humorem redde liquidiorem, vel igni, vel miſto humore aliquo.

Colamus quoque etiam citra coctionem quædā, vt lac recens mulctū, vt pilos & ſordes alias foris illapſas ſeparemus, quē vſum ruſticis, & paſtoribus præſtat interdum aparine. Sic hodie vinū cū ſaccharo & cinnamomo per cola lanea oblōga pyramidis figura (quæ caligas & manicas Hippocratis appellant) colamus ter, quater, donec omnino clarū erit, idq; Hippocraticū quoq; vocamus, tanquam inuentore Hippocrate dignum.

Aliter etiam cum melle, & cæteris colamus ad claritatem, & œnomeli id, ac melites vocamus claretum.

Modo per ſimili gelatinam quam vocāt colamus, vt ante à nobis eſt ſcriptum.

Quædam his citius clarificandis miſcentur, vt ſi vni quartæ vini albi duos lactis digitos miſceas ante colaturā, ipſum mox clariſsimum reddunt.

Aliter quoque res turbidæ colantur aut

mistę: sic in Aegypto aquam Nili turbidam vasis figulinis crudis colari docet Galenus, vt tantum quod clarissimum est per vasis poros, aut etiam teneram & mollem substantiam perfluat. Parisiis autem Sequanæ aquam, & Romæ Tyberinam, vasis figulinis coctis probè & siliceis præsertim, aliquā diu in cella vinaria deponunt, vt refrigeretur, & simul residendo sordem terream in fundum deponat.

Aquam quoq; turbidam colabis per arenas puras vasi immissas inferne pertuso, foraminibus exiguis aquæ peruiis inuiis, arenæ.

Vinum quoque aqua mistum per cissimbium, id est, vas hederaceū tenue, citò perfluit: aqua autem in eo retinetur, vt sæpe sumus experti, ex Catonis doctrina.

DE AROMATIZATIONE.

AROMATIZATIO nobis vocatur conditura quædam, compositis ferè ad odoris spiritum animalem simul & vitalem, & cor ipsum recreantis gratiam, adhibita mistis rebus aromaticis.

Simplicibus, vt moscho, ambra, caphura. Zingibere, cinnamomo, macis, croco, calamo aromatico, spica, pipere albo, longo, nigro, caryophyllis, mastiche, xilaloë, cortice citri, santalis, vel compositis, vt Gallia aromatica, Gallia sebellina.

Mes

Mesues aromatizat moſcho diaſatyriũ aqua roſarum ſoluto, & aliis miſto electarium, ſarbotens diaſatyrion, ſecundum aromaticum, roſatum ſtomachicum.

Syrupus ex corticibus citri, cydonia condita. Citra autem cõdita, moſcho & ambra aromatizat.

Caphura autem ſyrupum acidum de pomis, Trociſcho Galliæ Sebellinæ, moſcho, ambra, caphura.

Hydromeli quidam aromatizant ſpeciebus, vt zingibere, croco, cinnamomo, macis, & ſimilibus.

Nodulus ex panno lineo raro continens croci, cinnamomi, calami aromatici, ſpicæ, zingiberis, piperis nigri & longi, ana drachmam vnam & dimidiam ſyrupo ſtæchados immittitur, & ſuſpenſus manet ad condiendũ, ſeu aromatizãdũ, ſic miua aromatica nodulo aromatũ pleno in ipſa ſuſpẽſo & ſæpe confricato, vt ante in cõfricationẽ diximus.

Syrupus de mentha aromatizatur Gallia aromatica.

Conditum citri gallia, moſcho croco, maſtiche.

Conditum bugloſsi, moſcho & gallia.

Syrupus ex omphacio, caryophyllis.

Syrupus intybi compoſitus ſantalis, cinamomo, xylaloẽ, cortice citri.

Sic alia multa præter cõſiſtentiæ & ſaporis gratiã, odoris quoque iucunditatem, ſed etiã coloris, de quo mox, requirũt. De quibus abundè à nobis ſcriptũ eſt in methodo medicamenta cõponendi, dum hæc rationẽ in cõpoſitis habere docebamus, interdũ ſine qua medicamẽti actio non fiebat, & per quam melius fiebat. Iulepos ex ſyrupis & aquis deſtillatis hodie miſceri ſolitos, apozemata, cinnamomo, & ſantalis aromatizamus, immiſsis colo horum drachmis circiter duabus in humoris libras ſingulas, aut pluribus, aut paucioribus pro vario medici ſcopo. Et vinum aromatites, & quod Hippocraticum vocant, & alia multa aromatibus condimus.

DE COLORATIONE.

Coloratio quoq; multis medicamẽtis acquiritur ad gratiã magis & iucunditatẽ, & terrorem auferẽdum, & cauſas alias, quod etiã lib. 2. methodi medicamẽta cõponendi docuimus. Sinopidem aliqui, alii ochram cerato Galeni dia euphorbiu miſcuerunt, vt hoc colore fucatum ceratũ, vnde cõponitur, lateret miſceri poteſt floris ſalis aliquid, aut ſimile quod colorẽ eius mutet, neque vim eius minuat.

Gal. lib. 6 methodi.
Idẽ ibidẽ.

Quæ Galeni verba diligẽter ſunt obſeruanda, ne ſcilicet coloris mutãdi ratio vires

non

nouas medicaměto acquirat, aut priores augeat, vel diminuat, siue colorē mutare libet noua re mista, vt in oxycroceo: siue vno aliquo simplici aliter atque aliter pręparato, vt ceratũ Galeni ex ærugine cruda viride est ac terrens ægros ex eadem vsta est melinũ, vt Galenus docet lib. 1. c. ph. g.

Sic ex cerusa cruda emplastrum est album, ex ochra pallidum, ex iisdem probè vstis rubrum.

Solus quoq; motus colorem quæsitũ sæpe medicamento acquirit, vt ex lithargyro nutritum longò pistilli attritu fit albius.

Penidia quò diutius rudicula, & manibus tractãtur eò albiora euadũt, etiã si ex vili & impuro saccharo fiant, sic pilulæ albæ, diairis simplex, diatragacanthũ frigidũ, sic saccharum rosatum, & saccharata reliqua.

Mel crudum & coctum in antidotis diu cõmiscẽdo albius euadit, & cætera mellita.

Iulep coctum ad succorum in syrupis cõprehensionem, baculo diu versandum, vt albescat, & alia multa simili agitatu albescũt, fortè quod aër multus in commiscendo receptus alborem conciliat.

Sic album rasis vnguentum & citrinum, & emplastra diachylon, & ceratum Galeni refrigerãs album, de cerusa, gratia dei multum diúque subigendo, trahendo albescũt,

&

& oxycroceum pallescit.

Oesypus quamuis niger est, multa agitatione album facit emplastrũ, vt glutinosa alia.

DE EXCEPTIONE.

EXCIPIVNTVR & comprehendũtur colliganturq́ue, seu vt vulgo loquuntur incorporantur medicamẽta humore aliquo ad saporis gratiam diuturnitatem, virium conseruationem, fermentationem, medicamenti constituendi formam, vsum dexteriorem.

Elegma ad asthma melle excipitur, vt sit suauius & vsui aptius.

Elegma amygdalatum excipitur melle, & succo fœniculi.

Electaria propè omnia, præsertim mollia melle excipiuntur ob dictas causas, sicca saccharo humore aliquo soluto, pulueres succo cucumeris agrestis comprehenduntur in hiera Hermetis.

Pilularum materia excipitur vino, succo absynthii, solani, foliorũ citri, brassicæ, apii, intybi, pilulæ aureæ muccagine tragacanthi, cochiæ rasis, & Mesuæ succo absynthii.

Pilularum hermetis species ladano excipiuntur cum pistillo calido.

Trocischi gallię moschatæ cõprehen-

dunt

duntur muccagine, tragacanthi in aqua rosarum soluti, vel ambra oleo balanino soluta.

Mel quo solutiua excipiuntur vino quã aqua potius coquendum & despumandum, nisi aliquid prohibeat.

Exempla alia ipsius, vt sic dicã, incorporationis in electariis Mesues antidotisque aliis & ceratis, & emplastris tam sunt multa, vt nemo desyderare possit: nec plura describere libuit, ne oratione prolixa displicerẽ.

DE FORMATIONE.

ORDINE rerum gerendarum succedit medicamentorum cõprehensioni ipsa eorum formatio cuique composito sua cùm scilicet vnumquodque formam habet idoneam, quæ in quibusdam à consistentia differre non videtur, vt in conditis, sapis, syrupis, elegmatis, apozematis, antidotis mellitis, pilulis, trocischis, vnguentis, ceratis, emplastris. Forma ipsius compositi est consistentia liquidior, crassior, mediocris. Sed in multis præsertim siccis, præter hanc consistentiæ formam alia quædam nostris manibus, aut alia re apprimitur, vt saccharum in vasa dum recens coctum est coniectũ, Illorum formã pyramidis, scilicet ac metæ cuiusdam retinet, & quę ex saccharo imagines formãtur, aut cera, aut alio dum calet liquido, ob id terminũ alienũ facilè induente dũ

ref

refrigeratum coiuit duro, ob id formã tunc assumptã pertinacius retinente: sic electaria solida & tessellas, nũc rhõboides, nũc quadratas, nũc quadrãculas: sed altera parte longiores, quales manus Christi vulgò dicuntur, nũc triangulas: sic pilulas fingimus orobeas. i. magnitudine & figura orobi, vel ciceris, scilicet orobei, nõ arietini quod inæquale cùm sit & acuminatum, figurã habet pilulis ineptam, sic & κόκκια, id est granula, seu pilulas paruas (vnde vt dicemus libro. 3. pilulæ cocciæ rasi, & vulgò dictæ videntur) granorum, scilicet paruorum magnitudine & forma fingit Paulus.

Nicol. Alex. in gallia moscha ta. Trocischi quoq; cõplanãtur, & in medio cauãtur, & ferè posteà sigillo aliquo pressi notãtur. Qua de re mox quoq; dicturi sumus, vnde & à forma hac, vt pilulæ à paruæ pilæ effigie nomẽ sibi adoptauerũt, & præter id alię quoq; nã cyclisci. i. parui circuli, & artici. i. pastilli, seu parui panes etiã Græcis appellantur. Sunt enim velut circuli, hoc est, superficies planæ vna circũferentia à cẽtro æquidistante conclusæ, non autẽ sphærica sunt corpora, vt pilulæ.

Cerata & emplastra formamus in offas, quæ apud Galenũ μαγδαλίαι vocãtur (vnde vulgò corruptũ puto vocabulũ magdaleones) hoc est, cylindraceæ quædam figuræ.

Quæ

Quædam trahẽdo manibus ex vnco ferreo producuntur, intorquentur, & in quãlibet figuram mutantur, vt penidia, & quæ alpheni vocant.

Qualiter quibuſdam quoque trahuntur emplaſtra, diachylon, gratia dei, ſed poſt in magdalias componuntur.

DE SIGILLATIONE.

SIGILLATIO quoque (vt vocant) ſeu ſigilli alicuius impreſsio, inter præparationis differẽtias numerãda eſt. Quæ quãuis haud ita magnarũ virium eſſe videatur, vt cùm ex pilulari forma per ſigillũ ligneũ fingis trociſchos, tamen & per ſe veteribus magni momenti fuit, & per accidens ſigillatio. Per ſe quidẽ, cum terram Lẽniam ſigillo Dianæ imaginem habenti notabant, à qua facultatem aliquam his trociſchis imprimi putabant, vti & Nichepſos rex anulis inſertum iaſpidem viridem draconis radios habentis imagine ſcalpi volebat, quod tamen ceu vanũ reiiciẽdum cenſet Galenus. Quãquam & illa Dianæ imago in ſphragide lemnia, hoc eſt in ſigillo ſeu ſigillata terra Lemni inſulæ, etiam per accidens proderat, quòd paſtilli hac notati planè veri ſignificabãtur, non quo hodie modo omnes adulterinæ noſtrates terræ ſigillatæ. Iidem ad me Conſtantinopoli ſunt delati, characte-

ribus variis à Turca obſignati.

In paſtillis quoq; Theriacis, & medicamẽtis omnibus, quæ ab exteris corrogamus, vtinam vel characteres aliqui, ſed certi fide, vel publica, vel principum apprimerentur, quòd pannis laneis, & ſericis gentes multæ etiã hodie factitant. Non enim toties grãdi pecunia adulterata & ſpuria pro veris reciperemus aut ſaltẽ qui vendunt primis inſtitoribus, & hi deinde aliis, chirographo, aut ſacramento aliquo cuique verendo vera ſe vẽdere affirmarent, ſed noſtra opinor ſocordia illos efficit audenter furaces. Cum enim vera ignoremus, neque illa nouiſſe multum hactenus ſit à noſtris pharmacopolis laboratum, facilè illis imponitur. Incumbite igitur, incumbite modis omnibus, vt vera deinceps habeantur. Homini elephãtico dedi, non multis ante menſibus trociſchorũ theriacorum libras propè duas, quibus non eſt mutatus magis quàm ſi terram ſigillatã noſtratem deuoraſſet, tamen qui vendidit affirmabat è monte Peſſulano allatos & veros. Quod tamen falſum illi ex Galeno probaui, tamen quia egebatur, & veros affirmabat, grãdi pecunia emimus, nullo tamen, vt dixi, ſucceſſu. Quæ ſi aus in cæteris quoque medicamentis, niſi diligenter cauetur, latè patet, magna animaduerſione coërcenda.

De

DE REPOSITIONE.

REPOSITIO medicamentorum tam ſimplicium quàm cõpoſitorum in locum aliquem, tum cõmunem, tum propriũ ad cõſeruationem (de qua mox dicam) magni eſt momenti, & item quod quædã per ſe reponuntur, alia cum aliis ipſorũ virtutem conſeruantibus, vel etiam augentibus, aut ſaltem quam minimum fieri poteſt minui permittentibus. De hac generatim quædã diximus libro tertio methodi medicamẽta componendi, ſed hic paulò fuſius dicẽdum.

Reponimus quæ ſeruari volumus, cõſeruationem verò nihil tam vitiat quam putrefactio. Quã ambiẽs calor, aut frigus, aut aër corruptior, aut excrementoſa rei ſeruandæ humiditas, & calor imbecillus accerſere ſolet, ob id quæ integra diu ſeruari volumus omnino ſiccamus, tũ abſumpta ipſorũ ſuperflua humiditate, tum miſtis ſiccãtibus: ſæpe etiam aſtringentibus, ſic condita, ſapas, ſyrupos, antidota ex humidis perſertim temperata, pilulas, trociſchos, & vnguenta quædam & cerata & emplaſtra igni, vel ſole ſiccamus, miſto his quæ ſumuntur etiam melle, aut ſaccharo, aut vtroque remedio ſiccante: aliquibus, & acetum, & ſal proſunt, aliis metallica, & terrea ob ſiccitatem putredini diu reſiſtentia.

Ergo quæ reponēda ſunt ſimplicia, & cō-poſita omnino quantum opus eſt ſint ſicca: ſic & vinum feruendo in lacu, aut dolio hu-miditatem corruptionis ſui, & feruoris au-torem ſi validum eſt, nec ea tam multa cō-ſumit, calorem externum vitamus fuga ſo-lis, & res ipſas in loca minus calida, aut etiam frigida ſeponendo. Frigus immodicum & gelu ab his tantum prohibemus, quæ humi-da cogi poſſunt, vt aquis deſtillatis.

Calorem internum imbecillū fouemus prohibita eius exhalatione, ob id quæ ſerua-mus omnia loculis clauſis, & vaſis obturatis reponimus, niſi valentiſsima ſint, theriaces enim vas ſæpe detegi vult Galenus, vt exp-ret. Ad hæc rha barbarū, vt viribus integris diutius ſeruetur, vel cera ſola, vel cera cū te-rebinthina, aut melle albo circunlinit Mel-vel pſyllio, aut milio mergit. Agaricū idem cum zingibere, dauco liguſtico, polipodio querno ſeruat vt eius actio vegetior redda-tur. Aloë ſeruatur cum aromatibus aut bde-lio, & alia ſimiliter in Meſuæ ſimplicibus.

Caſsia verò in fiſtula ſua fœlicius ſerua-tur, nec purganda ante vtendi tempus. Fiſtu-la autem in ſabulo cellis vinariis infoſſa ſiccari præpropere prohibetur.

Colocynthis integra diutius ſeruatur quàm emedullata, & melior ac ſalubrior

ev

euadit cum maſtiche,galanga, & aliis ſto-
machicis,hepaticis,cardiacis.

Phialæ ſucco roſarũ,granatorum,limo-
nũ,cydoniorũ,& ſimilibus ſeruando deſti-
natæ habeant in fundo emiſſariũ,ne inuer-
tendo fuga olei ſuperfuſi ſuccus turbetur,&
fex continui miſceatur,& ſic turbidum pro
puro ſuccum vſurpes.

Cruſta quæ melli & medicamentis qui-
buſdã tempore accreſcit integra & immota
ſeruãda eſt,ſi vis pharmacũ diu manere,in-
tegrũ & immutatũ. Gal,lib.2.alimentorũ.
Quę prouidẽtia ſuccis prędictis,vino quoq;
& cæteris eſt communis. Diabeſaſa ſtanneo
vaſe reponi vult Heras li.8.cõ.ph.p.Gale.

Medicamentum ſtomachicum vaſe cor-
neo reponitur,eodem libro.

Terebinthina vaſe ex ferro albo aut vi-
treo aut ſiliceo ſeruatur melius quã ligneo
aut terreo, niſi ſit vitreatum. Vaſe vitreo
vel plumbeo hieram reponit Paulus.

Theriacen vaſe non ligneo,vt hodie fit,
ſed pretioſo reponit Galenus.

Oleum vaſe ſiliceo,lapideo,plumbeo in
cella vinaria probè diu ſeruatur.

Pulueres cardiaci vaſe vitreo ſtrictioris
operculato reponuntur.

Flores & omnia iucundum odorem red-
dentia arculis tilaceis.

Semina etiam chartarum inuolucris, & suis folliculis vtilius, & innocentius interdũ seruantur. Liquida medicamenta seruantur densiore materia, vt argentea, vitrea, cornea. Fictili etiam, modò non rara: interdũ & lignea, præsertim buxea. Ocularia medicamenta & alia quę acetum, picem liquidã, cedriam recipiunt, æneo vase seruanda. Adipem & medullas vasis stanneis, seu ex plumbo albo reconde, hæc Dios. Herbæ igitur siccẽtur & fasciculis aut manipulis colligatę.

Quæ cõponendo cocta, aut aliter calfacta sunt, non nisi refrigerata sunt reponẽda.

Diacodium refrigeratum reponit Damocrates, apud Gal. lib. 7. c. ph. p. & similiter composita propè omnia Mesues.

Loco non vliginoso & madente reponantur medicamenta, exceptis paucis, sed ædium parte sicciore. Quæ reponuntur si prætereà feruere debent, vas non repleant, vt sit locus & spacium quo perspirent: sic vina doliis non plenis reponuntur primò, sic conseruæ insolatu coquendæ, vasis non plenis coquũtur, sic theriacen vasis non plenis reponit Galenus, quo tempore adhuc à suo calore coquetur & feruet.

DE CONSERVATIONE.

HAEC de repositione sufficiant, in quibus tamẽ ob rei affinitatẽ cõseruationis

nis quoque obiter coacti meminimus, sub qua & medicamẽtorum simplicium & compositorum durationis tempus comprehendimus. Vt enim non minor est virtus quàm quærere, parta tueri, sic non satis est medicamenta probè delecta esse, sed ad conseruationem commodè reposita esse, & quandiu integra conseruari possunt, sciẽdum est. Nam si mors etiam saxis numinibusq́ue venit, omnia tam simplicia quam composita aliquando corrumpuntur, hæc citius, illa tardius: idq́ue vel ob peculiarem cuiusque naturam, vel aëris constitutionem, vel repositionis differentiam.

Hærbæ quotannis sunt mutandæ, & flores, & quæ ex his destillantur aquæ præsertim quæ vase duplici, aut vapore aquæ feruentis destillantur. Humidiores enim sunt quam quæ ignis flammat, & carbone etiam per cinerem, scoriæ ferri puluerem, sabulum destillantur.

Aqua tamen vini quæ frequenti destillatione est purgata, diutius seruatur vase vitreo cera obturato. Seruantur autem herbæ siccatæ sacculis cannabinis rarè textis ne putreant, néue puluerulentæ euadant.

Radices multæ diutius seruari possunt, vt in delectu diximus libr. 1. vbi & de reliquorum quoque duratione quantũ sufficit

ſcripſimus,ſeruantur ſiccatæ per ſe aut con-ditura ex ſaccharo,aut melle per ſe ſuſpen-ſæ in aëre libero ſi magnæ ſint, in ſacculis cannabinis ſi paruæ,fructus in melle cõditi ſic,vt ſe nõ tangant,& loco frigido repoſiti annum ſeruantur recentibus ſimillimi.

Iidẽ & flores vaſi incluſi aqua fluente te-cti annũ ſeruantur. Vinum muſteũ dolio pi-cato impoſitũ,& eodẽ bene operculato ſe-pultum dies 40.aqua fluẽte,vel aliter pura, annum totum dulce permanet Catoni.Iidẽ cera inuoluti,farragini impoſiti, aut furfu-ri,diu ſeruantur recentibus ſimiles.

Herbarum quoque folia citra ſiccatio-nem ſibi ſimillima diu ſeruantur inter papy ri folia:ſic tamen vt non præmantur.præſer tim quæ ſucculenta ſunt. Nam hęc mox mu cida & putria euadunt ſi præmantur.

Aloë etiam ſolario appenſa tres,quatuor annos viua,& germinãs ſeruatur,& aizoon, & telephium ob ſucci craſsi copiam.

Quin & cæpe,allii,ſcillæ, ari, dracon-tii , cotyledonis, ſatyrii, & aliorum quo-rundam radix bulboſa ſucco craſſo lento plena diu ſeruatur citra vllam à nobis,aut a-liunde ſiccationem manifeſtam.

Metallica & lapides vbilibet probè ſer-uantur,ſi ſordes & puluerem vitabis.

Compoſita autem medicamenta nobis

ho

hodie variè ſeruantur, nam condita humida, elegmata, ſyrupi, electaria mollia, vaſe vitreo, vel ſiliceo, vel terra denſiore potius quàm ſtanneo plumbi vitium retinente ſeruanda. Electaria autem ſicca arculis faginis, aut pyxidibus vitreis, vt pulueres & trociſchi. Catapotia aũt ferè aluta inuoluta, pyxide ſtãnea includũtur. Olea, vnguẽta, cerata liquida vitreis, lapideis, ſtanneis, emplaſtra verò in magdalias formata papyro vndique præterquàm extremi medio integuntur.

DE CONDITVRA.

DE CONDITVRA nunc dicẽdũ quòd ea ſæpe coctio quædam eſt (de qua & præparationibus aliis ipſam coctionem ſequentibus abundè diximus) & cõditura conſeruationi non parum confert. Conditura ferè eſt radicum, herbarum, cauliculorũ, aut germinum, florum, fructuum, ſeminum, interdum & corticũ. Fit item ferè ſaccharo, vel melle, vel vtroque, interdum ſyrupis, iulepis, ſale, aqua ſalſa, aceto, & aliis quæ ſiccãdo, & humiditatem ſuperfluam abſumendo, aſtringendoque à putredine res vindicant. Condiuntur enim prædicta ferè ad conſeruationem tutiorem, ſæpe tantum ad ſaporis gratiam, ſæpe ad vtrunque, vt ſuccus mororum in diamoro melle conditur. Poſsiſque conditura generatim dicta etiam

ſyrupos, & antidota plurima, & pilulas, & trociſchos cõprehẽdere, quod hæc humore aliquo iucũdo cõprehenduntur, vt ſint iucũdiora, & facilius ſumi poſsint: ſic roſæ violę, & flores alii melle, aut ſaccharo cõdiuntur, & fit mel roſatum, violatum, vt in conditis Meſuæ diximus, & lib. 3. dicemus.

Cõditura fit humore hoc iucũdo per totum corpus condiendũ inſperſo, vt dum flores & fructus cõdimus, & corticẽ citri, & cucurbitæ, lactucæ, caules, & alia plurima: ſic myrobalani recẽtes cõdiũtur, aut humectatæ prius ſi erãt ſicciores, vt docuit in ſimplicibus & cõditis Meſues, interdũ tanquã cruſta quadã ſaccharo integimus magis ad ſaporis gratiam quàm ad vires, vel augẽdas, vel conſeruãdas, vel minuẽdas: ſic ſemẽ coriandri, papaueris albi, abſynthii marini, aniſi, fœniculi, apii, & nucleos perſicorũ, ſtrobilorum, piſtaciorum, amygdalarũ dulcium, & ſi libet amararum ſaccharo integimus, & cortices aranciorum, cinnamomi.

Interdum condimus additis quibuſdam medicamentis aromaticis, vt emblicas myrobalanos aromatibus condiri Meſues ſcribit, & alia etiam compoſita: ſed condiri tũc aromatizari potius ſignificat, quanquam & ad ſaporis gratiam, id etiam fiat, vt in fartura mox dicam.

Con

Condienda si magna sunt, ferè in particu las secātur, vt condituram promptius vbiq; sentiant, sic cydonia, sic persica, & radices magnæ sectæ condiuntur.

Tamē fistula casiæ tenera cōditur integra, & nux moschata cū cortice viridi, qualis nostrarū nucū integra cōditur, et parua citrea, arātia, melones parui adhuc & teneri.

Quāto autē melle, saccharo, vel alia cōdiente materia sit opus, & quis modus condiēdi, hoc est incrustādi, præsertim semina, & nucleos, leges lib. 3. sectione prima.

Flores capparis nondū apertos interspersso sale condimus, nam si soli reponātur, putrescunt. Eodem modo & in eosdem vsus flores genistæ, & his odoratiores sparti flores, quibus tamen post acetum affundimus quantum omnia tegere posit.

DE FARTVRA.

FARTVRA conditurę quædam differentia est: fit autē ferè dum cauitas quędam manifesta odoramentis, vel aliis scopo proposito idoneis impletur, quomodo & coqui pullos, anseres, porcellos, & alia quædam herbis nostratibus aromaticis, & floribus, & lactuca, & appetitis aliis, interdū additis etiam aromatibus farciunt ventrem totum inferiorem, & sæpè etiam spacia inania inter carnem & cutem vi deducta.

Sic elignatæ radices eryngii & sectæ loco matricis(cor vocant)caryophyllo,& cinnamomo humectatis farciuntur à Mesuæ.

Anserem exenteratum carnibus felis annosi,& herbis neruosis farcimus,vt inde eliquatus adeps sit medicamentosior.

Farcitur pileolus ex bombace, aut aliud epithema cephalicum,vel stomachicū aromatibus,& aliis cephalicis, stomachicisque.

Præterea vt coqui carnes auium torrendas,caryophyllis,& frustulis cinnamomi cōfigūt ad odoris & saporis gratiam: sic nuces virides maceratas,& coquendo teneras redditas,& radices satyrii,ex secundo cicerum decocto ad iustam teneritudinē coctas,caryophyllis,& cinnamomi frustillis configimus,& cydonia in particulas cōdiēda. Quæ res ad farturam,vel vna cum fartura ad aromatizationem reduci potest.

DE PVTREFACTIONE.

PVTREFACTIO coctioni simillima est,præsertim de qua nunc agimus,non enim de absoluta putrefactione, sed mutatione aliqua à calore externo, etiam rerum putrescentium,vt fimi corticum facta,vt oleum in folliculis vlmi inuentum,phialæ forti impositum cum folliculis si operculetur, & dies quindecim fimo equino multum ob putredinē vigentē calenti obruatur. Deinde

deinsoletur, & quod eius clarum superna-
tabit transuasetur, omnium vlcerum reme-
dium est præstantissimum.

Sic ex vino facimus acetũ tenuius, & acre magis ac mordax. Facimus autẽ vel in solatu, vel immisso aceto valentissimo in vinũ, vel foliis, surculis & ramentis sorbi, vel parte acida citri immissa Galenus libro secundo alimentorum. Sunt qui linguas lampetræ nostratis ea causa immittunt.

Ex maza item fermentum, & ex lacte in primo animalium lacte nutritorum ventriculo corrupto fit coagulum, omnia ob putredinem acria, & caliditatem nouam adepta, amissa autem naturali.

Sic chalcitos partes duas lithargyri, vel cum Dioscoride cadmiæ partẽ vnam aceto accerrimo soluit Galenus, ac æstate media, seu diebus calidissimis quadraginta in olla noua fimo obruit, vt fiat psoricum. Talis putrefactio in vsu est maximo chymistis.

Sic adeps vetustate putris Galeno expetitur ad emplastrũ dichalciteos, & oleum vetus ac ita semiputre, vnde & graueolentiam acquirit: sic vetustate putrefactũ caseũ decocto pernæ salsę, coquit Galen. ad tophos.

Quid quod vinum & succi reliqui dum ab humiditate excrementosa feruent, quodammodo putrent, & flores saccharati, aut
mel

melliti dum insolantur, & antidota melle addito cum feruent.

li. 4. sani. tuendæ. Acopa item ex semine abietis, & floribus populi dum menses plures macerando perficit. Gal. etiam putrefacere videtur.

DE FRIXIONE ET *assatione.*

COCTIONI non modo affines sunt frixio & assatio, sed frequenter etiam vt in alimentis coctionis differentię, tamē quæ medicamentis adhibentur coquere raro videntur humiditatem crudam, aut excrementosam: sed magis absumere.

Frixio autē ferè in sartagine fieri intelligitur, quæ à frigendo etiā frixoriū dicitur. Hæc autē in sartagine parata suæ qualitatis vehementiam deponunt. Gal. lib. 2. alim. in dracontio, assatio autem seu torrefactio super tegulam ignitam fit: vel in clibano, vel in carbonibus ignitis, hæc quoniam tenui discrimine distant, & ambo à calore fiunt, simul tractanda duximus.

Semen melanthii frigitur Galeno contra catarrhos, semen agni frixum minus tentat caput eidem lib. 2. alim.

Mesues. Semen lini & nasturtii torrefiunt in elegmate Phthisicorum, Mesuæ.

Ibidem. Semen porri & nasturtii in E. nostro.

Cuminum pridie aceto maceratum sic-

ca

catur, & frigitur in vaſe fictili bene cocto. Gal.in dioſpolytico lib.4.ſanit.tuendæ.

Coriãdrum acetum infuſum aſſatur paſſim, ſic enim calorem eius in ſuperficie vehementem extingui volunt, vt tantum refrigeret? Granatorũ acini aſſentur in E.altero Meſuæ, & ſemina vuæ, portulacæ, pſylii, plantaginis, altheæ, aniſi, marrubii, ad fluorem alui aſſantur. Gale.

Baccæ myrti, gallæ: in quinq; aut ſex partes cõfractæ, oleo hora vna infuſe aſſentur ad capillũ fluẽtẽ ſiſtendũ. Sit autẽ oleũ aſtringẽs aut ſuccus alius, ſi magis aſtringẽdũ.

Myrobalani omnes ſuccis aſtringẽtibus variis maceratæ, linteo ſiccatæ aſſantur, ſed antequã nigreſcãt, & vrantur eximendæ, ne vires amittant. Si inſigniter ſcilicet vrẽtur, vt cinefiant. Nam hæ & rha barbarum, aſſa coctis, vſta aſsis magis aſtringunt Meſuæ.

Balanus myrepſica aſſando deponit partem humiditatis excrementoſæ, & partem coquit, ob id aſſata delectoria tantum eſt, non amplius vomitoria.

Auellanæ aſſantur in elegmate pineo.

Gummi Arabicum, tragacãtha, ſuccinũ, & gummi alia ad magnitudinem orobi con fracta, cũ opus eſt aſſantur donec albeſcãt.

Amylũ aſſatur in trociſchis terræ ſigillatæ, & trociſchis ſpodiatis ſecundis, Meſuæ.

Mod

Modus autē frigendi & aſſandi prædicta eſt huiuſmodi. Sartaginem, vel aliud vas ferreum vbi admodum calet, ac ſi opus eſt candet ab igni tollitur. In hanc ſemina, fructus, radices & alia immittuntur, continenter rudicula ferrea verſantur, ne vrātur. Sartago, ſi opus eſt, his exemptis recaleſit, & quantū opus eſt aſſantur.

Quæ autem ſunt magna, craſſa, humida, glutinoſa, diutius aſſanda, contraria minus, vt ſemen aniſi, cymini, naſturtii. Semen verò lini & pſylii, quia humiditatem lentam ſatis multam ſortitū eſt, paulò diutius aſſari ſuſtinet.

Poſſunt quædam etiā in clibano, aut ſuper eius teſtudinē, aut ſub cineribus aſſari, & ea vel nuda, vel olla noua concluſa, & ſi mediocria ſunt integra: ſi magna, cōfracta, quædam etiam maza intecta clibano aſſantur.

Scilla per aſſationem multi fit vſus Dioſcoridi, quia per eam vel elixationem eius vehementia obtūditur Galeno. Quæ enim non aſſata ſumitur, interaneis maximè noxia eſt Meſuæ. Illa autem delecta, purgata farina, pinſita, aut (id ſordidum videtur Galeno in Theriace) luto, & argilla circundatur in digiti craſsitiem, ſub cinere calido, vel carbonibus, vel clibano aſſatur. Sunt qui in olla operculata in furnū demiſſa aſſant:

ſic

ſic enim celerius & clementius purgat. Sic helleborus albus, & ſcammonium in maza piſta, vel cydonio præparatur Dioſc. & Galeno, vt ipſa & panis, & cydonium moderatius purgẽt. In vas calefactum quoque, & ab igni depoſitum opium mox immittunt, vbi eſt liquatum, eximunt priuſquam ſiccetur, & friabile fiat.

Acaciam noſtratem factitiam ſuper prunas ignitas aſſat Bulcaſis in ſeruitore. Eſt quando vt alimenta ſic medicamenta ex humore frigũtur: nam caſtaneæ ſine humore, fabæ, piſa, carnes, fungi, cũ humore, vt oleo, butyro, Sic myrobalani, flauæ, cepulæ nigrę friguntur & fricantur in oleo violato, aut amygdalarum dulcium in tryphera Perſica & in ſimplicibus. Omnia probè trita frigun tur in omphacio, vel ſucco myrti, & aceto, & ſiccantur in ſtomachico electario quodã Meſuæ. Omnia in vino odoro frigantur, deinde in ſucco cydoniorum in E. noſtro Meſ. Addit in ſequenti, & feruefiant, vt intelligere poſsit, hæc frigenda ſuper ignem ſemper mouendo, & confricando: non ſolùm fricanda, cum his humoribus, vt diximus prius in confricatione.

DE VSTIONE.

VSTIO aſſationi finitima, vt ratione maioris, & minoris tantum differant,

assata enim largius vruntur, & infra modum vsta, tantum assantur. Vruntur plantarũ partes ac animalium, & in animalia tota, metallica item & terrea. Horum autem medicamentorum vrendorũ scopi medicis sunt varii. Quædam enim vruntur vt puluerari facilius posśint, vt pili, lana succida, sericum, testæ ostreorum, buccinorum, purpurarum, vngues asini, cornua caprarum & ceruorum, ossa, coria, & alia quæ ob terrosam, & duram, & crassam corporis consistentiam & concretionem densatam vel ob lentorem immodicum vel humiditatem aliquam puluerari nequeunt.

Alia vt essentiæ crasśitiam deponant, & tenuitatem, aliásque facultates igneum colorem sequentes induant. Id quod quamuis omnibus vstis accidat, non ob id tamen omnia vruntur. Sic metallica omnia & terrea vrendo tenuiora euadunt, & quæ acria erant, mitiora fiunt, quæ non acria erant, acrimoniam vrendo assumunt Gal. libr. 4. & 9. simpl. in chalciti.

Ex quo patet vstione etiam facultates quasdam mitescere, vt ærugo, chalcitis, misi, sori, chalcanthum, melanteria fiunt moderatiora: quasdam acquiri, vt vim tenuandi & ea efficiendi, quæ saporem acrem sequuntur.

Ali

Alia vrũtur, vt vis quædam noſtro propoſito aliena, ex profundo in ſuperficiẽ trahatur, poſteà lotione ſeparetur: ſic lapidem phrygium vſtum lauat Galenus, & lapidem hæmatitem ad oculorum affectus.

Alia vruntur, vt colorem nouum acquirant ægro gratiorem, vel ad diſsimulanda ſimplicia, quibus conſtat medicamẽtum, ſic ærugo vſta modicè quidem, rufa facit emplaſtra, immodicè verò, nigra.

Ceruſa trita, rudicula ferrea mota vrendo fit rubra, vt ochra, & auri pigmentum. Oſſa & teſtæ vrẽdo primùm nigricant, deinde albiſsima euadunt.

Quædam vruntur, vt in aliam tranſeant ſpeciem, vt vipera vſta tranſit in ſalem theriacum, ceruſa vſta vt rubeat in ſandyca, thus in fuliginem, ſulfur in oleum, cadmia lapis in cadmiam fornacariam, & pompholygem & ſpodium.

Vrendi modus non eſt omnibus vnus. Quædam enim humore pingui prædita per ſe vruntur, vt pili, lana ſuccida, ſericum, cornua, vngues, coria, hirũdines, motacilla, galerita, & aliæ quædam auiculæ, cicadæ, ſcorpiones, viperę, lepores, & alia quædã pedeſtria. Hæc verò in olla noua operculo foraminulento tecta ſunt vrenda carbonibus vel clibano, pręſertim quæ propè ciner facta

disperire possunt. Quæ verò post vstionem integra manent, vt ossa, vngues, cornua, testæ ostreorum, lapides ad gypsum vel calcem coquendam & similia: hæc etiam viuis carbonibus obruta vel superposita, aut etiã flammæ luculentæ immissa, vri possunt: nisi quædam sint addenda, quæ vim eorum mutent. Tunc enim etiã in olla noua vruntur. Sic viperas cum substratis quibusdã medicamentis Galenus vrebat ad salem theriacum: sic fictili nouo inclusa vel patellæ ferreæ, aut sartagini imposita vruntur, cerusa, chalcitis, misi, sori, calcanthum, auripigmentum, sandaracha, plumbum.

Alia fictili crudo vruntur, donec id percoctum sit, vt cadmia, æs.

Alia etiam olla ænea aut ferrea, vt plumbum.

Alia in patina vruntur, vt ærugo, chrysocolla, lithargyros.

Alia in olla ex cineribus osium (crucibolum vocãt) in fornace aurifabrorum alia in foco, alia in clibano panis, alia in furno figulorum, alia in fornace chymistarum.

Quædam (vt dixi) tam carbonibus obruta quàm olla vel noua, vel cruda, vel patina excepta per se vruntur nulla addita inflammabili, aut vires mutate materia, vt ossa, cornua, testæ ostreorum.

Alia

Aliam materiam requirunt inflammabilem, vt ſulfur alumen aliquod ſalẽ, ordeum, vt in plumbo vſto & aliis docuit Dioſcor. Vas item quo excepta vruntur ſi fragile eſt, vt vitreum, ex terra bellouaca & alia lapidea & ſilicea luto chymiſtarum prius totum paulatim oblinimus, & paulatim ſiccamus, quàm igni committamus. Eodem luto vaſi operculum ſæpe agglutinamns, ne inter ipſa hiatus viam faciat carbonibus, aut cineribus illapſuris, aut effluxuræ materiæ.

Lutum autẽ, id fit ex terra figulina aqua macerata cum ſtercore equino, & ſi vis pilis animalium multũ diúque ſubacta, quod & lutum ſapientiæ vocant chymiſtæ. Eius loco interdum eſt terra figulina ſola, vel gypſum aqua ſolutum, vel farina albuminibus ſubacta.

Vas quoque chymiſtæ operculant labris ipſius colli per fuſionem coaleſcentibus, dum materiæ ſunt pretioſæ, & quas exhalare nolunt. Id autem in matulis tantùm vitreis longo collo efficiunt, ſigillúmque hermetis vocant.

In aliis fictile apertum eſſe nihil nocet, ſi clibano vrenda ſunt: ſi verò cineribus aut carbonibus obruenda, operculatur vas, ne aliena materia quod vrendum eſt, vt dixi, conſpurcetur, vel ne materia ipſa exiliat,

vt in ſale & lapidibus quibuſdam.

Operculum autem nunc ſolidum eſt, & integrum, nunc multis locis foratum, vt fuliginoſi effluxus exhalent liberius, à quibus eſt cauẽdum, præſertim ſi à vipera, ſcorpionibus, aut ſimiliter venenoſis attolluntur, item ſi à metallicis.

Vrãtur materiæ carbonibus peruſtis, præ ſertim pretioſæ, & quæ oculis ſunt adhibendæ, vt nihil fumidum habeant, vt Galenus vrebat lapidem phrygium.

Carbones quoque follibus vel flabellis excitari interdũ oportet, vt citius vſtio abſoluatur, vt Galenus in vſtione lapidis phrygii iubet. lib. 4. c. ph. p.

Quædam ad idoneam magis vſtionem pulueren tur, alia frangantur tantum in fruſtula magnitudinis nucis iuglandis, vt lithargyros, vel nucis auellanæ, vt lateres in oleo philoſophorum, & lapis phrygius à Galeno in ſuo remedio.

Alia etiam in ſole æſtiuo ex vino vel aceto pluribus diebus teruntur, priuſquam vrantur, in. c. ph. g.

Plantarũ partes. Quæ omnia bis exẽplis ex Dioſcoride, Galeno, Meſuæ, & aliis fient notiora, folia oliuæ ſylueſtris in olla fictili cruda, lutata furno figulino, per coctionem vaſis vſta, lota, ex aqua in ſole ſiccata, albuginem oculi

&

& pannos potentius omni pompholyge de-lent Albucaſi.

Sarmenta ligna, cortices & partes aliæ plantarum vruntur relicto tamen foramine in operculo, vt fumus exhalet.

Abrotani, aſphodeli, ari, ariſari, dracōtii vſti, cinis Galeno paſsim vſurpatur.

Braſsica non tranſplantata, à terra expurgata, minutim conciſa, in ollam coniecta, foraminulento operculo tecta clibano vritur in carbones, qui triti ollæ alteri impoſiti, operculati, vruntur donec in album cinerem abeant.

Myrobalani & rha barbarum vſta valentius aſtringunt quàm aſſata Meſuæ.

Aloë quibuſdam in olla noua ſuper prunas vritur in diamoſcho amaro, vt abſumpta glutinoſa ſubſtantia aluum ducere deſinat, & magis roboret, ob quam cauſam etiam abluitur.

Fex vini ſiccata vritur igni, donec albeſcat, & linguam multum mordeat & vrat.

Succinum fictili olla clauſum, operculatum nocte igni vritur Bulcaſi.

Thus vſtum ſcribitur in Iſide cephalica, lib. 4. c. ph. g.

Animalia & ipſorū partes.

Vſto thure fuligo qua ratione colligenda docet Dioſc.

Lepus viuus iugulatus cum ſanguine &

pelle vasi fictili nouo traditur, operculatur, in clibano vritur donec puluerari possit ad calculum frangendum.

Sic hirundines, ranæ, cicadæ, erinaceus, vruntur Gal. lib. 11. simplic.

Aeschrium cancros viuos in patella æris rubri vssit donec in puluerem mollissimum redigi possent contra rabiem.

Gal. li. 11. simpl. Testæ ostreorum, limacum, ouorũ exclusis pullis, sericum, ossa, cornua, vngulæ, vel prunis ipsis vel tegulæ aut olle imposita in clibano, vel foco vruntur, donec albescant, & puluerabilia sint. Hæc tamẽ non vrenda, nisi medicus iusserit, quia vires vstione mutant. Possunt enim tenuissimè limari, aut radi, vt cornu rhinocerotis, pudendum tauri, cerui, & puluerari, vel probè limata propinari, sericum similiter cardiacis miscendum sit crudum, minutim, cõcisum, cum aliis pulueratum, vstum autem medicamentis materias consumpturis miscetur, vt diasenne Nicolai, Spongia bitumine, vel eius penuria pice illita vritur lib. 11. simpl.

Gal. lib. 6 c. ph. p. Lana succida largo vasi figulino lati oris imponitur, operculatur, gypso, vel glutine, vel terra figulari subacta cũ aqua illinitur, vritur fornace, vel camino. Scorpiones viui olla noua inclusi, & operculati, maza vel luto circumlita vruntur igni ex sarmentis vi-

tiu

tium in clibano, vt eius pulueris grana ſex cum ſyrupo radicum quinque pota renum calculum frangant.

Sic vruntur viperæ & colubri, amborũq; cinis ex oleo illitus ſcrofulas liquefacit. Lithargyros chriſitis, grauis, pura à plumbo, & omni aliena materia in particulas magnitudinis iuglandis confracta, prunæ ſuperponitur, & ita follibus accenditur, vt conflagret, vbi refrixit, abſtergitur inſidens ſpurcitia, & reconditur, alii ter aceto aut vino reſtinguentes rurſus vrunt, & reponunt. *Metallica & terrea.*

Cadmia vritur carbonibus obruta, donec tranſlucida ſpectetur, & ferreæ ſcoriæ modo bullet, mox vino extinguitur amineo, ſi ad emplaſtra paratur: aceto autẽ, ſi ad pſoricum medicamẽtum. Sũt qui ſic vſtum ex vinoq; tritum, iterũ crudo fictili torrent, donec pumicoſa videatur iterumq; ex vino tritam vrunt tertio, donec prorſus in cinerem redigatur, nihil ſcabritiei retinens. *Dioſc.*

Plumbi laminæ quàm tenuiſsimæ, aut plumbi limatura & ſulfur alternis vaſis imponũtur, donec plenum ſit, operculatur, ſed relicto exili ſpiraculo ſuccenditur, dum plũbum ardet rude ferrea verſabis donec tantum perfectè in puluerem redigatur, dum eximes, obſtrue nares quòd eius halitus ſit noxius. *Ibidem.*

Ibidem. Stibium pinsita farina circumlitũ, & carbonibus obrutum torretur, donec ipsa crusta carbunculetur, exemptumque extinguitur lacte mulieris, quæ marem peperit, aut vetere vino, vel vritur carbonibus succensis, efflatum quoad ardeat. Si enim paulò magis cremetur, fit plumbum.

Cerusa trita in fictili nouo, flagrantibus carbonibus: assiduè versando vritur, donec cinereum colorem traxerit, vel patinis nobis super prunas trita vritur, & ferulacea rude mouetur, donec coloris sit sandarachæ: sandixque tunc appellatur, refrigerata reponitur, sic trita chrysocolla vritur. Sunt qui vrendo acetum affundunt, vt rubeat: si flaua est, macicot vulgò dicitur.

Ibidem. Aes fit vstum ex clauis æris solutarũ nauium fictili crudo cõpositis super sparso sulfure cum sale pari. Quibus vicissim inspersis fictile semiplenum operculatur, & figulari creta circumlinitur, fornaci inditur donec fictile percoquatur. Modos vrendi alios docet Diosc.

Aerugo fracta minutissimè in fictili patina flagrantibus prunis superposita versatur, donec mutata colorẽ cinereũ cõcipiat, refrigerata reponitur. Si cruda olla vratur, eundem prorsus colorem non reddet.

Chalcitis fictili nouo viuis carbonibus

sup

ſuperpoſito vritur, donec bullas excitare deſierit, & perfectè inaruerit, ſi humidior eſt: ſin alia eſt, dum mutata in floridum colorem ſanguineum aut miniatum contraxerit. Eximendo inſidens ſpurcitia tergeatur. Vel vritur perflatis carbonibus, donec luteo colore palleſcat. Sic miſi, ſori, chalcanthum vruntur. Chalcanthum autem vrēdo ſuapte natura colorem rubeſcentem ſortitur Dioſco. in ærugine.

Auripigmentum vritur teſta noua viuis carbonibus ſubiectis aſsiduè verſando, donec igni flagret & mutet colorem. fit enim foris argēteum, intus rubrum: refrigeratum & tritum reconditur. Sic vritur ſandaracha, alumen.

Lapidē phrygium in particulas magnitudinis auellanæ fractū vres in olla recēti luto circūlita, tecta operculo perforato vel in ſolo vertice, vel (quod melius eſt) in pluribus partibus, vt fuliginoſi fumoſique eorū quæ vruntur effluxus facilè per ea efferantur, deinde peruſtis carbonibus perflatis vre, donec ignitus ſit, cætera ex Galeno repete. Sic cyanus lapis vritur, & alii. *Gal. li. 4. c. ph. p.*

Sal vritur fictili, diligenter opertus ne exiliat, conditúſque prunis, donec efferueſcat vritur. Sic nitrum & ſpuma nitri, ſi inueniuntur vrenda ſunt. Vitrum tritum *Dioſc.*

int

interflata pice vritur, & aqua frigidiſsima extinguitur, Auenſoal tamen friabile nõ fit, Alia plura ex Dioſcoride, & aliis huc trãſcribit potuiſſent, niſi hæc etiã multa huic ætati omnia hæc negligenti exiſtimaſſem.

Vſtionis terminus in quibuſdam eſt, dum ignitum id abundè fuerit, vt in vſtione triplici lapidis phrygii: in quibuſdam dum nihil fumidum amplius expirat, nulláque fuligo præterea emergit.

In aliis dum bullas edere deſinent. In his quæ fictili crudo vruntur, fictilis illius percoctio.

In his quæ farina pinſita circunlinuntur aut luto, cruſtæ vſtio.

DE EXTINCTIONE.

EXTINGVNTVR vel vſta, vel ſolùm ignita quædam non modo, vt empyreuma ipſum diſsipetur, ſed etiam, vt in corpus vſtione rarefactum vis quædam humoris aut frigoris penetret, vt ferrum candens aqua piloſellæ, vel alia aſtringenti extinctũ euadit ſolidiſsimum.

Extinctio fit interdum ad purgationem, vt plumbum liquatum ſucco mercurialis calido: ſæpe extinctum, & tribulatum, ſtanni puritatem, & ſoliditatem aſſequitur.

Fit item extinctio, vt vires humoris quo extinguitur in ſe trahat, ſic cadmiam vino

aminæo ad emplaſtra aceto ad remedia pſo rica extinguit Dioſcor. ſic Galenus lapidem phrygium extinguit primùm butyro recenti, ſecundo vino falerno, vel alio fuluo, odoro: tertio melle Attico, ne medicamentum ſit aridum, ſed viſcoſi cuiuſdam particeps. Gallæ ad ſanguinis ſuppreſsionem carbonibus impoſitæ, donec vndique candeant aceto: aut vino auſtero extinguendæ ſunt. *lib. 7. ſim.*

Stibium lacte mulieris marem enixę extinguitur.

Limatura chalybis ſæpe ignita aceto extinguitur, & pulueratur.

His exemplis medicamenta humore extincta ab illo aliquid virium in ſe trahunt. Interdum autem ignita humore extinguimus, vt humoris naturam mutamus, vt dum lapides vel circuli ferrei igniti lacte aliquoties extinguuntur, vt feroſam & mordacem eius ſubſtantiam abſumant, ſitque tunc lac dyſenteriis ſalubre.

Aqua chalybem vel aurum ignitum ſępe extinguimus, vt ipſa minus humectet, ſed ſi terrea magis abſumpta tenuiori ſubſtantia.

Argentum viuum etiam ſi non ſit ignitũ, tamen & ſaliua hominis ieiuni, & ſucco ſaluiæ, aut limonum extingui dicitur, quod vis eius malefica, & omnia exedens, vt à Plinio rectè dicitur, cum his agitando miteſcit.

De

DE SVFFITV.

SVFFITVS seu euaporatio vi caloris excitata sæpe medicamẽtis adhibetur pręparandis & vtendis. Suffitus aromatum muliebria ducit, & vterum infernè retrahit si infernè adhibetur, vel sursum si naribus, suffitus plumarum perdicis, corii veteris, vel aliorum tetro odore præditorum, naribus exceptus vterũ sursum ruentem deturbat. Suffitus radicis & seminis pœonie, melanthii, styracis, mastichès rosarum, ad capitis affectus pituitosos. Iisdem vel aliis stuppæ suffitu capiti circumponuntur.

Frontalia ex rosis, violis, flore nympheæ semine, lactucæ, portulacæ, & similibus: vapore aquæ rosarum, verbenæ, betonicæ, & similium suffiuntur ad varios capitis affectus.

Et epithemata vẽtriculi ex bombace aromatibus farto, vapore stomachico prætereà suffiuntur.

Suffitus per infundibulum ex radice, aut foliis bechii super tegulam ignitam impositis, ad tussim adhibetur.

Suffitus ex sulfure purgato, & auripigmẽto vsto & loto, probè à practicis quibusdã asthmaticis adhibetur.

Suffitu & vapore aceti acerrimi necantur cantharides Diosc.

De

DE PVRGATIONE.

VSTIONI ordine optimo succedit lauatio, quæ empyreuma, & acrimoniã vstione acquisitam, vt & natiuam tollat & vsta expurget, sed cum illa sit purgationis species, satius mihi visum est de purgatione prius agere, quod eius cognitio lucem magnam sit allatura lotioni. Purgatio medicamentorum hic accipienda passiue, nõ actiue: seu quatenus purgãtur, non quatenus humores sibi familiares ex corpore nostro trahunt.

Purgantur enim medicamenta sordibus, & aliena quauis materia per despumationem, clarificationem, colationem, residentiam, coctionem, lauationem, excisionem, depellationem, & modos alios post scribendos.

Radices erutę radiculis circũcisis, aliquoties abluuntur potius quàm abraduntur, deinde si magnæ sint & matrice intus lignosa, parum confractis lignum id eximes, deinde siccabis, & repones, sic radicẽ cichorii, apii, petroselini, fœniculi purgamus, & eryngii, sesari, cari, dauci, pastinacæ.

Est quando putre etiam aliquid exciden dum est à radice iridis, enulæ, bryoniæ, sigil li beatæ Mariæ, rha barbari.

Radicem ari, dracũtii, asphodeli, satis est

exc

excisi radiculis lauasse, cum cortice cōstent tenuissimo, vti & radix chelidonii parui, cotiledonis, satyrii.

Scilla cultello ex cypresso quibusdam desquamatur, in qua mirum est ferrum vitari, cum pistillo ferreo teratur ad succum extrahendum.

Herbæ raro purgandæ nisi aridis foliis, aut stipite lignoso, quanquam & ablui debeant, si terreno aut luto sordidæ sint, vt iussit Dioscorides.

Seminibus sæpe duplex, interdum triplex debetur purgatio. Vt legumina siliquis, cerealia glumis, baccæ halicacaborū vesicis, semina fructuum carne, semen ricini, vrticæ maris, castanea echino, semē papaueris hyoscyami, lathyridis, paliuri calice, & alia ad portionē. Quę omnia iterū cortice tenui & interiore sæpe purgantur, vt post audies. Nux iuglans, & auellana, & amygdala carne viridi, deinde cortice duro, postremò pellicula & alia plurima similiter. Hic autē de tertia purgatione agēdum, quod aliæ à vulgo fiant, & purgata hæc vendere consueuerint, & zeam, oryzā per moletrinas gluma purgant, & vendunt.

Cortice ergo seu pelle purgantur semina cnici, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citruli, citri, vt solę supersint medullæ, idq; mul-

tis

tis modis. Quidam enim hæc insolant deinde cortices in mortario leuiter frangunt, manibus fricãt, donec à medulla cortex separetur. Cribro tunc idoneo medullas transmittente, & cortices retinente cernunt. Alii etiam solis loco, igni leuiter frigunt, sed medullæ sic extractæ graue olent, & sunt ingratæ sumenti, & calfactum oleum. Forficulis alii singula semina purgant, quod operosum est, vt vnguibus & dentibus quod impurius est, qui modus hodie est consuetior. Sunt qui hæc sole siccata in magna quãtitate friant pistillo ligneo, cribro raro cernũt, iterum terunt & cernunt: si corticum particulæ simul transeunt, vano euolant. Semen sesami purum aqua modicè salsa irrigatur, manibus confricatur, iterum irrigatur, donec made fiat: extensum linteolo siccatur, modicè assatur, sacculo aspero immittitur, fricatur multum donec depelletur, cortices vento aut halitu expurgantur, vel in aquam frigidam iniectis cortices supernatãtes deraduntur. Sic semina cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, ad olea ex his facienda excorticantur Mesue non autem ad vsus alios.

Amygdalæ, pistacia, strobili, nuces & similia aqua frigida per noctem, vel tepida parum diu macerata corticem mox remittũt.

Item si in sartagine assentur igni, donec depellãtur, sed hoc modo male olent, & oleagina magis euadunt. Sunt qui recentes hos nucleos palea frumenti obruũt, sicque cadit cortex. alii cultello malunt depellare, præsertim cum oleum amygdalinum recẽs exprimendum est in potum colicorum, aut nephryticorum. Alii etiã non depellatas terũt & exprimunt oleum purum & iucundum.

Hordeum, triticum & cerealia alia, & legumina depellari possunt, affusa identidem aqua calida, pistillo ligneo batuuntur, siccantur, parum nisi æstas est ventilantur, persicã tur, reponuntur.

Mesues. Est tamen quando corticis vsus est maior, vt in pisis & fabis, & aliis. Est quando solus expetitur, vt in rhœ, radice apii, fœniculi, hellebori, turbith, cinnamomi & aliis corticibus dictis libro primo methodi medicamenta componendi. Ricini semẽ echino insolato, vel frixo per se aut confricatu facilè exilit, depellatur autem quomodo dictum est terendo, sed mitius ne ob multam humiditatem cohæreant, sic baccæ lauri. Vel ex non excorticatis, sed pertritis oleum extrahatur.

Colocynthis cortice & semine purgatur soláque pulpa in vsu est medicorum.

Cydonia & fructus alii condiendi intus

&

& foris purgantur.

Caſsia corticibus & membranis ligneis exempta ſeminibus purgatur per cribrum ſetaceum rudicula, vel cochleari, vel manu: ſunt qui id efficiunt fœlicius cum vapore ex decoctò aliquo medicato ſubeunte, interdũ humore aliquo ſoluitur, vt in diamãna Meſuæ. Sic thamar indos purgamus, ſed hi ferè humorem poſtulant, vt per cribrum trãſmitti poſsint, vt manna humore calente ſoluta in cribro folia ilicis cui fœlicius inſidet, & ſordes alias dimittit.

Dactili cultello intus & foris purgantur, vt abũde diximus libro tertio methodi medicamenta componendi.

Succi purgãtur feruore, reſidendo, clarificando, colando, vt in ſyrupis dicemus, & in clarificatione & colatione diximus.

Gummi Arabicum, tragacanthum & ſimilia trita negligenter ſi ſunt ſicca, in vaſe vitreo aqua pura vel roſata merge nocte vna, miſce manu poſtridie donec liqueſcat, cribro puro cola, etiam manibus deducendo: vtere, vel ſiccatum repone. *Dioſc.*

Galbanum etiã laudatiſsimũ retinet aliquid adiecti ſeminis, & ferulæ id ante vſum ſic purgabis, In aquã feruẽtem demitte: cum liquatum fuerit, linteo puro, raro cola, aut ſordes ſupernatantes concha detrahe.

Sic liquores alii humore idoneo soluti colando purgantur à seminibus stipitũ fragmentis & cæteris excrementis, quæ per negligentiam aut institorum malitiam ipsis accreuerunt.

Adipes, cerebella, sanguis & aliæ animalium partes medicamẽtosæ, qua ratione purgandæ sint, paulò post audies inter ea, quæ pluribus præparationum differentiis simul à nobis parantur.

DE LAVATIONE.

LAVATIO purgationis, vt dixi, species cerè sit ad sordium aliquarum separationem, abusiue tamẽ etiã imbuere medicato humore medicamenta aliqua lauare Mesues, & alii vocant. Lotionis vires ex Mesue repete. Lauãtur aqua foris radices, herbę, fructus, semina, si luto, puluere, vel re alia sunt contaminata, aqua ex ea toties mutata donec pura maneat, & sordes omnis ab his detersa erit etiam si sint rosæ, violæ, intybus, & aliud cichorii genus, & adiãta, posteà autem siccantur pannis, vento, sole, igni, sed mitissimo, ne medicamenti vim dissipet. Hæc autem lotionis differentia omnibus consuetissima, quia paruarum est virium si alteri mox dicendæ conferas, pluribus ob id declaranda non est. Lotio alia intus, & simul foris fit seu per totam rei lauandæ

dæ ſubſtantiam.

Lauantur tota ſeu intus & foris plurima propter cauſas quatuor à Meſue libr. 1. ſcriptas, & alias quaſdam hic ſcribendas, & paucis perſtrictas lib. 3. methodi medicamenta componendi.

Vt autem humor omnẽ lauandi corporis partem quantumuis exiguum attingat, & lauet ac purget aliqua ſubſtãtia noſtro propoſito aliena, ſi id eſt durũ aut lapidoſum, ante lotionem eſt tenuiſsimè puluerãdũ: ſi eſt cito liqualibile, calfaciendum: ſi per ſe eſt liquidum, quale eſt lauabitur: ac etiam ſi per ſe in aqua, aut humore alio prõptè diſsiliat ac diſſoluatur, vt bolus armenia, calx.

Quæ igitur promptè liquantur, vt oleũ, cera, pix, reſina, modicè calefiãt, & mox infundantur in vas magnum oris lati, ſemiplenum aqua puriſsima, experte omnis odoris, coloris, ſaporis, quem ſenſus percipere poſſit, quæ ex ſole vel igne tepeat. Tunc manibus multum diúque agitentur, ab agitando deinde quieſcatur, donec id pingue totum quod lauas ſupernatet. Id quod talibus prõptum eſt ob innatam leuitatem, præterquã oleo nimium multa agitatione valentius confuſo cum aqua, vt mox dicam. Tandem aqua illa abiecta, ſimilis affundatur idque tertio & quarto, ac toties repetatur donec

repetatur donec medicamentum in aqua illa deposuerit omnem illam vel substātiam, vel qualitatem nostro proposito alienā, seu quoad aqua nullam ex loto medicamento talem substātiam vel qualitatem, vt colorem, odorem, saporem, amplius recipiat, quàm visu, olfactu, gustatu deprehendas.

Effunditur autem aqua per foramen aliquod subiectum, quod interim dum lauas luto obturaueris, aut vase inclinato pingue in vas aliud effunditur, & aqua abiicitur. Alii aquā pingui miscēt in vase vtrinq; habēte foramen angustum, operculandū digitis inter agitandum, dum verò per horā resederit, aqua effunditur, noua infunditur, idq́; fit toties donec acri, & flaua olei humiditate detersa, oleum dulcius, & album euadat.

Oleum tamen lauando minus est verberandū, ne adeo aquę misceatur, vt post ægre possit separari: sed ita verbera, vt dum quiescere paulisper permiseris, ipsum totum innatans detrahere possis. Lotum id oleum componendis oleis, & medicamentis aliis albis, aut frigidis est optimum & vsurpandum.

Dura autem & lapidosa, vt metallica, lapides, ossa, testæ, succi siccati, lachrymæ siccatæ, ante leuissima sunt terenda, deinde aqua pura subinde mutanda, manibus vel

rud

rudicula agitentur, quoad nihil ſordium me dicamenti aquæ innatet, maneatq́ue aqua medicamenti qualitatum, vt coloris, odoris, ſaporis omnino expers. Non ante verò aqua eſt effundenda, quàm lauandum corpus quieſcendo in fundum vaſis ſubſederit: quod metallicis, & terreis corporibus ob inſitam grauitatem facilè accidit, vt prædictis innatare, ob naturalem ipſorum leuitatem. Effunditur autem aqua per os vaſis paulatim inclinati, ne motus vehemens corpus lutum aquæ iterum commiſceat, & cum ea effundatur: ſatius enim eſt aquæ prioris aliquid remanere quàm lauandum corpus effundi.

In his autem vas in fundo pertuſum in liquabilibus prædictis vtile, damnatur, quòd ad id grauia hæc repant, quæ ſi per foramen id vacuare tentes, aut ipſum obſtruent, aut aqua penetrare habilior cũ ipſis vacuabitur. Poſsis & per licia, pannea, philtra vocant, deſtillando aquam paulatim vacuare, præſertim dum corpus lauandum eſt precioſius. Nam ſic nihil, aut minimum eius, cum aqua vacuatur, ſed illa vacuatur purior, & corporis lauandi ſubſtantiæ expers magis.

Sic lauantur plumbum, ceruſa, lithargyros, ſcoria plumbi, æs, ærugo, chalcitis, & congeneria, cadmia, ſpodium, pompholyx,

ſtibium, cyanus, calx, & metallica cætera, ac lapidoſa, oſſa, os ſepiæ, cornu cerui, capræ, vngula capræ, teſtæ oſtreorum, & ſimilia.

Cum verò dura illa teri antè mollisſime debeant, quàm lauentur, teri autem non poſſint citra vſtionem ante, vt prius eſt dictum, ſunt vrenda, quamquam horum multa citra vſtionem teri poſſunt, vt cadmia præſertim lapidoſa, chalcitis, chalcanthum, ceruſa, pompholyx.

Adde quòd liquabilia promptè, & dura, & horum media, ſi humore medicamentoſo lauantur, etiam per noctem, in illo reſideant, vt plus virium eius in ſe trahāt, interdiu enim lauanda ſunt ac potisſimum in ſole feruidisſimo: præſertim ſiqua ſicciora, tenuiora, albiora volumus. Lauantur enim non aqua fontana, & pura ſolùm, ſed marina, ſulfuroſa, bituminoſa, vino, aceto, lacte, muccagine, ſuccis plantarum, decoctis aromatum, vel aliorum medicamentorū etiam purgantium: vt ex Meſuę ſimplicibus patet: omni denique humore, ſed quem doctior medicus iuſſerit, ne ſibi hanc deligendi humoris poteſtatem pharmacopœus arroget. Eſt enim quando calida humore aliquo calidiore vult intendere: vel remittere frigidiore: eſt quando vires alias mutare inſtituit.

Qu

Quæ verò eſt in colore ſolo medicamẽti mutatio, eſſe poſsit in pharmacopœi arbitrio, modò vires nihil mutet. Vt ſi medicus imperauit, hoc vino aliquo auſtero abluendum, pharmacopœus autem velit albius & elegantius reddere medicamentum, lauare id poteſt vino aliquo albiſsimo, modò id ſit, vt iubet medicus, auſterum. Odorem ſimiliter deligere illi non permitto, quòd ea cui odor ineſt ſubſtantia, maiorum eſt virium: ad hæc quòd odor additus, vel huic hominum proprietati, vel cerebri, cordis, vteri affectibus curandis non conuenit. Multò minus ſaporem medicamento hunc vel illum, vel qualitates alias inſignes per humorem à ſe delectum ad lauandum, dederit pharmacopœus.

Metallica itaque curioſe læuigata, lauantur ex aceto, vel marina, ſi vlcera ſunt tumida, cum oris craſsis, & calloſis, attenuationem multam requirentibus aqua autem, ſi humores in vlcus affluentes ſint acres & mordaces: vino, ſi humor vlceri largior affluit. Ex his humoribus per plures dies tribulentur metallica, donec erunt pura, candida, perſpicua. *Gal. in fine lib. p. c. ph. g.*

Quæ ex metallis ad punctos, neruos, aut aliter vulneratos, partibus neruoſis adhibentur, omnia eſſe elota oportet, ſi modo

citra morſum ſint ſiccatura. Cera quoque & terebinthina, ſi his medicamentis miſcenda eſt, ſit elota, & multò magis reliquæ reſinæ, ſi immittendæ ſunt. Nam medicamentis omnibus quæ laueris, acris & mordens ſanies eluitur & abſtergitur.

Hæc in vniuerſum de durorũ, & molliũ, & mediorũ lotione ſufficiant: nunc particulatim de quibuſdam agendum, primum plãtarum partibus reliquis, deinde metallicis.

Aloë optima, trita creta, ex aqua fontana puriſsima dupla aut circiter, agitetur aliquandiu rudicula ferrea aut lignea in vaſe lato ſtanneo, vel terreo, vel alio, tecta ſinatur horę quarta parte, aut paulò diutius ſubſidere: tunc quod clarius ſupernatat, inclinato vaſe in aliud ſimile, ſed minus, per colum ſetaceum tranſuaſetur: aut ſi puriorem, ſed parciorem vis aloën lotam, licio aut filtro excoletur, aut diutius reſidere permittatur in vaſe præſertim vitreo, interuallis paruis foramina habente, ſpina, aut cera obturata, per quæ quãtũ videris clarum ſine effluat, ne ſcilicet inclinato vaſe turbari queat: aquã nouam affunde, ſubige, ſine, elutria: id fac quater, quinquies, donec arenoſa, & terrea tantum fex ſuperſit. Primam omnium præſtantiſsimã per ſe in ſolatu ſicca, alias omnes ſimul. Si autem hyems eſt, aut lota aloë

in

in rem præſentem egetur, igni lento ſiccari poteſt.

Dũ autem ſiccata iam aloë eſt ex vaſe ipſo eximenda, calefiat vas parum, vt promptius ab eo aloë ſeparetur, & imã eius partẽ, in quam quod craſsius eſt ſubſedit, cultello derade, vt in panibus cereis fieri ſolet.

Quod ſi nondum pura & perlucens ſatis appareat, iterum teratur, & lauetur vt prius, idque ſi libet, tertiò, quartò, fieri poteſt, ſi medicus iuſſerit. Nam toties lota aloë acrimoniam & vim purgatricem propè totam amittit & calorificam, licet in ea portio aloës tenuior contineatur, quæ his qualitatibus exuta roborat magis, ſoluit minus. Hæc eius lotio magni æſtimanda eſt, qualis dum fæcem vini vſtam, & calcem viuam lauas, dum ſubſedit, aqua hæc effuſa ſiccatur in cauterium omnium præſtantiſsimum. Quæ lauandi ratio planè eſt ab aliis diuerſa, in quibus aqua ipſa abiicitur: in hac lotiõe ſola ſeruatur. Aloë verò ſi laues, ter, quater, & dum reſederit aquã abieceris, quod relinquetur amaritudinẽ quidẽ exuerit poſt aliquot lotiones, ſed impura & fæculẽta tantũ aloës pars fuerit. Si autẽ aloën læuiſsime pulueratã, & cretã aqua pluuia, tãquã magis aloën permeante ob tenuitatẽ, vel intybi, vel roſarum, vel alia ſimplici, *Gal. li. 7. meth.*

aut

aut composita imbuas,deinde insolatu aut igni ſicces:idem ſecundo,tertio repetas, lotio non eſt niſi abuſiue loquentibus: ſed verius, vt ſic dicam, imbutio. In quo genere præparationis eſt,quæ à Meſue in ſimplicibus ſcribitur aloës macerato ex decocto aromatum,vel ſpecierum hieræ picræ Galeni:lotio enim non eſt, vt nec quæ Albucaſi in Seruitore multiplex deſcribitur,quia nullam ipſæ aloë aufert aut ſubſtãtiam,aut qualitatem,ſed ſuas illi facultates impertit. Fuerit igitur verius infuſio,maceratio, &(vt ſic dicam) imbutio. Quæ quibus & quando facienda ſit,medici ſolius eſt inſtituere. Ob id hoc loco de his agendum fuſius non putaui.

Nec ſarcocollæ, aut cancami eſt lotio, dum ea trita lacte aſinæ,vel capræ, vel potius mulieris recentiſsimo humectatur, non autem mergitur,ne lac ante aceſcat quàm ſiccetur,deinde inſolatu mox ſiccatur :idẽ opus quinquies repetitur:ſed infuſio, aut nutritio magis fuerit.

Nec cardamomi aut cumini in aceto maceratio rectè cum Bulcaſi,& aliis lotio vocetur,niſi,vt dixi,abuſiuè loqui ſe fateatur. Sed hæc de nominibus non de re diſceptatio finienda eſt,ad remq́ue propoſitam nobis redeundum. Cancamum tritũ aqua fontis,

tis,cui ariſtolochia,& ſchœnanthum aqua incocta fuerint, lauat piſtillo ſemper agitã-do Pãdectarius: quoad aqua clareſcat, quod reſedit coletur,& ſiccetur. Tenuius ſic eua-dit,& magis aperit.

Acacia vera Galeno lauatur ad tollen-dam ipſius acrimoniam: nobis prætereun-da, quia deſyderatur,& eius loco ſuccus pru norum agreſtium, acrimoniæ expers ſubſti tuitur, qui lauatur tamen aliorum ſuccorum modo, ex aqua dulci, aut lacte, vt ſit anody na magis. Nam valenter aſtringentia exa-ſperant non leniunt, vt in remediis ophthal miæ docet Gal.lib.c.ph.p.

Tragacanthum tritum aqua pura aut ro-ſata macerant nocte vna: poſtridie muccagi nem colant & niſi mox vtenda ſit, ſiccant ac reponũt, ꝓ lotaq; vſurpãt practici quidã.

Lythargiros, chryſitis, aut eius deſyderio argyritis, aut alia, multis modis abluendo albatur Dioſ.lib.5. Poteſt autem lauari, vt metallica cetera trita creta, ex aqua pura ali quoties mutata, tribuletur, reſideat, aquapau latim effuſa noua nudatur, vt antè dixi. *Gal.initio lib.4.c. ph.g.*

Cadmia lapidoſa, vt ſiccet magis Gale-no lauatur per æſtatem in ſole pluribus die bus terendo in aceto acri, aut vino planè ful-uo,& ſubſtantia perlucido quale in Gallia, Aurelianenſi & Belnenſi, quod multò ma-

ximè ſiccare natum eſt, deinde ſiccatur & re-
ponitur, ac vlceribus malignis inſpergitur.
lib. 9. ad Almanſorem. Cadmia autem Dioſc. in mortario trita la-
uatur, effuſa ſubinde aqua dum ſordes nul-
la emergat: deinde coacta in paſtillos repo-
Dioſc. nitur. Sunt qui lauant, vt pompholygem.
Scoria ferri trita diebus octo maceratur ace-
to, quotidie mutando, die nono imponitur
laminæ ignitæ, vt torrefiat. Sic præparata
valet compoſitioni Raſis ad omnem ſangui-
nis fluorem immodicum.

Plumbum poſt vſtionem lauatur modo
omnibus duris cõmuni, vel etiam hoc mo-
do. Aquam paucam in mortario plũbeo agi-
ta piſtillo plumbeo, donec nigreſcat & craſ-
ſeſcat, tunc per linum aquam cola ter qua-
ter, ſine ſubſidere: laua ſubſidentiam aqua
pura donec ea amplius non nigretur.

Vel plumbi limaturam cum aqua crebra
tere in mortario, donec aqua ſæpe mutata
nigrari deſinat.

Pompholyx linteolo modice raro liga-
ta in vaſe aqua pluuia, vel fontana pleno
huc illuc ducitur & tribulatur, vt pars eius
vtilis & tenuior in aquam effluat, & omne
excrementum in linteo remaneat: reſidere
ſinas, & effundas, noua deinde aqua affuſa
idem opus repete, idque donec in linteolo
nihil vtile maneat. Modos eius abluendæ
ali-

alios lege in Dioſcoride.

Sic ſpodium lauatur, excrementoſum tamen magis eſt, Sic interdum & cadmia lapidoſa. Nam fornacaria (quæ vulgo tuthia & male pompholyx dicitur) modo aliorũ metallicorum lauanda eſt, & ſcoria plumbi in mortario lauatur aqua pura toties mutata, dum à ſcoria luteo colore amplius non inficitur, digeritur in paſtillos Dioſcor. Stibiũ, ceruſa, æs vſtum eidem lauantur, vt cadmia vel plumbi ſcoria.

Abluitur lapis cyanus, vt Armenius Alexandro Tralliano, in aqua communi tricies, vel quadragies mutata: deinde aqua bugloſsi, vel roſarum decies lauatur, vt in antidoto cocci baphicæ, & in catapotiis ex his lapidibus.

Calx aqua marina bis terue lota per æſtatem ſub æſtu caniculæ, puncto neruo medicamentum eſt vtile, cum oleo. *Gal. lib. 6. method.*

Chryſocollam tuſam infuſa aqua mortario, expanſa manu eidem vehementer affrica, & vbi conſederit cola, altera quoq; affuſa aqua rurſus tere. Hæc viciſsim proſequere donec pura ſinceraque ſpectetur, deinde ſiccatam in ſole, ad vſus reconde. *Dioſc.*

Terrã Lemniã ſic lauabat Dianæ ſacerdos in Epheſtiade Lemnii vrbe. Hãc aqua macerabat, & in lutum redacta valẽter cõ-

tur

turbabat, deinde paulum quiescere sinebat, tunc aquam supernatantem auferebat, & mox quod sub ea erat lutum, tollebat relinquens tanquam inutile lapidosum & arenosum illud, quod in imum subsederat, lutum illud pingue siccabat, dum mollis ceræ consistentiam acquirebat, tunc in paruas huius portiones sacrum Dianæ sigillum imprimebat. Gal. libro nono, simpl. & paulò post. Terra autem omnis lauatur eodem modo: primum enim maceratur aqua nullam qualitatem medicamentosam habente. Vbi lutum consedit, effunditur quæ innatat aqua, quod lutosum est separatur à lapidosis & arenosis, quæ ad imum resederunt. Gustatus autem tibi index est accuratus, quam oporteat terram lauare, & quam non.

Quædam enim non solum terra, sed alia quoque corpora lauari non postulant: quædam semel, vt terra Lemnia, quædam bis, vt quædam terra Eretriensis.

Bolum Armeniã similiter lauabis. Sunt tamen qui aqua rosarum ter lauant, totiesque siccant. Potest sine lotione vsurpari cum nullam qualitatem manifestam præ se ferat: sed facultate occulta valeat: & vi siccatrice.

De

DE PLVRIBVS SIMVL PRAEparationum Differentijs.

QVANQVAM in prædictorum pluri ma, multæ simul præparationũ differentiæ cadunt, tamen visum est seorsum de his quę multis præparationũ modis egẽt. Lapis, quo vitra dicta lapidea fiunt, concretus ex cineribus herbæ (quam vulgus sodam vocat) in fossa terrea vstæ, tritus, cribratus, aqua tanta mergatur, vt digitis duobus aut tribus superet, misce, permitte fæces residẽre, claram partem per filtrum, vel licium destilla: quod clarum est clibano, vel igni sicca. Salem coagulatũ, allæali Arabicus dictum, albissimum, inuenies multis medicamentis vtilem.

Eryngium intus & foris purgatur, in frusta secatur, caryophyllis, & cinnamomo farcitur, percoquitur. Sic etiam satyrii radix quibusdam.

Amylum ex tritico delecto, crassius confracto, nocte vna macerato aqua pura, quod postridie exprimes, cunque amylum subsederit, inclinato vase aquam clementer effunde, sicca cito, igni, vento, sole, gossapio, præsertim hyeme, ne acescat: siccatum repone vase mundo operculato. Paulo diuersius hodie fit, sed nulla virium differentia. Ex hordeo, oriza, & aliis similiter fieri potest.

Agaricum tritũ cum vino, cui zingiber infusum sit, in trocischos fingitur, siccatur, reponitur, vtendi tempore teritur, aliis miscetur. Sic colocynthis, scilla in trocischos formata mitescunt.

Myrobalani multiplicẽ habent præparationem Mesuæ in simpli. & in E. albaril liquores, ammoniacum, galbanum, sagapenum, opopanax, & liquores alii ac gũmi aceto, vino vel alio humore, quẽ medicus iusserit nocte vna macerantur, dissoluuntur, cribro setaceo percolãtur, vt semina, & ligna, & excrementa eorũ alia in colo remaneant, percoquuntur ad humoris illius cõsumptionem: aliis extra ignem miscentur.

Gossapium, bombacẽ & cotonẽ vocant, vino cui incocta sint aromata cephalica, aut stomachica, vel parti alii familiaria p noctẽ maceratur, siccatur carpitur, applicatur loco panni quisquiliati, vel eius tomenti, quòd hæc ad infectionẽ aliena quædã recipiant.

Sunt qui hæc epithemata similibus quoque medicamentis farta, & vtrinque tecta densius interurunt.

Cerebella passerum vere occisorũ lauantur, purgãtur. Ex his decem cum vitello oui subacta, parum igni friguntur, deinde sole vel igne siccãtur, adiecto si libet pauco melle ad venerem incitandam parantur alii vt

adi

adipes & medullas parant.

Pulmo vulpis lauatur à ſanguine, clibano ſiccatur, reponitur, teritur, cum aliis miſcetur vtendi tempore.

Tunica interior gallinarum lixiuio calido hora vna maceratur, ter lauatur, deinde vino ter maceratur, & ter lauatur : iterum lixiuio, poſt vino, & ſiccatur clibano ex quo panis extractus eſt. Viribus tamen nullis valet Galeno in ſimpl. libr. 11.

Hepar lupi ad hepatis affectus quoſdam vino albo optimo lauatur, inſpergitur puluere tenuiſsimo ſantali flaui, ſiccatur, abſynthio in ſcultella inuoluitur, octauo quoque die mutatur, abſynthium reponitur loco ſicco.

Inteſtinũ lupi ad cholicã efficaciſsimũ vino albo optimo lauatur, inflatur, ſiccatur, extra fumũ & puluerẽ, abſynthio inuoluitur.

Obſerua hic & mox in coagulo inuolutionem & in Meſue ſimpl. & compoſitis ſæpe præparationis quandam ſpeciem : quam ſciens omitto, quia rarior eſt aliis.

Cutis pedum & roſtrorum bouis & ouis igni lento diu coquũtur, donec veluti coagulum remittat. Id exẽptum ſiccatumque in aëre perflatili, ad hernias commendatur.

Coagulum ex recens occiſo animali tenello, ſale inuoluatur, inſoletur, ſeruetur.

Hircus quadrimus,sanus,bene habitus, caniculáribus diebus saxifragia,apio, petroselino,fœniculo,pulegio,hedera,schœnātho, genista,adiantis,lupulis,& cæteris calculum frangentibus nutritus,vino optimo & tenui potatus,in sole dies.40. versatus,donec vrina nigrescat:tūc decolletur, & sanguis non primus nec postremus, sed medius excipiatur olla pura,aut patina,foliis prædictis instrata:dum concreuerit,incidatur per latū in partes duas. Siccetur sole vel luna tectus reti aut panno raro,vitetur ros & pluuia.

Diosc. Adipes recentes aqua pura aliquoties loti in vase semipleno,liquantur sole vel aqua calida in vase duplici, tepore, aut cineribus: & quod liquatum erit,sensim effundatur in vas aliud. Vel igni liquentur & colo tenuissimo transfusi seruentur. Sic adipes liquatos colando à membranis & aliis purgat. Gal. in emplastro diachalciteos.

Diosc. Cantharides vere forpiculis præhensas,& immissas phialæ oleo obrue, & insola, donec putrescant,vel vase fictili non picato cō de linteo raro,vasis os subliga,eoque deorsum verso excipe halitum aceti quàm acerrimi feruentis, donec æstu exanimentur, posteà lino transfixæ reponuntur.

Transfixio hic & in scilla,in radicibus elignatis seruādis,etiam est præparationis specie

cie

cies:ſed cuique perſpicua,& ſæpe ad ſiccatio nem & repoſitionem neceſſaria.

Carnes ericii leonis & aliorum quorundam animalium ſeruandæ in vſus medicos, ante quater quinquies, ſemper tamen per horam lauandæ vino calido dulci, in furno leuiter ſiccatæ ſeruantur.

Caro cancrorum ad antidota analeptica ſecreta,ter lixiuio, vel aqua ſalſa lauatur, donec odor teter abierit ex aqua hordei, aut ſero butyri coquantur.

Ceram in aqua liquabis, extrahes autem impoſitis ipſi phialis vitreis aqua prius tinctis,quibus quantum adhærebit forma ſcintillæ in ſola Iulio menſe,donec albeſcat.Vel ceram ex aqua dum nigruit mutanda, coque donec ſit alba.

Hæc de medicamentorum præparationibus ſufficiant.

DE MODO MISCENDI AD COMPOSITIONEM MEDICAMENTA, LIBER TERTIVS.

VM finis omnibus iis, quæ ipſum præcedũt, & ipſius gratia fiunt, ſit præſtantior, hunc librum tertium medicis & pharmacopœis nõ vtiliorem modò: ſed etiã magis quàm prædictos duos neceſſarium facilè iudicaueris. Cũ neq; medicaméta huic affectui idonea delegiſſe magni ſit momenti (niſi affectus ipſe ſimplex ſimplici remedio curabilis eſt: aut ſit compoſitus ſimplici quidem nobis, ſed natura compoſito) neque hæc præparaſſe, niſi compoſitio ſuccedat, quã illa duo ſpectabant, & in quam deligebantur, & præparabantur medicamenta.

De modo igitur ſeu induſtria, & arte medicaméta cõponẽdi, & miſcẽdi ſumus dictu ri: non tamẽ omnia, ſed ea præcipuè quæ Pariſiis, aut vſu, aut paratu ſunt frequentiora. Quæ verò vrbes aliæ alia in vſu compoſita

hab

habēt medicamēta, ex horū imitatione par uo negotio substituent. Porrò in his omnibus Mesue ordinē sumus sequuturi, vt scilicet doceamus. Primum, quo modo condita sint cōponenda, deinde sapæ, iulepi, syrupi: tertio loco eleginata: quarto decocta, & infusa si qua hodie vsurpātur, quinto antidota, sexto pilulæ: septimo trocischi, octauo pulueres: nono olea: decimo vnguenta, vndecimo cerata, duodecimo emplastra. His tamen passim, sed locis suis ex Nicolao, & aliis similia, sed vsitatiora nobis ascribemus. Quæ verò vrbes aliæ vsurpāt, si libet ascribāt, vt Lugdunēses cōseruam menthæ, athanasiæ vulgaris, euphragiæ, scolopēdri, oxalidis, ireos, stœchados, hyssopi, saluiæ, saluiæ vitæ, myrobalanorū, limonū, primulæ veris, sigilli beatæ Mariæ, summitatum arātii, cucurbitæ, cucurbitā cōditam syrupū luporū, calaminthes, violatū decoctione cucurbitæ, electariū de bolo cōtra pestem, E. Indum maius. E. rosatū Mesuæ loco. E. de succo rosatū. E. lenitiuū quoddā. E. de psyllio. E. lætitiç. Gal. E. lætificās Cōsiliatoris, auream alexandrinā, cōfectionē anacardinā, hierā Ruffini, Logadii, Hermetis apud Mesuē, Micletā, requiem magnā Nicolai, rubiā trocischatā eiusdē, trypheram persicam in febribus continuis vsurpatissimam,

& sarracenicam.philoniū Persicum, & Romanum,& alia per multa vrbibus aliis consueta ascribant alii si volent.

DE CONDITIS SEctio Prima.

Mesues. Humectātur, ut docet Mes. in zingibere condito & myrobal. cepulis.

RYNGII *radix cōdienda, sit ampla, alba, tenera, intus ligno & foris cortice purgata, deinde secta in frusta pollicem æquantia, intus, unde lignum expurgasti, sarta uno caryophyllo humectato, & particula zingiberis humectata. Hæc sic præparata coquitur in saccharo æquali & melle duplo, uel melle solo triplo. Coctis additur iustum pondus aromatum.*

Mel & saccharum despumentur & cū bis radicibus percoquātur cinnamomi & zingiberis ana drach. duæ in lib. singulas.

Quoniam radices hæ quantumuis teneræ etiam subduræ apparent, & coctione in saccharo & melle durescunt, non tenerescūt, satius fuerit purgatas, & sectas, aqua eas tegente super cineres calidos nocte macerare, postridie semel feruefacere, & ex aqua illa, si pura apparet, sin minus, alia dulci saccharum ad electarii solidi, aut penidiorum consistentiam coquere, illi tum radices has sic emollitas parumper incoquere, caryophylorū vel cinnamomi, & zingiberis siccorum mediocriter puluer atorum ana vnc. dimidiam in conditi libr. duas, vel miscere, vel nodulo suspendere sine aliis aroma-

tib

tibus. Similiter condies radices ſiſari, cari, dauci, paſtinacæ, apii, raphani, & ſimilium prius ſcilicet lotas, & intus ac foris purgatas elignando, deradendo, decorticando, ſectas, fartas, melli, aut ſaccharo incoctas. Acorus autem noſtrâs non eſt condiendus, niſi medicus aliquis doctus iuſſerit, vt in Meſue docui. Alii bene purgatas radices, in melle deſpumato, & ſaccharo clarificato mediocriter coctis, igni lento percoquunt, ex aqua tamen non præcoquentes, ne aromaticam vim auferant: radicem tamen helenii præcoque, vt amaritudinẽ deponat: ari, dracontii allii, cæpæ, porri, & ſimilium, vt acrimoniam deinde vt prædictas cum melle, & ſaccharo percoque.

*Diaſatyrion alterum accipit libram unam radicum eryngii coctarum in aqua cicerum ſecunda, radicum ſatyrij plenarum & recentium unc. octo, radicum rhaphani domeſtici unc. tres, radicum dracontij unci. duas, quæ omnes ſimul tritæ in lactis uaccini quantitate ſufficienti, & butyri uaccini olei ſeſamini ana unc. quatuor, igni lento coquantur ad iuſtam craßitiem, * tunc adde mellis deſpumati libras * ſex, ſucci cæpæ recentis libram unam & dimidiam, ubi omnia erunt perfecte cocta, & ab igni depoſita, adde*

** & cernã tur.*

** tres tan tum hodie*

hunc puluerem scinci caudarum & lumborum drachmas octo, seminis erucæ, nasturij, pastinacæ napi, asparagi fraxinix, piperis longi, been utriusq;, zingiberis, cinnamomi ana drach. quatuor prædictis misce. Postremò adde strobillorũ depellatorum libram unam & dimidiam, pistaciorum depellatorum uncias decem, cerebrorum passeris uncias duas, misce omnia probè, aromatiza drach. una * *moschi boni.*

**aquæ rosarum semiũcia soluta & cũ alijs mista*

Radices raphani cum etiam duriores sint radicibus eryngii, cum his præcoquendæ videntur, radicis dracontii acrimonia, lacte, butyro, oleo obtunditur. Potes coquere ex lacte ouino, muliebri, caprino, & etiam asinino pro variis medici scopis, quibus etiam calidiora interdum auferre cogimur. Pro oleo sesamino iam desito sumitur oleum amygdalarum dulcium: quale postea describam, vt in diasatyrio analeptico. Iusta crassities est cataplasmatis, opiatæ, cassiæ purgatæ, sordium auris, mellis vetusti, aut probè despumati, quod signum quoque est perfectæ coctionis cuius post meminit. Nam mel despumatum, & succus cæpæ prædictam crassitiem eliquabunt, & velut incrudabunt: absumpta deinde per coctionem reliqua mellis humiditate, & ea que largior est in succo

cæpæ recuperatur prior consistentia, tuncque perfecta est coctio. Cicera eadem ratione infundit vel incoquit lacte, in puluere impinguante sectione octaua. Sunt quæ in rem præsentem quo voles tempore (nam semper vna radix vegeta est, licet magis & minus) lotam radicem ex secundo cicerum decocto coquunt, deinde caryophyllis & cinnamomi frustillis configunt, & cum saccharo clarificato, & colato parum diu percoquunt, dantque dormituris radicem vnam, aut duas nec infœliciter.

Aquam cicerum secundam cur capiamus in Mesue dictum. Radices plenas capit ex agro præsertim sabuloso, quia flaccidæ sunt exanimatæ, & vide ne varietas satyriorum tibi imponat, lactis quantitas sufficiens, vt digitis duobus supernatet, quo absumpto, si nondum hæ sunt percoctæ nouum lac, butyrum, oleum affunde. Pro cæpa bulbum ascalonitem nobis dictum, cur ponendum putem in Mesue docui.

Been, zingiber primò terantur, semitritis adde semina, deinde cinnamomum, postremò scinci sicci.

STROBILOS aqua tepida per semihoram prius macerari volunt ad acrimoniam tollendam, quæ cum tam exigua sit, in *Mesues. Conserua rosarum.*

ali

aliis magna, frustra id causantur.

CEREBELLA passerum præparata, vt libro secundo docuimus, in pluribus præparationum modis.

*Saccharum rosatum sic fit folia rosarum rubrarum nondum omnino apertarum in umbra * siccantur, donec ipsorum humiditas superfluat resoluatur, teruntur tunc in mortario lapideo, additur sacchari albi, triplum * reponuntur * uase uitreo aut uitriato pergamena operculato, mensibus tribus insolantur, in dies sæpe mouentur, soli auferuntur, seruantur.*

Sit saccharum, & mel triplum, vt florum, parum siccatorum vnciis duabus mellis despumati, aut sacchari puri, pulnerati, vnc. sex miscent.

Saccharum autem rosatum aliud hodie nobis appellatur, quod aqua rosarum albarum, aut succo rubrarum pari solutum ad electarii solidi crassitiem coquitur, & pulueratur, vel in marmor butyro superlitum iniicitur, ibique latescit, dum cohaluit in tessellas secatur. Saccharum rosatum tabulatum vulgò dicitur.

*Saccharum uiolatum fit, ut rosatum, nisi quod uiolæ paulo diutius, & in umbra siccãdæ, & cum saccharo insolandæ, sic fit saccharum * buglossatum & rosmarinatum.*

** Hodie extinguantur nõ siccentur.*

** Duplum plerique.*

** Non pleno, ut sit locus feruori etiã sine insolatu, dies triginta quidam insolant, male alij coquunt igni.*

Mesues cõserue uiolarum.

** Buglossi utriusque i. uulgaris & borraginis.*

Ros

Rofmarinatum malè anthofatũ vocant, cum anthos florem omnem fignificet non fpeciatim florem rofmarini. Sic etiam conferuæ, vt vocant, fiant ex floribus Perficorum, arantiorum, geniftæ, fparti, maluæ, althææ, & fimilium florum.

Sunt tamen qui flores integros, & faccha ri puluerem vicifsim vafi infpergunt, & infolant, aiuntque fic fuas qualitates propè integras flores feruare. Alii faccharum clarificatum infundunt.

Similiter quoque fiunt herbarum quarundam natura exuccatum conferue, vt adiantorum omnium quibus ad analepticum deftillatum vtimur, & conferua afplenii, faluiæ vitæ, phyllitidis, & fimilium. Herbæ enim hæ recentes in mortario lapideo teruntur facchario duplo mifcentur, infolantur.

Mel rofatum fic fit, fucci rofarum recentium libra una cum mellis albißimi & purißimi, & defpumati libris decem coquitur igni in lebete. Vbi feruere hæc incipient, adde rofarum uiridiũ forpicibus, uel cultello incifarum libras quatuor, coque ad fucci confumptionem, continenter mouendo in fictile aliquod tranfuafa, & diu eodem contine, nam tempore præftantius euadit. Eodem modo fit mel uiolatum. *Nicolaus Alexãdrinus.*

Mel

Mel cum libris aquæ tribus mediocriter despumetur: vbi deinde feruebit, super ignem aut extra misce rosas & succum, & in sola dies quadraginta aut circiter: coque ad succi consumptionem, cola percoque in syrupum.

Sunt qui mel clarificant cum mel rosatum one excipiendum est, illud enim clysteribus magis idoneum est.

Matthæus Gradi. in consil. de lepra.

Mel myrtinum fit ex succi myrtorũ lib. 1. mellis lib. 2. igne lento simul percoctis.

Mel vuatum passulatum vulgò, fit ex vuis passis intus purgatis aqua calida. 24. horas maceratis, probè coctis, valenter expressis, expresso tandem ad mellis crassitiem percocto.

Mel emblicarum, scilicet myrobalanorũ est quo ipsæ sunt conditæ & seruatæ.

His mellis differentiis vtimur in aliis cõpositionibus.

Anacardi triti diebus 7. aceto sufficienti macerantur, octauo coquuntur ad dimidias, colantur linteolo. Succus is cum melle sufficienti coctus ad spissitudinem mel est anacardinum. Fœx verò siccata anacardi sunt præparati. Nicolaus Alexandrinus in Theodoreto ex melle anacardino, alii mel leum id quod aquæ innatat, cui incoquuntur anacardi.

Fru

Fructus aut saccharo, aut melle, aut utroque condiuntur, interdum integri & cum seminibus, sed ferè imperfecti, interdum seminibus purgati.

Fructus nostrates condiuntur poma, pyra moschatella, cydonia, persica præcocia, armeniaca, pruna, præsertim dactylina, nuces virides, cerasa, corna, baccæ ribes, & oxyacanthæ, omphaces, omnes integri præterquàm magni, vt cydonia, persica, hi enim foris & intus purgati, & in partes 4. secti condiuntur. Nuces verò depellatæ diebus nouem aqua pura in dies ter, quater mutata macerantur. Posteà coquũtur aqua, donec tenerescant, siccantur vento aut linteis, caryophyllis & cinnamomi portiunculis configuntur. Deinde vt reliqui fructus condiuntur. Alii melius nuces immaturas ter fuso (nam ferramentum acutum nigrauerit magis) configuntur, aqua sæpè mutata macerantur, coquuntur, vbi teneræ euaserunt, mox in aquam frigidam, puram coniiciuntur, exemptæ depellantur, linteo siccantur, caryophyllis, cinnamomo configuntur: saccharo clarificato & percocto teguntur, quod secundo aut tertio quoque die, quia recruduit, parum est recoquendum nucibus tamen intereà exemptis.

Dies 4. sufficiunt edulcare nuces si aqua fluuiali multa & sæpè mutata macerés, tot autem diebus insipidæ euadũt, & semis putres. Saccharũ si purum aqua pauca ut libra una in libr. duas sacchari coletur impurum & pingue clarificetur cũ æquali aqua.

Sic

Sic enim virides,& puræ magis permanent. Cydonia quoque purgata ex aqua coquuntur, donec tenerescant posteà condiuntur. Modus autem condiendi omnibus est vnus, saccharo enim ad syrupi consistentiam cocto immissi incoquuntur, donec syrupi consistentiam saccharũ recuperarit quam amisit fructuum humore solutum. Quin & præcocia si prætereà saccharum retrudant, id exemptis intereà præcocibus recoquendum, deinde præcocibus reddendum. Si enim cum saccharo recoquerentur durescerent. Aliæ cydoniorum amborum conditura docentur in Mesuæ, sectione prima.

Gelatinam cydoniorum sunt qui ex succo cydoniorum coquunt, alii ex cydoniati parte liquidiore, affuso vtrobique pauco succo ribes, aut oxyacanthæ, ad ruboris gratiam.

CONDITVRA SEMINVM, *& aliorum quorundam.*

CORIANDRVM in tabula polita decliui, crebro succussu purgatur. Rotundius enim ac integrum delabitur. Quæ verò sunt quassa grana, & cum his alienę quædam materiæ in via ferè hærent, vel in ipsis ceu carceribus pigra cessant. Aceto id mersum horis circiter octo sine igni maceratur,

tur, igni frigitur ac ficcatur, eius libra vna faccharo fic tegitur ac incruftatur. Aquæ in lebetem ftannatum impofitæ libris nouem albumina ouorum tria iniiciuntur, fcopularum agitatu multo in fpumam tolluntur, mox facchari, fi impurum eft (purum enim partius fatis eft partioremque aquam requirit) libræ nouem mifcentur igni, omnia fimul feruendo parum diu, & rudicula confunduntur, donec fpuma nigrefcat, quòd aquæ fexta parte confumpta ferè accidit, per pannum laneum colatur. Eius propè dimidium in fyrupi ferè confiftentiam recoquitur. Intereà femidolio focum alterum habenti fuperpofitum in magna pelui ærea coriandrium manibus ad ficcandum ducitur. Dum ficcum eft facchari eius vncia circiter vna cochleari affunditur, multum diúque manibus in ea confricatur, id velut tectorium dum apparet ficcatum, iniecto nouo faccharo, iterum vt prius confricatur, idque opus repetitur, donec totum illud faccharum induerint grana coriandri. Tunc reliquum facchari dimidium in fyrupi crafsitudinem percoctum, fimiliter affunditur & confricatur.

Perlatum verò fit (fic enim vocant, quando eius corpori faccharum accrefcit in formam paruorum vnionum, quos vulgus per-

ſas appellat) ſi vbi iuſtam incruſtationē, ſed læuē & politam eſt aſſequutū, è vaſe ſublimi inferno foramine ſaccharū ſic percoctū paulatim tanquā filo perpetuò in peluim coriandrum ſic tectum habentem continenter defluat. Peluim verò continēter in omnem partem dimoueas, vel anſis apprehenſam, & ſuper corpus rotundum lineo circulo interpoſito facilè mobilē, vel facilius multò mobilem ſi anſis funes ſic ex ſolarii tigillo aliquo innexi, vt vterque alternis nunc tollatur, nūc deprimatur. Sic cortex cinnamomi, & aranciorum cōditur, ſi negligētia frictionis, aut imperitia ſaccharum fundo peluis læſerit, ſemina exime, & vaſi aquam infunde, igni trade, donec ſaccharum remolleſcat, & rudicula ferrea deradēti cedat. Vbi terſum erit fundum vaſis, aquā illam ſaccharatam effunde in vſus aliquos ſeruituram, vas linteo mundo, & igni ſicca, ſemina tūc illi redde, & opus perfice.

Quanto autē eſt ſemen minutius, tantò ęgrius ſaccharo integitur, & maiore iniuria manuum nullius propè interuētu calidario occurrentium: ſed vbi iam auctius tectoriis aliquot eſt redditum, tum tutius & facilius manibus cōfricātibus perficitur. Talia ſunt ſemē aniſi, fœniculi, apii, cari, ſeriphii, quod cōtra vermes vocant, papaueris albi in cer

nic

niculo rariore, aut dẽsiore pro seminis quã-
titate, purgatum accuratius confricandum:
Strobili, pistacia, auellanæ, amygdalæ dul-
ces, & si vis amaræ, similiter siccatæ eodem
modo, sed citius incrustantur. Caryophyllo
rum surculi cinnamomum, cortex arancii, li
monis, cucurbitæ.

Tragema, moschatũ ex puluere ireos sac
charo aqua rosarũ, & pauco moscho sic fit.
Puluis ireos velut cõpositi basis, in peluim
missa affuso pauco sacchar o tribulatur: vbi
in granula minima partim concreuit, partim
in maiora cribro exiguo cernitur, quod
transit deligitur, iterum si opus est tegitur,
donec seminis papaueris (quod etiã nonnul-
li loco pulueris ireos supponunt ad operis ce
leritatẽ) rotũditatem & magnitudinem sit
assequutũ. Tunc moschus aqua rosarũ pau-
ca, vt drachma vna vncia semisse solutus,
pauco sacchar o miscetur quo postremum fit
tectorium, sunt qui aceruo huius conditurae
moschi pyxidem biduo aut triduo tantum
obruant, vt moschi odorem trahat, substan
tiam non dissipet manifestè.

SECTIO SECVNDA DE
sapis & syrupis.

SApa est succus à nobis tantum purgatus, & crassatus solis aut ignis calore. *Mesues.*

Sapa nobis ſola paratur ex acinis vuæ albæ maturis, in lebete ſine vllo liquore coctis, per mantile colatis & expreſsis. Id autem expreſſum percoquitur ad mellis conſiſtentiam. Sunt qui vt fœlicius ſeruetur, ſaccharo pari condiunt: ſunt qui ex vuis etiam nigris ſapam coquunt.

Iulepus roſatus fit ex aqua roſarum cum pari ſaccharo cocta propè ad ſyrupi conſiſtentiam: aut multò minus ſi mox vtendus eſt, nec aër ita calet.

Iulepus violatus fit ex aqua florum, & foliorũ violæ nigræ, & pari ſaccharo ſimiliter coctis, ſuprà apozematum cõſiſtentiam infrà ſyrupi formã. Quanto enim perfectius coquitur, tãto diutius ſeruatur: ſed eſt ingratius. Parantur in rem præſentẽ, aut ſi non licet, eorum loco ſyrupi vſurpãtur. Quia verò violas non deſtillamus ex ſiccarũ infuſo coquimus. Alii magna violarum ad ſyr. violatum ex multis infuſionibus faciendũ infuſarum parum expreſſum deſtillant, hacque aqua inique vtuntur ad iulepi violati compoſitionem.

Materia ſyruporum omnis eſt à plantis, radices apii, petroſelini, fœniculi, aſparagi, ruſci, cichorii, intybi, ireos, pirethri, ſpinæ albæ, & Arabicæ, glycyrrhiza, polypodium, agaricũ, rha barbarũ, helleborus niger, aſarum,

rum,galanga,zingiber.

Herbæ,buglosſus vtraque, hyſſopus, mẽtha, calaminthe, eupatorium, abſynthium, adiantum album, origanum, thymum, epithymum,caſſutha,oxalis, fumaria, chamædrys,chamæpitis,folium. Harum item multarum ſuccus, præſertim buglosſi, menthæ, eupatorii, oxalydis, fumariæ, intybi ,portulacæ.

Fructus poma, pyra, cydonia, cucurbita, granata,citrea,pruna,dactyli, thamar Indi, myrobalani,myxa,zizypha, ficus,vuæ paſſæ mundatæ,capita papaueris albi,nigri,rubri,folliculi ſennæ. Horum multorum ſuccus tantum,præſertim pomorum ,pyrorum,cydoniorum, cucurbitæ granatorum, citreorum, & horum cortex,vuarum acerbarum & maturarum , vinum album bonum, antiquum, odorum, acetum ,ſapa. Ad hæc myrtharum,prunorum,perſicorum, ribes,oxyacanthæ, cannarum ſacchari, ſaccharum,penidia: & his affinia, manna, mel crudum,& coquendo deſpumatum.

Semina,cydoniorum,melonum,papaueris albi,nigri,rubri, lactucæ:portulacæ,apii, petroſelini,intybi,fœniculi,aniſi, liguſtici, dauci,cari:piper omne,cardamomum, hordeum,maluæ, lini,fœnigræci.

Flores,crocus,roſa,viola,ſtœchas,ſchœ-

nuanthos, epithymum, cassutha, spica nardi, caryophillum, gummi Arabicum, tragacantha, mastiche, & liquor scammoniũ. Et prę-ter hæc aqua ferè fontana pura illimis, ac omnis alienæ qualitatis expers, interdũ pluuia quæ additur, vt in eam vires medicamẽtorum simplicium macerando, & coquẽdo trahantur: deinde saccharo tradantur, vt etiam medicamentum diu coqui possit, & qualitates alienas exuat, nouas acquirat: vt etiam promptius syrupi despumentur, clarificentur, colentur, & in corpus distribuantur: & sint accipienti gratiores. A quæ vires sæpè succi sustinent, sed hi sunt, vt dicam, clarificandi.

Succi, herbarum, & fructuum ad syrupos bis coquuntur, primò ad dimidias, vt syr. de pomis, & alii propè reliqui: interdum ad partis tertiæ consumptionem, vt syr. acidus ex succo citri, & alter ex succis fructuum: interdum ad libr. vnius consumptionem semel feruefiunt, vt in syr. bizantino: deinde colantur, posteà quiescendo residere sinuntur, alii biduo, alii triduo, ali minus aut magis diu, donec scilicet quod in eo crassum & fœculentum est, subsederit, & reliquum tenuetur, clarumq́; ac purum euadat: id quod paulatim vase inclinato colatur, iterum & cum saccharo ad syrupi consisten-

tia

tiam coquitur.

Subſidet verò aliis citius, aliis tardius, aliis largius, aliis parcius, vt vinis quæ genere ſunt ſuccorum, & vrinis. Vina enim alba, quia non ferbuerunt plurimam fœcem reddunt: nigra quia multum feruendo craſſum deponunt, minus: in medio ſunt media: ſic ſuccus pomorum, cydoniorum, limonum, multa parte ſubſident: ſuccus granatorum minus, vt illis pars ſexta ferè ſubſideat, his pars octaua, vt ex ſyr. de ſucco acido citri apertè deprehendes.

Deinde cum ſaccharo propè pari percoquuntur in ſyrupum, vt ſucci puri libras 4.5. ſacchari libras 3.4. recipiant, vt in ſyrupo ſucci pomorum, cucurbitæ, ſucci lib. 7. ſacchari lib. 5. in ſyrupo ex ſucco citri libræ 10. humoris, lib. 8. ſacchari in ſyrupo acido ex pomis, interdum minus ſacchari miſcet, vt in ſyrupo. Saporis ſuccorum libræ circiter 6. in libr. tribus ſacchari ſyrupi corticum citri libræ tres poſt coctionem relictæ cum ſacchari libra vna coquuntur.

Quin ſyru. acidus ex cidoniis in ſucci libris vndecim, habet tantum ſacchari libras duas. Eſt quando modus ſacchari incertus eſt, vt in ſyrup. acido ex ſuccis fructuum ſucci libras tres coqui cum Iulepi lib. duabus,

vel pluribus, vel paucioribus. Si mannā paucam acceperit ſyrupus, nihilominus ſacchari poſtulat, vt ſyr. acidus ex manna eius vnc. tres capit, ſuccorum libras 4. ſacch. lib. tres, ſuccus tamen cannarum ſacchari, aut penidia ponuntur loco ſacchari in ſyr. de canis ſacchari niſi pro, aut, &, legas.

Quin & Iulepus clarus & purgatus ſacchari vice præſtantiſsimus eſt in ſyr. præſertim ex ſuccis frigidis aut aromaticis, vt fit à Meſue in ſyr. acido ex ſuccis fructuum, & in ſyr. corticum citri. Saccharum autem optimum ex aqua æquali coquunt, albuminibus purgant, colant, recoquunt ad penidiorum, aut ſacchari roſati, aut electarii ſicci conſiſtentiam, & ſuccos mox vbi extracti ſunt, ſine vlla coctione, colatione, reſidentia colant, per ſpumam in colo relictam ex ſaccharo iam colato puriſsimiq; hi transfluūt, & æqua portione baculo multum tribulando electariorum ſiccorum ritu paulatim miſcentur ſaccharo ſic percocto, quem Iulepum vocat Meſues, quomodo & ſyr. acetoſum ſimplicem Meſuæ, & oxyſaccharum Nicolai, & alios multos ſyrupos ex ſuccis plærique hodie componunt, vt vires eorum ſint integriores, nec ita promptè candeſcant, quod vitium pauco melle miſto quidam effugiunt. Id quod probo maximè, mo

do

do non canescant,& situm non ducant ob succorum cruditatem. Quod vitium cauetur insolatu: quæ coctio his potior est, quàm quæ ab igne. Hoc autem modo syr. acidus citri, limonum, acetatus simplex albissimus fit, granatorum autem ribes oxyacanthæ syrup. cum debeat esse ruber, minus diu debet tribulari, ne coloris sui gratiam amittat. Est quando saccharum simul cum penidiis miscetur, vt in syru. papauerum ad catarrhum sacchari & penidiorum ana vnciæ quatuor in decocti selibra: & in syr. papauerum ad tussim, sacchari & penidiorum ana vnc. 8. in decocti lib. duabus, sed in illo saccharum est parcius, vt in syru. adianti, sacchari clarificati, & aquæ adiãti ana vnc. octo cum lib. duabus decocti.

Coquuntur autem in vase terreo plumbato potius quàm æreo stannato, igni prunarum lento, aut flamma exigua, sed sine fumo, vt carbones antè sint omnino accensi quàm vas igni tradatur: qui si coctioni non sufficiant, alii ex foco semiusti substituantur, vt diximus in methodo medicamenta componendi lib. 3. ne carbonum nouorum teter vapor coquenda vitiet.

Coquuntur syrupi ad iustam crassitiem, seu donec portio eorum refrigerata digitis tractatu hæret, ac fila ducit, & iniecta mar-

mori aut ſcutellæ ſtat & dureſcit non fluitat, ſeu donec immiſsi humoris ſeu decocti, ſeu ſucci vnciæ circiter duæ in libris ſingulis ſacchari ſuperſint. Id quod depræhendes bullarum modo & numero: nam quoad ſucci multum supereſt in medio bullam excitat vnam, eamque maximam in ambitu paucas & paruas: dum verò in ſyrupi conſiſtentiam coctum propè eſt pro bulla illa maxima, plurimæ vbique mediocres tolluntur.

Nicolaus Alexādrinus in ſyr. roſaceo.

Qui verò ſyrupi decocto conſtant, non ſuccis: pro ſeminum aut radicum libra vna requirunt aquæ libras circiter quatuor, pro herbarum manipulis quatuor, ſiccarum quidem, aquæ libras duas: viridium verò libram vnam, aliorum autem ſimpliciũ quia pauca ſunt parua habetur ratio. Meſues tamen, radicum ſimul & ſeminum libram vnã coquit in aquæ libris decem ad dimidias in ſyrupo acetato cum radicibus.

Cum item hordeum, vel aliud diu coquendum eſt, aut per ſe eſt macerandum, aut tanto largior aqua eſt affundenda, quanto coctio longior eſt futura: ſic dum ſicca, rara, lenta, & glutinoſa coquis, aquam auge, vt in ſyrupo hyſſopi, zizyphorum, alioqui colari non poterit, niſi nodulum ex glutinoſis eam colato incoquis, aut muccaginem ex his cum portione decocti

ext

extractam coctiori iam saccharo misces. Incocta enim hæc glutinosa decoctum incolabile reddunt, quia substantia emplastica viam sibi præcludunt, poris coli obstructis. Idem vitium est si penidia miscentur ex saccharo pinguiore, impuriore cum amylo multo tractata. Sunt qui libræ medicamentorum multam coctionem sustinentium tribuant aquæ lib. 6. paucam, selibram, mediocrem. 3. lib. aquæ.

Simplicia primum deliguntur, & in scriniola papyracea, vel similia digerantur. Siqua seorsum maceranda sunt, aut simul ante macerentur: coquenda verò in lebetem in quo aqua iam caleat non tamen ferueat, iniiciantur, primum coctu contumacia, seu quæ viribus suis adhuc integris, longam sustinent coctionem, qualia ferè sunt radices, semina, fructus, cortices lignorum: deinde illa quæ mediocriter: postremò quę ob essentiæ tenuitatem, aut virium imbecillitatem, etiam mediocri coctione exanimantur. Id quod odore, sapore, colore natiuo mox perdito ferè declarant. Quanquam color viridis in adiantis, ruber in zizyphis magis intenditur: quia in his valenter est mistus, & adianti perpetuò virent. de quibus omnibus abunde libro præcedente, de coctionis ratione diximus, hæc dum

Diosc.

Diosc.

carbonibus accensis coquuntur, quæ spuma supernatat, cochleari foraminulento deraditur, & simplicia, præsertim grauia, identidem rudicula tolluntur à fundo, ne vrantur, & leuia merguntur: vt coquantur, & vires suas aquæ tradant. Vbi quantum satis est co cta erunt omnia (quod ferè fit hora vna) & vim suam omnem in aqua iam quantum sa tis est consumpta deposuerunt (quod in mul tis simplicibus sapor propè aqueus relicto proprio declarat) igni aufer, & si vis in stanneam peluim, aut stannatam transuasa: tege disco mundo, horis quinque, sex, noctem, diem, macerari permitte. Post id tẽpus igni parum diu redde, vt recalescant tantum: tũc per stamen cola, & exprime. Expressum vel procul ab igni vel potius igni redditũ, ouorum duorum iniectis albuminibus in libras 9.8.10. scopulis agita diu, & permisce donec quantum potest spumescat. Mox saccharum in frusta comminutũ, immitte, aut penidia, aut mel, & si qua sunt seorsum infusa, aut so luta, vt thamar Indi, cassia, agaricũ. Posteà coque, donec feruendo parum absit à supernatando & effluendo, efflataq; modice spuma decoctum sub hac clarum appareat. Tũc vt calet panno laneo puro cola, si est glutinosum, & quod primum permearit rursus co la, & si vis totum bis, aut ter cola, mutato

eti

etiam colo, ſi propter prioris ſordem opus eſt. Nam quæ ita calida colantur, igni multum tenuata, permeant impuriora: ſi lentore carent, modicè refrigerata colentur: Panno etiam digitis molliter expreſſo, nequid vtilis materiæ in eo & fœcibus maneat, ne tamen adeò exprimas, vt ſordis aliquid ſimul elicias, tunc enim iterum foret colandum. Vbi colando iam purum erit expreſſum, purgato intereà & ſiccato lebeti redde, & igni lento percoque ad ſyrupi conſiſtentiam, ſeu donec decocti vnciæ duæ, aut tres in libris ſingulis ſuperſint.

Si autem muccoſa quædam ſint incoquẽda, vt ſemina maluæ, cydoniorum, lini, fœnigræci, maſtiche, tragacantha, gummi Arabicum, nodulo raro ligata filo longo & forti colato iam decocto incoque. Sũt qui tantum ante clarificationem incoquũt, alii ante & poſt. Poſtremò cum abſoluta eſt coctio expreſſum nonnulli abiiciunt: alii nulla ratione in decocto retinent, cũ vires ſuas ea iam tradiderint omnes, non etiã aliquas retinent, vt nodulus aromatum, rha barbari, ſcamonii, hellebori nigri, & aliorum de quibus libro ſuperiore in expreſsione.

Si verò ex infuſione ſimplicium poſt coquenda fiat ſyrupus, omnia ſimul infundantur, deinde coquantur. Sic enim vis eorum

hum

humori firmius,& diutius impressa, coctione iusta dissipari non videtur. Aqua autem infunduntur largiore sicca,rara quam viridia densa,vt in syru.stœchados simplicium, verbi gra.parum tritorum lib.vna maceretur horis 24.libris septem aquæ, si aridiora sint libris octo,quarum vnam vel paulo plus ebibent: coquantur deinde igni lento ad partis tertiæ consumptionem, quod etiã citra infusionem coquendo,faciendum est: posteà exprime,& reliquum,& lib. quatuor percoque cum mellis despumati,aut sacchari puri libris quinque ad syrupi consistentiam,& syrupi habebis lib.6.& dimidiam, aut si hyems est,ad libras sex:si æstas,ad lib. quinque & dimidiam. Nam æstate syrupi magis coquendi quàm hyeme ne ferueant humore excremẽtoso feruoris & putredinis causa relicto accedente externo calore hãc excitante,sacchari aut mellis purgati pondus par succo aut decocto quidam misceri volunt:alii verò etiam paulò plus ob nostrarum plantarum cruditatem, ob quam etiam diutius syrupi nobis sunt coquẽdi, vt propè solum sacchari aut mellis pondus maneat percocto iam syrupo. Diutius etiã coquendum:sic succi,aut decocti plus est quàm sacchari,aut mellis. Paulus tamen mellis partem vnam succi,aut aquæ partes tres coquit
ad

ad partium duarum consumptionem in rho dostacte succi rosarum sextarios duos, mellis sextarium vnum coquit ad quartæ partis consumptionem.

Coquuntur syrupi in vase quouis, sed qui acetati sunt in vase lapideo vel terreo, sed plumbato, quod etiam Mesues rectè monuit in syrup. acetato simplici, ne acetum ex ære æruginem eliciat quæ syrupum vitiet, nisi vas æreum sit stannatum, quale est quo vtuntur ferè in officinis. In quibus coctione perfectæ scopus est syrupi consistentia: si verò antequam mel recipiant, cocta erant parum, vt ad tertiæ partis consumptionem, post mel acceptum magis sunt coquenda, vt oxymel de radicibus. Minus autem quæ cocta erant donec tantùm pars tertia remaneret, vt in oxymelite de calaminthæ mediocriter, vbi ad dimidias erant cocta, aut mel perfectius coctum illis minus coctum, secundis mediocriter coctum, postremis miscendum est.

Si operis specimen edis, aut etiam tecum componis, aquæ libras quindecim cum Mesue, aut potius viginti, libras sex rosarum macera horas octo, expressis rosis nouas immitte, idque opus nouies repete: aut si libras aquæ tantum quindecim misces, expressum pende, quod si diminutum est,

qu

quod deeſt ſuffice alio expreſſo trium aut quatuor infuſionum.

Nicolaus. *Syrupus roſatus ſic paratur, roſas recentes aqua feruente macera uaſe operculato, ubi hæc refrixerit expreßis roſis & abiectis, iterum ferueſiat, & eaſdem roſas recentes alias macera. Id opus toties repete, donec aqua rubeat. Hæc albuminibus purgata cum pari ſaccharo percoquatur in ſyrupum.*

Hic præſertim recens mediocriter purgat magis ex incarnatis, ut in Meſue docui.

Parari omnino hic debet aut iulepus roſatus Meſ. in ſyrupum coquendus, non autem eius loco ſemper (quod hodie fit) ſubſtitui ſyr. ex roſarum ſiccarum infuſo ſimplici, vel duplici cum pari, aut paulo parciore ſaccharo cocto & colato, qui ſyr. roſarũ ſiccarum eſt. Alius autem ex ſucco roſarum rubrarum fiat purgatio, cum pari ſaccharo, tertius ex infuſionibus nouem roſarum, præcipuè incarnatarum purgatorius.

Nicolaus. *Syrupus uiolatus, & nymphææ, & alij ex floribus eodem modo fiunt.*

Meſues. *Syrupus ex cydonijs fit ex libris decem ſucci cydoniorum coctis ad dimidias. Deinde biduo reſidere permißis donec clareſcãt. Tunc colentur, & cum libris tribus ſacchari fiat ſyrupus.*

Si ſaccharum eſt purum, eius lib. vna aquę vnciis quatuor ſoluta tribus ferueſactionibus

bus in electarium coquitur, tunc ſuccus cydoniorum piſtillo valenter commiſcetur, ſunt qui parumper ſaccharo propè percocto incoquunt: ſi impurum eſt ſaccharum, eius libra in aquæ lib. vna coquitur, clarificatur, colatur, percoquitur in electarium, fit vt prius. Sunt qui ſuccos citra coctionem reſidendo, & inſolando purgant, deinde cum ſaccharo clarificant, colant, percoquũt. Alii aliter, vt ante diximus.

Syr. de granatis acidis, ſyr. de granatis dulcibus, ſyr. de omphacio, ſyr. ex ſucco oxalidis, eodem modo fiunt, & de ribes, & uua oxyacanthæ. *Meſues.*

Similiter ex fructuum omnium, & herbarũ ſucco fieri ſyrupus poteſt ſi ad dimidias coquatur, biduo reſidere permittatur, coletur, cũ ſaccharo propè æquali percoquatur, in ſyrupi conſiſtentiam.

Alii in his omnibus ſaccharum aqua pari ſolutum coctum modicè cum albuminibus purgant, colant, percoquunt in electarii, aut penidiorum conſiſtentiam. Tunc vbi frigeſcit, ſuccos ipſos per albumina in colo relicta colatos, & claros paulatim baculo miſcent, qua componendi ratione ſuccorum vis, præſertim frigida, vel aromatica integrior manet quàm ſi ipſi coquãtur. Alii ſuc-

cos hos residendo, & insolatu purgatos, saccharo, vt dixi, percocto cōprehēdūt. Quam componendi rationem omnino præfero ei quæ succos ad dimidias coquit.

Mesues. SYRVPI COMPOSITI.

SYRVPVS *saporis de pomis recipit succi pomorū redolentiū lib. tres, succi buglossi domestici & syluestris ana libr. duas, folliculorum sennæ unc. quatuor, croci drachm. duas, facchari albi libras tres. Fit autem sic, senna contrita horis 24. succis maceratu, semel aut bis feruefiat, coletur: expressum post cum saccharo percoquatur in syrupum: crocus autem panno lineo ligatus inter coquendum infricetur.*

Mesues. *Syrupus portulacæ accipit seminum portulacæ tritorum lib. unam, horis 24. macerandam in succi intybi cocti & purgati lib.* * *quatuor postea igni lento coque ad dimidias, & colatum cum sacchari lib. duabus percoque in syrupum.*

* *Alij sex uel etiam octo, ut colari poßit, succus enim per se glutinosus lētescit ad huic infuso seminæ.*

Syr. adiantinus recipit glycyrrhyzæ unc. duas, adianti albi unc. quinque, tempera cum aquæ fontis lib. quatuor horis 24. coque ad dimidias, expressum percoque cum sacchari clarificati, aquæ adianti albi ana unc. octo.

Ex adianti albi lib. vna, & vnciis duabus glycyrrhizæ purgatæ & tritæ, decoctis in aqu

aquæ libris ſex ad conſumptionem tertiæ partis cum ſacchari libris tribus. Hîc percoquimus, adianti albi, recentis penuria, alii cum ſacch. libra, aut ſeſquilibra coquunt ſine aqua adianti, alii adiantum album recens multum ſine glycyrrhiza aqua macerant, exprimunt, cum ſaccharo clarificant, percoquunt.

Syr. ziziphorum fit ex zizyphis ſexaginta, uiolarum, ſeminis maluæ, ana unc. quinque, adianti albi, glycyrrhizæ, hordei mundati, ana unc. una, ſemi. cydoniorum, papaueris, melonis, lactucæ, tragacanthæ, ana drach. tribus, coctis cum aquæ fontanæ lib. quatuor, & lib. ſacchari duabus. *Meſues.*

Aqua eſt parcior quàm vt poſsit colari, ob id vel augenda eſt, vel ſemen maluæ & cydoniorum, & gummi tragacanthæ nodulo ligata clarificato ſyrupo immitantur, vel dimidium nodulo coctioni ante clarificationem immittatur: reliquum iam clarificato, ſi autem muccaginem ex his extractam non clarificato immiſeris, ægerrimè ob horum lentorem colatur: ſi colato, turbidus & impurus, ob id ingratior fit ſyrupus.

Syr. papaueris fit ex capitum papaueris albi & nigri, ana drachm. ſexaginta coctis in libr. quatuor aquæ pluuialis ad conſumptionem lib. 2. *Ibidem.*

& dimidiæ, tunc percoquantur cum ſacchari albi, & penidiorum ana uncijs quatuor.

Largiore ſaccharo ſi condias, vt lib. vna, aut etiam duabus gratius erit, & citra multam coctionem facultati refrigeranti inimicam diutius ſeruabitur, cum pauco autẽ ſaccharo puro, ſi diu non erit ſeruandum eſt efficacius. Capita cum ſeminibus magnorũ & paruorum ſiccorum & humidorum media macerentur 24. horis: & ſi ſint ſicciora, pluribus deinde coquantur, donec tabeſcãt: exprimantur cum ſaccharo, vel melle pro variis medici ſcopis, percoquãtur in ſyrupum. Vide diacodium in Meſ.

Ibidem. *Syr. acetatus ſimplex recipit aquæ fontis lib. quatuor cum ſacchari lib. quinque coquendas in uaſe lapideo, ad dimidias ſemper deſpumando, tunc adde aceti albi clari lib. duas.*

Sunt qui ſaccharum aqua ſolutũ mediocriter coquãt, albuminibus purgant, colant, percoquunt in electarii cõſiſtentiam frigeſcenti, paulatim baculo miſcent acetum purum, vel per albumina in colo relicta colatum, idque ne candeſcat. Alii Nicolaum ſequentes aceti albi partes duas cum ſaccharo puriſsimo coquunt & deſpumant, neque aliter clarificant. Hic quanquam minimum, tamen compoſitus eſt.

Syr.

*Putatur inuentus, uel usu multo celebratus bizantij unde illi nomen alijs à pretio denarij bizantini qui quibusdam hodie etiam bisantius dicitur, unde & syr. quoq; hūc denarij uocant.

*Syr. acetatus cum radicibus recipit radicum apij, fœniculi, intybi, ana unc. tres, seminum apij, fœniculi, anisi, ana unc. unam, sem. intybi unci. dimidiam. Hæc omnia igni lento coquantur ad dimidias in aquæ fontanæ lib. decem, tunc additis sacchari lib. tribus clarificetur, deinde acetum additur.

*Syr. Bizantinus recipit succi intybi, & apij ana lib. duas, succi lupuli, buglossi hortensis, uel syluestris ana lib. unam, ferueſiant semel & purgentur. Eius succi clarificati libras quatuor igni lento coque in syrupum cum sacchari libr. duabus, & dimidia interdum additur * acetum mensura succorum purgatorum dimidia: interdum rosarum unc. duæ, glycyrrhizæ, unc. dimidia: spicæ nardi drachm. duæ sem. anisi, fœniculi, apij, ana drachm. tres succis incoquuntur.

* Syr. bizātinus ab solute sine aceto est. Syr. bizātinus acetatus. Syr. byzātinus cum additionibus.

*Syr. de quinque radicibus accipit radicum apij, fœniculi, petroselini, asparagi, rusci, ana unc. duas, coque libr. sex aquæ fontis, ad tertiæ partis consumptionem expressum percoquitur cum sacchari lib. tribus, addendo sub finem aceti unc. octo.

* Incerti est autoris

Oxymeli simplex fit ex aceti parte una, mellis partibus duabus, aquæ partibus quatuor coctis in syr. consistentiam despumando.

Hodie sic coquunt quod diu seruandum est. Oxymeli autem Galeni ex aceti parte vna, mellis partibus duabus, aquæ partibus hyeme octo, æstate etiam duodecim. Mel cum aqua primùm despumatur, vbi spumare desiit, cum aceto iterum despumatur, refrigeratũ albuminibus clarificatur, igni redditur parum diu, cùm tollitur, cinnamomũ ad drach. vnam in libr. singulas: dum refrixit, per pannum bis, ter colatur: addito si vis etiam tum cinnamomo iucundissimum, dies paucos loco frigido seruatur ex albo aceto melle pulchrius.

Acetum scillinum sic fit, scillæ laminas inter corticem & cor medias, acu linea filo consutas tanto interuallo ne se contigant siccabis in umbra dies quadraginta, posteà concisam cultello ligneo lib. unam dies alios 40. insolabis, in aceti boni lib. 8. in uase uitriato, striti orificij bene obstructi, posteà colabis, & seruabis.

Sunt qui inter scillæ laminas ne se tangant, & ad odoris gratiam intersuunt fœniculi viridis, aut sicci stipites.

Ibidem. *Oxymeli scillinum fit ex aceti scillini libr.*

dua

duabus, mellis despumati, lib. tribus decoctis despumando.

Ante mel sit despumatum, vt in melle rosato, sed quam spumam vi aceti scillini expuit, eam detrade.

Oxysaccharum fit ex aceti unc. quatuor, sacchari lib. una, succi granatorum acidorum maturorum lib. dimidia. *Nicolaus saler. aliter fer Nicophar.*

Saccharum si purum est aceto solutum, duabus aut tribus feruefactionibus coquitur in electarium, posteà cum parum refrixit, pistillo miscetur succus granatorum. Si autem saccharum est impurum, ex aqua coquitur & clarificatur, deinde aceto & succo percoquitur.

*Syr. absynthij recipit absynthij Romani libr. dimidiam, rosarum rubrarum unc. duas, spicæ nardi drachm. tres, uini antiqui boni & odori, succi cydoniorum ana libr. *unam & dimidiam. In his macera horis 24. prædicta coque igni lento ad dimidias cū mellis lib. duabus, fiat syrupus.* **Alij, lib. duas & dimidiā, ut facilius coletur & ualentius astringat.*

Absynthium, rosæ, spica minutim concisa vino & succo macerantur, coquuntur, exprimuntur, expressum cum saccharo clarificatum percoquitur in syrupum. Satius fuerit absynthium per se infundere, & rosas, & spicam simul, deinde infuso absynthii parum cocto addere alterum, & parum

ſimul coquere, exprimere. In expreſſo libr. ſacchari diſſoluti albuminibus clarifica, cola, tunc adde libr. reliquam ſacchari, ſed puriſsimi, vel per ſe clarificati. Si enim decoctum id cum duabus ſimul libris ſacchari clarificas ob ſucci paucitatem non percolabitur, niſi ſuccũ, vt dixi, auxeris ad libr. duas & dimidiam.

*Syr. menthæ recipit ſucci cydoniorum acidodulcium & dulcium, ſucci granatorum acidorum dulcium, acido dulcium, ana, lib. unam, & dimidiam *foliorum roſarum unc. duas, coque igni lento ad dimidias, * cum mellis uel ſacchari lib. duabus fiat ſyrupus, aromatizetur cum gallia.

*Sunt qui pomorum acido dulcium, ut ramburorũ, & granatorum acido dulciũ, tantũ ana lib. duas & dimidiam miſcent.

*minutim conciſæ.

*quæ ſuccos macerando opotos coquẽdo reddit.

Succos potes ſole, igni, quiete purgare, & his reliqua macerare, vel citra purgationẽ. His cætera macerabis horis. 24. igni lento coque, exprimè, recoque, clarifica cum ſaccharo, vel ſaccharum clarificatum miſcé, cola, exprimè cum ſaccharo, expreſſum clarifica, colatur panno ægre & lente, ſed tandem aut pannum muta, aut ſaccharum, vt prius partire.

Loco ſyruporum fumariæ maioris & minoris hodie coquimus ſyr. ex ſucco ſolius fumariæ cocto reſidendo, purgato, percocto in ſyrupum cum ſaccharo æquali.

Syr.

Syr. epithymi recipit epithymi boni hortensis drach. uiginti, myrobalanorum Indarum, citrearum ana drach. quindecim, cassuthæ, fumariæ ana drach. decem, thymi, calamintes, buglossi, stœchados, glycyrrhizæ, polypodij, agarici, myrobal. emblicarum, & belleric. ana drach. sex, rosarum, semi. fœniculi, anisi, ana drach. duas & dimidiam, pruna uiginti, uuarum passarum purgatarum unc. quatuor. Thamar Indorum unc. duas & dimidiam, sacchari libr. quatuor, sapæ lib. duas, fiat syrupus. *Mesues.*

Pruna, vuæ, semina, polypodium in aquæ libris octo coquantur, posteà glycyrrhiza, buglossus, fumaria: post myrobalani, calaminthæ, thymus: deinde propè coctis epithymus, cassutha, stœchas, rosæ, agaricum, addantur, vbi aquæ dimidium erit consumptum, aufer igni macerari noctem vnam sine, recalfactum exprime, expressum clarifica cum saccharo, & cola. Thamar Indi cum decocti vnciis duabus creti & pensi, vt purgatis pondus iustum expleant, syrupo addantur, minimum coquantur ad decocti scilicet consumptionem, & sapa syrupo soluta misceatur: recoqui enim non debet. Sine his duobus sapore iucundo præditis consistentia fuerit liquidior, clarior & gratior, & efficax syrupus ad ea quæ promittit. Sunt qui

rectius agaricum, & myrobalanos seorsum infusos exprimũt, & aliis miscent, paulò ante collationem.

Mesues. *Syr. stœchados recipit florũ stœchados drach. triginta, thymi, calaminthes, origani ana drach. decem, anisi, pyrethri, ana drach. septem, piperis longi drach. tres, zingiberis drachmas duas, uuarum passarum purgatarum uncias quatuor, mellis libr. quinque condiatur cinnamomi, calami aromatici, spicæ nardi, croci, zingiberis, piperis nigri & longi ana drach. una & dimidia, ligata in panno raro & appensa in syrupum.*

Coquitur in aquæ libr. 7. vel octo ad libr. circiter duarum consumptionem, colatum cum sacchari libr. quinque clarificatur, colatur, propè percocto immergitur sæpe nodulus, & rudicula comprimitur: postremò in percocto appenditur. Vuæ, origanum, calaminthe, pyrethrum, zingiber, piper, thymus, stœchas hoc ordine coquantur.

*Syr. glycyrrhizæ recipit glycyrrhizæ unc. duas, adianti albi unc. unam, hyssopi sicci unc. dimidiam, horis 24. macera, aquæ libr. quatuor coque ad dimidias, expressum percoque cũ *mellis, sacchari, penidiorum ana unc. octo, aquæ rosarum unc. sex.*

*Despumati.

Hodie coquunt plerique sine maceratione

ne, quòd ex his facultas in aquam coquendo promptè trahi posſit. Hæc roſarum aqua percocto iam ſyrupo addenda, ſed coquendo conſumenda, niſi cum quibuſdam drach. tantum ſex miſceas, tunc enim recoqui non oportet, quia aqua tam pauca ſaccharũ non recrudat. Sunt qui manè macerãt, poſt meridiem coquunt, penidia hæc fiant ex ſaccharo puriſsimo (nam impurum ægre colatur) hoc eſt, ſaccharum ad conſiſtentiam penidiis debitam coctum, & pertritum piſtillo ligneo in vaſe non auté manibus oleo, inunctis etiam cum amylo, tractum in penidia nempè illo ſaccharo impuriora.

Syr. hyſſopi, recipit hyſſopi mediocriter ſicci, radicum apij, fœniculi, glycyrrhizæ, ana drach. decem, hordei mundi unc. dimidiam, ſemi. maluæ & cydoniorum, tragacanthæ ana drachm. tres, adianti albi drach. ſex, zizypha, myza ana triginta, uuarum paſſarum purgatarũ drach. duodecim: ficus ſiccas, dactylos pingues ana decem, penidiorum alborum lib. duas: fiat ſyrupus. Meſues.

In lib. aquæ ſex calidas iniice hordeum hora poſt dimidia radices ſi dantur recentes, elignatas tamen & cõciſas, horæ quarta parte poſt, fructus omnes, mox ſemina, & tragacantham linteo raro ligata, filo lõgo, poſt

postremò adiantum, penidia vt prius.

Ibidem.

Syr. praßij, recipit praßij unc. duas, hyßopi, adianti albi, ana drach. ſex, glycyrrhizæ, unc. unam, calaminthes, aniſi, radicum apij, fœniculi ana drach. quinque, ireos, ſemi. maluæ & fœnigræci ana drach. tres ſemi. lini & cydoniorum ana drach. duas, uuarum paſſarum purgatarum unc. quinque, ficus paſſas pingues quindecim, penidiorum mellis boni deſpumati ana lib. duas.

In aquæ libris octo radices primum, deinde aniſum, vuæ, ficus, poſt praſium, hyſſopum, calaminthe, poſtremò adiantum coquantur ad dimidias, horis ſex macerentur, recalfiant, exprimantur, cum penidiis & ſaccharo clarificentur, colentur, percoquantur in ſyr. intereà identidem in id colatum, & ſi vis expreſſum immerſo & confricato nodulo ſemina maluæ, lini, fœnigræci, cydoniorum continente.

Ibidem.

Syrupus intybi recipit ſucci intybi una feruefactione, deinde reſidentia purgati lib. octo, affunde paulatim, ſaccharo, ſi impurum eſt clarificato. Si uerò minus eſt purum, ſucco diſſolutum coquatur, cum albuminibus purgetur, coletur, percoquatur in ſyrupum, nam hic ſuccus prompte corrumpitur, cum ſuccus limonum, granatorum, cydoniorum, etiam per ſe ſeruari poßint, & mul

tò

tò magis parum cocti cum saccharo.

Intybum accipe cicorium syluestre non lactucam syuestrem vulgi endiuiam seu intybum. Ne sit opus prætereà syr. duobus de cichorio simplici, & de endiuia simplici. Quod si in aliquibus scripturis intybus & cichorium requirantur, vel ipsum auge, vel satiuum & erraticum, angustifolium, aut latifolium, vel alias cichorii species misce.

Syr. arthemisiæ Matthæi Gradi in cap. de mẽsibus ciendis lib. 9. ad Almansorem, recipit arthemisiæ manipulos duos, pulegij, calaminthes, origani, melißophyli, persicariæ, sabinæ, sampsuchi, chamædryos, hyperici, chamæpityos, matricariæ cum flore, centaurij parui, rutæ, bethonicæ, bugloßi.

Radicum fœniculi, apij, petroselini, asparagi, rusci, saxifragiæ, enule, dictamni, cyperi, rubiæ, iridis, pæoniæ ana manipulum unum.

Seminis iuniperi, libystici, petroselini, apij, anisi, melanthij, carpobalsami, costi, asari, pyrethri, caßiæ ligneæ, cardamomi, calami aromatici, phu, ana unc. semissem. Quassata infundantur aquæ fluuiali sufficienti horas 24. post coque ad aquæ dimidiæ consumptionem. Tunc aufer igni, dũ aqua tepuerit, frica manibus omnia

&

& cola expressum percoque in syrupũ cum mellis & sacchari quantitate sufficienti. Additur interdum acetum acerrimum, uel scillites largius, partius pro scopis uarijs, aromatizatur cinnamomo & spica.

Alius simplicior isto est in usu. In aquæ libras octo coque primum radices nostrates, deinde semina, post herbas, postremò pyrethrum, & aromata. Costum, asarum, cassiam, cardamomum, calamum aromaticum, phu vbi libræ quatuor supererunt, fiat vt in cæteris, & cum sacchari & mellis ana libra vna, & dimidia percoquatur, vt sit efficacius, quanuis plurima multum amara recipiat, pauco melle & saccharo dulcoratur, persicariam astringentem & frigidam, quæ maculato est folio nonnulli miscent: ego autem acrem & non maculatam vsurpandam censeo, vt acria & menses mouentia sint omnia nulla temperantia.

Idem plærisque fit simplex ablato rhabarbaro. *Syr. cichorij ex Gulielmo Placentino, recipit cichorij manipulos duos.*

Foliorum buglossi utriusque, lactucæ, cichorij hortensis, oxalydis, uiolæ nigræ, sereneos tricariæ ana manipulum unum, rhabarbari dracb. duas.

Herbæ tritæ coquantur in lib. duabus, aquæ ad partis tertiæ consumptionem, colentur. Adde

exp

expresso saccharo libras duas, clarificetur, & iterum coletur, reddatur igni, adde rha barbarum pulueratum panno lineo ligatum, & sæpe confrica, donec syrupus erit percoctus.

Syr. cichorij alter ex Nicolao Florentino, recipit intybi satiui & erratici ana manipulos duos cucurbitæ, lichenis, lactucæ syluestris, & satiuæ, fumariæ, lupulorum, ana manipulũ unum, hordei integri, halicacabi ana unc. quatuor, glycyrrhizæ, adiãti albi & nigri, & uulgaris, asplenij cassuthæ, ana drach. sex, radicum fœniculi, apij, asparagi, ana unc. duas, coque in aqua sufficienti, cola, cum saccharo clarificatum & rursus colatum percoque in syrupum confricãdo in eius libris singulis rha barbari, drach quatuor, panno raro ligatas cum spicæ nardi scrupulis quatuor. Dantur unciæ tres cum emulsione seminum quatuor frigidorum maiorum.

Hi duo syrupi hepatis obstructionibus, & intemperaturæ calidæ destinati, quia nominibus Barbaris & nemini intellectis constant, pelagus opinionũ pepererunt. Nã endiuia sylnestris & domestica, taraxacon, batissosere, scariola, cichorium, quid apud hos sit Barbaros nunquam possis ex ipsorum scriptis didicisse tam sunt ea plena crassa ignorantia. Propterea mihi videtur satius

cum

cum cichorii ſeu ſeridis genus omne eadem ſit facultate, cichorium autẽ quod ſylueſtre eſt ſtomacho vtilius & efficacius ſit, vt ſyrupus hic ex ſolo fiat cichorio, aut cichorii ſucco, ſed largiore, vt ſit ſimpliciſsimus, cui ſi ad pompam voles alias ſeridis ſpecies miſcere, & lactucam ſatiuam & agreſtem, & ſohelum vtrunque, & hieracium vtrunque, & chondrillam luteam, ac ceruleam, & ſi quid aliud tam ſatiuum quàm agreſte lacteũ eſt, ac cichorii generis, nihil repugno, modo tã nõ ſis anxius in harum vocum Barbaris cum re corruptarum inquiſitione. Aſſueſce igitur vocibus Dioſcoridis, nec te afflicta deſiderio barbararum vocum, quæ quid ſignificent ne ipſi quidem qui hos ſyrupos ſcripſerunt, nec ipſorum alius quiſquam vnquam pernouit, aut certò definiuit.

Endiuia (quod nomen ex intybo corruperunt) Barbaris eſt quæ lactuca ſylueſtris Dioſcoridis videtur. Thuſcis autem vulgò endiuia eſt intybus, ſeu ſeris, lato folio: ſcariola verò ex ſeride etiam deprauatum eſt, intybus eſt ſatiuus anguſti folium.

Taraxacon ſeu altaracon, etiam Gatinariæ aut cichorium eſt, aut dens leonis ſeu cichorium erraticum, latifolium Plinio dictum. Batiſſoſeris Hermolao corruptum videtur ex baptiſecula, quæ illi cyanus eſt, ru-

rib

ribus sic dicta quod seculam, id est, falcem messoria remoretur. alii malunt baptissoserim esse serim, idest, cichoriū quoddam erraticum: in tritico frequens flore cyanum referente, quibus magis accedo.

SECTIO TERTIA DE *Elegmatibus.*

ELEGMATVM seu lintuum materiæ ferè sunt Mesuæ partes plantarum. Radices, vt glycyrrhizæ, scillæ, iridis, bryoniæ: allii, ari, dracontii, cānæ vstæ, quod spodiū Arabibus dicitur. *Lohoc.*

Herbæ, hyssopus, prasium, adiantum album, calaminthæ, brassica. Flos croci. Fructus, vuæ passæ, ficus passæ, dactyli, myxa, zizypha, capita papaueris albi.

Succi radicum, glycyrrhizæ, scillæ.

Succi herbarum, brassicæ, prassii, fœniculi, cannarum sacchari idest, saccharum, & ex hoc penidia, mel.

Succi fructuum, mororum, batinorū, nucum, myrtarum, pulpa cassiæ, sapa.

Gummi, tragacanthi, arabicum, myrrha.

Semina, papaueris albi, & inde syrupus, psyllii, cydoniorum, maluæ, melonum, cucumeris, citreoli, amygdalæ dulces, amaræ, strobyli, auellanæ, lactucæ, portulacæ, lini, fœnigræci, fœniculi, anisi, nasturcii, amylū, farina fabarum.

Cortices cinnamomũ,& alii cortices,radicis capparis,tamaricis,hellebori,petroselini,&c. Præter hęc aqua cui multa horum infunduntur,incoquuntúrue,& ex animalibus pulmo vulpis,butyrum.

Ex his radices & herbæ terũtur si sunt siccæ,vel aqua incoctæ & tritæ, & cretæ aliis miscentur,spodium ducendo friatur.

Fructus purgati teruntur, cernuntur : sed dactyli intus & foris purgati ante decocto thoracico aliquo macerantur:capita papaueris albi macerãtur,coquuntur, exprimuntur, abiiciuntur.

Succi omnes ferè hoc loco liquidi sunt, & ob id promptè miscentur : glycyrrhizæ autem succus, vel dissoluitur, vel in taleolas sectus,inter papyros siccatus, vt aliter calfactas,scilicet aliquoties pistillo & mortario teritur.

Gummi teruntur calfactis pistillo & mortario si est siccatione opus, vel in muccaginem soluuntur.

Semina si maiora sint,deppellata cultello inciduntur, vt amygdalæ, strobili, pistacia,auellanæ,fabæ,melonum,cucumeris,citreoli,si parua puluerantur, & si vis horum quædam vt papaueris post inciduntur, ex aliis etiam muccago extrahi,& reliquis misceri potest, vt ex semine lini, fœnigræci,

cyd

cydoniorum, psyllii.

Huius verò tempestatis elegmatum materiæ, magis sunt penidia, pilulæ albæ, bechicæ, electarium, vel pulueris E. diatragacãthi fri. diairis simplicis, & Salomonis dia calaminthes, dia hyssopi, diaprassii, saccharum cãdefactum, succus glycyrrhizæ, cassia, cum syr. adianti, glycyrrhizæ, zizyphorum, vel alio thoracico magis & minus calido, tergente incidente, pro medici indicationibus. Quibus misceri possunt etiam alia simplicia prius dicta dulcia, amara, acria.

Tamen ex veterũ elegmatis hodie quidam retinẽt elegma sanũ, ex pulmone vulpis, diacodiõ, diamorõ, diacariõ. De quibus quia est abundè nobis dictum sectione tertia Mesuæ, frustra hic repetenda nõ fuerũt.

Sunt etiam qui compositum hoc medicamẽtũ elegma cassiæ pro enematibus vocãt, & sic parant. In libra vna decocti violarum, maluæ mercurialis, betæ parietariæ, absynthii coquunt mellis lib. dimidiam, & sub finem iniiciunt pulpæ cassiæ fistulæ purgatæ libram vnam.

SECTIO QVARTA.

SECTIO quarta de apozomatibus, & infusis est: quia tamen horum nullum hodie in vsu est, satius fuerit si quem vtendi cupiditas cœperit, Mesuen consulere.

Quæ autem infusa & apozemata in rem præsentem hodie facimus, longè sunt ab illis diuersa, & tam paratu facilia, vt vel puero perspicua sint. Quapropter de his supersedere malui quàm parum necessaria, etiam intelligentibus inculcare, præsertim cum statuerimus aliquãdo dare typographis cõmentarium quendam nostrum de remediis medicis omnibus sumendis & admouendis: inter quem multa congerimus exempla apozematum, & infusorum hac ætate consuetorum, quæ ad medicum magis quàm ad pharmacopœum pertinent.

SECTIO QVINTA.

SECTIO quinta de antidotis seu electariis quorum materiæ ex omni medicamentorum simpliciũ genere petuntur. Hæc formis quatuor præcipue parantur, sicca seu puluere, melle excepta, vel saccharo, vel alio humore.

Quoniam verò puluis horum est materia reliquarum trium formarum de puluere prius mihi fusius dicendum, quoniam hic vario fit modo, vt mox audies.

Vt autem planius intelligas, pauca quædam capita ex trituræ ratione mihi sunt leuiter perstringenda, ne in compositionibus singulis hæc sint inculcanda.

Teruntur, primùm radices acori, cyperi,

cos

costi, phu, gentianæ, glycyrrhizæ, mei, zingiberis, & similium, & interdum coquũtur, si electarium præsertim molle est futurum, sed ante leuiter fractæ.

His mediocriter tritis semina fœniculi, apii, petroselini, anisi, dauci, ameos, seseleos, amomi, cardamomi, & similia adduntur.

Semina autem cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, cnici, vt nuclei pinei, amygdalæ inciduntur cultello per se, aut etiam saccharo pauco, ne pinguescant adiecto.

Posteà herbæ siccæ, casia, cinnamomũ, aspalathum, calamus odoratus, caryophylla, spica nardi, schœnuanthos.

Postremò flores rosarum, croci, epitymi, forpicibus ante confecti.

Vuæ, dactyli & similes fructus, vel per se triti cernũtur impulsu manuum, aut cochlearis, vt cassia, thamar Indi: vel secti cum siccioribus teruntur.

Bdellium, opopanax, ammoniacum, opiũ, myrrha, vino, melle, vel alio humore soluuntur, vel parua portione cum aliis siccioribus multis teruntur minutim prius secta, sic os cordis cerui, rasura eboris. Turbith modice quassatum vbi erit in diaphœnico, electario Indo vtroque & similibus, tunc sicciora misceantur zingiber, piper & similia, vt puluerari posit. Nam per se latescit non

puluëratur si sit legitimum. Quæ industria scammonio, opio, & liquoribus, gummis, resinis terendo latescentibus confert: vel pistillo & mortario calfactis illa siccare: sed id multum virium à medicamento digerit.

Terenda prætereà tenuissime calida cũ vrinas mouere studemus, vt thymum, asarum, cyminum, vt in aurea, athanasia, esdra, hæmagogo, diacurcuma, dialacca maioribus E. aromatico: crassius verò cum purgare studemus, vt in antidoto hamech vtraq;, in electario Indo maiore.

Per se teruntur rha barbarum, scammonium, nisi quòd oleum amygdalarum dulcium vtrique à quibusdam miscetur, & postrema miscentur ac è propinquo, & clementer ne euolent, aut exhalent. Seorsum quoque thus masculum, myrrha, mastiche, succinum, gummi Arabicum, tragacantha, moschus, caphura, ambra: sed hæc tria ferè cum pauca aqua rosarum, & postrema miscentur etiam è propinquo, qua ratione rha barbarum, & scammonium. Priora autem minutim secta mortarium siccius postulant, vt euphorbium, styrax calamites, sal gemma, sericum, anacardi etiam per se terantur.

Vniones, corallium vtrumque, lapidum pretiosorum fragmenta in mortario lapideo

deo vel æreo primum craſsius terũtur,poſteà ſuper marmor, porphyrium, vel alium lapidem duriſsimum ducentur, friantur, affuſa identidem pauca aqua roſarum,aut bugloſsi.

Lemnia terra,vt bolus armenia per ſe eſt friabilis,& humore aliquo ſoluta mox liqueſcit modo calcis.

Multa alia huc pertinentia ex modo componendi theriacem ſcripto nobis. lib. 4. methodi medicamenta componendi poſſunt huc tranferri, quale eſt illud quod mortarium in quo prædicta omnia teruntur, & cætera alia præſertim præcioſiora, eſt tegendum etiam duobus operculis, ne quod eſt tenuiſsimum exhalet ac euolet, eadem ratione quod iam eſt cretum curiosè inuoluatur. Si electariis ſucci, vel humida alia aſcribuntur, tollenda ſunt ſi hæc ſicca & puluere ſeruaturus es pyxidibus vitreis, vt ferè hodie fit ſi verò electarium formare libet molle, ſunt vſui quæ forma veteribus magis placuit, nam quæ hodie eſt electarii ſicci, & ſolidi forma, minus eſt vſu frequens,niſi ad palati gratiam.

Si etiam dactylos,vuas,ficus recipit medicamentum,tollantur,ſi puluerem vis, niſi pauca cum magna ſiccorum copia puluerari

posse videantur, si autem electarium mole conaris purgentur, secentur, terantur, cernãtur, & aliis misceantur.

Si puluis ante electarii solidi compositionem amygdalas, strobilos, semina frigida maiora, & similia recipit. Hæc vtendi & electariũ parandi tẽpore misceãtur, quia diebus rancida fiunt, & compositum vitiant.

Pulueris vnc. vna, vel etiam drach. sex, vni libræ sacchari ferè miscentur in electario solido: sunt qui parcius iniiciunt, non vt grassius sit electarium, sed vt ipsis cõstet minoris, præsertim cum pretiosa recipit, vt electarium de gemmis, diambra exhilarans.

Pulueris verò vnc. 3. ferè tradũtur libræ vni mellis despumati: sic tamen vt saccharum, penidia dactyli, amygdalæ, strobili, & similia, pulueris appellatione tunc non veniant. Mel tamẽ crudũ quadruplũ omnium puluerum miscet Mesues in antidoto diamoschu.

Cum verò pulueres miscentur, sit mel tepidum adeò, vt digitos admittat mel ipsum vel fundũ sartaginis, quæ mortario vel alterius manibus firmata sit oportet, quando pulueres pistillo ligneo sunt commiscendi. Id quod etiam seruandum est, si electarium solidum es facturus, quod primũ in offas mazæ modo cogunt, deinde manibus & pistil-

lo

lo ligneo ſuper papyrum puram complanãt in flaminicæ placentæ figuram, mox cultel lo ſecant in bucellas,& teſſellas, nunc rhom boides, nunc quadratas, nũc triangulas (quas lozengas vocant) nunc longiores digitorũ formas quas ob id manus Chriſti vulgus vocat. Quibus prætereà pondus circumſcri-bunt, vt drach. vnius vel plurium.

Porrò in antidotis mollibus, vt catholi co, diapruno, antidoto, hamech cum caſsia & thamar Indi, cum humore aliquo ſoluta cernuntur, thamar Indi ante per horam ſunt macerandi quam cernantur, vtraque verò antequam ſoluatur, humor eſt pendendus, vt intelligas an cum eo pondus iuſtum tha-mar Indorum & caſsia poſtquam creuiſti, re tinueris. Eodẽ modo in manna & aliis eiuſ-dem generis, quod etiam in pilulis ſeruandũ audies, dum lachrymas humore ſolutas cer nes, aut colabis.

Antidotus diambra M: ſuæ recipit cinnamo-mi, doronici, caryophyllorum, macis, nucis mo-ſchatæ, folij, galangæ ana drach: tres ſpicæ nar-di, cardamomi maioris, & minoris ana drach. unam, zingiberis drach. unam, & ſemiſſem, ſan-tali flaui, ligni aloës, piperis longi ana drach. duas, ambræ aureum unum, moſchi drach. dimi-diam. Ant. de gemmis Meſuæ recipit fragmen-

torum ſaphyri, hyacinthi, ſardinis, granatorum, ſmaragdi ana drach. unam & ſemiſſem, zedoariæ, doronici, macis, corticis citri, ſem. ocymi caryophyllati, ana drac. duas, corallij rubri, ſuccini, limaturæ eboris ana ſcript. duo been albi & rubri, caryophyllorum, zingiberis, piperis longi, ſpicæ, folij, croci, cardamomi minoris ana drach. unam, trociſchorũ, diarhodon, ligni aloës, ana drach. quinque, cinnamomi, galangæ, zurumbet ana drach. unam & ſemiſſem, foliorum argenti & auri ana aureum dimidium, moſchi boni drach. ſemiſſem, ambræ drach. duas.

Ambra moſchus per ſe terantur, coralliũ & pretioſi lapides, aut per ſe ſinguli, aut omnes ſimul quo dixi modo, cætera ſimul terenda, ſed ordine ſeruato.

*Ant. exhilarans Galeno aſcripta recipit apud Nicolaum, ſucci pomorum dulcium & odoriferorum, ſucci cydoniorum, ſucci florum borraginis, *florum baſilici.*

**ſeminis alij.*

Vini ueteris	
Croci, macis, zedoariæ.	
Xylobalſami, caryophyllorum.	*ana drach. quinque.*
Corticis citri, galangæ.	
Nucis moſchatæ, ſtyracis calamitæ.	

Ca

Caphuræ, ambræ, moschi ana drac. unã, anisi, thymi, epithymi, rasuræ eboris ana drach. duas, margaritarum, oßis à corde cerui ana drach. unam, auri & argenti puri ana scrip. unum, sacchari quantum sufficit.

Antidotum hanc non esse Galeni plane conuincunt macis, zedoaria, caryophylla, galanga, moscho cariõ, caphura, ambra, moschus, simplicia Galeno ignorata, & ebur, margaritæ, os à corde cerui, aurum, argentum, saccharum, sumi nondum cœpta Galeni seculo, aut saltem infrequentia. Saccharũ cum succis coquendum, cui percocto & refrigerato puluer es miscendi sunt.

Sacch. lib. 7. in aqua dissolutæ & coctæ, additis ad postremum his succis coquantur quantum satis est ad comprehendẽdas vncias circiter septem huius pulueris. Electarium lætificans Nicolai Alexãdrini ab hoc est diuersissimum.

Hi pulueres tres antidotorum præcipuè nobis sunt in vsu, quamuis Mesue & Nicolao humore aliquo excipiantur in electariũ molle, vt nobis tempore vtendi in electarium solidum saccharo per humorem idoneum, sed paucum soluto percocto, vt pulueris vnc. vna habeat sacch. vnc. 12. vel pul. horum iuribus & cõdimentis miscetur.

Piæ

Præter hos autem alii, quia vſu rari à nobis conſultò prætermittuntur, præſertim ea fuſius in Meſue & Nicolao interpretatis, vnde poterit pharmacopœus corrogare, ſi quãdo parare imperetur. Tales ſunt antidotus diacalaminthæ, diatrion pipereon, dioſpoliticum, diahyſſopum, diaſennæ, diacoſtum, diairis Salomonis, diapenidion, diacomeron, diatragacanthũ calidum, diamargariton calidum, alia eius generis permulta.

Ponderibus uariat Nicolaus Alexãdrinus, ex quo Salernitanus ſcripſit, nec Galeni meminit.

Nunc de antidotis dicendum quæ ob id opiatæ vocantur, quod harum multæ opium recipiunt, quibus aliæ conſiſtentia ſimiles nomen idem vulgo ſunt ſortitæ.

Antidotum catholicum Nicolai, Galeno aſcriptum, recipit folliculorum ſennæ, caßiæ fiſtulæ purgatæ, thamar Indorum ana unc. octo, rhabarbari, uiolarum, polypodij, aniſi ana unc. quatuor, glycyrrhizæ, raſæ, penidiorum, ſacchari can desfacti ana drac. quatuor, ſeminum quatuor frigidorum, purgatorum ana unciam unam. Polypodij alterius lib. unam, tritam, in aqua coque diu, colatum percoque in ſyrupum cum libris octo aquæ ſacchari. Caßiã & thamar Indos in colati parte diſſolue, cola, ſyrupo iam percocto adde, poſtremo pulueres adijce.*

**recentes à quo tantum humiditas excremento ſa exhalarit aquæ libris 12. ad lib. 4. cõſumptionem.*

Senna, polypodiũ, glycyrrhiza, aniſum, violæ ſimul terantur, rha barbarum per ſe

*ſe

**Nihil tamen tenuiss.quia purgatorium est medicamentum non ureticum.*

*femina.4.frigida maiora excorticata scalpello minutim concidantur cum saccharo & penidiis,ne pinguescant. Casia & si recentes sunt thamar Indi per se cernantur potius,quàm cum decocti portione soluantur, ne sint ad accepti humoris consumptionem coquenda.*Vbi ex decocto polypodii syrupus erit percoctus, & ab igne depositus, iam modicè refrixerit,casia & thamar Indi creta parte syrupi dissoluantur, mox syrupo misceantur,posteà puluis prædictorũ, postremò rhabarbarum & concisa semina paulatim addantur pistillo ligneo probè permiscendo.Si verò casiam & thamar Indos decocti portione,vt vnc.duabus solueris & colaris,probè percocto ipsi syrupo misceantur, vt coctione acceptum humorem deponant.Hodie sunt qui delicatius,& efficacius componunt, sed sumptuosius, sennæ enim vnc.sexdecim in libris quatuor,rhabarbari vnc.octo,in libra dimidia decoctis radicis polypodii infundunt,senne expressum cum facch. coquunt in electarii prope consistentiam, expressum rhabarbari miscent paulatim extra ignem, deinde casiam thamar Indos creta & pulueres,

Si uerò thamar Indi decocto soluuntur & cernuntur, id pendēdum, ut intelligas si cretorũ thamar Indorũ pondus quæsitu habes.

Diadamascenon dicitur Nicolao Alexãdrino & uiridia damascena eligit.

Diaprunum simplex Nicolai recipit pruna

Damaſcena matura centum. Hæc aqua ad diſſolutionem percocta ubi modicè refrixerunt, exempta inde & manibus confricata per cribrum cernuntur, cortices & oſſa abijciuntur. Aqua hæc cum dimidia uncia uiolarum recocta* cum ſacchari libris duabus in ſyrupum percoquitur addendo pulpæ prunorum prædictæ libram unã. Hæc ubi coquendo craſſeſcere incipient, caßiæ recenter extractæ, thamar Indorum ana uncia una in portione parua prædictæ aquæ diſſoluatur, coletur, admiſceatur, ſemper ſpathula mouendo, dum perfecte omnia hæc erunt cocta, auſer igni & adde ſpathula ſemper miſcendo puluerem ſequentem ſantali albi, & rubri, ſpodij, rha barbari ana drac. tres: roſarum, uiolarum, ſeminis portulacæ, intybi, oxyacanthæ, ſucci glycyrrhizæ, tragacanthi ana drach. duas: quatuor ſeminum frigidorum maiorum purgatorum ana drachmam unam. Si uerò purgatorium uis medicamentum ab igne ubi abſtuleris, adde ſcammonij præparati unc. dimidiam in libras ſingulas.

*& colata. Vel potius ſi potes ſine humore cernendo purgẽtur, ut in catholico dixi.

Nicolaus alexãdri. ſcammonij drach. 7. in lib. ſingulas miſcet.

Sunt qui ſcammonii drach. ſex, alii vnciam vnam miſcent libris ſingulis, ſicque neſcientibus medicis imponũt, fit enim, vt medicamentum valentius purget, quod tamen clementius exiſtimabat medicus inſtituiſſe.

An

Ant. diaphœnicon Meſuæ recipit phœnicon cirrhon, id eſt dactylorum fuluorum aceto per triduum maceratorum partes centum, penidiorum cum aqua hordei coctorum partes quadraginta, turbith partes triginta quinque, amygdalarum purgatarum partes triginta, ſcammonij partes duodecim: zingiberis, piperis longi, cinnamomi, macis, galangæ, ligni aloës, foliorum rutæ ſiccorum, aniſi, fœniculi, dauci ana partes duas & ſemiſſem. Probè trita hæc omnia melle deſpumato excipiantur. *Lib. tribus*

Dactyli intus & foris purgati quo ſunt ſicciores, eò diutius & largiore aceto ſunt macerandi, quo recentiores & humidiores, minus diu & parciore aceto macerentur. Quin ſi præhumidi ſunt citra maceratione teri poſſunt aceto pauco interim affuſo: ferè autem nobis ſunt paſsi, purgati igitur, & particulatim ſecti aceto parciore* ſine igni macerẽtur, triduo in vaſe ſiliceo, vel vitriato tecto, piſtillo ligneo in mortario lapideo curioſè terantur, manu cernantur per cribrum ſetaceum, vel ſtamen, vel reliquæ pelliculæ eximantur. Potes cum his amygdalas depellatas terere & cernere, aut cultello minutim concidere, vti & nucleos pineos (quos nõnulli penidiorũ loco adhibẽt) ſed

**nam largius antè trituram effundendum facultatis dactylorum aliquid ſecum trahit.*

ſed cum culpa dactylorum ad aceti conſum ptionem ſit parum coquenda amygdalæ pin gueſcerent, ob id melius inciduntur & cum puluere reliquo miſcentur. Mellis lib. ſex aqua dupla deſpumatæ dum aqua conſum_ pta ad libras tres* redierint, & cydoniati li_ quidi conſiſtentiam habeant, dactylos mi_ ſce, parum diu coque, vt acetum exhalet. Quidam ſaccharo excipiunt in electarium ſolidum, vt & diacnicum bene tamen coqua tur, & loco ſicciore reponatur, ne rancidum fiat. Nicolai Alexandrini diaphœnicon car nium dactylorum drac. centum recipit, cæ_ tera multum ab hoc diuerſum eſt.

** ſunt enim pulueris unciæ nouem ſi drac. partem accipis.*

Ant. hamech apud Meſuen, recipit myrobalanorum flauarum unc. quatuor, cepularum Indarum, rha barbari ana drachmas duas, agarici, colocynthidos, polypodij querni ana drac. ſexdecim, abſinthij, thymi, ſennæ ana unc. unam uio larũ drach. quindecim, epithymi unc. duas, aniſi, roſarum, fœniculi ana drach. ſex, ſucci fumariæ lib. unam, pruna numero ſexaginta, uuarum pur gatarum unc ſex, macera omnia ſero lactis dies quinque in uaſe uitreato, oris anguſti, obturati. Poſt hos ſemel feruefac, cola, in colato diſſolue caßiæ fiſtulæ purgatæ unc. quatuor, thamar Indorum unc quinque, mannæ unc. duas, frica manibus, iterum cola, colato adde ſacchari lib.

Hodie melius expreſſum cũ ſaccharo in ſy

una

unam & dimidiam, ſcammonij unc. unam & dimidiam, coque ad mellis craßitudinem, tunc paulatim puluerem hunc inſperge. Myrobalanorum flauarum, cepularum Indarum ana unc. dimidiam, bellericarum, emblicarum, rha barbari, ſeminis fumariæ ana drach. tres, ſeminis aniſi, ſpicæ nardi, ana drach. duas.

Polypodium, ſenna, myrobalani, aniſum craſsiuſcule terãtur, agaricum raptim minuatur, colocynthis, roſæ, thymus, epithymus, abſynthium, minutè forpicibus incidantur, rha barbarum cultello: vel forcipe in taleolas, pruna, vuæ intus purgentur: violæ integræ, agaricũ, rha barbarũ, colocynthis cum cæteris: quinque dies macerentur ſucco fumariæ, reſidẽtia, & inſolatu etiam poſt vnã feruefactionem purgato, & ſero lactis colato quãtum omnia tegat, vt libris tribus: ſed agaricum, & colocynthidem nodulo ligare præſtiterit. Sexto die id totum leuiter coquatur, coletur mediocriter exprimendo. (Fortis enim expreſsio ex materia illa macerando & coquendo velut putrefacta terreum quoque extrahet.) Colati portione idonea diſſolutã caſsiam & thamar Indos, alia portiuncula mannam cocto ex reliqua colati parte ſyrupo, cum ſacchari lib. vna & dimidia miſce minimum coque: his enim

rup. per co quitur & refrigerato miſcentur caßia & thamar indi cretæ cum parte decocti, poſteà pẽſi & ſcãmonium coctum.

coctio longior, aut vehementior vires adimit, quapropter ne omnino coquantur, quidam ſine humore purgatam caſsiam, & thamar Indos percocto & tepenti ſyrupo miſcent, quo ſcilicet tempore adduntur pulueres aliorum & ſcammonium coctum. Serum ſit lactis caprini recēs mulcti, & in rem præſentem coagulati immiſſo ſemine cardui beatæ Mariæ confracto. Eius ſeri lib. ſex ſemel ferueſiant, albuminibus duobus purgentur: vbi refrixerint, colentur: aut ſi celerandum eſt, ter colabis etiam calidum. Capræ autem nigræ, & ex cornis ſerum hîc quidam expetunt, vt Iacpractici ad calculũ frangendum.

Ant. benedicta Nicolai recipit turbith electi, ſacchari ana drachm. decem, ſcammonij cocti, hermodiactylorum roſarum ana drachmas quinque, caryophyllorũ, ſpicæ nardi, zingiberis, croci, ſaxifragiæ, macropiperis, amomi, cardamomi, ſeminis apij, ſalis gemmæ, galangæ, macis, cari, fœniculi, ſem. aſparagi, ruſci, lithoſpermi ana drac. unam, mellis quantum ſufficit.

Turbith, ſcammonium, hermodactylos trita negligentius, vt purgent magis: reliqua tenuius, vt in corpus magis ferantur, ex trituræ diſciplina rectè quidã volunt. Turbith, eſulæ, ſacchari ana drach. decem, ſcammo

monii drachm. quinque, quædam exemplaria habent, cum esula in Nicolao Alexandrino taceatur, in eodem scribitur turbith sacchariq́ue ana drach. viginti, scammonii drach. decem, sed reliquorum omniũ ana drach. duæ, quæ pondera omnia dimidio diminuit Nicolaus Salernitanus, sunt qui etiam scãmonii drach. duas, alii drach. duas & semissem miscent.

Hierapicra, id est sacra amara Galeni, recipit cinnamomi, masliches, asari, spicæ nardi, xylobalsami, croci ana drach. sex: aloës drach. centum, mellis quantum sufficit.

Sic Galenus Romæ componi solitam suo tempore scribit: & aloën, nunc lotam, nunc illotam, nunc largiorem, nunc parciorem miscendam pro variis medicorum scopis: & croci sufficere drach. quinque. Plura de hac antidoto leges in Mesue.

Ant. hiera diacolocynthidos Practij recipit stœchados, marrubij, chamædryos, agarici, colocynthidos ana drachmas decẽ, opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotũdæ: piperis albi ana drachmas quinque, cinnamomi, spicæ nardi, myrrhæ, polij, croci, ana drac. quatuor. Opopanax & sagapenũ mortario terãtur adiecto melle tenui, id est quã liquidißimo: trita cætera & cribrata melle ad comprehẽdendũ sufficienti excipiãtur. *Scribonius largus.*

Quæ ad hãc hieram hodie celebrari cœptam magno mortalium commodo pertinent, fusissimè in Mesue docuimus. Si puluerem & siccam hieram cupis, liquores fractos purgatos aliis particulatim iniectos, cum his puluerantur. Si autem vis electarium molle, liquidissimo melle dissoluti colantur.

Ant. Philonis recipit piperis albi, hyoscyami albi ana drach. uiginti, opij drach. decem, croci drach. quinq;, spicæ, pyrethri, castorij ana drachmam unam, mellis despumati quadruplo omnium excipe. Addunt aliqui moschi scriptulum unum.

De philonio Romano & Persico lege Mesuen, mihi satis est hæc veterum descriptio. In hac antidoto pulueris vnciç tres mellis libr. singulis miscentur, vt in aliis plurimis, à Philone Iudeo philosopho Platonico doctissimo, vt scribit Nicolaus Alexãdrinus, dicta.

Ant. de baccis lauri Rasi recipit foliorum rutæ siccorum drach. decem, seminis ameos, cumini, melanthij, ligustici, origani, cari, dauci, amygdalarum amararum, piperis nigri & longi, mentastri, acori baccharũ lauri, castorij ana drach. duas, opopanacis drachm. tres, sagapeni drachm. quatuor, mellis cocti pondus omnium, tritis terendis fac electarium molle.

Ho

Hoc electarium pilularum consistentiam habebit ex tam pauco melle, nisi sagapenũ & opopanax alio melle liquidissimo dissoluantur & colentur, vt in hiera diacolocyntidos. Hodie mel pulueribus quadruplum miscent, sed puluerum nomine opopanacem & sagapenum non censent, sic est gratius, sed imbecillius.

E.diacnicũ Arnaldi uillanouani recipit pul. E.diatragacanthi frigidi unc. semissem, carnium cydoniorum unc. unam, medullæ cnici, hermodactylorum ana drachmas quatuor, zingiberis albi drachmas duas, scammonij cocti drachmas tres, turbith albi drach. sex, mannæ, granatæ drach. duas, mellis rosati colati unc. unã, sacchari unc. octo cum saccharo sufficienti fiat electarium. Diacarthami.

Caro cydoniorum siue cydonia in partes. 4. plures pauciores diuisa, & vt sunt integra saccharo condita terantur, & per stamen colentur, cuius loco si cum nostratibus cydoniatum capias in drach. eius duabus vna erit sacchari, aut mellis drach. vel etiam largius. Tunc verò id vt manna melle rosato soluta colatur per stamen, semen cnici excorticatum, vel inciditur, vel cum saccharo teritur, & pulueri turbith, hermodactylorum & zingib. simul tritorum miscetur,

ſcammonium verò per ſe. Vbi ſaccharum paulò vltra quàm electario conuenit eſt coctum,(quia liquida mox addenda ipſum vt ſic dicam recrudabunt) adde cydoniũ, mannam, mel roſatum ſimul trita & colata. Sũt qui pul. diatragacanthi omittunt, & cydoniatum cum melle ſubactum immittunt in ſacchari lib. vnam percoctam cum aquæ vnciis 4. vel ſex, ſi impurius eſt ſaccharum, & ob id deſpumandum, poſteà pulueres reliquos. Alii aliter.

Elec. de ſucco roſarum Nicolai recipit ſacchari, ſucci roſarum rubrarum perfectarum ana lib. unam uncias quatuor ſantalorum alborum & rubrorum & citreorum, ana drachmas ſex, ſpodij drach. tres, ſcammonij cocti drach. duodecim, caphuræ ſcript. unum, ad excipiendum, ſuccus cum ſaccharo in ſyrupum percoquatur.

Cui miſce ſantala & ſpodium puluerata, poſtremò ſcammonium & caphuram, vtrũque per ſe tritum.

Cum Meſuæ ſit ſolenne vnciis ſingulis compoſitionum ſcammoniatarũ dare ſcammonii cocti circiter ſcriptulum vnum, hîc Nicolaus dat propemodum ſcriptula duo, ob id rectè quibuſdam videtur ſcammonii drach. octo, huic compoſita ſufficere, tamẽ etiã drach. duodecim ſcribit Nicolaus Ale-

xand

xandrinus cap.309.lib.de cōpositione medicamentorum secundum locos, ex quo Nicolaus Salernitanus & alter Nicolaus præpositus sua descripserunt. Succo partiori cō modius fieret. Alii etiam componunt E. rosatum colagogum Mesuæ.

E.diarhodon abbatis Nicolai recipit, santali albi & rubri ana drachmas duas & semißem, tragacanthi, gummi arabici, spodij ana scriptula duo, asari, mastiches, spicæ nardi, cardamomi, succi glycyrrhizæ, croci, xylaloës, caryophyllorum, galliæ moschatæ, anisi, marathri, cinnamomi, rha barbari, seminis basilici, oxyacanthes, cichorij, portulacæ, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, ana scriptulum unum, margaritarum, oßis à corde cerui ana scriptulum dimidium, sacchari candefacti, rosarum ana unciam unam, drach. tres, caphuræ grana septem, moschi grana tria & dimidium, confice cum syrupo facto ex aqua rosarum.

Puluis huius vt aliorū vitrea pyxide operculata seruatur, & vtēdi tempore excipitur syrupo rosato percocto. Vel sacchari delecti lib. vna dissoluitur, lib. dimidia aquæ ex rosis albis recentibus destillatæ, vel rosarū siccarū decocti, vel succi rosarū rubrarum recentiū, & coquitur ad iustam crasʃitiem.

Vbi refrigerando iam multum concreuit, pulueris prædicti drach. ſex iniiciuntur, raro plures: & curiosè piſtillo ligneo, vt prædixi, miſcentur: ſemina quia citò ranceſcunt & cætera corrumpunt, miſce tantum vtendi tempore. Moſchum plerisque abominabilem, & cephalagicum, ne miſce, vti neque caphuram, niſi doctus eſt medicus qui imperet.

E. aromaticum roſatum Gabrielis apud Meſuen recipit roſarum rub. drachmas quatuordecim, glycyrrhizæ raſæ drachmas ſeptem, ligni aloës, ſantali flaui ana drach. tres, cinnamomi drachmas quinque, macis, caryophyllorum ana drachmas duas & ſemiſſem, gummi Arabici, tragacanthi ana drachmas duas, & partes duas drachmæ unius, nucis moſchatæ, cardamomi maioris, galangæ una drach. unam, ſpicæ nardi, ambræ cineritiæ ana ſcript. duo, moſchi ſcriptulum unum, ſyrupi roſati quantum ſufficit.

E. diamargariton frigidum recipit ſantalorum omnium florum uiolarum, ſeminis melonum excorticati, trociſchorum diarhodon ana drach. duas ſ rici crudi oßis à corde cerui, ſpodij, doronici Romani, been albi & rubri, ſpicæ nardi, croci ana ſcriptula duo, margaritarum integrarum & pertuſarum, raſuræ eboris, ſaphyrorum, hyacin

cinthorum, ſmaragdorum, iaſpidum uiridium, ligni aloës, ſeminis intybi & oxalydis, ambræ cineritiæ ana drachmam ſemiſſem, auri optimi drachmam unam, caphuræ ſcriptulum unum, moſchi grana duo.

Aliter Nicolao, aliter aliis, ſed hoc nobis eſt in vſu frequentiore.

E.*diatrionſantalon Nicolai recipit, ſantali albi, rubri, flaui, roſarū, pſyllij ana ſolidos duos, rha barbari, ſpodij, ſucci glycyrrhizæ, ſeminis portulacæ, ana ſolidum unū & dimidium, amyli, gummi Arabici, tragacanthi, ſeminis melonis, citreoli, cucumeris, cucurbitæ, cichorij domeſtici ana ſolidum unum, caphuræ ſcriptulum unū & dimidium, ſyrupi roſati quantum ſufficit, alij pondus roſarum quadruplum miſcent.*

Dimidium eſt deſcriptionis Nicolai Alexandrini, niſi quod ſaccharū habet pro pſyllio, & cichorii domeſtici non meminit loco ſyrupi: fit cum ſaccharo in aqua cõmuni aut roſata ſoluto.

E.*Diatragacanthon frigidum Nicolai recipit, tragacanthi albi unc. duas, gummi arabici unc. unam, drachmas duas, amyli unc. unam, penidiorum uncias tres, glycyrrhizæ, ſeminū melonis, cucurbitæ, cucumeris, citreoli ana drachmas duas, caphuræ ſcriptuli ſemiſsem, ſyrupi uio-*

lati, aut iulepi uiolati quantum sufficit.

Saccharo aqua communi, vel rosata solu to excipitur hodie.

E. Diairis simplex Mesuæ recipit radicis iridis unc. semissem, sacchari candefacti. E. diatragacanthi frigidi ana drachmas duas.

Saccharum aliud aqua rosarum soluitur ad hæc comprehendenda, libræ autem vni sacchari vnciam pulueris vnam capiēti dum refrigeratur, si albumen oui vnius vel potius succi limonum vnc. duæ, fortiter & diu misceas, vtrunque hoc electarium euadet longè albissimum. Sacchari vnc. vna, aqua rosarum soluta, cum margaritarum pul. tenuissimi drach. vna, fit manus Christi perlata vulgò dicta.

SECTIO SEXTA
de pilulis.

MEDICAMENTVM cur forma pilularum fingatur interdum, abundè diximus in Mesue, initio sectionis sextæ: hoc autem loco dicenda sunt quæ ad modum pilulas seu potius pilularum offas & magdalias componendi pertinent. Vel electaria humore aliquo egebant comprehendi præsertim mollia, sic & pilulæ, & trocischi. Is autem est magna parte mel despumatū vel

ros

rosatum, syrupus rosatus vel similis, interdum muccago tragacanthi, ita vt omnino sit glutinosum, quod pilulas debet comprehendere, vt melius velut in mazam misceantur, & mista cohæreant, ac ne simplicium facultas promptè exhalet, si offa siccitate interhiet, sed intus probè conclusa melius fermẽtetur. Ob eã causam quas pilularum species aqua, aut succo vult comprehendi Mesues aut Nicolaus, hodie nos excipimus melle, in quo succus hic ad sui consumptionẽ sit percoctus. Quod succo cõprehensæ non cohærent, sed hordeacei, aut furfuracei panis modo promptè friantur, mox siccãtur, & canescunt sitúmque ducunt putredinis indicẽ & autorem. Ob eam rem videtur Nicolaus pilulas sine quibus, fœniculi succo exceptas manibus oleo rosato, aut communi inunctis formari, & nos alutam, aut pergamenam offæ inuoluẽdæ debitam oleo quoque oblinimus.

Si tamen in vsum præsentem fiant pilulæ, possunt succo excipi, quod in multis vídentur scriptores innuisse, dum ciceris scilicet orobei, aut orobi, aut piperis magnitudine pilulas formandas imperant. Est tamen quando succi emplasticam efficiunt materiam, quando scilicet his emplastica alia soluuntur, vt aloë, scammonium,

ſagapenum, ammoniacum, gummiarabi-cum, tragacãtha. Tunc etiam pilularum maſſam rectè cõprehenderint. Omnia in pilulis craſsius terenda quã in electariis, niſi quod vtrobique lapides pretioſi, & congeneria tenuiſsimè ſunt pulueranda, & colocynthis, ne partes quas permeat vlceret.

Quæ verò lachrymæ, ſiue liquores ſuis, ſiue gũmi, ſiue reſinæ, ſi ſunt adhuc mollicu-læ, piſtillo calido, in mortario calido teren-tur & puluerabũtur, aut humore idoneo diſ-ſoluẽtur, vt alia capiãt. De ſuccis recentibus iam diximus, de ſiccatis ſeu ſapis idẽ iudiciũ quod de lachrymis, interdũ tamẽ prædictæ lachrymę, ſi purę ſunt, piſtillo calido in mor-tario calido humore pauco ſuperdato ſubi-guntur, fiuntq; idoneæ pulueribus aliis com-prehendendis, vt in pilulis fœtidis, ſagapeni & ſimilibus. Si autem ſint impuræ, diſſoluũ-tur humore quæſito, colantur, coquuntur ad humoris conſumptionem, pulueres tunc adduntur & permiſcentur.

Magdalia ſeu offa, ſeu maſſa inuoluitur, vbi ſiccata eſt quantum ſatis eſt, aluta, alba, potius quàm rubra, vt vires illas infectricũ materiarum pilulæ in ſe non trahant, aut pergamena, ſed vtraque, oleo roſato, aut cõ-muni eſt ante ſubigẽda, vt maſſam diu mol-lem ſeruet & tranſpirare vires eius prohi-

beat, obstructis oleo emplastico poris, non tamen ita quin humiditas, si qua adhuc superest excrementosa digeratur. In vsum autem non veniant pilulæ si potes, nisi iam fermentatæ, non tamen vetustate exuccæ, & exanimatæ: sed nec ita molles, vt in ore diffluant, sed consistentia mediocri fiant, aut plures, pauciores, maiores, minores pro eius, qui sumit natura, & aliis medici scopis. Si autem deuorare nequit, minimæ fiant, & syrupo aliquo inuolutæ cochleari aliquo simul deuorentur. Alii ne ingratum earum saporem percipiant, syrupo remollitas saccharo tegunt, alii foliis auri æquius, quàm nonnulli membrana prunorum, aut vuarum, aut cerato liquido. Nam carne prunorum, aut pomorum coctorum inuolui non magis prohibeo, quàm pane missali in vinum merso. Os quoque ante & post ablui potest vino, aqua, alio, vt lingua hoc imbuta saporem tetrum non sentiat: & si quid ei hæserit, tergeatur, potest etiam vini loco pomi buccellam mandere & succum deglutire, aut aliud aliquid iucũdum præsertim astringens. Sunt quoque qui os vino vel alio implent, & pilulam ori immittunt, cum vino illo deuorandum, idq́ue toties repetunt, donec omnes deuorarint: quod ad celeriorem pilularum actionẽ facit, nõ ad diuturniorẽ,

&

& ventriculum lædi pilularum præſertim durarum contactu vetat, & quibus friget vẽtriculus confert, vt quibus is aut hepar inſigniter calet, cum ptiſſana, vel humore alio deuorari poſſunt, manus etiam ligare, & eas ac nares aceto, aut frigida aut oxycrato madefacere eſt vtile. Quæ præcepta ſunt communia etiã his qui medicamenta alia quauis forma ſumpſerint, quando vomitus eorum timetur, Et præter hæc alia multa doctè à Meſue deſcripta libro primò.

Pilulæ aureæ Nicolai recipiũt aloës, ſcãmonij cocti ana drach. quinque, roſarũ, ſeminis apij ana drachmas duas, & ſemiſſem, aniſi, fœniculi, maſtiches ana drach. unam, & ſemiſſem, croci, pulpæ colocynthidos ana drachmam unam, cum aqua infuſionis tragacanthi fac maſſam.

Tragacanthi drach. vna aquæ vnc. duabus maceretur ad diſſolutionem ſuper cineres calidos coletur panno raro: hac muccagine paulatim affuſa cõprehende pulueres, hodie tamẽ ſyrupo vel melle roſato cõprehendũt omiſſa tragacãtha, neq; mea ſentẽtia infœliciter, aloë, ſcãmoniũ, colocynthis, maſtiche ſeorſum quo ſępe dixi modo terẽtur, ſimul autem ſemina, roſæ, crocus, ambo hæc prius minutim conciſa dimidium eſt compoſitionis Nicolai Alexandrini, in quo etiã

ma

masticbe non scribitur.

Pilulæ cocciæ Rasis & Mesuæ recipiunt, pulueris hieræ picræ Galeni drach. decem, colocynthidis drachmas tres, & scriptulum unum, scammonij drach. duas & semissem, turbith, stœchados ana drach. quinque.

Syrupo vel melle rosato excipe, turbith, & stœchas simul teruntur, cernantur. Nam stœchas ægre teritur licet florulenta sit, nisi inter papyros siccetur antè, quomodo etiã vis eius facilè exhalat.

Alij ex Nicolao Galeni coccia sic parant, aloës, absynthij, colocynthidos, scammonij ana partem unam, mastiches partem dimidiam, cum succo fœniculi uel absynthij, uel solani, forma massam. pil. Gal. ex aloë li. 1. c. ph. p.

Nicolaus Alexandrinus Galeni non meminit, & vocat pilulas diacolocynthidos, hisque miscet aloës, scammonii cocti ana drachmas quatuor, colocynthidos, mastiches ana drachmas duas, bdellii drachmã vnã cum succo absynthii fac orobea catapotia.

Pilulæ sine quibus esse nollo apud Nicolaũ recipiũt, aloës lotæ drachmas quatuordecim, mirobalanorum, flauarũ, cepularum, bellericarũ, emblicarũ, Indarũ, rha barbari, mastiches, absynthij, rosarum, uiolarum, sennæ, agarici, cassuthæ ana drach. unã. Tẽperentur scammonij bene tritæ & In Nicolao Alexã drino non inuenio.

pu

pulueratæ drachmæ sex & dimidia succo fœniculi, quantus scammonio per pannum colando, & pulueribus aliis ad pilulas comprehendendas sufficere uidebitur, quæ manibus unctis oleo uiolato uel communi, sed arte dicta loto formentur.

Senna myrobalani, absynthium, rosæ, violæ, casuptha simul: rha barbarum, aloë, scammonium, mastiche per se puluerentur, licet autem succo fœniculi purgato parua coctione & residentia, in quo dissolutum sit scammonium comprehendi possint, tamen ferè scammonium per se tritum & cretum aliis pulueribus miscent, omnesque simul mistos excipiunt melle, cum quo succus fœniculi coquendo sit consumptus.

Succus absynthij siccatius hodie nō seruatur, igne tamen in rē præsentē siccetur.

Pilulæ rha barbari Mesuæ, recipiunt rha barbari drachmas tres, succi glycyrrhizæ, succi absynthij, mastiches ana drachmam unam, myrobalanorum flauarum drachmas duas & semissem, seminis apij, fœniculi ana drachmam semissem, trocischorum diarhodon drachmas tres & semissem, hieræ picræ drachmas decem, forma cum aqua fœniculi.

Hi trocischi ex Mesu. sectiōe 7. repetendi.

Succus fœniculi, hîc vt in aliis cum melle coquendo est consumendus, myrobalani, succi concisi simul terenda, rha barbarum, mastiche, trocischi per se.

Pil

*Pilulæ aromaticæ Mesuæ, recipiunt cinnamomi, cubebæ, ligni aloës, calami aromatici, macis, nucis moschatæ, cardamomi, caryophyllorum, asari, mastiches, schœnuãthi, spicæ, carpobalsami ana ucciam unam, absynthij sicci rosarum ana drachmas quinque, trita crassius coque ex aquæ libris duodecim ad partium duarum cõsumptionem, frica, cola, exprime. Expressi huius libris duabus macera libram unam aloës, prius aqua pluuia sæpe lotam & siccatam tribula, sicca. Illi misce myrrhæ, mastiches ana drachmas quinque, croci drachmas * tres, omnia macera, reliquo expresso, tribula, sicca.*

Siccatur aloë primùm in vmbra, post in sole Mesuæ cap. de aloë. Hæc verò omnia, vel seorsum quassanda, vel dura crassa cum duris crassis, mollia tenuia cum mollibus tenuibus, posteà in aquã mittenda omnia hæc tantum confracta, vt promptius aqua permeet, & vires ipsorum in se trahat, macerantur, igni lento coquũtur ex aquæ libris octo ad dimidias (nam tam larga aqua longã postulat coctionem, quæ his aromatibus vires aut minuit aut adimit) reliquarum quatuor librarũ dimidium aloë primum per se ebibet, prius tamen aqua fontana lota & siccata, reliquum dimidium cum puluere tenuissimo myrrhæ, mastiches, croci semel aut po

Elephãginæ aqua sextupla. Mesuæ in aloë.

** Aloës unc. sex seu selibræ dat ibidẽ expressi lib. unã, ergo aloës unc. 12. seu lib. rectè dat expressi lib. 2. unc. semissem. Mes. ibidem.*

tius paulatim cōbibet eadem aloë, & priusquam siccetur, massa fingatur, æstate potius fiant, quàm parte anni alia, vt prōptius siccetur aloë.

*Pilulæ lucis maiores Mesuæ, recipiunt rosarum, uiolarum absynthij, turbith, colocynthidos, cubebarum, calami aromatici, nucis moschatæ, spicæ, epithymi, carpobalsami, xylobalsami, schœnuanthi, mastiches, asari, caryophyllorum, cinnamomi, caßiæ, croci, seminis rutæ, anisi, apij, fœniculi ana drach. duas, myrobalanorum quinque, rha barbari ana drachm. quatuor, agarici, sennæ ana drach. quinque, *euphrasiæ drach. septem, aloës bonæ pondus omnium, excipe succo fœniculi.*

** Surculi summi cū floribus siccati.*

Colocynthis, agaricū, aloë, mastiche per se terantur: cætera simul misce omnia & cō prehende melle cocto, cum succo fœniculi ad ipsius cōsumptionem, seu donec mel val de glutinosum euaserit.

*Pilulæ fœtidæ maiores Mesuæ recipiunt sagapeni, ammoniaci, opopanacis, bdellij, colocynthidos * rutæ agrestis, aloës, epithymi ana drachmas quinque, hermodactylorū, esulæ ana drachmas duas, scammonij drachmas tres, cinnamomi, spicæ croci, castorij ana drachmam unam, turbith drachmas quatuor, zingiberis drachmam unam & semißem, euphorbij drach. unius partes*

**Eius pœnuria bortēsem substituimus siccam.*

du

duas, diſſolue lachrymas ſucco porri, & colato comprehende omnia. *Meſues.*

Liquores quatuor primi ſucco porri calfacto diſſoluti & colati, coquũtur ad conſumptionẽ multi ſucci, deinde cætera miſta cõprehẽdũt. Scãmoniũ tñ & euphorbiũ liquores per ſe puluerantur, niſi recentia ſunt, & mollia: talia enim etiam diſſolui poſſunt.

Pilulæ de hermodactylis maiores, recipiunt hermodactylorum, aloës, turbith, colocynthidos, myrobalanorum flauarum, bdellij mollis, ſagapeni ana drachmas ſex, opopanacis, euphorbij, ſarcocollæ, caſtorij, rutæ agreſtis, apij ana drachmas tres, croci drachmas duas & ſemiſſem, comprehende ſucco braßicæ.

Melle cui incoctus ſit hic ſuccus excipiũtur omnia hæc puluerata: nam etiam puluerari poſſunt hi liquores pauci & ſicciores cũ multis ſiccis: vel potius vt prius, liquores hi ſucco braſsicæ calfacto ſoluti, colati, recocti omnia alia comprehendant.

*Pilulæ arthriticæ Nicolao recipiũt hermodactylorum, turbith, agarici ana drachm. quatuor, *caßiæ ligneæ, ſpicæ, caryophyllorũ, xylobalſami, carpobalſami, zingiberis, maſtiches, fœniculi, ſeminis lithoſpermi, ſeminis aſparagi, ruſci, roſarũ, ſalis gemmæ ana drach. ſemiſſem, aloës pondus omnium, comprehende ſucco fœniculi.*

**Vulgaris cinnamomi. Seminis in bacca eius rubra conditi.*

Succus in melle coquendo consumitur, quo melle vires succi adepto cætera excipiuntur, pilulas ex semine cucumeris agrestis & alexandrinas podagricis & arthriticis vtiles scribit Nicolaus Alexandrinus, hanc verò descriptionem non habet.

Pilulæ fumariæ Auicennæ recipiunt myrobalanorum flauarum, cepularum nigrarum, scammonij ana drachmas quinque, aloës drach. septẽ, omnia ter imbuantur succo fumariæ, & toties siccentur, postremò fac massam.

Imbui debent succo fumariæ non excipi, sed melle cui succus hic incoctus fuerit, multò facilius ob myrobalanorum siccitatem, sole siccantur quàm aromaticæ.

Pilulæ assicieret Auicennæ recipiunt pulueris hieræ picræ unciam unam, mastiches, myrobalanorum citrearum ana unc. semissem, aloës unc. duas, cum syrupo stœchados, forma offam.

Hîc syrupus aut cæteris ob lentorem idoneus est his pulueribus comprehendendis & seruandis à situ ac putredine.

Iris Illyrica aut florentina.

Pilulæ ex agarico Mesuæ recipiunt agarici drachmas tres, radicis ireos, praßij, myrrhæ ana drachmam unã, turbith drachmas quinque, hieræ picræ drachmas quatuor, colocynthidos, sarcocollæ ana drachmas duas, excipe sapa.

Vinũ ad dimidias aut tertias coctum, id est sapa crassitie & lentore est idoneum his cõprehendendis, & à putredine ac transpiratione in aërem vindicandis.

Pilulæ ex hiera recipiunt, pulueris hieræ picræ Galeni unciam unam, cum melle rosato, fac massam.

Similiter ex omnibus hieris & antidotis aliis fieri possunt massæ pilularum sed melle opus est tanto parciore ad pilulas quàm ad electaria, qnanto pilulas electariis esse oportet duriores.

Pilulæ mastichinæ consiliatoris recipiunt mastiches drachmas quatuor, aloës drachmas decẽ, agarici drach. tres, cum succo artemisiæ, finge massam.

Hæc tria seorsum trita mastichæ, si vis cum pauca aqua dulci, melle excipiũtur, cui succum arthemisiæ incoxeris.

Pilulæ stomachicæ Mesuæ recipiunt aloës drachmas sex, mastiches rosarum ana drachmas duas, syrupo rosato excipe. *Pil. ante cibum.*

Pilulæ rufæ, seu communes recipiunt croci, myrrhæ ana unciam unam, aloës uncias duas, cõprehende uino aromatico. *Aloë æstate, & stato pestilẽti lauãda.*

Pilulæ bechicæ Mesuæ recipiunt succi glycyrrhizæ, sacchari ana aureos sex, amyli, tragacanthi, amygdalarum dulcium, ana aureos quatuor,

comprehende muccagine seminis psyllij, aut cydoniorum.

Possunt comprehendi muccagine tragacanthi, vt sequentes.

Pilulæ albæ fiunt ex sacchari libra vna, in vncia muccaginis tragacanthi soluta, & diu tribulata.

SECTIO SEPTIMA DE *trociſchis.*

QVID trocischus & cur hoc nomine, & aliis appellatus, abundè nobis dictum est sectione septima Mesuæ. Horum autem vel compositio hic fieri nō potest vt trocischorum theriacorum, vel vsus intercidit, vt iam paucissimi sint in officinis cōpositi. Quia verò componendi rationē habent pilulis finitimam (in ambobus enim pulueres humore aliquo excipiuntur) longo sermone mihi egere non videtur. Ob id paucis eos perstringam, quòd adhuc sunt vsu quotidiano, quibus verò aliorum erit necessitas. Mesuen & Nicolaum Alexandrinum consulant.

Trocischi de gallia moschata Mesuæ recipiunt ligni aloës crudi partes quinque, ambræ partes tres, moschi partem unam, glutinis, tragacanthi, cum aqua rosata extracti, quantitatem illam comprehēdere sufficientem: fiant trocis

cischi magnitudine foliorum myrti, sigillentur, repcnantur in uase uitreo, alij ambram oleo balanino in uase uitreo soluunt, & hoc oleo cætera comprehendunt.

Trocischi de gallia moschata Nicolai Alexandrini recipiunt masliches uncias duas, gummi unciam unã, caphuræ scriptulum unum, quod trita mollißimè, cum aqua rosarum formentur in trociscbos, in umbra siccentur, terentur subtilißimè oleo iasmino, sambaceum uocant, incoquãtur, adde cinnamomi, caryophylorum, nucis moschatæ, ana semiunciam, fac trociscbos, illinc moscho aqua rosarum soluto. Deben & mustelinũ uocant.

Malè in Nicolao, olei sambucini vnciæ quatuor & malè coquit ad dimidias, hodie mastiche trita super cineres calidos ex olei drach. vna soluitur, pul. gummi & caphuræ additur affusa pauca aqua rosarum.

Trocischi aliptæ moschatæ, recipiunt ladani purißimi, unc. tres, styracis calamitæ unc. unam & semissem, styracis rubri unciam unam, ligni aloës drachmas duas, ambræ drachmã unam, caphuræ script. unum & dimidium, moschi script. dimidium, aquæ rosarum quantum sufficit. Nicolai Alexandrini.

Ladanum per se negligentem & crassius teratur, styrax vterq; simul parum teratur, & per cribrum rarũ cernẽdo purgetur: deinde tria hæc catino imposita sole æstiuo vel

ſine hoc vaſe duplici liquētur potius, quàm mortarii, aut piſtilli caliditate vehementi, mox vt liquata ſunt piſtillo in mortario, ſole vel igni probè ſiccatis, diu tundantur addendo paulatim puluerem ligni aloës. In mortario alio tere amygdalas aliquot oleoſas, eaſque vbi mortarium, & piſtillum illeuerint, abiice: ibi tere primùm ambram, deinde caphuram, & moſchum aqua roſarum pauca affuſa, miſce reliquis, & forma trociſchos. Hæc parandi ratio propè tota ex eodem Nicolao eſt ſumpta.

*Trociſchi de myrrha Nicolai recipiunt myrrhæ, foliorũ rutæ, mentaſtri, pulegij ceruini, rubiæ, *opi Partici, ſagapeni, opopanacis, ana drachm. tres, lupinorũ pertritorũ, drach. quinq; fiãt trociſchi cum ſucco rutæ ponderis drach. duarũ.*

*aſſa fœtida.

Trociſchi de agarico Meſuæ recipiunt agaricum electum pulueratum, qui cum uino cui infuſum ſit zingiber formatur in trociſchos.

Trociſchi de ſpodio recipiunt ſpodij drachm. quatuor roſarum rubrarum drach. ſeptem, ſeminis portulacæ, ſucci glycyrrhizæ. ana drac. duas, muccagine ſeminis pſyllij comprehende in trociſchos drach. unius.

Spodium arabũ ſit verum nõ ebur vſtũ, ne autem accipe ſpodium Græcorum rem fornicariam pompholygi affinem nunquam

ſu

ſumendam:ſed solũm admouendam.

*Trociſchi de terra ſigillata Meſuæ recipiũt ſanguinis draconis, gũmi Arabici aßi, *ramich, roſarum, ſeminis roſarum, amyli aßi, ſpodij, acaciæ, hypociſthidos, balauſtij, boli armeniæ, terræ ſigillatæ, id eſt ſigilli Lemnij, corallij, unionum, ſuccini, tragacanti, papaueris nigri ana drach. tres, & ſemiſſem, ſem. portulacæ aßi, cornu cerui uſti, thuris, nucum cypreßi, ana drach. duas, cum aqua arnogloßi fac trociſchos.* * in troc. Meſ.

Trociſchi de ſuccino Meſuæ recipiunt ſuccini aureos ſex, cornu cerui uſti, gummi Arabici aßi, corallij uſti, tragacanthæ, acaciæ, hypociſthidos, balauſtij, maſtiches, cancami loti, papaueris nigri aßi ana aureos duos, thuris, croci, opij ana aureum unum & ſemiſſem, fac trociſchos cum muccagine ſeminis pſylij. *Diaelectra ſeu di acarabe.*

SECTIO OCTAVA DE
pulueribus.

PVLVERES initio antidotorum nonnihil attigimus, vbi horũ pulueres pyxidibus vitreis ferè ſeruari diximus, & interdum præſertim vtendi tempore in electario ſolida formari. Sæpe etiam initio melle, vel alio excipi, ſeruari, coqui, ea ſuo calore natiuo, ſeu (vt cum vulgo dicam) fermentari. De pulueribus aliis ſi quid es ſolicitus:

ex Mesuæ sectione octaua repete, tantum addam pulueres condimentis destinatos.

Puluis minutarum specierum recipit zingiberis albi lib. vnam, piperis boni vnc. quatuor, nucis moschatæ vnc. duas, caryophyllorum, granorum paradisi ana vnc. vnam, cinnamomi electi semiunciam fiat puluis.

Puluis albus recipit zingiberis albi & purgati lib. vnam fiat puluis. Puluis eximius finis vulgò dictus, recipit zingiberis albi selibram, granorum paradisi vnc. duas, tritis his simul misce croci drach. duas, & acetum paulatim affunde, vt croci colorem induat, diu & multum tunde simul omnia.

Libræ vni sacchari misce cinnamomi vnciam vnam, habes puluerem ducis.

SECTIO NONA
de oleis.

OLEI genera quatuor demonstrauimus in Mesue, quorum primum est oleum ex oliuis maturis, aut immaturis expressum, quod oleum absolutè dicitur, aut cum vulgo oleum commune. Alterum est quod ex seminibus oleaginis exprimitur. Tertium quod vi ignis tollitur aut descendit. Quartum quod oleo constat: sed qui plantarum partes ac animalium sunt

in

incoctæ.

Primum genus tanquam cuiuis perſpicuũ ſciens omitto, reliqua tria perſequar.

Oleum igitur amygdalarum dulcium fit ex amygdalis non depellatis, in mortario lapideo pertritis, in offas collectis, quæ calentis aquæ vapore, in quo diu ſubiguntur manibus, vbi calent calatho ſpartaceo, aut ſacco cannabino calenti inuolutæ, torculari calido exprimuntur in oleum clariſsimum & dulciſsimum. Aliter quoque fieri in Meſue docuimus. *Secundum genus.*

Sic fit oleum ex amygdalis amaris, piſtatiis, ſtrobilis, nucibus auellanis, Indicis, balano myrepſica, nucleis perſicorum, ceraſorum, ſeminibus cucurbitæ, cucumeris, melonum, ricini, ſtaphidos agriæ, cnici, cannabis, lini, papaueris, hyoſcyami, & cæteris oleaginis, quæ etiam per genus tertium extrahi poſſunt.

Oleum laurinum fit ex baccis lauri maturis recentibus, tritis in pila, incoctis aquæ, & torculari expreßis. *Meſues.*

Sic ex baccis recentibus myrti, iuniperi, terebinthi, lentiſci fieri poteſt oleum ſimplex. In vſu autẽ frequentiore eſt cõpoſitũ, de quo in quarto genere. Laurinum autem id ex Gallia Narbonenſi vbi magnus eſt

ha

harum baccharum recentium prouentus, ad nos mittitur.

Tertium genus. *Mesues.* *Oleum ouorum fit ex uitellis ouorum elixando duratis triginta aut circiter, qui manibus friati in sartagine plumbata frigantur igni mediocri, mouendo cochleari donec rubescant, & oleum ab his resoluatur & profluat.*

Alios huius olei modos lege in Mesue, alii sacculo & torculari exprimunt.

Mesues. *Oleum iuniperi fit segmentis ligni iuniperi, uase solido conclusis, incenso circa id igni luculento, ut in uas subiectum descendat oleum.*

Cætera ad hoc oleum pertinentia & ad alia, quæ eodem fiunt modo ex Mesue repete, item qua ratione fiat oleum philosophorum, tartari, & alia eius generis permulta, quæ, quia ibi fusius sunt explicata, neq; multo vsu non celebrata, nunc putaui pluribus verbis explicanda.

Quartum genus. Olea quarti generis ex plantarum, & animalium quorundam partibus, vbi harum vires macerando, & coquendo traxerunt, colantur, exprimunturque, & humor siquis in oleum largior transiit, coctione absumitur. Et quæ olea cum succis liquidis fiunt, aut siccis quidem vel liquoribus: sed humore, vt vino solutis ad humoris consumptionem percoquuntur, ne humor ille excremento-

fus

ſus oleo putrendi, & ſitum ducendi occaſionem afferat, ſucci conſumptionem indicat oleum ſpathula iniectum igni, nam ſi ardet, purum eſt: ſi crepitat ſuccum habet adhuc reliquum. Ad hæc feruendo in lebete crepitat cum ſucco, & bullas egerit: vbi abſumptus, tranquillum eſt, & gutta in manu ſuccum ſubiectum oſtendit oleum ſupernatans.

Olea quibus flores miſcentur æſtiuo inſolatu magis coquuntur, aut igni lento, aut vtroque.

Olea ex animalibus facienda viua ipſa recipiunt, vt in his moriantur ſcorpiones, ſerpentes, ranæ, formicæ, vulpes.

Oleum roſatum Nicolao ſic fit, Roſarum tritarum ſeſquilibra coquitur diu in olei loti libris duabus uaſe duplici, tela alba exprimatur & torculari.

Hodie roſas recentes, etiam non exunguatas oleo omphacino aut loto, dies, aut etiam menſes aliquot in ſole macerant vaſe vitreo, aut ſiliceo. Poſteà hyeme, aut vtẽdi tẽpore pauco ſucco roſarũ aut vino adiecto coquunt in vaſe duplici ne vrendo graueolentiam acquirat, ſicque reponũt. Similiter ex floribus violarum chamæmeli fit Meſuę chamæmelinum cum oleo dulci etiã in vaſe duplici coquendum, & ex floribus meliloti, anethi liliorum, iridis, leucoii lutei nymphææ: *Quartum genus olei per impreſſionem. Meſ.*

phææ:

phææ:ſed à liliis apices crocati tollendi.

Oleum cydoniorum. Meſues. *Oleum melinum fit ex cydonijs acerbis tritis, in oleo omphacino ſufficienti inſolatur dies quindecim, dein cum ſucco cydoniorum coctis in uaſe duplici ad horas circiter quatuor. Carnem & ſuccum muta, rurſus inſola, & coque ut dixi, idque bis aut ter repete, cola, repone.*

Cydonia ſunt qui cortice & ſemine purgent, purgatione tamen nihil opus eſt, niſi impura ſint aut ſemiputria.

Meſues. *Oleum maſtichinum recipit olei roſati unc. duodecim, maſtiches unc. tres, uini boni unc. octo, coque ad uini conſumptionem.*

Fit hodie ex oleo vulgari, cum tamen aut roſato, aut omphacino, aut ſaltem loto confici debeat in vaſe duplici. Cõſumptoque propemodum vino maſtiche pertrita paulatim affunditur continenter mouendo, donec erit liquata & permiſta. Coctiõe longiore examinatur.

Oleum myrtinum recipit myrtarum recentium ſelibram, olei omphacini, aut loti ſeſquilibram: inſola, aut coque cum uini albi auſteri uncijs quatuor ad uini conſumptionem. Fit etiam per expreßionem, & per decoctionem in aqua, donec oleum ſupernatet quod concha ſeparandum eſt.

Ol

Oleum nardinum Mesuæ recipit spicæ nardi uncias tres, uini & aquæ ana uncias duas & dimidiam, olei sesamini selibram, coque in uase duplici lento igne horis circiter quatuor, sæpe mouendo.

Seu ad aquæ & vini consumptionem: sed prius infundatur spica aquæ & vino. Fit etiam sæpe oleum nardinum descriptione Nicolai Alexandrini efficax: sed sumptuosum magis, à quo etiam componendi modus abundè explicatur.

*Oleum costinum recipit costi amari unc. duas, casiæ unciam unam, extremitatum sampsuchi unc. octo, uini odori quantum * sufficit infundere hoc biduo, olei sesamini lib. duas, coque horis septem, seu ad uini consumptionem, exprime, repone.* *Mesues.* **unc. octo aut circiter.*

Aut costum verum, galanga maior hodie dictum, sumẽdum, aut eius loco radix enulæ campanæ, aut silphii, aut similis, potius quàm quæ vulgò est in officinis qualitatum insignium expers.

Oleum rutaceum fit ex folijs rutæ recentibus, oleo maceratis, & æstate tota insolatis, qua exacta coquitur, exprimitur, reponitur, sic fit oleum menthæ, absynthij.

Oleum euphorbij fit ut oleum mastichinum.

Eup

Euphorbium enim tritum, aut si recens & molle est, minutim confectum oleo cum uino feruenti paulatim immittatur, & ad uini consumptionem semper mouendo coquatur.

Oleum castorij Nicolai fit ex castorij unc. una, cocta in olei lib. una, ad consumptionem tertiæ partis castorem retinenda.

Coquitur etiam id oleum cum pauco vini, vt vnc. duabus nam si per se coquatur, & oleum vrendo nigrescit, & castorium vanescit. Potest tamen sine vino in sole coqui sæpe mouendo.

Oleum uulpinum Mesuæ sic fit, Vulpes integra tantum exenterata coquitur in aque fluuialis & marinæ aut salsæ, ana sextario uno, olei antiqui clari sextarijs duobus & dimidio, coque ad aquæ consumptionem, & uulpis carnium dissolutionem exprime & repone.

Oleum lumbricorum fit ex lumbricis in uino albo diligenter lotis, & oleo, & pauco uini rubri incoctis ad uini consumptionem, deinde colatur & exprimitur leuiter oleum, ac reponitur. Sunt qui tritos deinde lumbricos eidem oleo permiscent in unguenti formam, nec inutiliter.

DE VNGVENTIS SE-*ctio decima.*

Paulus. c. 20. lib. 7. VNGVENTVM, quia partibus inungitur, dictũ, crassius est oleo, liquidius

cerato, vt ex vnguentis Galeni, & aliorum cōstat, huius materiæ ſunt plãtarum partes, & multæ animalium, metallica etiam & terrea quædam in his ſucci recẽtes, & fluidi coquendo abſumuntur, vt in oleis, iidẽ ſi ſunt ſicci, aliquo ſunt humore diſſoluendi.

Si herbæ in vnguenta recipiantur, vel puluerantur ſi ſunt ſiccæ & aliis miſcẽtur, vt metallica & terrea, & alia plurima: vel humore aliquo, vt vino macerantur, etiã virides coquuntur, exprimuntur: deinde reliquis vinũ id vel aliud incoquitur, ad ſui conſumptionem. Liquores ſicci, & gummi, & reſinæ, vel teruntur quãdo ſunt ſicciora: vel piſtillo calido ſoluuntur, vel humore idoneo, quãdo præſertim ſunt humidiora.

Fiũt aũt vnguẽta nũc igni, nunc ſola ſubactione, ſed longa, vt vnguentum ex lithargyro nutritũ cũ oleo, aceto, aliis, & quę alia ſimiliter nutriri diximus lib. 2. Sic argentũ viuum citra ignẽ aliis] miſcetur, quod in vaporem promptè totum abeat.

Vnguẽtis, ceratis, emplaſtris, æſtate minus olei, ceræ, & ſimilium corpus dantium miſcemus: hyme plus quod huius frigiditate etiam liquidiora cogantur, & duriora appareant, æſtate contra etiam ſicciora per colliquationem molleſcant.

Cera cum oleo liquata igni aufertur, &

refrigerando continenter mouetur, vbi iam modicè coiuit pulueres paulatim permiſcentur, idq́ue ne fiat grumoſum vnguẽtum. Alii vbi refrigerãdo coiuit in ſartagine cochleari, aut ſpatha ferrea in bracteolas deradunt, in mortarium imponũt, & adiectis paulatim pulueribus diu tribulant. Quod præceptum plurimis his vnguentis eſt commune.

Vng. regis *Vnguentum aureum Meſuæ recipit ceræ flauæ unc. ſex, olei boni lib. duas & ſemiſſem, terebinthinæ unc. duas, reſinæ pineæ & colophoniæ ana unc. unam & ſemiſſem, thuris, maſtiches, ana unc. unam, croci, drach. unam.*

Cera ex oleo liquata pulueratæ reſinæ affunduntur, his liquatis terebinthina mox igni aufertur, vbi refrixit, puluis reliquorum adiicitur.

Vnguẽtum pompholygos ſpurium recipit olei roſati unc. decem, ceræ albæ unc. quinque, ceruſæ lotæ unc. quatuor, plumbi uſti, pompholygos ana unc. duas, thuris unc. unam. Coque oleum roſatum cum ſucco ſolani ad ipſius conſumptionem, tunc adde ceram: deinde reliquorũ puluerem tenuiſſimum miſce in mortario, ubi refrixit, quo dixi modo.

Ceræ vnc. duæ, aut vnc. duæ, & dimidia ſatis ſunt vnguento. Hæc enim quantitas emplaſtrum fecerit, pompholyx vera miſce

ſceatur non vt hodie cadmia.

Vnguentum baſilicum minus Meſuæ recipit reſinæ, picis, ceræ, ana olei quantum ſufficit.

Tetrapharmacum hoc Galeno & Paulo aliter fieri docuimus in Meſue. Cera in oleo liquata, pix & reſina puluerata inii- ciuntur, quibus liquatis igni aufer. Si verò craſsius tritam picem immittas, quia tardius liquatur, ob id diutius ignem tolerat, & velut vritur, nigrúmque facit tunc vnguentum. Ceræ & reſinæ vnc. dimidia, olei vnc. duæ, picis vnc. vna.

Vnguentum Aegyptiacũ Meſuæ recipit æruginis aureos quinque, mellis aureos quatuordecim, aceti acerrimi aureos ſeptem coquẽda igni ad iuſtam craßitiem.

Mel cum aceto primùm aliquandiu coquitur, deinde additur ærugò & percoquitur. Iuſta autem craſsities ex notis prius dictis intelligitur, hoc eſt, ſi eius portio vaſi ſtanneo, aut marmori impoſita & refrigerata coëat, nec adhæreat. Aerugo coctione tranſmutatur in rubrum, ſicque minus terret vnguentum ægros quàm viride. *Gal. lib. c. ph. 9.*

*Vnguentum album Raſis recipit ceræ albæ unc. unam, ceruſæ in aqua roſarum lotæ unc. duas, *olei roſati unc. quatuor. Sunt qui addunt paucum aceti, alij etiam unc. unã lithargyri, alij* *** Vnc. unam.*

caphuræ drac. duas, alij duo albumina ouorum, omnes rectè pro uario medici ſcopo.

Hodie plærique addunt omnia hæc præter lithargyrium. Alii olei vnc.12. ceruſæ, ceræ albæ ana vnc.4.

Vnguētum deſiccatiuum rubrum nothum recipit cadmiæ lapidoſæ, terræ ſigillatæ, ana unc. 4. lithargyri auri, ceruſæ, ana unc. tres, caphuræ drach. unam, ceræ unc. quinque, olei roſati & uiolati ana uncias ſex.

Præſtantius eſſet cum ſolo oleo roſato, & eo facto ex oleo omphacino, quia magis ſtringeret & ſiccaret.

Lithargyros cum oleis aliquandiu nutritur ſuper ignem, cera deinde liquatur in his, deinde reliquorum puluis tenuiſs. paulatim adiicitur.

Vnguentum enulatum ſpurium recipit radicis enulæ campanæ coctæ cum aceto, & tritæ, & cretæ lib. unam, axungiæ porci, olei communis, ana unc. tres, ceræ nouæ, argēti uiui, ſaliua hominis ieiuni extincti, terebinthinæ lotæ ana unc. duas, ſalis communis puluerati unc. ſemiſſem.

Cera in oleo liquatur, axungia, deinde, poſt additur enulæ pulpa, deinde argentum viuum, & ſal, poſt id terebinthina. Sunt qui argenti viui loco ſalubrius miſcent ſulfur, alii vtrunque omittunt.

Vng

Vnguentum populeum Nicolai recipit oculorum populi lib. dimidiam foliorum papaueris nigri, mandragoræ, hyoscyami, solani, semperuiui parui & magni, lactucæ, personatæ, cotyledonis, uiolæ nigræ, summitatum rubi tenerrimarũ, ana unc. tres axungiæ porci sine sale lib. 3.

A multis huic dupla aut tripla cõponitur.

In hac regione populi flores & herbæ in idem tempus non incidunt. Nam oculi populi Martio erumpunt, herbæ Iunio vigent: ob id oculos ipsos in mortario per se terimus, deinde cum dimidio axũgiæ porci purgatæ (sæuum dulce vocamus) multũ diúque tũdimus, in vase operculato recõdimus hebdomadas 5. 6. menses duos, dum herbæ vigeant. Hæ incisæ & per se pistillo ligneo tritæ, quia simul ob lentorem, & multitudiné non possunt cum oculis populi, & sepo coquuntur, cernuntur omnia, & si opus est parum recoquuntur, reponuntur: vt tamen vireat magis, superadde coctioni solani triti manipulos duos, non maleficorum more æruginem.

Vnguentum tripharmacum Mesuæ recipit lithargyrum leuißimè tritum in mortario ad iustam craßitiem, tribulandum cum aceto & oleo uicißim & paulatim affusis: si uerò coquis ad aceti consumptionem, & lithargyri fusionẽ, ut crassescat magis, fit emplastrum.

Vng. de lithargyro nutrito.

*Dictum quia simpliciter 12 constat quot fuerunt apostoli.

*Vnguentum * apostolorum Auicennæ 5.can. recipit terebinthinæ, ceræ albæ, resinæ, ammoniaci ana drach. quatuordecim, æruginis, opopanacis ana drach. duas, aristolochiæ longæ, thuris masculi, bdellij ana drach. sex, myrrhæ, galbani ana drach. quatuor, lithargyri drach. nouē, bdellium si molle est, ammoniacum, opopanacem cum aceto macerabis nocte una, postridie calefac, cola, iterum pende: & ponderi horum legitimo, terebinthinam permisce, quæ tam bellè hæc, ac cætera comprehendet, ut uix sis erraturus: lithargyrum autem in oleo nutries aliquandiu sine igni friatum. Post igni trade: ubi calet, ceram immitte. Hac liquata igni aufer, liquores, ut dixi, paratos misce: ubi refrixit, reliquorum pulverem paulatim adijce, & bdellij si est siccius, quale nobis est adulterinum.*

Olei libræ sint æstate duæ, hyeme tres.

Rarum vsu, tamen ob componendi & miscendi magnam difficultatem sæpè ad operis specimen probandis seplasiariis parari imperatur.

Emplastrum apostolicum Nicolai Alexandrini ab hoc diuersissimum est, & constat simpl. viginti & vno.

Vnguentum martiatum cum Hermolao, vel Martianum cum aliis, & de althæa, & Arragon, & Agrippæ (quæ quatuor vulgus ole

olea 4.calida vocat) quia raro componuntur,omisi,ex Nicolao petenda si componendi necessitas inciderit,& vnguentum in gratiam comitis cuiusdam ad menses cohibendos scriptũ,quia omnibus & solis astringentibus constat, vt emplastrum contra rupturam,si tamen componẽdi cupiditas tibi incesserit,aut etiam necessitas,nobis scribitur in fine vnguentorum Mesuæ cum vnguento citreo,& aliis non paucis hodie obsoletis:quanquam & vnguentum citreum,etiam hodie quidam componũt,incerti tamẽ quid amentum dulce sit.

Nam sunt qui lapidem vitri (quam axungiam vitri vulgò vocant) alii gypsum lucidum,alii aliud. Forte autem corrupta vox ex amianto lapide quo adulterãt hodie alumen scissille illi aspectu simillimum, sed alumen vrit,amiantus est dulcis. Eadẽ ambiguitate tenẽtur in antalli lapide, & in gersa serpentaria quam vocem ex cerusa, syncope,n,corruptam esse est perspicuum. Est enim velut aut cerusa,aut amylum(sic enim etiam quidam vocant)ex radice ari, vel dracũculi depellata, trita, siccata citra lotionẽ his aliis post lotionem cum aqua rosarum.

Cerote & cerelæon Græcis nobis ceratum à cera dictũ,medicamentum consistentia quodammodo medium inter vnguenta

& emplaſtra.

Meſue. *Ceratum Galeni refrigerans recipit ceræ albæ per ablutionem unciam unam, olei roſati ex omphacyno facti uncias quatuor, fiat ceratum in uaſe duplici, quod dum eſt refrigeratum, multum diuque ex aqua frigidißima, & poſtremò pauco aceto albo puro ſubigatur.*

Non eſſe autē ceratum hoc aqua & aceto imbuendum niſi tempore vtendi, abundè ex Galeno in Meſue ſectione vndecima docuimus. Poſtremò aqua roſarum imbuunt hodie quod probo, ſed diu ſeruari nolo, præſertim aëre calido, quia vires ſuas perdit, & graueolentiam acquirit.

Ceratum ſantalatum Meſuæ recipit ceræ albæ, drach. triginta, olei roſati lib. unam, roſarum drach. duodecim, ſantali rubri drach. decem, ſantali albi & flaui ana drach. 6. boli Armeniacæ drach 7. ſpodij drach. 4. caphuræ drach. 2.

Spodium Arabū nō Græcorū Calidum'. Refrigerato iam cerato & raſo puluerē in mortario miſcēt, paulatim potius quā inter refrigerandum, vt antè vnguenta dixi.

Ceratum Galeni ſtomachicū recipit unguenti nardini optimi, ceræ odoræ & pinguis, & lotæ ana unc. unā, ſi hyems eſt: ſi uerò æſtas ceræ drac. ſeptem, liqua in uaſe duplici, refrigerato deinde & raſo adde pulueris mollißimi aloës, & maſtiches ana drach. unam.

Suc

Succus omphacii aut abſynthii quando addenda, in Meſue dixi. Hoc aliter Meſues cõponit ex Galeno, ſed mutatis aliquot ſimplicibus & ipſorum pondere. *Refrigerans.*

Ceratum Galeni ſtomachicum alterum recipit olei melini, ceræ albæ lotæ ana unciã unam, hypociſthidos unc. ſemiſſem, fiat ceratum.

Hæc duo cerata ſtomachica ex Galeno vſurpanda potius ſuaſerim, quàm quę hodie fiunt ex Nicolao & Meſue, quanquam & id clemens, & efficax fuerit. Illud calidiſsimum quod non eſſe Galeni caryophylla, nux moſchata, macis, cubebæ, galanga, planè indicant.

Ceratum, ſtomachicum Galeni ex Nicolao recipit menthæ, abſynthij, maioranæ, ſtœchados Arabicæ, foliorum lauri, chamæmeli, roſarum, ana manip. unum, cinnamomi, ſpicæ nardi, nucis moſchatæ, caryophyllorum, macis, cubebæ, galangæ ana unc. dimidiam, thuris, maſtiches ana unc. unam, pulucrata excipe ladani, ceræ ana unc. octo, olei chamæmelini, laurini, ſpicini, maſtichini, roſati, ana unc. una & dimidia.

Oleum laurinum, roſatum, chamæmeli, cum cera & ladano liquantur, mox igni aufer, & trade mortario, cætera miſce multũ, & diu tundẽdo, donec erit glutinoſum cum oleo ſpicino, & maſtichino.

Ceratum aliud Mesuæ recipit rosarum, mastiches ana drachmas uiginti, foliorum absynthij siccorum drachmas quindecim, spicæ Indæ drachmas decem, excipe ceræ puræ uncias quatuor, olei rosati lib. una, & semisse simul igni liquatis, mox aqua rosarum aliquoties lotis, deinde uino ueteri, succo, cydoniorum, & pauco aceti.

DE EMPLASTRIS.

HAEC emplastrus cum r, & adiectiuè medicamentum, emplastrum sine r, Galeno dicitur, Latinis tamen placuit potius dicere neutro genere emplastrum, quos hîc sequemur. Emplastrum autem est medicamentum corpori admouendum, durum valdè & solidum ex omnibus propè medicamentis, præsertim pinguibus & siccis coactum.

In emplastra enim recipiũtur omnes plãtarum partes, metallica itẽ & terrea omnia. Multę etiam partes animalium ac interdum animalia tota.

Ex his autem quædam vires solas emplastro distribuunt, vt vinum, acetum, aqua, succi liquidi, hæc enim ad sui consumptionem coquuntur. Alia corpus tantum, & materiam emplastro conferunt, nullam verò aut minimam virtutem largiuntur, vt li-

thargyros,cera,oleum commune,recens,& frequenter resinæ. Reliqua propè omnia & corpus & facultatẽ aliquam emplastro impertiuntur. Ex quibus patet scopos componendorum emplastrorum præcipuos esse duos facultatem,& consistentiam crassam, duram,glutinosam. Duos verò alios odorum & colorum minus esse præcipuos, & magis in ægrorum gratiam quàm medicamenti naturam,recipit tamen ob apprehensionem,magni quoque sunt momenti,præcipuè odor. Is enim bonus cerebro, cordi, vtero,commodare posſit:malus nocere, in sumendis verò coloris, & præter hos saporis magni quoque ratio est habenda, vt in methodo componendi medicamenta osten dimus.

Ex his radices, cortices, ligna,folia, surculi, flores, fructus, semina sicca, & simul puluerata, vel cum aliis, ferè postrema miscentur cocto emplastro cum aristolochia, gentiana, chamæleon remoto ab igni emplastro à Galeno miscentur: si qua verò ex his recentia & viridia sumantur, vel ex humore aliquo coquuntur, cernuntur, miscentur: vel succus ex his si succulenta sint tritis expressus incoquendis aliis seruit, & in vaporem exhalat, viribus tamen relictis,vt in emplastro de genua. Id quod etiã

muc

muccaginibus commune eſt,ſed minus hæ ob lentorem exhalant.

Oleum tamen & mel adhuc multum abſolutis emplaſtris ſupereſt.

Qui verò ſucci conſtantes & corpulenti (vt aloë, hypociſthis, glycyrrhizæ ſuccus, acacia, glaucium, lycium, elaterium, meconium) in emplaſtra veniunt, ſi recentes ſunt, aliquo rei propoſitæ idoneo humore ſoluuntur, qui coctione prius eſt conſumendus, quàm illi compoſito miſceantur, aut ſaltem ſimul incoquendo cõſumetur. Si autem ſicciores ſunt, tamen adhuc teri contumaces, piſtillo calido, & ob calorem ſiccante terantur, niſi ſi qui ſint friabiles, vt aloë, ſcammonium, tam ſuccus, quàm liquor. Dicti verò ſucci omnes refrigerari iam incipienti emplaſtro miſcendi ſunt, vel dum cerati conſiſtentiam habet emplaſtrum, ſi illorum ſuccorum ſubſtantiam & facultatẽ manere volumus in emplaſtro.

Sed ſucci ſicciores, vt rarius in emplaſtra recipiuntur: ſic liquores, gummi, reſinæ, metallica omnino frequentiſsimè.

Liquores autem vt galbanũ, opopanax, ſagapenum, ammoniacum aceto vel vino vel alio competenti humore macerati diſſoluuntur, colantur, coquuntur ad humoris illius conſumptionem, in emplaſtriq; conſiſt

ſiſtentiam coguntur, tuncque pondus illo-rum quæſitum in ſcriptura ſumitur. Si verò horum duo, tres, quatuor in idem emplaſtrum recipiuntur: ſed pondere diuerſo, vt in emplaſtro diuino, ſeparatim liquores ſinguli ſunt macerẽdi, diſſoluẽdi, colandi, coquẽdi, vt cuiuſq; per ſe pondus legitimũ accipiatur id quod ante hanc per colum purgationem fieri probè non poteſt ob ramentorum, ſeminum, ſordium, & aliorum largam in multis horum miſtionẽ. Si verò puri ſint, aut cultello purgati, potes initio ſtatim pendere, & mox ſimul diſſoluere, colare, & emplaſtro propemodũ cocto incoquere ad humoris aſcititii conſumptionem. Quod ſi iam diſſoluti, colati, appẽſi, & per ſe cocti ad emplaſtri craſsitudinem, vt dictum eſt, venerint, percocto iam emplaſtro iniiciuntur. Sunt qui terebinthina pauca, ſi hanc recipit emplaſtrum, percoctos prius reſoluãt quàm iniiciant.

Galbanũ ligneo piſtillo tuſum aliquãdo cæteris ab igne depoſitis iniicitur, aliquãdo parũ incoquitur, raro multũ: ammoniacum ſępe multũ coquitur, aut ſeparatim, aut cum emplaſtro, interdum minus: eſt quando digitis ad ignem, vel ſolem dilatatum mox vbi alia, ſed remota ſunt ab igne ſublata iniicitur, donec liqueſcat.

Amm

Ammoniacum ſolum impoſitum ſqualida & arida reddit emplaſtra, niſi cera & reſina, vel alia ad emplaſticam confectionem idonea miſceantur.

Vinum verò, acetum & alia id genus coquendo tota conſumuntur, viribus tamẽ (vt dixi) in medicamento relictis pro varia aceti & vini natura. Neque enim idem poteſt acetum ex vino auſtero, & acetum ex vino valenti, adhæc tenue, purum, album valentius eſt, in tenuãdo & penetrando quàm contrarium: ſic vina medicamẽtis varia expetuntur, nunc auſtera in emplaſtris epuloticis: nunc generoſa, quale Falernum, ſi digerendum valentius eſt. Ob id à medico ſunt hæc diſtinguenda in ſuis ſcripturis.

Oleum emplaſtris primà ratione miſcetur ad coctionem, deinde vt emplaſtrum fiat anodynum, reſoluens, molliens, vtque medicamenti vis acris, vel auſtera obtundatur.

Oleum commune emplaſtris miſcetur, vt materiam præſtet: ſitque cum cera liquatum, & miſtum emplaſtrorum corpus, cui euphorbium vel alia miſceantur. Sæpe autem ad metallicorum coctionem adhibetur, vel ſolum, vel cum aqua, vel aceto, vel vino. Solum cum axungia in emplaſtro diachalciteos ad lithargyri & chalciteos coctionem:

ſol

ſolo item vel cum dictis humoribus lithargyros læuiſsima ferè veteribus coquitur ad ſordium conſiſtẽtiam, metallicis quibuſdã, vt ſquamma æris, ceruſſa, nunc initio adiectis, nunc poſteà, pro variis medici ſcopis.

Oleum verò vetus quanquã & materiam præbeat, tamen ad digerendum miſcetur: id quod quanto vetuſtius eſt, tanto in id efficacius. Eadem ratione omphacinum oleum, vel ſimile ad aſtringendum & refrigerandum miſcetur: lotum ad refrigerandum, & dealbandum. Compoſita quoque olea omnia, & vnguenta in emplaſtra immitti poſſunt, vt præter materiam, facultatem quoq; ſuam immittant.

Additur etiã oleum, vt reſinarum ſicciorũ, & ceræ vetuſtioris ſiccitatẽ corrigat: id quod reſinæ recentiores quoque præſtant.

Oleum hyeme vnguentis quibuſdam, ceratis, emplaſtris largius miſcendum quàm æſtate, à cuius calore ſemifuſum, mollius reddit vnguentum ceratum, emplaſtrum, vt durius idem oleum ab hyemis frigore concretum. Eadem ratio reſinarum, liquidarũ, & ſiccarum; minus & ceræ, vt olei partẽ cotylæ quartam hyeme, æſtate octauam : miſcet Galenus, interdũ cotylas olei quatuor hyeme, tres æſtate idẽ miſcuit. Reſina tamẽ & cera quanto pinguior, humidior, recentior

tior, tanto paucior tam hyeme quàm æſtate miſcenda eſt: ſed tamen parcior adhuc æſtate quàm hyeme.

Mel panaciæ & aliis quibuſdam emplaſtris miſcetur, vt corpus præbeat emplaſticum, & prætereà ſiccet, tergeat, digerat, à putredine vendicet.

Cera in emplaſtris ſolum materiæ locũ habet nõ efficaciam virtutis adiuuat, vt interdum reſina, non tamen omnibus, vtpote materiam aliunde ſortitis cera miſcetur, aut reſina. Nam emplaſtrum diachalciteos neutram recipit, quòd conſiſtentiam emplaſtri iuſtam ſuppeditent lithargyros, chalcitis, & axungia à membranis purgata, cum oleo cocta. Ad hæc quibus ladanum miſcetur ſi largum eſt, ceræ vicem ſuſtinet, vt ea non ſit addenda.

Quanuis enim emolliendi uis exigua ceræ adſit, tamen illius cauſa non inijcitur.

Porrò cera vel eſt recẽs, & ob id pinguis & glutinoſa magis. Hæcque æſtate parcior eſt miſcenda, vt oleum hyeme, largiori manu vtrunque, & ratione eadem pices, & reſinæ. Quæ verò cera eſt ſiccior, vel natura, vel tempore hæc minus diu coquenda, & ſæpè oleo aliquò vel reſina liquidiore humectãda. Adde, quod cera alba ſeu natura, ſeu lotione ad candorem quoque interdum additur. Propoleos ferè eadem quæ ceræ conſiſtentia & ratio, ſed facultate trahẽdi vehe-

men

menti eſt prædita, quàm cera, vel nullã vel minimam obtinet, quanuis nõnihil digerit, ſed inter digerens & tractorium aliquid inter eſt Galeno initio lib. 7. c. ph. g. Propolis ob id ferè ſemper remoto ab igni emplaſtro miſcetur, ne vis eius attractrix exhalet.

Gũmi thuris omniũ frequentiſsimè in emplaſtra Græcis veteribus recipitur, myrrha & ſarcocolla non rarò, bdelliũ & ſtyrax interdum, cætera rariſsimè, niſi quod caphuram, & alia quædam Arabes ac neoterici frequenter hodie ſuis emplaſtris commiſcent. *Gummi.*

Thus autem perſæpe miſcetur emplaſtris ad obtundẽdam aliorum valentiorum violentiam nonnunquam vt materiã præbeat emplaſticam, præſertim quod recentiſsimum eſt ac pinguiſsimum, nõnunquam vt affectus cauſam coquat, & modicè digerat. Rationibus iiſdem manna ipſis miſcetur, ac præter eas vt modicè aſtringat. Gummi alia ferè miſcentur quo emplaſtris facultatem aliquam ſuam largiantur, ac non multò ante reſinas iniiciuntur, idq́ue quia ſubſtantia ſint aquea & craſsiore cũ reſinæ ſint aereæ magis & tenuiores, vt in ſimplicibus diximus. Si verò gũmi ſint liquida & recentia eorum quæ humiditatem multam, & virtutem in emplaſtro manere velimus parum diu incoquantur. Quod præceptum ſuccis, *Vt lib. 5. meth. Manna Græcorũ.*

liquoribus,resinis,& aliis permultis est com mune:quia coquēdo ficciora euadunt,& viribus velut exanimantur.

Gūmi liquores semper in fine misceātur, & succi sicci:quæ si humore aliquo fuerunt soluenda,ad illius consumptionem prius co quantur, post misceantur, quando emplastrū incipit refrigerari. Succi liquidi in emplastro de ianua coquendi cum oleo. Herbæ virides in emplastro gratia dei cum vino coquuntur ad eius consumptionem. Ex oleo coquuntur emplastra, vt apostolicum, ceroneum,oxycroceum,diuinum,& contra rupturam, diachylon, vel ex succis, vt emplastrum de ianua:vel lacte, vt emplastrum gratia dei.

Chalcanthum aceto solutū depositis ab igne paulatim miscetur Galeno cauenti ne efferuescat. Aes vstum,ærugo, chalcitis, magnes,bolus Armenica,terra Lemnia, sulfur, auripigmētum,& cætera puluerabilia in fine depositis ab igne miscentur. Adeps super ignem miscetur semper agitando,crocus hu more solutus dum fiunt magdaliæ & moschus miscentur.

Resinæ.

Resina lentiscina, terebinthina, laricea, pitynia seu pinea,picea, abietina, cupressina emplastris miscentur sæpè ad consistentiam ipsorum constituendam tantum,seu vt ma-

ter

teriam & corpus emplaſtro cum aliis præbeant, interdum vt lentorem & glutinoſam qualitatem impertiantur, cum per alia emplaſtrum pinguis expers, nec adhæres per ſe partibus eſt, at per ſe promptè excidens.

Eſt quando vt virtutem aliquam emplaſtro afferant digerendi, tergendi, ſiccandi, vel aliam cuique ſeorſum reſinæ peculiarem, vt in ipſarum hiſtoria docui in ſimplicibus. Quantum autem vniuſcuiuſque ſit miſcendum, & quãdo coctioni ſit vna quæuis miſcenda, poſteà ſuis locis audies.

Terebinthina quanuis valentius quàm cera emollit, ac prætereà calfacit, & digerit: ſæpè tamen emplaſtris iniicitur, vt ea tantum reddat glutinoſa, non vt facultatem aliquam, vel nouam tribuat, vel augeat, Aliæ item reſinæ ſimiliter pingues eadem ratione.

Quando autem ea miſcetur, & ſimul liquores, aut ſucci ſicci. His humore idoneo ſolutis, colatis, ad humoris conſumptionem coctis, rectè commiſcetur terebinthina, deinde ambo percocto emplaſtro, & ab igni depoſito permiſcẽtur, vt ignem nullum, vel minimum ſentiat terebinthina. Siue per ſe ſiue cum aliis in emplaſtrum veniat, vt in emplaſtris diachylo maiore, de meliloto, de muccaginibus.

METALLICA.

METALLICA sunt autē admodum curiosè terenda,& cribro tenui cernenda, vt promptius liquentur si liquabilia sunt, vel ne contactu nos offendant si non liquantur,etiam si liquabilia sint.

Ex his verò quæ liquātur libro superiore docui in liquatione.

Liquatur lithargyros cū aqua, vel oleo, vel vino,vel aceto,vel oleo iunctis horum aliquibus,quæ tamen coquendo absumentur,& liquandi celeritatem lithargyro afferunt,vt post audies.

Lithargyri & cerusæ ana lib.1.si cum olei & aquæ ana libr. vna, parum diu aëre puro igni splendente coquātur,album fiet emplastrum :sed vt adhæreat parū terebinthinæ, vel resinæ similis addendum,si molybdæna addatur fiet cineritium , si lithargyros & oleum sint lota,albius fiet emplastrum,albedinem præter dicta emplastro conciliat cera alba,oleum lotione albatū. pompholyx, spodium,calx,ossa vsta,& pisciū testæ vstæ, farinæ,si plus cerusæ accipiat quàm lithargyri albius fiet:sed minus tenax.

Aerugo citra coctionē cerato mista emplastrum facit viride:melius fiet si ærugo in sole ex aceto acri pluribus diebus læuigetur, quod enim est in ea mordax, sic mitescit.

ſcit. Si verò æruginem cum aliis initio mediocriter coxeris emplaſtrum facies melinum, id eſt coloris mali cydonii: ſi liberalius, rufum fiet. Rufa item & fuſca efficiunt chalcitis vſta, auripigmentum, ſandaracha, pix nigra, bitumen, gagates lapis, & alia ante miſtionem nigricantia, quæ ſi largiora miſcentur, nigrum faciunt emplaſtrum. Melinum etiam fiet ſi ærugo lithargyro ad ſpiſſitudinem cocto addatur, & iterum coquatur, donec vrendo rufeſcat.

Cadmia fornicaria, vt etiam lapidoſa prius ex vino, vel alio liquore idoneo diu trita fit melior, & ad fuſionem aptior.

Ceruſa interdum additur emplaſtris, vt refrigeret, ſiccet.

Interdum ad albedinem conciliandam, interdum ceu apta tantum conficiendo emplaſtro materia, vt in emplaſtro heræ ex duabus ariſtolochiis.

Si candidum vis emplaſtrum lithargyri loti & ceruſæ ana lib. I. cum olei vnciis nouem coquitur parum diu ob paucum liquorem (coctio enim lõga nigredinem affert) ſed medicamentum tunc minus eſt glutinoſum, & adhærens: quale vt fiat quidam terebinthinam, vel colophoniam maximè perlucentem miſcent, ne colorem vitient, aut medicamẽti virtutẽ, Alii eadem ratione ceram

albam adiiciunt, vt cerusa emplastris multis ad albedinem cõciliandam miscetur: sic ad ruborem nimium sinopicum, veteres miscuisse docet Gal. lib. 6. c. ph. g. vt autem sit fuscum emplastrum, squamma æris additur, & ignis fit ex tæda loco lignorum, ibidem.

Interdũ per se ex oleo coquitur lithargyros ad spisitudinem, tuncque puluerata cerusa spergitur, vt fiat emplastrum album. Cerusa potest initio misceri, vt sal, & alia metallica, & terrea, & cũ lithargyro coqui quando nihil ad albedinem cõferet, sed neque ad aliud quàm materiã, nisi quod valentius siccat quo diutius coquitur: sic lithargyros & metallica ac terrea alia.

Lithargyri enim vsus in emplastris duplex, si enim nõ liquetur, materiæ solùm habet rationẽ: si liquetur præterquã quod corpus glutinosum emplastro præbet, etiã siccat, idque magis quo diutius cocta erit, sitq; sic medicamentum glutinantius.

Si lithargyros ex oleo coquenda sit, & ei emplastro addantur mucagines, lithargyrũ prius extra ignem pauco oleo nutrias: deinde igni trade, & muccaginẽ paucam, vt vnc. duas affunde, prohibebit oleum & lithargyrum vri: si non requiritur muccago igni lento diu coquatur.

Lithargyros oleo duplo incocta: satis glut

glutinosum facit emplastrum sine resinoso, aut ceroso corpore, multò magis si triplo.

Si emplastrum recipit lithargyrum, cerussam cum vino, aceto, aqua, oleo, vel succo alio fluxili, prius sine igni illa nutriantur in mortario cū pistillo: deinde coquātur igni lento, donec corpus (vt dicūt) sumat, & crassum glutinosumque euadat. Lithargyros enim coquenda diu ex humore aliquo, vt siccans magis, & glutinosum reddat emplastrum. Eadem ratione metallici reliqua, & terrea coctione longa ſicciora euadunt, non tamen glutinosa, nisi quæ liquantur. Nam quæ glutinosa prius erant cum his cocta, liquores, gummi, resinæ, cera, mel, siccata magis lentorem glutinumque amittunt. Oleum verò lentum, sed minus ob iunctam humiditatem multam glutinosius euadit, vt vetustate sic coctione. Adde quòd fusè coquendo lithargyros, & oleo vnita probè, olei glutinositatem auget, tum quòd in pristinam duritiem non redit, tum quod siccando liquiditatem olei consumit. Vnde etiam citra fusionem lithargyros leuissimè trita, diu cum oleo mediocri subacta, in emplastri formam perducitur, præsertim si id in sole, vel aëre aliter calido fiat.

Contra, ærugo, chalcitis, squamma æris, & similia diu coquuntur, vt vires eorum

vehementes coctione longa obtundantur.

Ladanum autem & galbanum, & propolis, & plurima alia vires tantas non habent: quæ obtundendo veniant ob id nihil, aut nimirum coquuntur.

Quantitas.

Lithargyri libr. tres, chalcitheos vnciæ quatuor cum olei lib. tribus, & axungiæ lib. duabus coquantur: præstat tamen prius in mortario miscere illa omnia, quàm in cacabo coquantur. Lithargyrus & cerusa ex pari sibi oleo & aqua si coquantur, medicamentum fiet fragile, cuti non hærens, si maiorem liquidorum mensuram acceperint, & ob id diutius coquãtur, glutinosum euadet medicamẽtum. Lithargyros fusa cum aqua & oleo largo blandum, & glutinosum, & album facit emplastrum.

Lithargyri lib. vna ex aceti & olei ana lib. duabus, cocta ad liquationem, glutinosum admodum facit emplastrum, magis si ex vtriusque ana lib. tribus coquatur: quòd si vno die toto coquatur, nigrum fiet ac splendens.

Eadem ratione si cũ largo vino & oleo liquetur. Viribus tamen maximè variat pro coctionis mensura, & aceti, vini, aquæ, olei varia in differentiis suis natura: quas differentias medicus pharmacopæo in scripturis suis explicare debet. Præstantius autem fiet

hor

horum quodque,si lithargyros ex his liquoribus,vel singulis,vel coniugatis æstate sole calido multùm teratur singulis diebus quindecim.

Oleum hyeme largius emplastris miscetur quàm æstate, à cuius calore semifusum fit mollius emplastrum,vt à frigore concretum durius,eadem ratio est resinarum liquidarum,aut minus siccarum & ceræ.

Resina aut cera quanto pinguior, humidior, & recẽtior,tanto parcior tam hyeme, quàm æstate miscenda est.

Si medicamentum facturus es simile acopis vnguentis, & ceratis liquidis, oleum sit quadruplum ceræ. Si ad emplastri speciem durum,ceram oleo æqualem misce, maximè si cera sit vetusta & sicca: si verò recẽs est ac pinguis, pauciore oleo quàm cera opus est, vt ceratum emplastri consistentia fiat, maximè per æstatem: vt si facis ceratũ diaeuphorbii,accipe ceræ drach. 6. olei drac. 6. vel drach. quinque, euphorbii drachmam vnam. Quòd si resinam miscebis, vt glutinosius sit medicamentum, oleum minue. Cera enim ad liquiditatem multò pingui eget: resinæ verò si sint aridæ, pauco: si liquidæ,siccam aliquam substantiam ad emplastri consistentiam postulant. Quantum autem resinæ cerato misceas, coniectabis

experientia. Terebinthina enim triplicata ceræ miſta, vide an emplaſtri habet ſpiſsitudinem, ſi erit ſiccius, auge reſinam: ſi mollius minue, vel ceram auge.

De propoli eadem quæ de cera ratio, ſi enim pinguis & recens eſt, parcior miſcenda eſt ad emplaſtri formam, ſi vetus & ſicca, largior poteſt miſceri.

Si medicamentum iam cerati habet conſiſtentiam vt emplaſtrum fiat, ceræ tantùm tertia pars vel quarta miſceatur: ſi adeps miſcenda eſt, & ea humidior, ceræ dimidium addendum eſt.

Si cerā parem miſcebis oleo, emplaſtrū medicamentum fiet aëre temperato. Si verò cera vetus eſt, & arida, & aër frigidus, paulò plus olei: ſi autem cera pinguis, & aër calidus, paulò minus olei quàm ceræ, vt ceræ pinguis lib. vni, olei vnc. duodecim, ceræ verò ſiccæ vnc. tredecim, pro ceræ conſiſtentia, quantitate, & aëris in calido & frigido temperatura. Vt autem pinguedine lenta cuti adhærere poſsit, reſina additur præcipuè terebinthina liquida parte ad ceram tertia, vel quarta.

Quando ceræ miſcentur liquabilia, quæ frigida vbi concreuerint ſolida ſunt, pauca cera opus eſt, vt in baſilico tetrapharmaco recipienti ceræ, reſinæ ſimp. colophoniæ pi-
cis

cis ſeu taurini pares portiones.

Quando prætereà ceræ miſta ſicca ſunt, vt metallicorum pulueres, farinæ, pauca miſcetur, vt emp. ex ſemi. lini. Olei veteris lib. duæ, ceræ vnc. 20. reſinæ colophoniæ, adipis ſuilli ana lib. 1. & dimid. lithargyri li. 1. ceruſſæ, & muccaginis ſeminis lini ana vnc. ſex, thuris vnc. quatuor, farinæ tenuiſsi. vnc. vna. Muccaginis, ſem. fœniculi, lini, radi. althææ, & oleum incoquit Paulus in diaphilo, dum bullire deſierint, id eſt ad muccaginis conſumptionem.

Ex metallicis præſertim ſi pauca liquida addantur, ſtatim durisſima euadunt emplaſtra, ob id parua quantitate paranda, præſertim ſi hyeme parãda ſunt, ceræ, olei, adipum, medullarum, gummium, reſinarum, butyri, liquorum recentium, & ſuccorum glutinoſorum miſturam cum ſiccis, primam coniectura quadam artificioſa ex ſingulorum quantitate & conſiſtentia præſumimus: non planè ſcientes quale craſsitudine tandem medicamentum ſit futurum: Sed cùm miſta ſint omnia, clarum fit an tenerius, vel durius æquo ſit redditum: quare in ſecunda compoſitione diligentius à nobis coniectanda eſt legitima cuiuſque quantitas.

Olei menſura eſt coniectãda ex his qui-

bus

bus miſcetur,& coctionis quātitate, & aëris temperie:nam metallica ſunt coquēda diutius quæ ſiccare ſine morſu volumus, ac glutinoſiora eſſe, ob id largius oleum requirunt:quod ſi paucum habent,& minus diu coquenda & friabilia ſunt, niſi reſina aliqua coëant. Quod ſi cum oleo & aceto vel vino coquitur, quo plus aceti vel olei accipit, eo magis ſiccabit emplaſtrum.

Quæ ladanum accipiunt, non egent cera &, contra, quia ladanum ceræ loco ad ſiccorum medicamentorum vnitatem faciendam vſurpatur. Multæ ceræ miſtura medicamenti vim aufert, cera recētiſsima molliſſima, pinguiſsima, pauco humore oleoſo eget. Vnus coquendi modus in omnibus emplaſtris nō eſt ſimiliter vtilis, ſed colorē, & ſæpe facultatē immutat. Poſsis enim ceruſſam ab initio cum lithargyro coquere, ſed candorem ex longiore coctione perdet, & aſtrictionem, & refrigerationem: magis tamen ſiccabit, ſi cruda iniicitur, contrà, ſi cocto iam lithargyro ad mellis conſiſtentiā, omnia hæc mediocriter.

Coquendi modus & ordo.

Dum lithargyrum & alia metallica coquis igni, ſpatha ferrea moue ne vrantur, quod fundum ob inſitam grauitatem promptè petunt.

Lithargyro ad conſiſtentiam cocta addu

duntur adipes,resinæ,gummi, manna, cera, dum cocta adeò sunt omnia, vt digitos non inquinent,galbanũ,&,ærugo, & opopanax, aristolochia , panacis radix, chamæleontis radix,gentiana,myrrha.

Lithargyro ex oleo liquata cera, & terebinthina adduntur,vbi cocta sunt adeò, vt manus non inquinent,ammoniacũ manibus dilatatũ additur,deinde lana succida, vsta.

Quod si sepum & mannam thuris accipiat,illa ante ceram miscentur, & assiduè mouentur:post vbi mutata erunt & liquata,ceram,& picem aridã, & terebinthinam, donec amplius manus non inquinent: tunc adde galbanum,post æruginem, & opopanacem aceto dissoluta.

Lithargyro ex oleo cocta squamma læuissima miscetur semper mouendo, deinde chalcites ex vino calido acrimoniã, exuta, vel aceto trita,paulatim miscetur.

Si bitumen,pix,cera,resina,propolis spissato illi addantur,quibus liquatis ærùgo, & pyritis lapis ab igni sublato, & modicè refrigerato alumen,galbanum subactũ manna iniicitur.

Myrrha,bdellium,thus,opopanax ex aceto terũtur,interdum & ichthyocolla minutim concisa prius,puluis lanæ succidæ, manna,galbanum,extra ignem iniiciuntur.

Ter

Terebinthina & cera adduntur lithargyro ad consistentiam cocto, deinde ammoniacum digitis dilatatum, tunc & ærugo & squamma æris: post hæc ipsum æs vstum, pityinam, & ceram, post hæc metallica.

Coquendi finis. Finis coctionis emplastrorũ est, cum scopos prius dictos attigit: consistentiam scilicet legitimam cum viribus expectatis, colorem quoque quæsitũ ac odorem. Consistentia autem iusta, hoc est crassa, dura, glutinosa, & adhærẽs cognoscitur, quãdo emplastri portio exẽpta, & refrigerata in aẽre, marmore, metallo, vel aqua, vel alio, digitos non inficit, & omnia in vnũ probè coierunt: nec fragile, sed tenax, ductile, rumpi cõtumax, duritiæ ceræ igni, vel alio calore mollitæ.

Vires autem emplastri expetitas cognosces si quas frangi noluit medicus, integræ sunt, nec igni dissolutæ, quas auctas voluit, vel fractas, coctione longa, vel aliorum mistione auctas & fractas coniectura quadam colligis, quæ an certa fuerit, experientia & vsu emplastri probauit medicus. & tibi posteà insinuabit. Ignis ipse non modò vehemens aut clemens, sed subiectorum ratione, & diuturnitate emplastri, vim aliã alia mutat: nam vehementior vrit, & denigrat: vti & diuturnior & fumosus, & qui ex tedis fit, vel aliis fumum multum & crassum

ſum ob reſinoſam ſubſtantiam edentibus, & in aëre craſſo, & nebuloſo factus. Contrà verò clementior coquit, & qui ex lignis fit ſiccis, ac ſine fumo, ſinceram & ſplendidam flammam edentibus in aëre puro.

Lithargyros flamma acri & cõtinua interdum coquitur, interdũ igni lento. Probè coctum eſt emplaſtrum diachilon Nicolai Alexandrini, quando in eo veſiculas ebullare & ſubſiſtere videris, cap. eiuſdem. 104.

Pyxide rubra quædam, alia lignea, alia pelle excepta reponuntur, ferè tamen hodie Democratis exẽplo li. 5. c. ph. g. μαγδαλίας manibus facimus, quas papyro circundamus. *Repoſitio.*

*Emplaſtrum diachylon commune Meſuæ ſic fit, lithargyri tenuiſſimè triti, & à plumbo, & ſcoria purgati unc. una & dimidia, cum olei antiqui clari unc. tribus in mortario * lapideo piſtillo ferreo diu conquaſſetur & agitetur, poſt igni lento coque, rudicula ſemper mouendo, donec lithargyrum craſſeſcat: tunc igni aufer, ut paulatim frigeſcat, ſine. Interim unc. tres muccaginis ex ſemine lini, & fœnigræci & radice maluæ, extractæ parum ferueſac, deinde illam paulatim lithargyro & oleo probè piſtillo ligneo permiſce: poſtremò percoque omnia ſimul ad iuſtam ſpiſſitudinem. Si uis irea-* *Diachylõ album.* **reo hodie.*

tum

Si puluerẽ ireos misceas oleũ aliquot etiam tum miſcendũ.

tum facere, miſce, aut oleum irinum pro communi, aut pulueris ireos unciam unam in lib. ſingulas, ſi addatur muccago, ſe. meliloti, anodynum magis euadet.

Hodie ſic paramus, ſunt qui ſemina lini & fœnigræci purgata ſordibus, & radicem maluæ mundam & contuſam nonnulli triduo aqua macerant, ſuper prunas clementes, deinde ſemper mouendo coquunt ad dimidias, & colant. Eius colati libram vnam cum oleo aliquantiſper coquunt, poſteà puluerem lithargyri miſcent, & continenter rudicula mouentes coquunt, donec bullas & ſtridorem edere deſinat, ſeu donec marmori vel aquæ frigidæ infuſa portiuncula & refrigerata idoneam habere conſiſtentiam videatur.

Si lithargyros & oleum diligenter ſint abluta, multò albius erit emplaſtrum. Nicolao Alexandrino recipit olei veteris vnc. 42. lithargyri vnc. 36. radicis maluę agreſtis, & ibiſci, fœnigræci, ſeminis lini ana vnc. 12. radices & ſemina in aquæ phialis tribus triduo infuſas, igni lento coque ad dimidias, cola: expreſsi libram vnam cum oleo aliquandiu coque, dein puluerem lithargyri quantum ſatis eſt incoque ſemper mouẽdo: dum percoctum erit, hoc eſt, dum veſiculas bull

bullare & ſubſidere videris aufer igni:dum refrixerit,conde. Lithargyrum cum oleo vidi diu agitari in mortario metallico piſtillo ferreo,abluit:ſed dum ignē attigit, nigruit, maximè vt diachylo ineptiſsimū videretur.

Lithargyrum vbi in vas igni impoſitum miſeris,oleum paulatim affundatur, ſemper miſcendo piſtillo ligneo vbi probè erunt miſta,partem meliorem muccaginis affunde & coque, dum ea videbitur cōſumpta:reliquorum paulatim adiice ſemper mouēdo.

Cum autem lithargyrum promptè vratur motu per ſpatham ligneam latam aſsiduo eſt opus,qui eam à fundo vaſis ſeparet: ignis prætereà ſit blandus, & affundatur vt dictum eſt,muccago.

Album autem fiet vt vulgò expetitur, ſi muccago parū habeat ſe.fœnig.id enim largius flauum facit emplaſtrum, addunt nonnulli ſalem paucum initio extrahendæ muccaginis,vt clarior & albior ſit. Lithargyros item benè lota aqua cōmuni vel ſalſa,albedinē addit, & coctio mediocris. Nā multa & vſtioni propinqua flauitiem & ruborē & nigrorem impartit.Si verò violēta eſt flamma,etiam mox nigredinem dat lithargyro.

Empl.diachylon magnum Meſuæ recipit lithargyri puri, triti & creti unc. 12. olei trini, *Proportio lithargyri*

ad oleum hic eadē, quæ prius. *anethini, chamæmelini ana unc. octo, muccaginis, feminis lini & fœnigræci, & radicis althææ, & ficuum pinguium & uuarum passarum, succi ireos, & scillæ, œsypi, ichthyocollæ ana drach. duodecim & semissem, terebinthinæ unc. tres, resinæ, pini, ceræ flauæ ana unc. duas, compone ut diachylon commune.*

Muccagines vt prius emulgeantur, oleoque lithargyros in mortario vel vase in quo coquenda est diu ante coctionem nutriatur semper mouendo, deinde igni lēto coquatur, dum crassescere incipit muccago paulatim affundatur, hac propè cōsumpta igni auferatur emplastrū, affundatur succus ireos & scillæ, & ichthyocollę glutinis muccago, cū vino et aqua simul mistis & coctis extracta. His consumptis coctū est emplastrū, & cera minutim secta & pini resina miscendæ his liquatis, terebinthina & œsypus extra ignem miscenda, quia coctionem non sustinent.

Ichthiocolla etiā piscis est.

Empl. de muccaginibus spurium recipit muccaginem, sem. lini & fœnigræci, & althææ, & mediani corticis ulmi ana unc. quatuor & semissem, olei, liliorum, anethi, chamæmeli ana unc. unam, Ammoniaci, galbani, opopanacis, sagapeni ana unc. semissem, ceræ nouæ unc. uiginti, terebinthinæ uncias duas, croci drachmas duas.

fac

fac emplastrum.

Muccagines vt dictum est extrahātur cortice vlmi medio benè prius cōtuso, eædem oleis incoquendo consumantur, olea residendo purgentur, vel linteo sine expressione colentur: his calentibus cera particulatim secta liquefiat, & liquores isti quatuor aceto * soluti, & linteo colati cerelæo calido misceantur: postremò extra ignem terebinthina probeque omnia commisceantur, & caue ne in grumos abeat. Crocus tritus marmori inspergitur & manibus fingēdo magdalias immiscetur. **uel chamæmeli & meliloti decocto.*

Empl. de meliloto Mesuæ recipit, meliloti unc. sex, florū chamæmeli, se. fœnigræci, rad althææ, absynthij, sampsuchi, baccarum lauri ana drach. tres, cardamomi, cyperi, ireos, caßiæ, spicæ nardi, seminis apij, ameos, anisi ana drach. duas & semissem, ammoniaci drach. decem, styracis, bdellij ana drach. quinque, terebinthinæ unc. unam & dimid. ficus pingues duodecim, sepi hircini, resinæ ana unc. duas & semissem, ceræ unc. sex, olei sampsuchini & de spica ana. q. sufficit infundendis & extendendis omnibus. *Vt ana unciam unā.*

Sepum hirci colatum resina, cera in oleis liquentur, ficus pingues aut parùm humectatæ probè tritæ per mantile, aut stamen, aut

cribrum ſetaceũ cernantur, prædictis miſceã tur, deinde ammoniacum & bdellium in aceto ſoluta & colata, poſteà terebinthina, poſtremò vbi refrixerit, pulueres creti radicum, herbarum, florum, aromatum, & ſimul cum his ſtyrax per ſe diligenter tritus. Si verò ficus eſſent pauciores, & puluis largior, nec is cernendus, poſſunt hæ minutim cõciſæ cum aliis teri, baccæ lauri excorticandæ. Sunt qui Ammoniacum & bdellium aqua (cui melilotus, chamæmelum, & fœnumgræcum ſint incocta) diſſolui malunt, vt emplaſtrũ fiat emolliens magis: ſed aqua illa ægrius ſoluuntur: quàm aceto eſſentiæ tenuitate promptius ipſa tota penetrante & diſſoluente.

Emplaſtrũ ceroma Nicolaus Alexãdrinus. & primæ claßis drach. 7. 2. drac. 6. tertiæ. 4. quartæ. 3.

Empl. ceroneũ Nicolai recipit picis naualis colatæ, ceræ ana unc. duas, & drach. tres, ſagapeni unc. duas, ãmoniaci, terebinthinæ, colophoniæ, croci, ana unc. unam, & drach. tres, aloës, thuris, myrrhæ ana unc. unam, opopanacis, ſtyracis, galbani, maſtiches, aluminis, fœnigræci, ſtyracis rubri, bdellij ana drac. tres, lithargyri drach. unã & dimidiã, ſagapenũ, galbanum, opopanax, ammoniacum fracta uel potius inciſa uino tecta noctе macerentur: coquantur ad uini dimidij conſumptionem, colentur, tunc picem colatam miſce,

sce, spathula moue, hac liquata ceram: qua fusa colophoniam colatã, posteà styracem pistillo calido tritum frustatim adde: hinc masticen, thus, myrrham: bdellium, trita, creta aliquandiu post inijce, terebinthinam, alumen, lithargyrum, fœnumgræcum percoctum affunde in aquam frigidam, extracto aquam omnem manibus exprime cum puluere, aloës super marmor oleo laurino unctum subige, cum puluerato croco finge offas manibus eodem oleo unctis.

quintæ duas & galbanum, ex qua bdelliũ & consitentem idest styriacem rubrã in sextam separet drach. una utrique contetus ut lithargyri drac. dimidia.

Sed Nicolaus Alexandrinus lithargyrũ tenuissimè tritum, cum oleo quantum satis est, percoquit, deinde picem addit: hac liquata, ceram: qua fusa lachrymas colatas, ammoniacum, sagapenum, opopanacem, galbanum, styracem vtrunq;, terebinthinam, & spatula probè miscet. Hinc colophoniæ, thuris, mastiches, bdellii, aluminis, myrrhæ, fœnigræci, puluerem paulatim miscet, vbi percoctum est, in aquam iniicit. Ceroma autem propriè oleum quo luctaturi se perfundũt.

Hodie melius picem & colophoniam liquatam colant, ceram in ea liquant, sagapenum, ammoniacum, galbanum, opopanacem, bdellium, vino soluta & collata coctaque ad vini propè totius consumptionẽ, paulatim miscent, deinde terebinthinam, postremò puluerem reliquorum tenuissimè

tritorum & cretorum, crocum verò inter ſubigendum ſuper marmor & oleo manus vngunt, ne his emplaſtrum adhæreat. Vel potius liquoribus, vt dixi, coctis particulatim miſcetur cera, reſina, colophonia liquata, vel cera particulatim iiſdem miſcetur: & hac fuſa, reliqua duo liquata paulatim miſcentur: ſic enim citius & perfectius in corpus vnũ coëunt. Si verò ſimul vel liquores ceræ, pici, colophoniæ, vel cõtrà liquoribus, ceram, picem colophoniam affatim iniicis, liquores fundum ob grauitatẽ petentes vrẽtur: & cũ aquoſi ſint ægrius, aliis pinguibus ſummum leuitate ſua petentibus miſcebuntur: niſi fortè tandem iam vel vſti vel ſemiuſti. Vide diligenter, ne aloë, & myrrha vrãtur, & grumoſum reddant emplaſtrum.

Alii ſecreto quodam modo Ammoniacum, ſagapenum, opopanacem, galbanum, bdellium vino ſoluta, cocta ad emplaſtri cõſiſtentiam, terebinthina paulatim miſta ſine igni remolliunt, non modo in ceroneo hoc, ſed etiam emplaſtro præcedenti de meliloto & aliis, deinde liquatam ceram cum pice & colophonia miſcent, poſtremò reliqua.

Nico Ale xã. in pri. *Empl. oxycroceum Nicolai recipit picis naualis, croci, colophoniæ, ceræ ana unc. quatuor,* ter

terebinthinæ, galbani, ammoniaci, myrrhæ, mastiches, thuris ana unc. unam, & drach. tres: Galbanum & ammoniacum aceto nocte una macerentur, postridie liquantur igni, colantur, iterum coquuntur ad partis aceti consumptionem: addit tunc picem naualem colatam, hac fusa, ceram, qua liquata colophoniam, deinde terebinthinam aliquandiu post masticben, thus, myrrham, semper spathula mouendo. Cocta in aquam frigidam immitte, manibus hanc totam exprime, super marmor oleo inunctum cum puluere croci molli, & offas finge.

ma classe unc. duodecim, in secunda. 4. aceti phialam unam miscet.

Alii picem naualem colatam, colophoniam ceram liquant, his adhuc calidis galbanum & ammoniacum in aceto dissoluta & colata miscent. His coctis masticen, thus, myrrham, postremò terebinthinam, & vbi iam refrixit manibus mollendo & subigendo super marmor, puluerem croci confundunt: hyeme verò addi potest olei unc. una ob emplastri siccitatem.

Nicolaus Alexandrinus picem cum parte aceti, in olla noua coquit ad aceti consumptionem, cum reliqua ammoniacum, thus in mortario terit & soluit, & coquit semper mouendo, cauens ne acetum exiliat. Cum acetum est consumptum, galbanum, myr-

rham,maſtichen addit, his feruefactis crocum pulueratum miſcet, deinde in mortarium fundit,& fingit magdaliones. Sed modi alii placent magis.

Oxycroceum vocatur ab aceto macerante,galbanum & ammoniacum & croco largiore. Nā eius vncias quatuor recipit, ceroneum verò tantùm vnciam vnam & drachmas tres. In ceroneo præterea liquores vino macerantur,cætera multùm conueniunt, ſed illud valentius,hoc propter crocum largiorem ſumptuoſius,quem variè minuunt. Ob id vt vilius ſit, croci vnc. tantùm duas hodie miſcent,dolo parum malo cum crocus vires medicamento maiores non largiatur,quàm ceroneo,vt cauſa ſit nulla, cur hic adeò augeatur ſumptu parũ neceſſario, nec viribus adeò æſtimandis.

Empl. de Ianua Nicolai recipit ſuccorum apij,plantaginis, betonicæ ana lib.unam: ceræ, picis,reſinæ,terebinthinæ ana lib.ſemiſſem,forma emplaſtrum.

In ſuccis his reliqua tria ſunt igni lento coquenda,& continenter mouenda ad ſuccorum conſumptionem,poſtremò terebinthina miſta ſemel,aut bis feruefaciēda. Alii terebinthinæ partem dictis ſimul incoquūt, reliquam extra ignem miſcent, vt ſiccitatē

ali

aliorum emẽdent, sicq́; formam emplastro meliorem impertiunt. Succos per se in sapas coquerem potius, deinde liquatis aliis misce rem. In neutro Nicolao inuenio hoc empla strum, vt neq; tria sequentia: sed tantùm ex his ceroneum, oxycroceũ, apostolicum.

Empl. gratia dei Nicolao recipit, terebinthinæ lib. semissem, resinæ lib. unam, ceræ unc. quatuor masticbes unc. unam, uerbenæ, pinpinellæ, betonicæ ana manipu. unum, herbæ hæ tusæ ex uino albo ualenti coquantur, ad uini tertiæ partis consumptionem, cola, herbarum substantiam abijce, in colato cera, resina, mastiche coquantur ad corporis idonei constitutionem, aufer igni, terebinthinã adde, spathula moue, fac emplastrũ.

Herbæ hæ recentes incisæ, tusæ in vino albo potenti ad sui dissolutionem percoquantur, colentur, in colato vini reliquo cera & resina ad colati propè consumptionem coquantur: tũc mastichen adde, postremò terebinthinam, semel feruefac, aufer igni, vbi refrixit finge in offas cylindrales.

Alii in colato resinã solam coquunt: hoc propè consumpto ceram addunt, postremò terebinthinam extra ignem, & vbi refrigerari incipit, mastichen pulueratã permiscẽt. Vterque hic modus, quàm Nicolai est præstantior, quod mastiche coctionem non su-

ſtineat ob eſſentiæ tenuitatem.

Hodie vt ſit albius, addita paulò largiore terebinthina trahunt modo penidiorum.

Empl. ad herniam Nicolao recipit picis naualis, aloës ana uncias tres, lithargyri, ceræ rubræ, colophoniæ, galbani, ammoniaci, ana unc. duas. Viſci à quercu uncias ſex. Boli armeniæ, utriuſque ſimphyti, gypſi utriuſque ariſtolochiæ, lumbricorum terræ, gallarum ana uncias quatuor, myrrhæ, thuris ana uncias ſex, terebinthinæ unc. duas, ſanguinis humani lib. unam. Pellis à ueruece mox ubi ablata eſt, horis. 24. coquatur, deinde expreſſa pelle & abiecta uiſcum quernum in hoc iure diu coctum ubi fuerit, igni auferatur, addaturque terebinthina, lithargyros, colophonia, hinc maſtiche, thus, myrrha, galbanum, ammoniacum, lumbrici terræ paulò pòſt ſymphytum maius & minus, gypſum, bolus armenia: igni tunc redde, & adde ſanguinem humanum, ariſtolochiam longam & rotundam, poſtremò aloën, ſemper ſpatha agitando, impone marmori, quod oleo uiolato inunxeris & manibus ſubige. Iterum biduo aut triduo in mortario continenter teratur.

Aliud eſt Arnoldi Villanoua In decocto prædicto pellis aretinę recẽtis viſci baccæ ad ſui diſſolutionem percoctæ, colando expreſſæ abiiciuntur, additur

litbargyros, aliquãto post cera, pix, colophonia, coquendo semper mouenda ne vrantur: coctis his, & aqua prope consumpta, galbanum ammoniacum, vino soluta & creta, myrrha, terebinthina, ab igne depositis, sed adhuc calentibus, thus mastiche, lumbrici in vino purgati & vino alio probè seorsum cocti. Tempore nimis durescit, nisi addatur oleum. Alii post colatum viscũ extra igné addunt ceram, colophoniam terebinthinã, aliquantò pòst iniiciunt liquores dissolutos, colatos, coctos, vt sæpe dictũ est. Lithargyros, gypsum, thus, myrrha bolus armenia, sanguis humanus & cæteri habilia.

Empl. diuinum Nicolai recipit galbani, myrrhæ ana unc. unam & drach. duas, ammoniaci uncias tres & drach. tres, opopanacis, mastiches, aristoloch. longæ. æruginis ana unc. unam, litbargyri & olei communis ana lib. unam & semissem, ceræ nouæ unc. octo, thuris unc. unam & drach. unam, bdellij uncias duas, magnetis unc. tres, misce omnia ut decet.

Lithargyrum cum oleo diu ante coctionem nutriatur, posteà ad spissitudinem vsq; * coquatur: tunc adde ceram minutim concisam: qua liquata aufer igni, & adde galbanum, ammoniacum, opopanax, bdelliũ, si molle est in aceto vel vino dissoluta

** Id quod ei cito, quia paucum est oleum, accidit.*

&

& colata & cocta: deinde puluis myrrhæ, bdellii, si est siccum, mastiches, thuris, aristolochię, magnetis: postremò ærugo, ne si diu coquatur, emplastrum fiat rubrum, sit tamen medicamentum adhuc valde calidum, alioqui, ob ipsius solidam duritiẽ ægre permiscerentur omnia. Si verò flauũ vis semiustam æruginem impone, vel coquẽdo talem redde: si rubrũ (quale Narbonensis Gallia præfert) eius æruginis drach. duas, vel quatuor dum coqui cœpit lithargyros immitte, reliquas eius drach. in fine, si non vis ita coloratum, totam misce postremum.

Emplastri forma per coctionem fiunt hodie vnguentum tripharmacum, & vnguentum de cerusa.

*Empl. apostolicum Nicolai recipit, lithargyri unc. sex, ceræ mauricæ, colophoniæ ana unc. duas, propoleos, uisci querni ana unc. unam, ammoniaci, cadmiæ lapidis ana drach. sex, mastiches, thuris ana unc. semis. terebinthinæ, bdellij opopanacis, galbani, myrrhæ, sarcocollæ, æris usti, squammæ æris, æruginis, dictamni, aristolochiæ rotundæ, *mumiæ ana drach. tres.*

**Prasij uiridis Nicol. Alex. cætera cõsentit, nisi põderibus omnibus uariaret.*

Lithargyrum & oleum diu simul nutrita, coquuntur, semper mouendo ad emplastri consistentiam, seu donec scutellæ imposita, ceræ, aut mellis modo coacta sint: tunc

cera, colophonia, mastiche, thus, myrrha, bdellium, propolis, viscum quernum, terebinthina in his quo scribuntur ordine liquẽtur. His fusis igni auferatur, adde paulatim: ne efferueant liquores, ammoniacum, opopanacem, galbanum dissolutos aceto aut vino, colatos, coctos ad aceti aut vini consumptionẽ, vt dictum est, recoque, deinde puluerres sarcocollæ, cadmiæ lapidosæ, æruginis, squammæ æris, æris vsti, dictãni, aristolochiæ, dum erit percoctum, hoc est aquæ frigidæ portione iniectum duratur, & digitos tractatu non inquinat glutinoso adhęsu, tũc totum aquæ frigidæ iniiciatur: dũ refrixit, exemptum manibus, oleo laurino inunctis, fac magdalias. Nicolaus Alexãdrinus lithargyro, cum oleo ad emplastri consistentiam percocto, ceram, galbanum, terebinthinam propolim, colophoniam seorsum & modico interuallo addit: posteà, æs vstũ, cadmiã commiscet, probè semper feruefaciendo, deinde opopanacem, ammoniacum, bdellium, viscum, myrrham, thus, mastichen, sarcocollam, squammam æris cum pauco aceto trita in mortario, & in lactis formã deducta miscet, & coquit spatula certatim mouẽdo.

Empl. de uigo recipit olei chamæmeli, anethi, de spica, de lilio ana unc. duas, adipis porci uitul-

an

ana lib. unam, euphorbij drach. quinque, thuris drach. decem, olei laurini, ſeſcunciam, adipis uiperæ unc. duas & ſemiſſem, ranas uiuentes ſex, lumbricorum in uino lotorum unc. tres & ſemiſſem: ſucci radicum, ebuli & enulæ ana uncias duas, ſchœnuanthi, ſtœchadis, matricariæ ana manip. unum, uini odoriferi lib. duas, coque omnia ſimul ad uini conſumptionem: coletur. colato adde lithargyri auri lib. unam, terebinthinæ claræ unc. duas, cum cera alba, ſiat ceratũ, aut unguentum, addendo in fine, ſtyracis calamitæ ſeſcunciam, & igni ablatum piſtillo tribuletur, donec tepidum erit, tunc adde argenti uiui ſaliua extincti unc. quatuor, miſce diu piſtillo.

Hoc emplaſtrum aſcripturus non eram, quod argentum habeat viuum à cuius vſu omnium maximè abhorreo, propter noxas à prioribus deſignatas, à recentioribus experientia quotidiana pluſquam vellent cognitas. Sed publica vtendi eius conſuetudo, ne omitterem effecit, acceſsit ad id Petri Gruſellii olim mihi in re medica condiſcipuli, nunc verò medici longè præſtantiſsimi, elogium de hoc emplaſtro à ſe non ſemel magnis ſucceſsibus vſurpato in articulorum & reliquarum partium neruoſarum doloribus etiam hæreditariis, non ſolis Hiſpanã luem cõcomitãtibus in corporibus carnoſis. Plura

ra compoſita medicaměta deſcribere, mihi viſum nō eſt, quod etiam in his multa idem promittunt, & præſtant, ob idq́; ocioſa viderí poſsint. Integrum autem cuiuis docto, vel noua adiicere, vel ex his quædam expungere, aut ſaltem mutare, vt ſimplicibus cōſtēt, vel pluribus, vel paucioribus, vel non idem pollentibus. Huc pertinet quod nullo negotio quiuis poteſt ex Meſue & Nicolao Alexandrino potius quā ex Salernitano quoties opus erit, alia corrogare. Nobis hoc labore ſuffecit experiri quid hac in re aliquādo præſtare poterimus. Quapropter paucis ſingula tantumq́ue leuiter perſtrinximus, cum plurima ſuperaddere nobis licuiſſet, niſi voluiſſemus prolixitate auditorem deterrere nouitium vel obruere. Eſt autem id totum velut imago quædam rudis tantùm eorum quæ poſt ſcribemus: ſed paulatim mihi pharmacopœi ſunt melioribus aſſuefaciendi, vt poſteà non fugiāt maiora. Cùm non ignorem in horū fæce plurimos omnino & indoctos, & rerū omnium imperitos, & ſtolidos, dicam audacius, & maleficos, & haud dubiè veneficos, qui hunc laborem noſtrum accuſabunt tanquam parū vtilem, imò noxium, ſcio calumniabuntur, quod hactenus miſeris mortalibus ægris rectè eſſe conſultum per Arabicæ familiæ placita planè mentientur.

tur. Sed hi non ita multò post etiam inuiti intelligent quàm fuerit in hūc diem iniqua ipsorum conditio, & volent nō volent, sub nostra hæc præcepta cogentur, ne frugibus inuentis glandes defendere amplius illis liceat. Intereà verò quia nihil suibus his cum amaracino vnguento est, musis & purioris pharmacopœetices studiosis scribo id quātulum quantulum est: quod oro manu grata accipiant, & secum repetent, quam non fuerit facilè rem hactenus intentatam excitasse. Id quod iudicare facillimum his est, qui scripta sua aliquando publicarunt multo studio, cura, industria, vigiliis, ingenii summis viribus comparata. Qui verò nihil adhuc ediderunt, ignari nostrorum laborū, ad calumnias sunt propensissimi, sed hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis. Hisque ingratis seruire nephas est, vt est apud poëtas. Boni igitur consule: & fronte non ingrata sume lector candide nostrum hoc tirocinium, intereà dum huius medicinæ partis specimen apparamus, longè pulcherrimum, fœcundissimum posteritatis memoria dignissimum.

FINIS.

INDEX RERVM NOTABILIVM, HVIVS OPERIS, NVNC PRIMVM ADDITVS.

A

*

quo

F

N

Sem

V

FINIS.

Lugduni,
EXCVDEBANT
PHILIBERTVS ROLLETVS,
ET BARTHOLOMAEVS
FRAENVS,
IMPENSIS HONESTIS-
SIMORVM VIRORVM
GVLIELMI ROVIL-
LII, ET ANTONII
CONSTAN-
TINI.

